

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

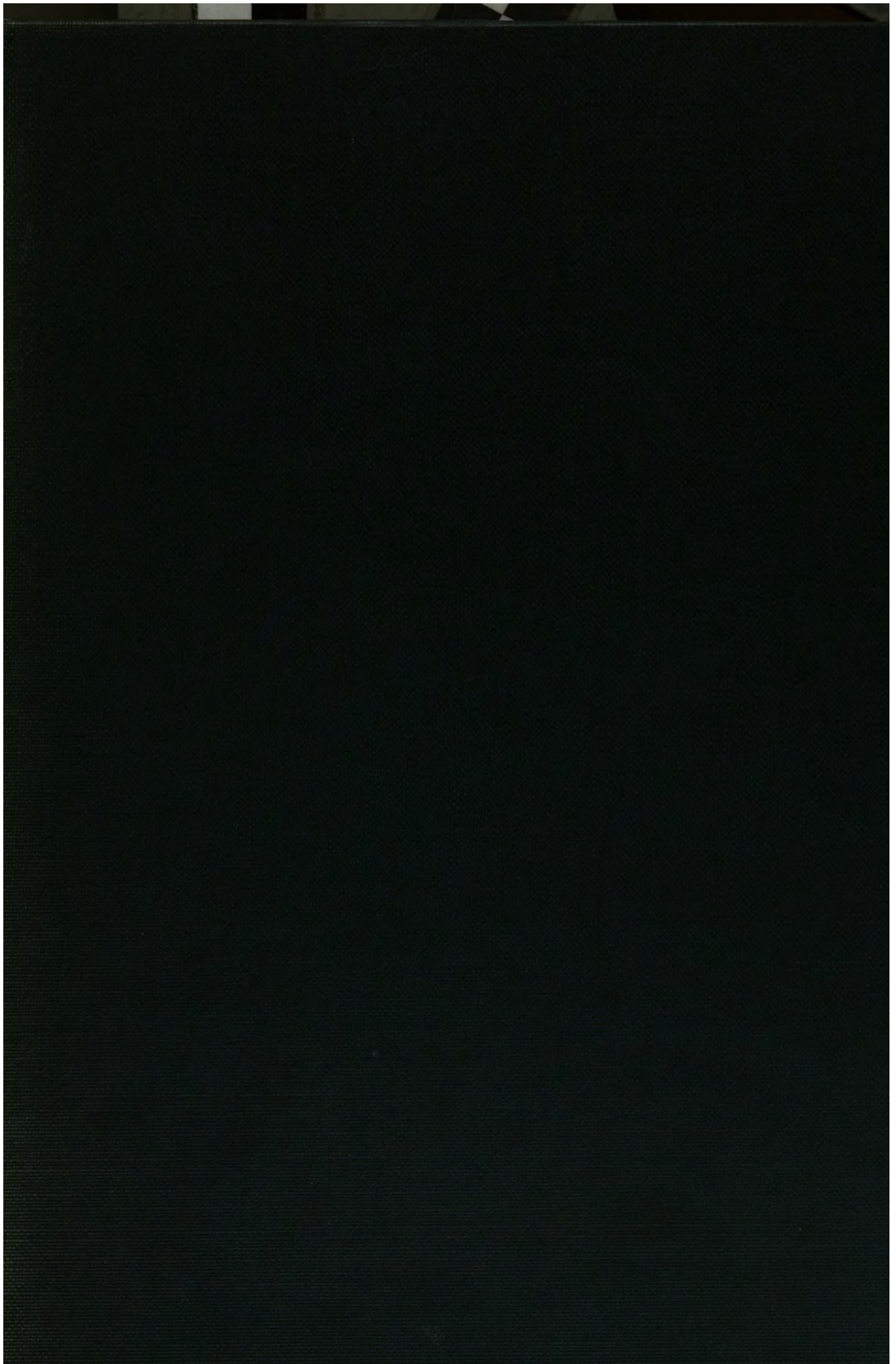
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

**Excerptorum
Constantini De
natura
animalium libri
duo ...**

**Aristophanes (of
Byzantium),
Constantine VII ...**

N
-i-
73d

●
N.C

303390267X

suppl. T-2

SUPPLEMENTUM
ARISTOTELICUM

EDITUM CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS I

PARS II PRISCIANI LYDI QUAE EXTANT

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMER

MDCCCLXXXVI

PRISCIANI LYDI
QUAE EXTANT

METAPHRASIS IN THEOPHRASTUM
ET
SOLUTIONUM AD CHOSROEM LIBER

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

I. BYWATER

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMER
MDCCLXXXVI

21 JAN 1950

P R A E F A T I O

Prisciani Lydi duo edimus quae sola hodie extant opuscula, Metaphrasim in Theophrasteam de Anima disputationem, et Solutionum ad Chosroem versionem Latinam.

I

Prior horum librorum, quanquam *Μετάρρασις τῶν Θεοφράστου* in codicibus inscribitur, nec totus ab uno Theophrasto pendet nec revera habet quod in metaphrasi vel paraphrasi inveniri solet. ex Iamblicho enim Metaphrasta in suos commentarios permulta transtulit et transtulisse se fatetur; quae autem Theophrastus ipse Peripatetico sensu intellegenda scripserat, ea omnia omni interpretis arte ad Iamblicheam veritatis normam accommodare studuit. huius modi recentiora si removeris — et facile removentur si colorem orationis attendas — Theophrastea sunt reliqua, Physicorum e libro quinto, qui de Anima erat, fragmenta exigua ea quidem sed haud spernenda. in his enim Theophrastum videmus Aristotelis vestigia sequentem verba eius citare et interpretari, quaestiones instituere, solutiones indicare: et sicubi pro librorum de Anima ratione aliam sive ex alio Aristotelis scripto accessit sive de suo substituit, in summa tamen re et rationem et orationem refert quales et ipsi novimus ex libris qui de Anima inter nos circumferuntur Aristoteleis. quae cum intercedat inter Aristotelem necessitudo et Theophrastum de Anima scribentes, nescio quo fato factum est ut hac nostra aetate insignes Aristotelis interpretes Trendelenburgius uno tantum loco Metaphrasim Priscianeam memoraverit, ne uno quidem Torstrikius; qui si Prisciano operam dedisset, coniecturarum quas de

textu qualis nunc habetur Aristoteleo proposuerat quasdam Theophrasti testimonio confirmatas invenisset, alias, opinor, aut retractasset aut, ut erat candidus semper et sincerus sui iudex, reiecisset.

Quod in hoc libello possidemus Prisciani id magni operis fragmentum est perpetuo commentario universa Theophrasti Physica illustrantis. octo enim omnino Physicorum libros cum Theophrastus conscripsisset, quorum duo, quartus et quintus, teste Themistio (cf. Usener *Analect. Theophr.* p. 8) de Anima essent, horum non nisi quinti interpretatio Metaphrastae ex naufragio litterarum antiquarum servata hodie extat: extat autem et ipsa mutila, cum omissa sint et in medio libro capituli *περὶ φαντασίας* exitus capitulique *περὶ νοῦ* initium et in extremo libro ea quibus clausa erat disputatio, archetypi ut videtur foliis aliquot avulsis.

Codices in hac editione instituenda adhibiti sunt septem:

- L I. LAURENTIANUS LXXXVII. 20 bombycinus in 4 maiore saeculi XIV; de quo cf. Bandini *Cat. codd. Graec. Bibliothecae Laurentianae* II. 405. Metaphrasis Prisciani in foliis est 157—170, perverso tamen rerum ordine cum ea quae de Sensu sunt posteriorem in codice locum (foll. 163—170) teneant; quem errorem non glutinatoris socordiae adscribendum esse auctor mihi est E. Pistelli Florentinus quem de hac re per litteras consului. correctiones codex habet passim vel supra versum vel in margine adpositas, et ipse quidem descriptus, ni fallor, ex archetypo sui simillimo, cuius duplices scripturas in unam confudit nonnunquam librarius Laurentianus; nam ἀγνοοίη (p. 31,19) ex ἀγνοοί^η, εἰδικτικᾶς (p. 5,18; cf. 9,34) ex εἰδικτικᾶς^z (i. e. εἰδικτικᾶς^η) ortum esse apparet. contulit Hieronymus Vitelli Florentinus; mox aliquot in locis meo rogatu iterum inspexit E. Pistelli.
- B II. BARBERINUS II. 58 (foll. 30—45) saeculi XVI. eundem rerum ordinem habet ac Laurentianus, quocum etiam in universa scriptura ita consentit ut ab eo totus pendere videatur. est autem mutilus amissa in capitulo *περὶ αἰσθησεως* textus parte ea quae est ab *ὀκ αἰσθανόμεθα* (p. 17,2) usque ad finem capituli, duobus scilicet foliis in extremo codice deperditis. excussit Ignatius Guidi Romanus.
- Q III. PARISINUS Graec. 2073 (foll. 130—169) chartaceus; de quo cf. *Cat. codd. MSS. Bibliothecae Regiae* II. 439. exaratus est (ut me H. Omont docet, sagacissimus harum rerum investigator) manu Christophori Aueri natione Germani circa annum 1545 Romae florentis (cf. Gardthausen *Gr. Pal.* p. 317); translatus autem Lutetiam in Bibliothecam Regiam iam ante annum 1550. pendet ex codice Laurentiani simillimo;

quare quamvis mendose scriptus sit in tanta tamen penuria bonorum librorum ne hunc quidem neglegendum esse existimavi.

IV. VENETUS Bibliothecae Marcianae 263 membranaceus; de quo cf. V Zanetti Graec. D. Marci Biblioth. p. 129, qui saeculi eum XV. esse perhibet. est eiusdem fere stirpis ac Parisinus 2073 (Q). excussit Daniel Riccoboni Venetus.

V. MONACENSIS Graec. 461 (foll. 48—77) chartaceus saeculi fortasse XV.; de quo cf. Hardt Cat. codd. MSS. Bibliothecae Regiae Bavaricae I. 432. textus ad scripturam Laurentiani haud raro proxime accedit, ita tamen ut depravationum omni genere scateat et aperte fluxerit ex codice ubi casu scribarumve incuria nonnihil hic illic excidisset. contulit E. Trampe Berolinensis.

VI. PARISINUS Graec. 1954 (foll. 1—28) chartaceus; de quo cf. Cat. P codd. MSS. Bibliothecae Regiae II. 424. exaratus est (ut ab H. Omont certior factus sum) manu Valeriani Foroliviensis circa annum 1540 Venetiis florentis (cf. Gardthausen Gr. Pal. p. 341), quo tempore videtur in Bibliothecam inductus Gulielmi Pelliserii qui ad senatum Venetum legatus ex Gallia missus fuerat. est eiusdem fere stirpis ac Monacensis (M).

VII. HARLEIANUS 6299 (foll. 1—30) chartaceus saeculi fortasse XVI.; de quo cf. 'Cat. of the Harleian MSS. in the British Museum' III. 355. est eiusdem fere stirpis ac Monacensis (M), sed ut textum habeat non indocte a quodam refictum qui passim manifestiora vitia deprehendit scitaque coniectura aut vera aut veri similia nonnunquam repperit. consentit cum hoc artissime Bodleianus noster Misc. Graec. 235 (e Bibliotheca Saibantiana), quem Harleiani apographum esse certis indiciis cognovi.

Editio promissa quidem est a V. Trincavelo ad calcem Alexandri Aphrodisiensis Quaestionum Naturalium et Moraliū anno 1536 Venetiis editarum; cuius libri, etsi et in fronte Metaphrasis Prisciani cum aliis opusculis accedere dicitur et in Praefatione idem significatur, nemo unquam exemplum vidit quod hanc accessionem habuerit. itaque duae tantummodo sunt Graeci textus editiones:

Editio a
Trincavelo
promissa

I. Basileensis, ad calcem Theophrasti operum anno 1541 Basileae b editorum: praefationem habent alia exempla Hieronymi Gemusaei alia Ioachimi Camerarii. est liber deterrime excusus et ex deterrimo codice, cum variis in margine lectionibus partim ex altero fortasse codice partim ex Ficiniana versione haustis.

II. Editio Fr. Wimmeri, ad calcem Theophrasti operum in Bibliotheca Teubneriana anno 1854 editorum. textus est Basileensis ab ipso

Wimmero ope praecipue versionis Ficinianae, quoad talibus subsidiis fieri potuit, emendatus.

Ficini
versio

Basileensem tamen antecesserat editio Latina Marsilii Ficini, una cum Iamblichi de Mysteriis libro aliisque opusculis ab eodem conversis anno 1497 Venetiis in aedibus Aldi primum typis expressa. de codice suo haec Ficinus in epistula praeposita ad Philippum Valorem: *quamvis autem Graecum exemplar unicum invenerimus et id quidem mendosum atque mutilatum, attamen lege securus et ita caeteris praebe legendum: nam emendare hoc atque resarcire diligentissime studui, et Angelus Politianus noster, acerrimo vir iudicio plurimaeque doctrina, nostram hanc diligentiam approbavit.* quaedam sane codicis sui vitia non infeliciter sustulisse videtur, sed et ipse nova invexit, supplementis additis etiam ubi Graeca oratio aut sana erat aut alio modo sananda: usus autem est codice nescio quo deterioris generis, ad Harleianum nostrum (H) ni fallor propius accedente; nam Harleianum textum Ficini ope esse emendatum vix crediderim, quanquam ad hanc opinionem firmandam nonnulla adferri posse scio. de versione Ficini eiusque usu fusius disputat Fr. Wimmer in Commentatione de Prisciani Lydi metaphrasi in Theophrastum de Sensu et de Phantasia (Vratisl. 1862).

Iacuit Priscianus per tria fere saecula, sordibus Basileensis textus obsitus ac veluti sepultus, nec nostra aetate multorum in manibus est: Wimmerum enim si excipias, ac Philipponum in Ἰλῆ ἀνθρωπίνῃ (Berol. 1831) de Metaphrasi disserentem, nemo quod sciam recentiorum, nisi forte obiter et aliis rebus intentus, ad Priscianum illustrandum operam dedit. atqui iam saeculo XVI non multum abfuisse comperi quin emendatior libri textus prodiret. est Oxonii in bibliotheca Chandleri mei — olim fuit Ant. Rolandi, deinde Io. Grammii — exemplum Basileense manu antiqua (hominis Francogalli, ut conicio) apparatu critico ornatum: collatio inest codicis qui R, i. e. Regius, appellatur, qui idem est ac Parisinus 2073 (noster Q), accedentibus conjecturis quarum aliae Ficino acceptae referuntur, aliae Turnebo (quem Theophrasto studium navasse novimus), aliae Ranconeto Turnebi amico laborumque socio et consorti; quaedam autem ipsius Anonymi ingenio debentur. quae quanquam non magni momenti sunt, si cui ad plures melioresve codices aditus patet, bis tamen terve in adnotatione nostra Anonymum, utpote non prorsus inutilem, laudare potui.

II

Solutionum ad Chosroem versionis Latinae anno tandem 1853 memoriam prope intermortuam renovavit Iulius Quicherat qui in 'Biblioth. de l'école des Chartes' (III. 4 p. 248) et ex codice quem unum cognovit Sangermanensi excerpta quaedam deprompsit et de Prisciano ipso eiusque temporibus docte ac luculenter disseruit. mox quidquid libri in Sangermanensi (mutilo eo quidem) superest, id insigni diligentia a se exscriptum ad calcem Plotini Didotiani (Paris. 1855) Fr. Duebner evulgavit. Valentinus denique Rose, litterarum Aristotelearum indefessus explorator, desideratas in Sangermanensi partes cum in codicibus Musei Britannici extare repperisset, has in Aristotele quem vocat Pseudepigrapho et in Anedotis Graecis cum brevi commentario in lucem protraxit. universus autem liber nunc demum hac nostra opera in medium exit.

Codices in hac editione instituenda adhibiti sunt quattuor:

I. PARISINUS Lat. 13386, olim Sangermanensis, e monasterio Corbeiensis Lutetiam translatus. est pars libri miscelli plura in se continentis, quorum e catalogo Leopoldi Delisle ('Biblioth. de l'école des Chartes' VI. 4 p. 228) indicem desumptum subicio: —

13386 *Tractatus Peregrini [Vincentii Lirin.] contra haereticos* — *Epistulae Pascalis Theophili episcopi* (42 v°) — *Epistula Epyfanii* (98) — *Epistula S. Hieronymi* (98 v°) — *Homilia S. Augustini* (100 v°) — *Iohannis [Scoti] liber de praedestinatione* (103) — *Prisciani solutiones eorum de quibus dubitavit Chosroes* (106) — *Libellus sacerdotalis quem Lios monachus heroico metro composuit* (208) — VIII. et IX. s.

Prisciani in hoc codice liber duorum est manu librariorum uno tempore exaratus, quorum alter postquam ad infimum versum folii 199 r. (v. ad p. 77,16) opus exsecutus est, folio verso alter velut uno tenore reliqua peregit.¹ saeculi est IX. vel ut quibusdam videtur X. desiderantur folia, ut nunc est, in Cap. VII. (v. ad p. 77,29), si recte rem putavi, octo, in Capp. IX.—X. ad finem libelli (v. ad p. 94,13) septem: atque est ubi perierunt temporis iniuria cum in margine adscriptae glossae, tum in ipso textu schedis perforatis litterae ac voculae; quod detrimentum etiam nostro saeculo maius factum esse cognovi, cum Duebnero olim plura quam mihi anno 1883 codicem evolventi cernere contigisset.

¹ Suspicio equidem ea quoque inter se usos ratione librariorum ut mutua opera quod alter scripserat id alter corrigeret.

sed haec sane levia sunt legentibus incommoda: gravissimum ac molestissimum in eo est quod toto libro in pristinam scripturam corrector¹ grassatus, si quid sibi minus placebat deleto, omnia ad suam normam reformata exhibere studuit. et Duebner quidem ipsius interpretis manu et textum Sangermanensem et correctiones scriptas esse perhibet, mihi vero non persuasit. multa hercle sunt quae apographum hunc librum esse arguant — (1) duplices scripturae in unam confusae, velut *Thurionum* (p. 91,7; cf. 97,10), quod ex *Thurion^{um}* ortum esse apparet; (2) omissa vocabula, a scriba sive dormitante sive oculis decepto inter scribendum praeterita; (3) tralaticia scribarum menda, velut *mortum* pro *in ortum*, *ramosos* pro *raviosos*, *factis* pro *calefactis*, *minora* pro *minorantia*, *caliores* pro *calidiores*, *consequens* pro *inconsequens*, *priorum* pro *propriorum*; (4) Graecae locutiones in mira monstra mutatae, velut *μεθεωρων*, *υποθεσν*, *εγριππος*, *fastama*, *fastasma*, *Terrenico*, *Pasidonius* — quae delicta in ipso interprete, homine scilicet Graecis litteris saltem imbuto Graecumque exemplar ante oculos habente, incredibilia essent, in librario non habent quod admireris. nec correctionum dissimilis ratio. nam si quae passim vitia prioris scripturae corrector sustulit et omissa quaedam supplevit, non tamen ideo est intellegendus ad Graecum exemplar omnia iterum exegisse; praesertim cum videamus eum nonnunquam a veritate longius aberrasse — id quod demonstrant loci Graeci, si forte supersunt qui cum versionis scriptura conferantur, e. g. Aristoteleus ille (p. 75,3) ex Meteor. II. 2 (355^b6) desumptus locus, ubi cum *dulci* rectissime prior scriba dedisset, corrector inconsulte ac temere omnia refingens pro eo *dulcedine* reposuit. istas utique correctiones nemo, opinor, dixerit ab ipso interprete ad Graeca iterum opus exigente profectas. unum autem concedo, non omnes ex mera coniectura ortas videri, potuisse nonnullas ex eo oriri quod etiam in archetypo codice alterae adfuissent, ut fit, scripturae (sive super versum sive in margine adpositae) quas priore scriptione erasa in textum corrector intulerit. ceterum ut de re obscura et dubia nihil adfirmo. illud tantum admoneo: si quid in rasura est in codice, numerum litterarum erasarum in Adnotatione subinde indicavi, ita tamen ut ipsi numero nolim nimis tribui; potuit sane modum a me indicatum scriptura erasa excedere, brevior eo esse vix potuit: qua monitione opus est, ne quis dum apices litterularum curiosius reputat de rebus gravioribus in fraudem delabatur.

¹ Vel correctores, si vera est quam superius indicavi suspicio.

II. HARLEIANUS 3969. 14 (foll. 139^v—160) saeculi XIV.; de quo cf. H 'Cat. of the Harleian MSS. in the British Museum' III. p. 100. alteram fere scripturam refert Sangermanensis codicis, in ordine autem verborum et scribendi ratione passim immutatam; optimus tamen hic ex deterioribus, quanquam certis in locis suo ipse Marte, ut videtur; novas quasdam easque valde ridiculas lectiones librarius Harleianus invexit.

III. MANTUANUS in bibliotheca Lycei A. IV. 25 (saec. XIV.?). alteram fere scripturam refert Sangermanensis codicis incuria scribarum miro modo depravatam: in capitulo autem X., transpositis, ut patet, foliis codicis ex quo Mantuanus derivatus est, pars quaedam orationis alieno loco legitur. huius apographo utor manu D. Detlefseni descripto, qui eximia humanitate hanc mihi editionem instruenti schedulas suas tradidit utendasque permisit.

IV. COTTONIANUS Vesp. A. II. 13 (foll. 148—157) saeculi XIV.; de quo cf. 'Cat. of the MSS. in the Cottonian Library' p. 433. incipit ut nunc est a verbis Cap. III. *sedente et sanguine* (p. 61, 14), aliquot videlicet in fronte amissis foliis. eiusdem prorsus est stirpis ac Mantuanus.

Hactenus de codicibus. nunc de interpretatione pauca et interprete; quem Carolidarum aetate floruisse, studiis ea Graecarum litterarum quasi renascentibus illustri, opinio est probabilis, quanquam Quicheratio vix assentior suspicanti ab ipso Ioanne Scoto interpretationem esse confectam. nimis barbaramente enim interpretis loquitur, quisquis is fuit, et Graece eum parum scivisse apparet sicubi loci a Prisciano adhibiti nobis quoque Graece extant quos cum versione conferamus. sed non omnia quae in interpretatione perperam dicta sunt ipsi interpreti attribueris, quippe qui in Graeco quo usus est exemplari multa iam corrupta invenisset, veluti Ἀβίνου in Λαυίνου, Κυδωνίαν in Κυλωνίαν, ἐν τοῖς ὡσί in ἐν τοῖς σώμασι, σύντηξις in σύλληψις depravata: quibus aliud ioculariter illud quidem depravationis exemplum addo ex iis quae Cap. IX. de serpente quodam exitiali produntur, *non solum si mordeat sed etiam in terra exiliter interimit*, siquidem Latino *in terra Graecum* ἐν τῇ γῆ subest, ἐν τῇ γῆ autem ex ἐὰν θέγη depravato originem duxit (cf. ad p. 97, 11)

Quod ad ipsum Priscianum adinet, difficile hodie dictu est, ex quibus fontibus in hoc Solutionum libro hauserit. qui si in Prooemio multitudinem tantam scriptorum a se adhibitorum ostentat, horum tamen vix dimidiam partem in manibus ei adfuisse crediderim:

immo vero ubi forte de auctoribus eius satis constat, velut in Cap. II., unum et alterum sequi cernitur, neque est cur plures ei adfuisse credamus (cf. Rose anecd. Gr. 1. p. 26). atque ut dicam quod sentio, ea est universa huius libri condicio, ut quos in corpore operis sui Priscianus citavit auctores, hos mihi non ipsos inter scribendum oculis usurpasse, sed ab aliis iam memoratos et apud alios invenisse videatur. quae si vera est opinio, et eiusdem certe fraudis non desunt apud Graeculos exempla, Hippocratem, Posidonium Strabonem, Plotinum, nobilissimos scriptores, non ipse legerat. quos autem legerit, si coniecturam de re tam dubia et obscura requiras, hi fere sunt quos potissimum videtur in Solutionibus condendis adhibuisse auctores:

- Cap. I. Iamblichus, Proclus.
- ” II. Aristoteles, Theophrastus.
- ” III. Aristoteles, Theophrastus.
- ” IV. Geminus.
- ” V. Scriptor incertus.
- ” VI. Scriptor incertus, deinde Aristoteles.
- ” VII. Aristoteles, Theophrastus.
- ” VIII. Albinus.
- ” IX. Theophrastus.
- ” X. Aristoteles, Theophrastus.

Ceteris vero quid debeat, quid commentatoribus Aristotelicis Didymo, Themistio, Alexandro, quid Ptolemaeo, Martiano, Dorotheo, Theodoto, Porphyrio, hoc aliis, si cui libuerit, investigandum relinquo, non sine suspitione fore ut ex his vix quicquam cepisse Priscianum appareat.

Solutiones Prisciani a nemine quod sciam Graeco scriptore citantur, ne a Nicephoro quidem Blemmida, qui ut multa habet cum Prisciano communia, ita non ex eo sed ex communi fonte hausisse putandus est. inter Latinos autem Vincentius Bellovacensis cum in Speculo suo Naturali (IV. 23, 39, 42, 47; V. 9; XV. 4; XX. 10, 11; XXVI. 8, 10, 32 — conf. Rose de Aristot. librorum ordine et auctoritate p. 87) excerpta quaedam ex Prisciano libro inseruit, tum in Speculo quoque Historiali (XXI. 50) mentionem libri iniecit, tanquam a Caesariensi Prisciano profecti: cuius opera dum recenset, *extat, ait, etiam liber Prisciani de Naturalibus quaestionibus ad Cosdroe regem Persarum, de quo plura excerpti et in superiore huius operis parte* [sc. in Speculo Naturali] *congruis locis inserui.* eadem fere a Vincentio mutuati dicitant si qui alii medio aevo Prisciani nostri meminerunt, velut Gulielmus Pastrengus de Originibus

Rerum fol. 58^r, Xicco Polentonus de Claris Grammaticis l. XVIII (cod. Taurin. Univ. D. 111. 35) — quos locos Detlefseno acceptos refero — Gualterus Burleius (nisi potius pseudo-Burleius vocandus est) libelli de Vita Philosophorum capitulo in codicibus editionibusque optimis ultimo: omnes scilicet in eodem versati errore, utpote qui Lydum Priscianum a Caesariensi non fuisse diversum ponant; quem diu pervulgatum errorem nescio an primus I. A. Fabricius in Bibliotheca Ecclesiastica (ad Trithemii de Scriptoribus Ecclesiasticis c. 217) notaverit.

Iamque, antequam finem facio, liceat mihi honoris causa duos gratisimo animo nominare, D. DETLEFSENUM, qui ut dixi schedulas mihi suas tam liberaliter concessit, et H. DIELSIUM, cuius ego saepissime in hoc libello componendo humanitatem ac benevolentiam expertus sum.

I. BYWATER.

Scribebam Oxonii mense Maio 1886.

ADDENDA ET CORRIGENDA

- p. 14,31 l. 'ὑστερον'
p. 17 adn. v. 3 l. 'δέξος'
p. 23 test. v. 2 l. '13 τὰ Ἰαμβλίχεια'
p. 28 adn. v. 7 dele 'ὑπὸ scripsi; ἀπὸ vulg.'
p. 34 adn. v. 3 l. '*subsistentia*'
p. 44 test. ad v. 16 adde 'cf. Chalcidius in Platōnis Tim. c. 221, p. 257 ed. Wrobel'
p. 45,30 l. 'uinculis'
p. 58 test. v. 1 l. '3 cf. Aristot.'
p. 67,23 l. 'temperantia'
p. 69 adn. v. 1 l. '*compendium syllabae* pro'
p. 79,2 l. 'supereminet'
test. v. 13 dele 'Ideler ad loc.' et adde 'Philoponus in Aristot. de Gen. et corr.
II. 2, 329^b30 (fol. 49^r4 ed. Ald.)'
p. 87,12 l. 'uisibilium'
p. 88,24 l. 'et incorporalitate'
p. 91,22 l. 'sibimet'
-

I

METAPHRASIS

I N T H E O P H R A S T U M

S I G L A

- B = codex Barberinus
- H = codex Harleianus
- L = codex Laurentianus
- M = codex Monacensis
- P = codex Parisinus 1954
- Q = codex Parisinus 2073
- V = codex Venetus
- b = editio Basileensis
- w = editio Wimmeri

Numeri 1,2 adpositi (L¹, L²) pristinam et correctam codicum scripturam indicant.

ΠΡΙΣΚΙΑΝΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΛΥΔΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ

Περὶ αἰσθήσεως αὐτῶ ὁ σκοπὸς ἐφεξῆς. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ²⁷³
κινούμενα τὰ αἰσθητήρια ἐξομοιοῦσθαι τοῖς αἰσθητοῖς τῷ πάσχειν βούλεται ^{ed. Basil.}
5 ὁ Ἀριστοτέλης, ζητεῖ τίς ἢ ὁμοίωσις. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων
καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἄτοπον φαίνεται τὸ χρώματι καὶ χυμοῖς καὶ
ψόφῳ καὶ μορφῇ ἐξομοιοῦσθαι δυνατόν. λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸς κατὰ
τὰ εἶδη καὶ τοὺς λόγους ἄνευ τῆς ὕλης γίνεσθαι τὴν ἐξομοίωσιν.
ἐπεξεργαστέον δὲ πότερον ἔξωθεν τὸ εἶδος καὶ ποῖον καὶ ποῦ ἐπιφαινόμενον,
10 καὶ εἰ πρὸς γινῶσιν ἰκανὸν τὸ περὶ τοῖς σώμασι μεριζόμενον καὶ εἰς ἓν οὐ
συναιρούμενον, κατὰ τὴν εἰς ἓν συναίρεσιν καὶ τὴν ἀμέριστον τοῦ γνωστοῦ
παντὸς περιλήψιν ἀπάσης ἰσταμένης γνώσεως.

Ἐνεργεῖν μὲν οὖν κατὰ τὸ εἶδος τοῦ γνωστοῦ ἀνάγκη τὸ γινῶσκον καὶ 2
τὸν ἐκείνου προβεβλῆσθαι χαρακτῆρα, καὶ τοῦτο ἢ ἐξομοίωσις· πάθημα δὲ
15 τοῦ αἰσθητηρίου προηγεῖσθαι ἀνάγκη τῆς αἰσθήσεως. οὐ γὰρ παντελῶς
οὔσα χωριστὴ σωματίων δύναμις ἢ αἰσθησις, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὰ αἰσθη-
τήρια οὐσιωμένη νεύσει καὶ τοῦ ζήφου οὔσα συμπληρωτικὴ οὐδὲ ἐνεργεῖν
ἄνευ αὐτῶν οἷα τε. οὐ μὴν οὐδὲ προηγουμένως αὐτὴ ἐγειρομένη συγκινεῖ
τὸ ὄργανον, ὡς ἡ φαντασία, διὰ τὸ πολὺ κατατεταμένον, καὶ διὰ τὴν ὄλην
20 περὶ τὰ ἐκτὸς ἀπότασιν, καὶ παρόντων καὶ αὐτῶν δεῖσθαι τῶν αἰσθητῶν.
τὰ μὲν οὖν φανταστά οὐκ ἐκτὸς, εἰ καὶ τῶν ἔξω ἐστὶν ἀφομοιώματα, τὰ
δὲ αἰσθητὰ ἔξω· τούτων γὰρ ἢ αἰσθησις ἀλλ' οὐχὶ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητη-

5 Ἀριστοτέλης] 416^b33, 418^a5 8 cf. Aristot. 424^a18 11 sqq. cf. Simplic.
in Aristot. de An. p. 125,25 sqq. ed. Hayduck 18 cf. Simplic. l. c. 202,3
22 sqq. cf. Simplic. l. c. 125,30sqq.

6 τὸ H²w: τῶ L ceteri 7 δύνασθαι w 14 ἢ om. bw 17 οὐσιωμένη bw
ἐνεργεῖν Hbw (Ficinus *agere*): ἐνεργῆς L ceteri 18 οὐδὲ scripsi: οὔτε vulg.
αὕτη vulg. 19 πολὺ] ἐπὶ πολὺ w κατατεταμένον BL¹M¹w (Ficinus *extensa*):
κατατεταμένον b cet. 20 τὰ] τὸ L¹ καὶ παρόντων] fort. ὡς παρόντων

Supplem. Arist. I 2 Priscianus Lydus.

ρίοις παθῶν, σὺν δὲ τούτοις τῶν ἐν τοῖς σώμασιν εἰδῶν ἀντιλαμβάνεται.
 Πάσχει δὲ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν τὰ αἰσθητήρια οὐχ ὡς τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ 3
 ζῶντος σώματος τὸ πάθος. διὸ οὐδὲ πάθος τὸ ὅλον οὐδὲ ἔξωθεν πάντη
 ἀλλὰ καὶ κατ' οἰκείαν ἐνέργειαν· καὶ οὐ κινεῖται μὲν πρότερον ἐνεργεῖ δὲ
 5 ὕστερον, ἀλλ' οὐδὲ κινεῖται ὅλως εἰ μὴ ἅμα καὶ ἐνεργοῖ· οὐ μὴν οὐδὲ
 ἐνεργεῖ ἄνευ τοῦ κινεῖσθαι. τὸ δὴ τοιοῦτον ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κίνημα
 ὁμοιοῦται τοῖς αἰσθητοῖς εἶδεσιν ὡς ἅμα ὑπ' αὐτῶν τε καὶ κατὰ τὴν πρὸς
 αὐτὰ τῆς ζωτικῆς ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ ἐμφάσεως διέγερσιν ἐγγινόμενον. ἀλλ'
 οὐπω τοῦτο (ἦ) αἰσθησις, τὸ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ πρὸς τὰ αἰσθητὰ ὁμοίωμα,
 10 πάθημα ὃν μᾶλλον ἢ ἐνέργημα. καὶ σωματοειδὲς καὶ μεριστὸν καὶ χρόνον
 παρατεινόμενον, καὶ σπεῦδον μὲν εἰς εἶδος οὐπω δὲ ὃν ἐν τῷ εἶδει ἀλλ'
 ἐν κινήσει ἔτι· ἡ δὲ αἰσθησις ἀμερίστως τε τὴν ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τέλος
 τοῦ αἰσθητοῦ περιλαμβάνει, καὶ ἐνέργειά ἐστὶ καὶ κρίσις τελεία καὶ ἐν τῷ
 νῦν ἅμα ὅλη, καὶ κατὰ τὸ εἶδος ἤδη τοῦ αἰσθητοῦ ἔστηκε. διὸ οὐκ ἄνευ
 15 μὲν τοῦ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ παθήματος, οὐ μὴν τοῦτο ἢ αἰσθησις· ὄθεν καὶ
 πάσχοντες καθυδόντες τε καὶ ἐρηγοροῦντες ἐνίοτε οὐκ ἐπισθανόμεθα.
 δεῖ τοίνυν μετὰ τὸ πάθημα εἰς εἶδος τελειωθῆναι τὸ τῷ αἰσθητῷ ὁμοιον·
 κατὰ γὰρ τὸ τέλειον εἶδος ἢ αἰσθησις ἐπειδὴ κρίνει. τὸ δὲ τοῦ αἰσθητοῦ
 εἶδος τοῦτο δὴ οὐκ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ· πάθημα γὰρ καὶ κίνημα καὶ ἐν
 20 μερισμῷ ἀλλ' οὐκ εἶδος· οὐ μὴν οὐδὲ ἐν τῇ ἐμφάσει τῆς ζωῆς τῇ [ἐν]
 τῷ αἰσθητηρίῳ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐνδιδομένη· μετὰ γὰρ πάθους καὶ τὸ ταύτης
 ἐνέργημα, καὶ κοινόν ἐστιν ἀμφοῖν τὸ κίνημα τοῦ τε ὄργανου καὶ τῆς ἐν
 αὐτῷ ζωῆς. ἀλλ' ἐν ζωῇ μὲν δηλαδὴ τὸ εἶδος καθ' ὃ ἢ αἰσθησις, τῇ
 δὲ κατ' ἐνέργειαν ἰσταμένη, οὐ τῇ χωριστῇ, ἀλλὰ τῇ συμπληρούσῃ τὸ
 25 ζῶν ψυχικῇ ζωῇ, καὶ τῇ ζωτικῇ αὐτῆς προβολῇ τῇ περὶ τὰ σώματα μερι-
 ζομένη. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἰκανὸν πρὸς τὴν αἰσθησιν. τὸ γὰρ τελεωθὲν 4
 περὶ τὸ αἰσθητήριον κατ' ἐνέργειαν εἶδος, ἅτε περὶ τὸ σῶμα μεριζόμενον
 καὶ εἰς ἐν ἀμερὲς οὐκ ἐπιστροφόμενον, οὐκ ἔστι γνωστικόν, ἀλλ' ἔστι τις
 ἐν τῇ ψυχῇ προειλημμένος τῶν αἰσθητῶν λόγος ὃς ζῆ καὶ καθ' ἑαυτὸν
 30 καὶ οὐ μόνον ἐστὶ τοῦ συνθέτου· διὸ καὶ ἀμερίστως ἐνεργεῖ καὶ δύναμις
 ὑπάρχει τῶν κατὰ μέρος (ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν τι μεριστὸν εἶδος ἐγγίνεται)
 λόγος τε γνωριστικὸς τῶν αἰσθητῶν, ἐν ψυχῇ ὑφ' ἑστώς ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ
 σώματι ἰδρυμένος, εἰς μὲν ἀλλ' οὐχ ὡς τὰ ἄτομα, τὸ δὲ ἐν ἔχων περι-

2 τὰ (ante ἄψυχα) om. w cum Usenero Mus. Rhen. N. S. XVI 267 ξμψυχα L¹

3 πάντα HMPbw (Ficinus *omnia*) 5 ἅμα w (Ficinus *simul*): μία codd. b

6 κίνημα B²HM²P² (Ficinus *motio*): κινήμενη L cet.: κινήμενα b: κινούμενον w

7 αἰσθητοῖς] αἰσθητῶν b: τῶν αἰσθητῶν w 9 τοῦτο ἢ scripsi (coll. Simplic. in

Aristot. de An. 125,37): τούτων BLM¹QV: τοῦτο HM²Pbw ὁμοιώματα L¹M¹

11 περιτεινόμενον L¹ εἶδος] τὸ εἶδος w 12 ἔτι] ἐτέρου MPbw 16 post

πάσχοντες add. μὲν HM²Pbw 18 τὸ δὲ] τὸ L¹ 19 εἶδους b 20 ἐν (ante

τῷ αἰσθητηρίῳ) uncinis inclusi 21 ἐνδεδεμένη w (Ficinus *colligata*) τὸ ταύτης

scripsi: τοιαύτης codd. b: ταύτης τὸ w 25 προβολῇ H²M²P²bw (Ficinus *applica-*

mento) 30 μόνον] μέρος conl. Wimmer comm. p. 10 31 μέρος] τὸ μέρος

MPbw 32 γνωστικὸς bw 33 τὸ δὲ] δὲ L¹ ἔχων L² w: ἔχων cet.

ληπτικὸν τῶν πολλῶν καὶ ἐκάστῳ αὐτῶν ἐφαρμόζων· τῷ γὰρ ἐνὶ | τοῦ 274
 λευκοῦ λόγῳ πάντων αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ τῶν κατὰ μέρος λευκῶν. δεῖ τοί-
 νων τὸν τοιοῦτον προβληθῆναι λόγον εἰ μέλλει γίνεσθαι αἰσθησις· προβάλλ-
 λεται δὲ ὡς πρὸς οἰκεῖον τὸ ζωτικὸν εἶδος διεγειρόμενος καὶ τούτῳ συναρ-
 5 μοζόμενος τῷ ὁμοιώματι τοῦ ἐκτὸς εἶδους καὶ σὺν αὐτῷ ἐνεργῶν· τὸ γὰρ
 κρίνον ὁ λόγος καὶ ἡ σύνεσις κατὰ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν καὶ ἡ εἰς τὸ
 ἀμερὲς συναίρεσις ἐν τῇ χωριστῇ σωμάτων ὑποστάσει. Οὐκοῦν ἔχει τὸ 5
 τοῦ αἰσθητοῦ εἶδος ἡ ψυχὴ τῷ τὸν λόγον αὐτοῦ προβάλλειν, ἀλλ' οὐχ ὡς
 ἀπ' αὐτοῦ μορφὴν τινα ἢ τυπωσιν ὡς ἀπὸ σφραγίδος δεχομένη. ἡ γὰρ
 10 κρίσις καὶ ἡ ἐνέργεια ἔνδοθεν καὶ ζωτική. ὁ μὲν οὖν λόγος ἔνδοθεν καὶ
 οὐσιώδης τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ τοῦ ζῴου συμπληρωτικὴ ζωὴ, ἀπὸ μὲν τῶν
 οὐσιώδων ἠρτημένη λόγων, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ σῶμα τάσιν ὑφισταμένη
 αἰσθητικὴ καὶ ἡδὲ, καὶ ὄρος καὶ τελειότης τοῦ ζῴου. διὸ ἐν ταύτῃ τὸ τοῦ
 αἰσθητοῦ ὁμοίωμα τελειωθέν, ἐν δὲ τῷ αἰσθητηρίῳ ἀτελὲς καὶ συμμιγῆς
 15 πάθει ἡ ἐνέργεια· καὶ τὸ μὲν πάθος ἔξωθεν, ἡ δὲ ἐνέργεια ἀπὸ τῆς ζωῆς·
 καὶ τὸ μὲν εἶδος ἐν τῇ τοῦ ζῴου ζωῇ, ἡ δὲ κρίσις καὶ ἡ σύνεσις ἐν τῇ
 τοῦ λόγου ἐνεργείᾳ.

Πῶς οὖν ὁμοιοῦται τοῖς αἰσθητοῖς ἡ ψυχὴ; οὐ τῷ δέχεσθαι τι ἀπ' 6
 αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ κατὰ τὸν λόγον αὐτῶν ἐνεργεῖν δι' ἐμφάσεως τῶν ἐκτὸς
 20 εἰδῶν. πῶς οὖν ἅμα πλείοσι καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐνίοτε ὁμοιοῦται; ἐπειδὴ
 πάσχειν οὐχ οἶόντε ἅμα τὰ ἐναντία, ἐνεργεῖν δὲ δυνατόν· ἡ δὲ αἰσθησις
 κατ' ἐνέργειαν καὶ κρίσιν ἀλλ' οὐ κατὰ πάθος· κατὰ γὰρ τὸν λόγον ἡ
 αἰσθησις, τὸ δὲ πάθος ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ· σῶμα δὲ ὄν καὶ μεριστὸν τὸ
 αἰσθητήριον καὶ αὐτὸ κατὰ διάφορα μέρη πλείω ἅμα καὶ ἀναντία ἔχειν
 25 οὐκ ἀδύνατον. ὁ λόγος δὲ ἐν ἀμερεῖ ἅμα τὰ ἐναντία καὶ τὰ διάφορα ὅσα
 ἂν ἢ συλλαβῶν ἐνεργεῖ· διὸ καὶ τὴν ἑτερότητα αὐτῶν κρίνει ὡς ἅμα τῶν
 πλειόνων ἐν ἀμερεῖ ἐφαπτόμενος. Ὅταν οὖν καὶ ὁ Θεόφραστος τὴν 7
 ὁμοίωσιν βούληται γίνεσθαι κατὰ τὰ εἶδη καὶ τοὺς λόγους ἄνευ τῆς
 ὕλης, ἀποδεξώμεθα, ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν ἀπλῶς ἐγγινόμενα, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνδον
 30 λόγων ἐν τῇ ζωῇ κατ' ἐνέργειαν ἰστάμενα αἰσθητικὴν, τῷ μέντοι πρὸς τὰ
 ἐκτὸς ἀποτείνεσθαι καὶ ἐκείνοις ἀφομοιοῦσθαι. εἰκότως ἄρα καὶ δύναμις
 νομιζέται ἡ αἰσθησις ὡς ἐπιφέρουσα τὰς ἐνεργείας. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ψυχῆς
 κατ' ἐνέργειαν τοῦ λόγου ἡ ὁμοίωσις, ἐπὶ δὲ τοῦ αἰσθητηρίου κατὰ τὴν ὑπὸ
 τοῦ αἰσθητοῦ πάθην ἅμα καὶ ζωτικὴν ἐνέργειαν. Πῶς οὖν ἅμα ὑπὸ 8
 35 τε τοῦ πικροῦ καὶ τοῦ γλυκέος πάσχει; οὐ γὰρ μέρει μὲν τι

20 cf. Aristot. 426^b28, 448^b18: Simplic. l. c. 196,22. 198,35
 Aristot. 424^a28

31 δύναμις] cf.

1 ἐφαρμόζων scripsi (coll. Simplic. l. c. 126,11): ἐφαρμόζον vulg. 4 ὡσπερ οἰκεῖον
 καὶ ζωτικὸν w 5 τῷ ὁμοιώματι] ὡς ὁμοιώματι mg. b (Ficinus *tanquam similitudini*)
 6 σύνεσις w (Ficinus *cogitatio*): σύνθεσις codd. b 12 οὐσιωδῶν vulg. 14 ἀτελὲς
 καὶ συμμιγῆς HM²P²b 15 ἡ ἐνέργεια LM¹: καὶ ἡ ἐνέργεια HM²P²bw 18 τοῖς
 om. bw 20 ἐπεὶ δεῖ MPb: ἐπεὶ τοι w 33 ὑπὸ scripsi: ἀπὸ vulg. 34 αἰσθη-
 τοῦ] αἰσθητηρίου w

τῆς γλώττης τόδε, φησί, μέρει δὲ θάτερον (ἄλλω), ἀλλὰ τῷ αὐτῷ·
καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς δὲ ὁμοίως, εἰ ἄρα καὶ διελεῖν ἔστι τὴν ἀκοήν. ἢ εἴτε
ἢ γλώττα τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον εἴτε πνεύματα (τά) ἐν τῇ γλώττῃ,
μεριστὸν πάντως ὄν σῶμα, ἐτέρω μὲν μορίῳ ἄλλο ἐτέρω δὲ ἄλλο τι πά-
5 σχειν οὐκ ἀδύνατον· ὡς ἐναργῆς τοῦτο γίνεται ἐκ τῆς ἀφῆς· θερμαίνεσθαι
γὰρ κατὰ ἄλλο μόνιον καὶ ψύχεσθαι κατὰ ἄλλο ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ δυνατόν·
καὶ τὸ αἰσθητικὸν δὲ τῆς ἀκοῆς πνεῦμα μεριστὸν δηλαδὴ. ὁ δὲ λόγος
εἴρηται ὡς ἀμερῆς μὲν ἐνεργεῖν δὲ ἅμα τάναντία οὐ κωλύεται· πάσχειν
γὰρ οὐχ οἴοντε κατὰ τὸ αὐτὸ τὰ ἐναντία. Ἄλλ' ἢ μὲν θερμότης ὡς δύ- 9
10 ναμικ φυσικὴ δρῶν ἂν εἰς τὸ αἰσθητήριον, ἢ δὲ μορφή καὶ ὁ τύπος καὶ
ἢ κίνησις καὶ ὁ ἀριθμὸς πῶς ἐξομοιοῖ; ἢ καὶ ταῦτα ἔχειν τι δραστήριον
ἐροῦμεν, δρᾶν δὲ μᾶλλον εἰδητικῶς· ὡς τὴν θερμότητα καὶ τὰς συστοίχους
αὐτῇ δυνάμεις σωματοειδέστερον καὶ διὰ τοῦτο πληκτικώτερον καὶ παθη-
τικώτερον — εἰ μὴ ἄρα καὶ τὰ μὲν ἴδια αἰσθητὰ ἐκάστης αἰσθήσεως ἐναρ-
15 γεστέραν ἔχει τὴν ἐνέργειαν τὰ δὲ κοινὰ ἀμυδροτέραν, τὰ μὲν προσεχῆ ὡς
οἰκεῖα τὰ δὲ πορρωτέρω. καὶ ἴσως ὡς κρείττω τὰ κοινὰ οὐχ ὡσαύτως
ἔστι τῇ αἰσθήσει σύμμετρα. ἀλλ' ὅμως αἰσθητὰ καὶ (τά) κοινὰ καὶ οὐ
μόνη τῇ διανοίᾳ γνωρίζεται. εἰς ἑνὴ γὰρ μὴν ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἢ διάνοια
ἀναγομένη αὐτῇ καθ' αὐτὴν λογίζεται οὐκέτι ὄντα τῇ αἰσθήσει κατα-
20 ληπτά, ὡς ὅταν τὴν οὐσίαν γνωρίζῃ τῶν αἰσθητῶν. εἰ δὲ καὶ χρόνου καὶ
ἀριθμοῦ μὴ ἀντιλαμβάνεται ἢ αἰσθησις, καὶ τούτων ἔσται ἢ διάνοια ἀπὸ τῶν
αἰσθητῶν ἀναπεμπομένη γνωριστική. Ἄλλ' εἰ καθ' ὁμοίωσιν ἢ γνῶσις, 10
πῶς μὴ πάσχουσα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὁμοιοῦται πρὸς αὐτὰ ἢ
διάνοια; εἰ δὲ πάσχει, ὅποιον αὐτῆς τὸ πάθος; ἢ οὐ κατὰ πάθος οὐδὲ ἢ
25 αἰσθητική, ὡς ἐλέγομεν, κρίσις (οὐπω λέγω ἢ διανοητικὴ σύνεσις) ἀλλὰ
κατ' ἐνέργειαν καὶ λόγων προβολήν. ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ | 275
πάθους εἰς εἶδος τελειομένου ὅμοιον τῷ αἰσθητῷ ὁ τῶν αἰσθητῶν προ-
βάλλεται λόγος, ὡς οἰκεῖω τῷ αἰσθητικῷ συναρμοζόμενος εἶδει καὶ πρὸς
οἰκεῖον συμέτρως ἐγειρόμενος, οὕτω καὶ ὁ τῶν αἰσθητῶν ποιότητων κρι-
30 τικὸς λόγος τὴν τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν γνωριστικὴν κινεῖ δυνάμιν οἰκειῶς,
κατὰ τὴν τῶν αἰσθητῶν ποιότητων πρὸς τὴν οὐσίαν ἀφ' ἧς προέρχονται
οἰκειότητα. Ἐπειδὴ ὑπὸ μὲν τῶν ἰδίων αἰσθητῶν ἐναργῶς πλήττεται τὸ 11
αἰσθητήριον, τῶν δὲ κοινῶν οὐ πρώτως ἀλλὰ δευτέρως ἢ καθ' ἕκαστα
ἀντιλαμβάνεται αἰσθησις — πρώτως γὰρ χρώματος ἢ ὄψις, δευτέρως δὲ

11 sqq. cf. Simplic. l. c. 126,24. 127,9.

1 ἄλλω addidi (Ficinus *alia*) 3 γλώττα L τὰ addidi 4 πάντων MPbw
6 ἄλλο ἐν] ἄλλων M¹b 10 δρῶ καὶ M²Pb 12 εἰδικῶς w 14 ἐνεργεστέραν
bw (Ficinus *vehementiorem*) 17 τὰ add. w 21 ἀντιλαμβάνεται BLMPQVb
23 ὑπὸ] ἀπὸ bw 27 ὁμοῖου BLM¹QV 28 αἰσθητικῶ] αἰσθητῷ PM²bw
εἶδει scripsi: εἰ δὲ codd. b: εἴτε w 29 συμέτρως L 30 κινεῖ om. L¹
32 ἐναργῶς scripsi: ἐναμενῶς LM: ἐναμένως Bbw: ἐνα cum lacuna HQV

μεγέθους καὶ κινήσεως — δόξειεν ἂν τὰ κοινὰ μᾶλλον εἶναι ψυχῆς, καὶ οἶονεὶ κατὰ συμβεβηκὸς γινώσκεισθαι ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως τὰ κοινά. ἀλλ', ὡς εἴρηται, δευτέρως αὐτὸ δὴ τοῦτο γνωρίζεται ὑπὸ αἰσθήσεως, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ μόνῃς τῆς διανοίας. τοῦ δὲ ἄχρου καὶ τοῦ ἐσκοτισμένου ἢ ὄψις καὶ 5 τῆς σιωπῆς ἢ ἀκοὴ συναισθάνεται οὐ κατὰ ἐπέρειςιν, ἀλλ' αὐτῶ τῶ κωλύεσθαι τὴν ἐνέργειαν ἐν τῶ πειρᾶσθαι κρίνει ἢ αἰσθησις, τὸ ἐλλιπὲς αὐτῶν καὶ διεσταμένον τῶ μὴ ἐφαρμόζειν τὸν λόγον γνωρίζουσα, τοῦ δὴ αἰσθητηρίου καὶ παρατρεπομένου πως διὰ τὸ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. Τοιοῦ- 12 τος μὲν οὖν ὁ κοινὸς περὶ αἰσθήσεως λόγος.

10 Περὶ δὲ τῶν κατὰ μέρος αἰσθήσεων, οἷον ὄψεως ἀκοῆς καὶ τῶν λοιπῶν, ἐκεῖνο τέως διοριστέον ὡς οὐ μία οὖσα, καθάπερ τινὲς φασιν, ἢ αἰσθησις εἰδοποιεῖται διαφόρως ὑπὸ τῶν μετεχόντων ὀργάνων· οὐ γάρ ἐστι προηγουμένη τῆς τῶν δυνάμεων διαφορᾶς ἢ τῶν ὀργάνων ἑτερότης, οὐδὲ κυρία τοῦ μερίζειν τὰς δυνάμεις, ἀλλ' αὐτὴ ἢ αἰσθησις μί' οὖσα καθ' 15 αὐτὴν καὶ εἰς πέντε μεμέρισται, εἰς τὰς τῶν καθ' ἕκαστα αἰσθητῶν διαγνώσεις, καὶ τῇ τῶν αἰσθήσεων διακρίσει καὶ ἢ τῶν ὀργάνων ἐπηκολούθησε διαφορότης οἰκείως πρὸς ἐκάστην συναρμοζομένη· τοῦ γὰρ ὕλικου καὶ ὀργανικοῦ μερισμοῦ προηγεῖται ἢ εἰδητικὴ καὶ ἐν τοῖς χρωμένοις ὡς κυριωτέρα ἑτερότης. Ἀλλὰ τί τὸ ὄραν ἢ ἀκούειν ἢ ὀσφραίνεσθαι; καὶ 13 20 πότερον διὰ μέσου πᾶσαί τινος, ὡς ἢ ὄψις διὰ τοῦ διαφανοῦς, ἢ ἔνιαι ἀμέσως ἐφάπτονται τῶν αἰσθητῶν; καὶ τί τὸ διαφανές; οἶμαι τοίνυν οὔτε κατ' εἰσδοχὴν ἀποτελεῖσθαι τὴν ὄψιν, ὡς μορφουμένην ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κατὰ τινα ἀπ' αὐτῶν ἀπορροήν· οὔτε κατὰ ἐκπομπήν, ὡς σώματός τινος ἐκπεμπομένου καὶ θιγγάνοντος τῶν αἰσθητῶν· οὔτε τὰ 25 μὲν χρώματα τοῦ διαφανοῦς εἶναι κινήτικα ὡς οἷον μορφοῦντα αὐτό, τὸ δὲ διαφανὲς τῆς ὄψεως· ἀλλὰ δραστήριον ἔχοντα τὰ εἶδη δύναιμι ὄραν ἕκαστα εἰς τὸ παθεῖν ἐπιτήδειον οὐκ ἐφαπτόμενα πάντως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διεστῶτα, ἕως ἂν σύμμετρος ἦ τοῖς μὲν εἰς τὸ ποιῆσαι τοῖς δὲ εἰς τὸ παθεῖν ἢ διάστασις. διὰ γὰρ τὸ σωματικὴ εἶναι καὶ ἐν τινι κατέχεσθαι καὶ τόπω περι- 30 γράφεσθαι οὐκ εἰς τὸ ὀπουδήποτε ὄν ἐνεργεῖ, ἀλλ' εἰς τὸ συμμέτρως τῇ τε δραστηκῇ τῶν ποιούντων δυνάμει καὶ τῇ τῶν πασχόντων ἐπιτηδειότητι

4 sqq. cf. Aristot. 422^a20: Simplic. I. c. 134,35
20 sqq. cf. Simplic. I. c. 136,29: Aristot. 423^b1

14 cf. Aristot. 449^a17

1 καὶ om. LM¹ post ἂν add. οὖν w 2 οἶωνεὶ LMPQV 3 δὴ] δὲ L¹:
δὲ
δὴ L²: δὲ δὴ BQV αἰσθήσεως] τῆς αἰσθήσεως w 7 διεταμένον LQ: διεστα-
μενον w τοῦ δὲ vulg. 9 αἰσθήσεων L¹ 14 μί' scripsi: μῆα M²P²: μία
bw (Ficinus unus): μῆ L cet. 15 εἰς (ante τὰς) seclisit w 16 αἰσθήσεων]
αἰσθητῶν w ἐπικολούθησε L¹ 17 διαφορᾶτης M²P: διαφορὰ τις bw 18 προη-
γεῖσθαι b εἰδητικὴ LMVb: εἰδητικὴ HQP: εἰδηκὴ mg. bw ὡς seclisit w
22 μορφουμένη MPb 25 αὐτῶ L¹M¹P¹ text. b 27 ἐπιτήδεια BLM¹Q
28 ἢ Hw: ἦν L cet. 29 σωματικὸν HMPbw 31 ἐπιτηδειότητι] ιδιότητι L¹

διεστώς, καὶ ἔτι πρὸς τὸ μέτρον τῆς πείσεως. οἶον δρᾶ τὸ ὁρατὸν εἰς τὸ
 τῆς ὄψεως αἰσθητήριον ἀπὸ τινος διαστήματος ὅσον ἂν σύμμετρον ἢ τῷ τε
 ὁρῶντι καὶ τῷ ὁρωμένῳ, τῷ μὲν εἰς τὸ παθεῖν τῷ δὲ εἰς τὸ ποιῆσαι.
 ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ ἀπλῶς ἡ τοῦ ὁρατικοῦ ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ πείσις ποιεῖ τὴν
 5 αἰσθησιν — παραποδίζει γὰρ ἡ ὑπερβάλλουσα διὰ τὸ ἀσύμμετρον πρὸς τὸ
 μέτρον τῆς πείσεως καθ' ἣν ἡ αἰσθησις — καὶ τῆς διαστάσεως δεῖ. ὅθεν
 τὰ σφόδρα λαμπρὰ ἔγγιον τοῦ μέτρου γινόμενα ἐμποδίζει καὶ τελέως κω-
 λύειν εἰς τὴν ὄρασιν. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐν τῷ πάσχειν τὸ αἰσθητήριον
 ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐνεργεῖν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἡ αἰσθησις ἐπιτελεῖται, ἐνεργή-
 10 σαι καὶ τὸ ὁρῶν περὶ τὸ ὁρῶμενον, οὐκ ἀλλοιοῦν αὐτὸ οὐδὲ πάθος τι ἐμ-
 ποιοῦν, ἀλλὰ κριτικῶς περὶ αὐτὸ ἐνεργοῦν. οὐ γὰρ ὡς σῶμα ἀλλ' ὡς
 ζωτικὸν καὶ ὁρατικὸν ἐνεργεῖ. διότι γε μὴν ἐν σώματι ἡ τοιαύτη ζωὴ καὶ
 ἡ γνωστικὴ αὐτῆ δύναμις, καὶ οὐκ ἐν αὐτῇ αἰτιώδως ὡς ἡ οὐρανία τὰ αἰ-
 σθητὰ περιέχουσα, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς αὐτὰ τελειοῦται ἀπόστασιν, δεῖται
 15 καὶ αὐτῆ συμμέτρου τῆς συναπτούσης αὐτὰ διαστάσεως.

Καὶ ταῦτα μὲν κοινὰ καὶ ἀκοῆς καὶ εἴ τις ἄλλη μὴ θιγγάνειν ἀναγκά- 14
 ζεται τοῦ οἰκείου αἰσθητοῦ. ἐπὶ δὲ τῆς ὄψεως ἐξαιρετός ἡ τοῦ φωτὸς χρεια
 ἄμφω τελειοῦντος καὶ τὸ ὁρῶν εἰς τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ὁρατὸν εἰς τὸ ὁραθῆναι·
 οὔτε γὰρ τὸ ὁρατὸν δράσειεν ἂν τι εἰς τὸ ὁρατικὸν ἄνευ φωτὸς οὔτε τὸ
 20 ὁρῶν ἐνεργήσειεν ἂν περὶ τὸ ὁρατόν. φωτσοειδὲς γὰρ ὄν καὶ τὸ ὁρατικὸν
 ἡμῶν, ὡς περιφανῶς τοῦτο | ἔνια τῶν ζώων ἐπιδείκνυσι προλάμποντα τὰ 276
 ὑφ' ἑαυτῶν ὁρῶμενα — διὸ καὶ νυκτὸς ὁρᾶν δύναται — καὶ τὰ χρώματα
 δὲ περὶ τὰ πέρατα τοῦ διαφανοῦς τῶν ὠρισμένων σωμάτων θεωρούμενα, ὑπὸ
 τοῦ φωτὸς εἰκότως ἄμφω τελειοῦται, ἀμυδρότερον ἔχοντα καθ' ἑαυτὰ τὸ
 25 φωτσοειδὲς ὡς πρὸς τελείαν τὴν πρὸς ἄλληλα ἐνέργειαν. διὸ καὶ τοῦ ἔξωθεν
 δεῖται φωτὸς καὶ τὸ ὁρατικὸν ὡς φωτσοειδὲς καὶ τὰ χρώματα ὡς φωτὰ τινὰ
 ὄντα, ὡς ἡ ὑποδοχὴ αὐτῶν δηλοῖ· ταῦτα γὰρ τοῦ διαφανοῦς πέρατα· τὸ
 δὲ διαφανὲς ἐπιτηδειότης ἐστὶν εἰς ὑποδοχὴν φωτὸς ἢ ἔχνος τι φωτὸς ἀμυ-
 30 ὄψιν οὐχ ὡς ἀήρ ἢ ὡς ὕδωρ ἢ ἄλλο τι, ἀλλ' ὡς διαφανὲς εἰς ἐνέργειαν
 ἦδη τελειωθὲν ὑπὸ τοῦ φωτίζοντος καὶ τελειοῦν ἐκάτερον, τό τε ὁρῶν καὶ

17 cf. Plato Rep. VI 507E: Simplic. l. c. 128,38

439^b11 26 φωτὰ τινὰ] cf. Simplic. l. c. 129,30

l. c. 132,30

30 cf. Aristot. 418^b7

22 τὰ χρώματα] cf. Aristot.

28 ἐπιτηδειότης] cf. Simplic.

1 διεστώς codd. b

ποιήσεως text. b

3 μὲν] μένον b

6 ἡ om. bw

9 καὶ om. bw

11 ὡς (ante σῶμα) om. BLM¹QV

13 αὐτῇ] αὐτῆ vulg.

ἐν αὐτῇ BLQV: ἐν αὐτῷ HMPbw

αἰτιώδως vulg.

18 ἀμφοτελειούντος MPbw

19 οὐδὲ vulg.

δράσειεν scripsi: δράσει HMPbw: δράσει BLQV

οὐδὲ vulg.

20 ἐνεργήσει HMPbw: ἐνεργήσοι BLQV

22 ὑφ' scripsi: ἀφ' vulg.

ἑαυτοῦ

BLM¹P¹QV

ὁρῶμεν b

23 θεωρούμεν L¹

27 ἡ Hw: om. L cet.

ὑποδοχῇ LM

ταῦτα] τὰ BLM¹Q29 οὔποτε om. text. HBLM¹QV

τὸ μεταξὺ

πρὸς τὴν ὄψιν om. BLM¹QV

30 ἢ (post ἀήρ) om. bw

τὸ ὀρώμενον. ἐπεὶ εἴ γε αὐτὸ τὸ ὄρατὸν οὕτως ἔχει λαμπρότητος ὡς ἰκανὸν αὐτὸ εἶναι τελειοῦν τὴν ὄψιν, καθάπερ τὸ πῦρ καὶ ἐν σκότει καὶ ὅσα λαμπρὰ ὀρώμεν, οὐκέτι τὸ μέσον ὡς τελειοῦν ἀλλ' ὡς μόνην τὴν διάστασιν σύμμετρον παρεχόμενόν ἐστι χρήσιμον· τοῖς γὰρ ὀφθαλμοῖς ἐπιτεθὲν τὸ
 5 λαμπρὸν οὐχ ὀράται διὰ τὸ ἀσύμμετρον· ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐν φωτὶ ὀρώμενα χρώματα ἐπιτεθέντα τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀράται διὰ τὸ μὴ φωτίζεσθαι. Πολλὴ 15
 οὖν συμβαίνει ἐπὶ τῆς ὄψεως ἢ ποικιλία. καὶ γὰρ ἐκτὸς δοκεῖ προῖέναι διὰ τὸ περὶ τὸ αἰσθητὸν ἐνεργεῖν ἔξω κείμενον, καὶ εἰσδέχεσθαι τι ἀπὸ τοῦ ὄρα-
 τοῦ διὰ τὸ πάσχειν τι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διαπορθμεύειν νομίζεται τὸ διαφανὲς
 10 καὶ τὸ μεταξὺ ὡς τῷ τε φωτὶ τελειοῦν καὶ τῇ διαστάσει τὸ σύμμετρον παρεχόμενον. προσθῶμεν δὲ καὶ ὅσα κοινῇ περὶ πάσης ἐθεωρήσαμεν αἰσθησεως· τὴν ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ τοῦ αἰσθητοῦ ἔμφρασιν κατὰ τὴν πείσιν ἄμα
 καὶ τὴν ἐνέργειαν συνισταμένην ἐν τῇ πρὸς τὸ αἰσθητὸν ὁμοιότητι· καὶ τὴν ἔμφρασιν εἰς εἶδος τελειουμένην ἐν τῇ κοινῇ τοῦ συνθέτου ζωῆ· καὶ τὸν τοῖς
 15 εἶδεσι τούτοις ἐφαρμόζοντα προβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς λόγον καθ' ὃν ἡ κρίσις καὶ ἡ σύνεσις. τοιοῦτος ὁ τρόπος τῆς περὶ ἐκάστην αἰσθησιν θεωρίας, ὃν δεῖ μάλιστα ἐκ τῶν Ἰαμβλίχῳ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς πε-
 φιλοσοφημένων ἀναλαμβάνειν, ἐξ ὧν καὶ νῦν ἡμεῖς ταῦτα συνηρημένως γεγράφαμεν τὸν τύπον ὑπογράψαι τῆς ἀκριβοῦς περὶ ἐκάστην θεωρίας βου-
 20 λόμενοι· ἐπεὶ οὐ τοῦτο νῦν ἡμῖν πρόκειται ἐπεξίέναι τῇ περὶ αὐτῶν διαρθρώσει, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοφράστου, εἴ τί τε ἐπὶ πλέον τῆς Ἀριστοτέλους παραδόσεως προστίθῃσιν συναιρεῖν, καὶ εἴ τι ἀπορῶν προτείνει ἐπεξεργάζεσθαι
 κατὰ δύναμιν. Ἐπὶ οὖν τὰ τοῦ Θεοφράστου ἐπανίωμεν. φαίνεται δὲ καὶ 16
 αὐτὸς οὐδεμίαν ἀξίῳ αἰσθησιν αὐτόθεν θιγγάνειν τοῦ αἰσθητοῦ· τὸ γὰρ
 25 μὴ κοινόν, φησί, μὴ δὲ ὅμοιον ἐν τοῖς ὁμογενέσιν οὐκ εὐλογον. ἐπάγει δὲ περὶ τοῦ διαφανοῦς ὡς ἐπιταράξειεν ἂν τινὰς διὰ τὸ ἀσύνηθες, ὅπως λέγεται ὄρατὸν μὴ καθ' αὐτὸ ἀλλὰ διὰ τὸ ἀλλότριον χρώμα· ὡσεὶ καὶ γευστόν τι κατὰ ἀλλότριον ἐλέγετο χυμόν. εὐα-
 πόλυτος δὲ ἡ δοκοῦσα ταραχὴ. ἀλλότριον γὰρ χρώμα τὸ φῶς ὡς ἀλλαχό-
 30 θεν ἦκον ἀπὸ τοῦ φωτίζοντος λέγεται, ἐπεὶ ὡς ὅτι οἰκειότατόν ἐστι τῶν ὀρωμένων τὸ φῶς ὡς τελειοῦν αὐτὰ καὶ εἰς ἐνέργειαν ἄγον. διὸ εἴτε ἔχει ἴδιον χρώμα τὸ διαφανές, τελειοῦται ὡσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων χρώματα ὑπὸ τοῦ φωτός· οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται τὰ οἰκεία τὸ φῶς ἀλλὰ τοῦναντίον εἰς ἐνέργειαν ἄγει· εἴτε ἄχρουν ἐστὶ καθ' αὐτό, ὑπὸ τοῦ φωτός οἷον χρωονύ-

4 cf. Simplic. I. c. 137, 11: Aristot. 419^a12. 27 λέγεται] Aristot. 418^b4
 32 ἴδιον χρώμα] cf. Aristot. 439^b13 34 ἄχρουν] cf. Aristot. 418^b28

1 ἔχει HL²MVb 2 ἐν σκότει] ὅσα ἐν σκότει bw καὶ ὅσα uncinis inclus. w
 5. 6 διὰ τὸ ἀσύμμετρον—ὀράται BL: om. ceteri 9 διαπορθμεύων LMPQV
 10 τῷ μεταξὺ M¹P¹QV: τῶ (sic)μεταξὺ L 19 τοῦ ἀκριβοῦς HMPbw θεωρίαν
 HM²P¹bw 20 διαρθρώσει LMPQV 22 παραδόσεως om. BLM¹QV συνεπεξεργ-
 γάζεσθαι w 23 ἐπανίωμεν BMPQb 28 ἔλεγε τὸν χυμόν bw 29 χρώματος
 φῶς w 31 ἔχει w: ἔχει codd. b 34 καθ'αυτὸς L¹ χρωονύμενον BLQV

μενον τελειοῦται καὶ ὁρατὸν ἀποτελεῖται. Τί οὖν ἡ φύσις τοῦ δια- 17
φανοῦς; οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ φάναι ἐνουπάρχειν αὐτὸ ἀέρι καὶ ὕδατι
καὶ αἰθέρι καὶ ἔν τισι στερεοῖς. ἀνάγκη δὴ, φησίν, ἤτοι πάθος
ἢ διάθεσιν εἶναι· σῶμα γὰρ οὐχ οἶόν τε ἐν σώματι. εἰ δὲ πάθος
5 ἢ διάθεσις, ὑπὸ τίνος, ζητήσομεν. ἢ γὰρ ὑφ' ἐνὸς ἢ ὑπὸ πλειό-
νων τῶν ἀπλῶν. ἀλλ' οὐχ οἶόν τε. αὐτὰ γὰρ τὰ ἀπλᾶ, ὅ τε ἀήρ
καὶ τὸ ὕδωρ, διαφανῆ. εἰ δὲ κατὰ τὸ πῦρ, καὶ ἡ γῆ, μᾶλλον δὲ
καὶ τὰ σύνθετα πάντα σώματα, εἴπερ πάντα κέχρωσται, τὸ δὲ
χρῶμα πέρασ τοῦ διαφανοῦς. λέγω δὴ οὐ πάθος οὐδὲ διάθεσιν ὑπό
10 τίνος ἐγγινομένην εἶναι τὸ διαφανὲς ἀλλ' εἶδος ὑπάρχειν συναρμοστικὸν τῶν
ἐν γενέσει σωμάτων πρὸς τὴν τοῦ φωτός τελειότητα καὶ ἐπιτηδεύτητα αὐ-
τοῖς πρὸς τε τὴν τοῦ φωτός καὶ πρὸς τὴν τοῦ σκότους ὑποδοχὴν παρεχό-
μενον, ἢ οὐσιῶδως θατέρου μετέχουσιν ἢ παρὰ μέρος ἀμφοτέρων ἢ κατὰ
τινα μίξιν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πυρὶ διαφανὲς οὐσιῶδες ἔχει φῶς, τὸ δὲ ἐν γῆ
15 οὐσιῶδες σκότος. διὸ ὡς φωτουργὸν τὸ πῦρ, οὕτω σκοτοποιὸν ἡ γῆ· οὐ
γὰρ στέρησις φωτός τὸ σκότος ἀλλ' ἐνέργεια καὶ αὐτό. ἀλλὰ μήποτε κα-
κῶς τὸ διαφανὲς τιθέμεθα εἶναι καὶ ἐν γῆ, εἴ γε φῶτος δεκτικὸν τὸ διαφανές.
ἢ οὐ κακῶς. οὐ γὰρ φῶτος μόνου ἀλλὰ καὶ σκότους δεκτικὸν ὡς εἴρηται.
ἔπειτα δὲ καὶ ἡ γῆ κέχρωσται, | τὸ δὲ χρῶμα πέρασ τοῦ ἐν ὠρισμένοις 277
20 σώμασι διαφανοῦς· ὥστε καὶ ἐν γῆ τὸ διαφανὲς οὐ μόνον ὡς σκότους οὐ-
σιῶδως ἐν αὐτῇ δεκτικόν, ἀλλὰ τούτου μὲν κατὰ τὸ βάθος, κατὰ δὲ τὰ πέ-
ρατα καὶ φῶτος, εἰ φῶτά τινα τὰ χρώματα, καὶ εἴ γε φωτίζεται καὶ ἡ γῆ
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. τὸ δὲ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι παρὰ μέρος ἀμφοῖν δεκτικόν
— ὃ καὶ ἰδικώτερον διαφανὲς προσαγορεύειν εἰώθαμεν — τὸ δὲ ἐν τοῖς
25 συνθέτοις κατὰ σύμμειξιν. οὐ ζητήσομεν οὖν ὑπὸ τίνος τῶν ἀπλῶν τὸ
διαφανές· οὐ γὰρ ὑπὸ τῶν στοιχείων ἢ τῶν σωμάτων ὅλως τὰ εἶδη,
αὐτὰ δὲ μετέχει τῶν εἰδῶν καὶ χαρακτηρίζεται κατ' αὐτά· καὶ διὰ τοῦτο
τὰ μὲν προσδεῖται φῶτος εἰς τὸ ὁραθῆναι τὰ δὲ οὐ, ὡς πῦρ καὶ τὰ λαμπρά,
ἢ οὐσιῶδως μετέχει τοῦ φωτεινοῦ εἶδους ἀρκούντως, οὐ προσδεῖται. Καὶ 18
30 πῶς ἐνέργεια τοῦ διαφανοῦς τὸ φῶς ὃ διὰ φωτίζοντος παρατεί-

2 φάναι] Aristot. 418^b6 4 σῶμα] cf. Aristot. 418^b15 9 cf. Aristot. 439^b11
16 ἐνέργεια] cf. Simplic. l. c. 133,11 28 πῦρ καὶ τὰ λαμπρά] cf. Aristot. 419^a3
30 cf. Aristot. 418^b9

2 ἐνουπάρχει b 3 δὴ scripsi: δέ vulg. 4 διάθεσιν Hw: διάθεσις L cet.
7 εἰ δὲ κατὰ scripsi: ἡ δὲ κατὰ codd. b: κατὰ δὲ w 8 εἴπερ] ἤπερ MP: ἤπερ w
10 ὑπάρχει b 11. 12 τελειότητα — φῶτος om. text. b 12 πρὸς τε] πρὸς bw
13 οὐσιῶδως codd. b (et sic passim) παρὰ] περι L¹ 15 οὐ] ἡ w 17 εἴγε
Hw (Ficinus *si modo*): εἴτε L cet. 18 μόνον H¹w 21 τούτου w (et fort.
Ficinus): τοῦτο L cet. 22 εἰ Hb (Ficinus *si modo*): εἰς L cet.: καὶ w 25 ὑπὸ
τίνος mg. Hw (Ficinus *a quonam*): ὑπὸ τίνος L cet. 26 ὑπὸ scripsi: ἀπὸ vulg.
27 τοῦτο Anon. w (et fort. Ficinus): τὸ L cet. 29 ἢ scripsi cum Anon. (Ficinus
quippe cum): ἢ codd. b: ἃ w φωτεινοῦ LQbw ἀρκούντος L¹ 30 διαφω-
τίζον BHLML¹Q παρατίναται L¹

νεται; ἐκεῖνου γὰρ ἐνέργεια δόξειεν ἂν μᾶλλον. τοῦτο δὲ ἀπορήσας ἐπιλύεται, ὁμοίως ἔχειν τοῦτο λέγων ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς πάσχοουσιν, ἐκεῖνο ἴσως ἐνδεικνύμενος, ὅτι ὡς ἡ θερμότης τοῦ μὲν πυρὸς ὡς ποιούντος ἐστὶν ἐνέργεια, τοῦ δὲ θερμαινομένου ὡς πάσχοντος, οὕτω καὶ τὸ
 5 φῶς τοῦ δεχομένου ὡς πάθημα λέγοιτ' ἂν ἐνέργεια, οὐ κυρίως ἐνέργεια ὀνομαζομένη. διὸ καὶ ἐπάγει μὴ δεῖν ζητεῖν τὰ ὀνόματα, ἀλλ' εἰ τὴν φύσιν αὐτοῦ νοοῦμεν ἱκανὸν εἶναι. πρῶτον μὲν οὖν ἐκεῖνο ἀξιῶ διορίζεσθαι ὡς ἕτερον μὲν τὸ αἰτιατὸν φῶς ἕτερον δὲ τὸ τούτου αἴτιον, οἷον τὸ ἐν ἡλίῳ ἢ ἐν πυρί· καὶ οὐ περὶ τοῦ αἰτίου ὁ λόγος ἐν τῇ περὶ τοῦ τί
 10 τὸ φῶς ζητήσῃ, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ προϊόντος, ὃ δὴ ἐνέργεια εἶναι λέγεται τοῦ διαφανοῦς τοῦ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ ἐν τοῖς παρὰ μέρος φωτὸς καὶ σκότους δεκτικοῖς. Ἐπειτα δὲ τῷ Ἰαμβλίχῳ ἐπόμενος οὔτε σῶμα 19 τοῦτο εἶναι ἀξιῶ, ὥσπερ οἱ Περιπατητικοί, οὔτε μὴν πάθος ἢ ποιότητα σώματος ὅτουοῦν· οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀέρι ἔχει τὸ εἶναι φῶς· κινουμένου γοῦν
 15 ἐκεῖνου ἔστηκεν αὐτὸ καὶ τρεπομένου πολυειδῶς αὐτὸ χωριστῶς ἀποτέμνεται καὶ σώζει τὴν πρὸς τὸ αἴτιον ἀδιαίρετον συνέχειαν. ἀλλὰ καὶ ἡ ἀθρόα αὐτοῦ παρουσία ἐπὶ πάντα τὰ δέχεσθαι αὐτὸ δυνάμενα παρόντος τοῦ ἐλλάμποντος, καὶ αἰθῆς ἀπελθόντος ἢ ἀθρόα ἀπόλειψις, μηδὲν ἔχνος ἑαυτοῦ καταλείποντος, σημεῖον τοῦ μὴ πάθημα εἶναι τοῦ ἀέρος τὸ φῶς. τὰ γὰρ πάθη
 20 οἷον ἡ θερμότης οὔτε ἀθρόως ἐγγίνεται, καὶ τοῦ πυρὸς ἀπελθόντος ἀμυδρόν τι ἐγκαταλείπει ἑαυτῆς εἶδος τῷ πεπονθότι. καὶ τὸ μὴ κατὰ διόδουσι δὲ μὴδὲ κατὰ τροπῆν ἐγγίνεσθαι, καὶ τὸ μὴ περιγράφεσθαι μέχρι τινός, προϊέναι δὲ ἄχρι παντὸς τοῦ δυναμένου αὐτὸ δέχεσθαι, καὶ τὸ μὴ συγκεῖσθαι ἐν ἀλλήλοις τὰ φῶτα, διηλοῖ ἅπαντα ταῦτα χωριστὴν εἶναι σωμάτων τὴν
 25 τοῦ φωτὸς ἐνέργειαν. πῶς οὖν ἐνέργεια λέγεται τοῦ διαφανοῦς; οὐχ ὡς πάθος, φήσω, οὐδὲ ὡς τελειότης αὐτοῦ ἐν ὑποκειμένῳ αὐτῷ γενομένη, ἀλλ' ὡς χωριστῶς αὐτὸ τελειοῦσα, οὐκ αὐτῇ ἐκεῖνου ἀλλ' ἑαυτῆς ἐκεῖνο ποιουμένη, μένουσα συνεχῆς αὐτῇ τῷ ἐλλάμποντι καὶ ἐκεῖνῳ συμπεριανομένη. τοῦτο μὲν οὖν ὡδε συντόμως ὑπεμνήσθη, ἵνα μὴ ὁμοίως ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις
 30 τοῖς πάσχοουσι καὶ τὸ φῶς ἐγγίνεσθαι ὑποπτεύσωμεν. Ἄλλ' εἰ ἀσώμα- 20 τον τὸ φῶς, διὰ τί, φησί, πυρὸς ἢ ὄλως σώματος παρουσία γίνεται; δόξειε γὰρ ἂν ἀπορροή τις εἶναι σωματικὴ καὶ σῶμα. ὃ δὴ ἐπιλυόμενος, ληπτέον, φησίν, οὐ τοῦτον τὸν τρόπον ἀλλ' ὡς πέφυκεν, ἐκεῖνο πάντως δηλῶν ὡς εἰδητικὴ τις ἐστὶν ἢ τοῦ φωτὸς ἐνέργεια· ἐπεὶ

12 Ἰαμβλίχῳ] cf. Simplic. l. c. 131,38seqq.

31 cf. Aristot. 418^b15

3 ἐκεῖνόςως L¹ ὡς om. L¹ 9 τὸ] τῷ LMPb 12 οὔτε] οὔποτε vulg.
 13 ὥσπερ οἱ περιπατητικοί post ὅτουοῦν M²Pbw (cum Ficino): om. HM¹ fort. recte
 15 αὐτοχειριστῶς HMPbw (Ficinus suo in se impetu) 17 αὐτῷ L¹ (et sic passim)
 19 τοῦ μὴ scripsi: τὸ μὴ vulg. 20 ἀθρόα w 21 διόδουσι L¹ 28 ἐλάμποντι L ἐκεῖνο L¹ συμπεριανομένη LM 29 ὑπεμνήσθη scripsi: ὑπεμνήσθη (sic) codd. b: ὑπεμνήσθη w 32 δόξει codd. w: δόξει b 34 εἰδητικὴ

BQV: εἰδητικὴ L (cf. supra ad p. 5,18): εἰδηκὴ MP: εἰδικὴ Hw: εἰδικὴν b

καὶ ἡ θερμότης ἀπ' εἶδους. διὸ οὐ σῶμα. οὐ γὰρ κατὰ ἀπομερισμὸν ἡ ἀπορροήν, ἀλλ' ὡς αὐτὸ τοῦτο ἐνέργεια τοῦ λαμπροῦ εἶδους ἢ ὅτι ποτὲ δεῖ καλεῖν τὸ τοῦ φωτὸς αἷτιον εἶδος. ἀλλ' εἰ τὸ σκότος ὁράται ἄνευ φωτὸς, οὐκ ἔσται πᾶσι τοῦ ὁράσθαι τὸ φῶς αἷτιον, ἢ οὐχ ὁρα-
 5 τόν, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπάγει, τὸ σκότος. οὐ γὰρ κατ' ἐπέρεισιν αὐτοῦ αἰσθανόμεθα ἀλλὰ κατὰ στέργησιν καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν· τὸ δὲ πῦρ καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἐν σκότει ὁράται, ὡς αὐτὸ καὶ τοῦ διαφανοῦς αἷτιον καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεόμενον πρὸς τὸ ὁραθῆναι ἐκείνου. τοῦ μὲν οὖν κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, τοῦτ' ἐστὶ τοῦ ἤδη πεφωτισμένου, οὐ δεῖται πρὸς τὸ ὁραθῆναι τὸ πῦρ.
 10 ἐπεὶ δὲ δεῖ τι εἶναι μεταξύ (οὐ γὰρ κατ' ἐπαφήν ἢ ὄρασις) διαφανὲς εἶναι τοῦτο χρή, ἵνα μὴ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον ὄν παραποδίζῃ τῷ σκοτοποιῶ ἰδιώματι τὴν τῶν φωτοειδῶν εἰς ἄλληλα ἐνέργειαν, τοῦ τε πυρὸς φημι καὶ τοῦ αἰσθητικοῦ ὀργάνου. Συμβαίνει δέ, φησί, καὶ τοῦ ὁράσθαι τὰ 21
 χρώματα χρῶμα τὸ αἷτιον εἶναι καὶ τοῦ ἀπλῶς τὰ ὁρατὰ τὸ ὁρα-
 15 τόν, εἴπερ τὸ φῶς αἷτιον χρῶμα ὄν τοῦ διαφανοῦς καὶ ὁρατοῦ. καὶ οὐκ ἄτοπον, φησίν, ἀλλὰ καὶ ὁμολογούμενον τοῖς ἄλλοις· καὶ γὰρ ἡ γεῦσις διὰ χυμοῦ. ἀλλ', | ἐρεῖ τις, ὡς ὁ μὲν χυμὸς ἴδιον αἰσθητὸν τῆς 278
 γεύσεως καὶ ὁ ψόφος τῆς ἀκοῆς οὐδενὸς ἔξωθεν εἰς τὸ κινεῖσθαι τὸ αἰσθητήριον δεόμενος, εἰ μὴ ἄρα τοῦ διηχοῦς τις εἴποι, ὡς τὸ χρῶμα τοῦ δια-
 20 φανοῦς, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ μὲν ἦχος εὐθύς αἰσθητὸς συμμέτρου ἀέρος ὄντος μεταξύ, τὸ δὲ χρῶμα δεῖται ἔξωθεν τοῦ φωτίζοντος, εἰ μέλλει γενέσθαι ὁρατόν. ἢ τοῦτο τῆς ὀψεως ἐξαιρετόν, τὸ δεῖσθαι φωτὸς, οὐ διὰ τὸ ἀτελέστερον ἢ κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις αἰ οὐδενὸς ἄλλου ἔξωθεν τοῦ τελειού-
 25 οντος χρήζουσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ κρείττον καὶ ὑπερφυέστερόν πως τῆς ἐνεργείας, οὐκ ἀρκούσης ἑαυτῇ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως θειοτέρου δέ τινος δεομένης εἶδους. ὡς γὰρ τὸ ἡμέτερον σῶμα πρὸς μὲν τὸ βαρὺ εἶναι καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κάτω φορὰν οὐ δεῖται τῆς ψυχῆς, πρὸς δὲ τὴν καθ' ὀρμὴν κίνησιν διὰ τὸ ὑπερφυέστερον ἢ ὡς αὐτὸ πέφυκεν οὕτω κινεῖσθαι, καὶ οὐ διὰ τοῦτο χεῖρων ἢ καθ' ὀρμὴν τῆς κατὰ φύσιν ἀλλὰ κρείττων, οὕτω καὶ ἡ ὄψις κρείττων τῶν
 30 ἄλλων διὰ τὸ κρείττόνως ἐνεργεῖν, ἄλλου τοῦ τελειούοντος δεομένη. Μὴ 22
 ποτε δὲ εἶπη τις καὶ τὸ προηγουμένως ὁρατόν τὸ λαμπρόν εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ φῶς, ὃ καθ' αὐτὸ κινεῖ τὴν ὄψιν καὶ περὶ ὃ αὐτὴ ἐνεργεῖ ἔξωθεν οὐδενὸς ἄλλου τοῦ τελειούοντος δεομένη· τὰ δὲ χρώματα ὡς ἀμυδρά τινα φῶτα μὴ καθ' αὐτὰ εἶναι ὁρατά, ἀλλὰ δεῖσθαι τοῦ προηγουμένως ὁρατοῦ (τοῦ)

6 τὸ δὲ πῦρ] cf. Aristot. 419^a23 10 μεταξύ] cf. Aristot. 419^a20 19 διηχοῦς]
 v. infra ad p. 16,1 31 cf. Simplic. l. c. 135,25

6 fort. τῷ μὴ ὁρᾶν εἴ τι] εἰ bw 15 εἴπερ] ὕπερ bw 17 χυμὸς L¹
 18 ψόφον L¹ 20 ὡς w: ὡς codd. b 25 ἑαυτῇ scripsi: ἑαυτῆς codd. b:
 αὐτῇ w (et fort. Ficinus) δεομένης w (cum Ficino): δεομένου codd. b 26 ἐπὶ
 τῷ L¹ 29 κρείττω L: κρείττω MPVb 30 ἄλλου του HLMP (Ficinus *alio
 quodam*): ἀλλ' οὐ τοῦ bw 31 εἴποι vulg. προηγούμενον vulg. 32 ὃ αὐτῇ]
 αὐτῆν bw 33 δεομένης b: δεόμενον w 34 τοῦ addidi

ἐπιτελειούντος καὶ αὐτά. ἀλλ' οὕτω, φαίη ἂν τις, οὐ συνεργεῖν ἐχρῆν τὸ
 φῶς τοῖς χρώμασι πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι, τοῦναντίον δὲ ἐπικαλύπτειν αὐτά, ὡς
 καὶ ὁ μείζων ψόφος ἐκχρῶει τὸν ἐλάττω, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων
 τὸ λαμπρότερον οὐ συγχωρεῖ διαφαίνεσθαι τὸ ἥττον λαμπρόν· ἐν γοῦν ἡλίῳ
 5 τὸ λυχνιαῖον οὐχ ὁρᾶται φῶς. ἢ οὐχ ἡ αὐτὴ παραβολὴ μείζονος πρὸς
 ἔλαττον καὶ προηγουμένου πρὸς ἐπόμενον. οὐ γὰρ ὡς ἥττον ὁρατὸν παρα-
 βάλλεται τὸ χρῶμα πρὸς τὸ φῶς· οὐδὲ γὰρ ὁρατὸν ὅλως ἄνευ φωτός· διὸ
 ἐπομένως ὁρατὸν ὡς ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενον καὶ δι' ἐκείνου ὁρώμενον, αὐτὸ
 δὲ τὸ φῶς καθ' αὐτὸ πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι ἰκανόν. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰ-
 10 σθήσεων τὸ ἀνάλογον μὴ εὐρίσκεται, ὡς τὸ μὲν προηγουμένως τὸ δὲ ἐπο-
 μένως εἶναι ἀκουστόν ἢ γευστόν, περιουσία αὐτῆ τοῦ τε πρώτως ὁρατοῦ, ὃ
 δὴ τὸ φῶς εἶναι φαμεν, τὸ καὶ ἄλλα ἄττα ὁρατὰ ἐπιτελεῖν, καὶ τῆς ὁρα-
 τικῆς δυνάμεως, οὐ τοῦ φωτός μόνου ἀλλὰ καὶ ἐτέρων τινῶν διὰ τοῦ φωτός
 αἰσθανομένης. Ἐπεὶ δὲ φαίνεται κινεῖσθαι τὸ διαφανὲς ὑπὸ τῶν χρωμάτων 23
 15 βουλόμενος, καὶ τὴν ἀπορίαν τὴν πῶς κινεῖται, πρότερον ἀπορροῆ τινι
 ἢ τῷ τὰ μὲν ποιεῖν τὰ δὲ πάσχειν, διατείνειν καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ διὰ
 τοῦ διαφανοῦς ποιούντας τὸ ὁρᾶν ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἐπιφερομένων τῶν χρω-
 μάτων, καὶ ἔτι ἐπὶ τοὺς ἐκπέμπεσθαι τὸ αἰσθητήριον ὑπολαμβάνοντας, δί-
 καιον ἡμᾶς ἐπιζητῆσαι ἔτι, εἰ τῷ ὄντι κινεῖται τὸ διαφανὲς καὶ τίνα κίνη-
 20 σιν. φαίνεται δὴ διὰ μέσου τοῦ διαφανοῦς ὁρώμενα τὰ χρώματα, ἐὰν δὲ
 ἐπ' αὐτὴν τεθῆ τὴν ὄψιν οὐχ ὁρώμενα. πρὸς δὲ τοῦτο ἐλέγομεν ὡς μέσου
 τοῦ διαφανοῦς δεῖ ἵνα φωτίζεται τὰ ὁρώμενα. ἀλλὰ καὶ ὅταν λαμπρόν ἢ
 τὸ ὁρώμενον, μέσου δεῖ τοῦ διαφανοῦς, ἢ καὶ τότε ἐλέγομεν, διὰ τὸ συμ-
 μέτρου τῆς διαστάσεως δεῖν * * μὴ [μεῖναι] στερεὸν εἶναι τὸ μεταξὺ ἵνα
 25 μὴ τῷ σκοτοποιῶ παραποδίξει τὴν ἐνέργειαν. ἄρα οὖν ὡς μὴ ἐμποδίζον
 μόνον χρήσιμόν τὸ διαφανὲς, καθάπερ εἰ καὶ κενὸν ἦν τὸ μεταξὺ; ἢ οὐκ
 εὐλογον, ἀλλὰ συνεισφέρειν τι δεῖ καὶ αὐτό· οὐ γὰρ μάτην σῶμά ἐστι τὸ

3 φῶφος] cf. Aristot. 447^a14sqq.14 κινεῖσθαι] cf. Aristot. 418^a31, 419^a1315 ἀπορροῆ] cf. Aristot. 418^b1520 cf. Aristot. 419^a12

26 κενόν] cf.

Aristot. 419^a16

3 τὸ μείζων φῶς ἐκχρῶει τὸ ἔλαττον w (cum Ficino) · ψόφος scripsi: τὸ φῶς
 codd. b 6 ἥττον om. HMPbw περιβάλλεται L¹ 7 post τὸ φῶς add. διὸ
 ἐπομένως ὁρατὸν L¹ 12 ἐπιτελεῖν L (ut videtur) M²P²mg.bw: ἐπιτελεῖ BM¹P¹QV
 text. b: ἐπιτελοῦν H 14 αἰσθανομένοις L¹ post χρωμάτων comma bw
 15 βουλόμενος H²M²P²bw (cum Ficino) 16 τὸ μὲν w τὸ δὲ HM²P²bw
 διατείνειν scripsi (Ficinus *extendere*): διὰ τινων BHLM¹QP¹V: διατινεῖν M²P²b: διακρί-
 νειν w 16. 17 διὰ τοῦ om. HP¹M¹bw 19 ζητῆσαι w ἔτι εἰ scripsi:
 ἐπεὶ codd. b: εἰ w 22 ἢ ex ἢ fact. (vel vice versa) L: ἢ b 23 ἢ w
 (cum Ficino ut videtur): ἢ codd. b συμμέτρου scripsi, puncto post διαστάσεως
 delete: σύμμετρον vulg. 24 lacunam indicavi: δεῖ add. HM²Pbw (Ficinus *oportere
 quinetiam medium non esse solidum*) μεῖναι om. HM²Pbw 25 περιποδίξει
 BLM¹P¹QV ἄρα w: ἄρα codd. b (et sic passim) ἐμποδίζον μόνον] ἐμποδι-
 ζόμενον BL¹Q

μεταξύ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων ἐναργῶς συντελεῖ· οὐ γὰρ ἂν μὴ δια-
 πεφωτισμένου τοῦ μεταξύ ἴδοιμεν. ἀκόλουθον οὖν καὶ ἐπὶ τῶν λαμπρῶν τι
 συνεισάγειν. Ἔτι δὲ εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς κινεῖται πως ὁ ἀῆρ καὶ ἐπὶ 24
 τῆς ὀσφρήσεως, καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς δέ, ὅταν μεταξύ ἢ τοῦ θερμαίνοντός τε
 5 καὶ θερμαινομένου, καὶ ἐπὶ τῆς γεύσεως, εἰ τῶν ὑγρῶν τι εἴη μεταξύ, ἢ εἰ
 καὶ ἐπὶ τούτων τῶ μμιχθαι ἀλλ' οὐ τῶ ἐνεργεῖν, ἀκόλουθον καὶ ἐπὶ τῆς
 ὄψεως. ἔτι ἅπαν τὸ φωτίζον ἐνεργεῖ σαφῶς εἰς τὸ διαφανές· τοιοῦτον δὲ
 καὶ τὸ ἄγαν λαμπρὸν· ὥστε καὶ τὸ ἀμυδρῶς λαμπρὸν ἐνεργεῖ, εἰ καὶ μὴ
 οὕτως ὥστε φωτίζειν· καὶ τὰ χρώματα συντελεσθέντα καὶ ἐπιλαμπρυν-
 10 θέντα ὑπὸ τοῦ φωτίζοντος κινεῖται ἂν καὶ αὐτὰ τὸ διαφανές. Ἄρα οὖν αὐτὰ 25
 μὲν τὸ διαφανές, τοῦτο δὲ κινεῖ τὴν ὄψιν, οἷον μορφωθὲν αὐτὸ ὑπὸ τῶν
 χρωμάτων; ἀλλ' οὕτω τοῦ διαφανοῦς ἂν πεπονθότος ἡσθανόμεθα καὶ οὐ
 τοῦ χρώματος· εἰ δὲ τοῦ χρώματος, τοῦτο ἂν καὶ τὴν ὄψιν κινεῖται. ἀλλὰ
 τοῦ διαφανοῦς — τὸ δὲ διαφανές καὶ καθ' αὐτὸ κινητικὸν τῆς ὄψεως, ὅταν
 15 φωτίζεται, οὐ δι' ἑτέρου καὶ ὡς ὑπὸ τῶν | χρωμάτων κινηθὲν — τίς οὖν ἢ 279
 κίνησις; ἵνα καὶ ὅπως αὐτὰ τὰ ὁρώμενα διὰ τοῦ μεταξύ κινεῖ τὴν ὄψιν
 γνωρίζωμεν. φημὶ τοίνυν ὡς καθάπερ τὸ φωτίζον τελειοῖ τὸ διαφανές χω-
 ριστῶς παρουσίας αὐτῶ τῆς ἀπ' ἐκείνου ἐνεργείας καὶ τῶ ἡμετέρῳ ὀμματι
 διὰ τοῦ διαφανοῦς, οὐχ ὡς πεπονθότος ἀλλ' ὡς καὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν χωρι-
 20 στὴν ἐνέργειαν τελειομένου, οὕτω καὶ τὸ χρῶμα λαμπρυνθὲν ἐνεργεῖ εἰς
 τὸ διαφανές χωριστῶς αὐτῶ ἐποχουμένην ἐνέργειαν, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κατὰ
 διάδοσιν ἀλλ' ἀθρόως καὶ ὁμοῦ παντὶ καὶ ὅλην ἀμερίστως πανταχοῦ αὐτῶ
 παροῦσαν καὶ οἷον εἰδοποιουῦσαν αὐτὸ χωριστῶς, καὶ σὺν τῶ οὕτως εἰδοποιη-
 θέντι καὶ τὴν ἡμετέραν κινουῦσαν ὄψιν· ὡς τὸ χρῶμα αὐτὸ καὶ εἰς τὴν
 25 ὄψιν ἐνεργεῖν, ἀλλ' οἷον ὑποκειμένη τῆς ἰδίας ἐνεργείας τῶ διαφανεῖ χρώ-
 μενον, οὐχ ὡς πάσχοντι ἀλλ' ὡς εἰδοποιουμένῳ χωριστῶς κατ' αὐτήν.
 διὸ καὶ ἀμιγῶς τῆ ὄψει πάρεστιν ἢ τοῦ χρώματος ἐνέργεια, καίτοι οὐκ
 ἄλλως παροῦσα ἢ τῶ ἐποχεῖσθαι τῶ διαφανεῖ, ἐπειδὴ ἀμιγῶς ἐποχεῖται.
 Ἦν οὖν συντελεῖ πρὸς ὄρασιν τὸ διαφανές, εἰ ἀμιγῶς αὐτῆ προσπίπτει ἢ τοῦ 26
 30 χρώματος ἐνέργεια; ἢ ὀθλον ὡς τῶ διαβιβάζειν. ἦκει γὰρ καὶ εἰς τὴν
 ὄψιν τῶ διαφανεῖ ἐποχουμένη χωριστῶς, ὡς εἴρηται, καὶ ἀμερίστως παντὶ
 παροῦσα. διὸ καὶ πάντες ἐν τῶ αὐτῶ, ὅσοι ἂν οἱ βλέποντες ὦσι, τοῦ αὐ-
 τοῦ καὶ ὅλου αἰσθάνονται, ὡς καὶ τῆς φωνῆς ἀκούουσι πάντες ὅλησ οἱ ἐν

3 ἀκοῆς] cf. Aristot. 419^a25 4 ἀφῆς] cf. Aristot. 419^a30 6 μμιχθαι] cf.
 Aristot. 422^a13 9 συντελεσθέντα] cf. Simplic. I. c. 136,8 11 cf. Aristot.
 419^a13 21 sqq.] cf. Simplic. I. c. 137,3 30 διαβιβάζειν] cf. Simplic. I. c.
 136,24 32 πάντες] cf. Aristot. 446^b22

2 τι] τε LM¹Q 4 ἢ LQ 8 καὶ (ante τὸ ἄγαν) uncinis inclus. w 9 φω-
 τίζει bw ἐπιλαμπρωθέντα bw 11 τοῦτο w (cum Ficino): τοῦτο. τὸ codd. b
 13 ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ M²Pbw (cum Ficino) 16 ὅπως] ὅπερ bw 17 γνωρίζωμεν bw
 20 λαμπρυνθὲν L: λαμπρωθὲν ceteri 21 ἐποχουμένην L οὐ om. bw κατα-
 διδόασιν LM¹V 25 fort. τῆ ἰδία ἐνεργεία 30 τὸ διαβιβάζειν L καὶ om.
 HMPbw 32 αὐτῶ] θεάτρῳ marg. bw (Ficinus *theatro*) οἱ om. w

τῷ θεάτρῳ· καὶ γὰρ ἡ φωνὴ ἐνέργειά ἐστιν ἀμέριστος πανταχοῦ ὄλη ἢ
 αὐτὴ χωριστῶς αὐτῷ παροῦσα, ἅτε μήτε συμφερομένη μήτε συναλλοιου-
 μένη τῷ ἀέρι· τῆς γὰρ ἀπολύτου παρουσίας τεκμήριον τὸ καὶ πᾶσι καὶ
 ἐκάστῳ τῶν ἀκουόντων ὄλην ἐνυπάρχειν καὶ πληροῦν πάντας μονοειδῶς. Τί 27
 5 οὖν; οὐ πληττεται καὶ κινεῖται παθητικῶς ὑπὸ τοῦ ψοφοῦντος ὃ τε ἀήρ καὶ
 τὸ αἰσθητήριον; ἢ τὸ μὲν πάθημα καὶ ἡ κίνησις προκατάρχει περὶ τὰ σώ-
 ματα· ἀλλ' οὐ ταῦτα καὶ φωνή, ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἀκοή, ἢ δὴ κατ' ἐνέργειαν
 τελειότης ἢ κατὰ τὸ εἶδος ἰσταμένη τῆς κινήσεως. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν προη-
 γεῖται τὸ τοῦ ἀέρος πάθος, ἐπειδὴ διὰ πληγῆς τὸ ἀκουστόν· τὸ δὲ ὄρατὸν
 10 οὐ διὰ τὸ παθεῖν τὸ διαφανές ἀλλ' ἤδη ὄν αὐτὸ τὸ χρῶμα. εἰ δὲ κἀν-
 ταῦθα δοίη τις ἐγγίνεσθαι τινα παθητικὴν ὑπὸ τῶν χρωμάτων τῷ ἀέρι διά-
 θεσιν, οὐ κατὰ ταύτην ὄρατὸν ἀποτελεῖται τὸ χρῶμα ἀλλὰ κατὰ τὴν τε-
 λείαν καὶ ἀθρόαν καὶ ὄλην ὁμοῦ τοῦ εἶδους ἐνέργειαν ἀπολύτως παροῦσαν
 τῷ διαφανεῖ, καὶ παθητικῶς μὲν κινούσαν τὸ αἰσθητήριον, οὐκ ἐν τῷ
 15 πάθει δὲ ὑπαρχούσης τῆς ὄψεως ἀλλ' ἐν τῇ εἰδητικῇ τῆς ζωῆς τελειώσει
 καὶ τῇ τοῦ λόγου προβολῇ. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὁσφραντοῦ καὶ τῆς ὁσφρήσεως 28
 ἐναργέστερον τὸ συμβαῖνον ἐν τῷ μεταξὺ πάθημα, ὡς καὶ ἀπελθόντος τοῦ
 ὁσφραντοῦ ἐμμένειν τὴν ὁσμὴν οὐ διὰ τὰ ἀπορρέουσιν μόρια μόνον ἀλλὰ
 καὶ αὐτοῦ πεπονθότος τι τοῦ ἀέρος, ὡσπερ καὶ θερμανθέντος ὅταν μεταξὺ
 20 τοῦ θερμαίνοντός τε καὶ τοῦ θερμαινομένου γίνηται, καὶ γλυκαζομένου τοῦ
 ἀέρος τοῦ μεταξὺ τῆς γλώττης καὶ τοῦ μέλιτος. καὶ κατὰ τὸ εἶδος μὲν
 κἀνταῦθα ἢ τε αἰσθησις καὶ τὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐνυλότερον καὶ τοῦ
 αἰσθητηρίου καὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἐν τούτοις εἶδους σφοδρότερον καὶ διὰ τοῦτο
 ἐναργέστερόν τε τοῖς αἰσθητηρίοις καὶ ἐν τῷ ἀέρι, ἵνα μετάσχη τοῦ αἰσθη-
 25 τοῦ εἶδους, διαφαίνεται τὸ πάθος. οὔτε δὲ ταῦτα κατ' ἀπορροίας αἰσθανό-
 μεθα, οὔτε ἔτι μᾶλλον τῶν χρωμάτων τι ἀπορρέον ποιεῖ τὴν ὄρασιν, ἀλλὰ
 τῷ ἐνεργεῖν ὄραται. Καὶ πῶς οὕτως ἰσχυρὰ ἢ τοῦ χρώματος δύναμις ὡς 29
 ἄνευ ἀπορροῆς κινεῖν καὶ τοῦτο συνεχῶς ποιεῖν; ὁῦλον γὰρ ὅτι τὴν ἐνε-
 ργειαν τὴν αὐτοῦ ἐνεργεῖ συνεχῶς, εἰ μὴ καθάπερ τὸ πῦρ ὕλης δεῖται καὶ
 30 ἀφ' οὗ τὸ φῶς γίνεται τοῦ διαφανοῦς. ἢ οὐ τὸ χρῶμα μόνον ἀλλ', ὡς
 εἴρηται, καὶ πᾶν αἰσθητόν τῷ ἐνεργεῖν κινεῖ τὰς αἰσθήσεις· τὸ δὲ χρῶμα
 καὶ οὐκ ἀεὶ ἀλλ' ὅταν ἐλλάμπηται, καὶ ὅταν, ὡς αὐτὸς ἔφη, ἢ ὕλη αὐτῷ
 παρ' ἢ, τὸ διαφανές, ὃ ἅμα καὶ τελειοῖ τὰ χρώματα τῷ φωτὶ καὶ εἰδο-

1 φωνή] cf. Simplic. l. c. 142,4 16 cf. Aristot. 424^b16 31 πᾶν αἰσθητόν] cf. Aristot. 438^b22

1 καὶ γὰρ] οὐ γὰρ BH¹LM¹QN (Ficinus *etenim*) φωνῆς M²P²bw (Ficinus *vocis*)
 2 μήτε alterum] μηδὲ codd. b 5 marg. L ἀπορία 6 marg. L λύσις 7 fort.
 <περ> ταῦτα δὴ scripsi: δὲ vulg. 9 τοῦ ex em. L 10 αὐτὸ] fort.
 αὐτοῦ 17 παθήματι vulg. 18 ἀπορεύσαντα L¹hw 22 τε om. L¹
 23 εἶδος L¹w 24 ἐναργέστερόν Qbw 26 χρωμάτων LM 29 τὴν supra
 vers. L: om. B τὴν αὐτοῦ ἐνεργεῖ LM: τὴν ἐνεργεῖ αὐτοῦ Pb: ἐνεργεῖ τὴν αὐτοῦ
 HV εἰ μὴ καθάπερ τὸ bis L¹ 31 καὶ L¹: om. ceteri πᾶν αἰσθητόν om.
 BLM¹QV

ποιεῖται πως ὑπ' αὐτῶν τῆ χωριστῆ ἀπ' αὐτῶν ἐνεργεία· τὸ δὲ φῶς οὐ
 διὰ τοῦ διαφανοῦς ἀλλ' ἐν τῷ διαφανεῖ καὶ καθ' αὐτὸ ὁρατόν. καὶ αὐτὸ
 δὲ τὸ διαφανὲς τῷ φωτί, ἧ οὐ διαιρετέον, φησίν, ὀρθῶς λέγων. οὔτε
 γὰρ τὸ φῶς ἄνευ τοῦ διαφανοῦς οὔτε τούτου χωρὶς φωτὸς αἰσθησις· καὶ
 5 εἴ γε χρῶμα τοῦ διαφανοῦς τὸ φῶς, οὐδ' ἂν ἕτερον εἶη τοῦτο ὁρατόν παρὰ
 τὰ χρώματα. Τί οὖν πάσχον τὸ διαφανὲς ποιεῖ τὴν ὄψιν; ἔνιοι γὰρ ὑπο- 30
 τυποῦσθαι φασιν. ἧ οὐχ οὕτως, ἀλλ' εἴρηται ὡς ἀπολύτως δεχόμενον τὴν
 ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἐνέργειαν καὶ τῷ αἰσθητηρίῳ | ταύτην συνάπτων. ὁρατὰ 280
 δὲ οὐ τὰ χρώματα μόνα ἀλλὰ καὶ μετέθη καὶ σχήματα, εἰ καὶ δευτέρως,
 10 ὡς ἤδη διώρισται. ἧ δὲ ὁσφρησις, φησί, διὰ τοῦ ἀέρος ὡσπερ ἀνα-
 μιγνυμένου πως ἔοικε καὶ πάσχοντος, ἧ δὲ ἀκοή σχηματιζο-
 μένου. εἴρηται δὲ ὡς οὐ κατὰ τὸ πάθος ἢ αἰσθησις, οὐδὲ σχῆμα ἢ φωνή,
 ἀλλὰ τι τέλειον τῆς ἐνεργείας εἶδος· καὶ τὸ ὁσφραντὸν δὲ οὐ τὸ πάθος
 ἀλλὰ τὸ εἶδος. πάσχει δὲ μᾶλλον ὑπὸ τούτων ὁ ἀήρ ὡς ἐνυλοτέρων καὶ
 15 σωματοειδωτέρων εἰδῶν.

Ζητεῖ δὲ εἰ διικνεῖται πρὸς τὴν αἰσθησιν ἕκαστον ὁμοίως, 31
 ἧ τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δὲ ἥττον. καὶ δῆλον, οἶμαι, ὡς οὐχ ὁμοίως, ἀλλ'
 ὅπως ἂν ἔχη αὐτὸ τε δυνάμεως τὸ αἰσθητὸν μείζονος ἢ ἐλάττονος εἰς τὸ
 ἐνεργεῖν, καὶ τὸ αἰσθητήριον ἀκριβεστέρας ἢ ἀμυδροτέρας καθαρότητος, ἔτι
 20 δὲ καὶ τὸ μεταξὺ μᾶλλον καὶ ἥττον πρὸς τὸ διαβιβάζειν τὴν ἐνέργειαν ἐπι-
 τηδειότητος, ἔτι δὲ κατὰ τὸ διάστημα, πορρωτέρω ἢ ἐγγυτέρω ὄντος τοῦ
 αἰσθητοῦ, γίνεται τις πρὸς τὴν δίξιιν διαφορά. Ὅπως δὲ καὶ ἐπὶ πασῶν 32
 ἔστι τὸ ἀνά μέσον, εἰ καὶ τῶν μὲν ἔξω τὸ μεταξὺ, τῶν δὲ ἐν ἡμῖν, ἀρ-
 κούντως τε παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει διώρισται καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου ἐπι-
 25 στάσεως μόνον ἠξίωται, ἠπόρηται δὲ οὐδέν. ἀλλ' ἐκεῖνο ἂν τις ζητή-
 σειεν, εἰ ἀθρόα ἢ παρουσία, ὡς ἐλέγομεν, γίνεται ἢ τῆς φωνῆς [παρουσία],
 πῶς οἱ ἔγγιον μᾶλλον καὶ θᾶττον ἀκούουσιν, ἢ πῶς ὀρῶμεν πρότερον πλή-
 ξαντα τὸν δρυτόμον ὕστερον δὲ τοῦ ἤχου αἰσθανόμεθα· δῆλον γὰρ ὡς οὐχ
 ἅμα τῆ πληγῆ. ἧ ἐπειδὴ παθεῖν τι πρότερον καὶ κινηθῆναι χρὴ τὸν ἀέρα,
 30 τὸ δὲ εἶδος τῆς φωνῆς ἀθρόον ὕστερον ἐπιγίνεται, τὸ δὲ πάθος καὶ ἡ κίνη-
 σις ἐν χρόνῳ [τὸ δὲ εἶδος ὕστερον ἀθρόως τῷ γινομένῳ ἐπιγίνεται]· καὶ
 ἐπὶ τῆς φωνῆς τοῖνον ὕστερον ἐπὶ τῷ πάθει τὸ τῆς ἐνεργείας εἶδος, ἐφ'
 ὅσον κατὰ τὴν συνέχειαν τοῦ ἀέρος καὶ τὸ πάθος διικνεῖται. διὸ καὶ οἱ
 ἔγγιον θᾶττον τε καὶ μᾶλλον ἀκούουσι· καὶ γὰρ θᾶττον τε καὶ μᾶλλον πά-

11 σχηματιζομένου] cf. Aristot. 446^b8, 901^b16 27 οἱ ἔγγιον] cf. Aristot. 446^a24 sqq.:
 Simplic. I. c. 142, 10sqg.

2 αὐτὸ] fort. ταὐτὸ 3 ἧ om. bw 4 οὔτε H: οὐδὲ L cet. 8 συνάπτων
 MPbw 9 μόνα L¹V: μόνον cet. 18 ἐλάττους bw 23 post μεταξὺ add.
 διαφανεται HM²Pbw (cum Ficino) post ἡμῖν add. οὐδὲ M²Pb: οὐδὲν w (Ficinus
 minime) 26 παρουσία om. HM²Pbw 27 οἱ] οὐ b 31 uncinos add. w
 ἐπιγίνεται] καὶ ἐπιγίνεται BLM¹QV 32 τοῖνον om. L¹ τὸ] τῷ L¹ 33 τὴν]
 τοὺς τὴν BLM¹QV

σχουσιν οἱ τοῦ πληγέντος τὴν ἀρχὴν ἔγγιον· τὸ δὲ γε ὄρατὸν οὐ κατὰ πά-
θος ἐνεργεῖ εἰς τὸ διαφανές, ἐπεὶ μὴδὲ τὸ φωτίζον. διὸ καὶ ἀχρόνως καὶ
ἅμα πᾶσιν ὄρατὸν οἷς ὄραται, εἰ καὶ μὴ ὁμοίως ἀλλὰ τοῖς ἔγγιον ἀκριβέ-
στερον, διότι ἐνεργεῖ μὲν, εἰς τὰ ἐπιτηδειότερα δὲ τὰ προσεχῆ κατὰ τόπον
5 διὰ τὸ σώματα εἶναι

Ἀφοριστέον δέ, φησὶν ὁ Θεόφραστος, καὶ τὰ περὶ τὰς ἀνακλά- 33
σεις. φαμὲν γὰρ δὴ καὶ τῆς μορφῆς ὡσπερ ἀποτύπωσιν (ἐν)
τῷ ἀέρι γίνεσθαι, ἴσως καὶ αὐτός, ὡς Πλάτων, εἰδωλικὴν τινα ἐν τῷ
περὶ τὸ λεῖον φωτὶ τῶν σωματικῶν εἰδῶν ἔμφασιν γίνεσθαι τιθέμενος. τὰς
10 δ' οὖν κλάσεις οὐ σωματικὰς θετέον· πάθος γὰρ τοῦτο καὶ τῆς κατὰ φύσιν
ἐνεργείας ἀπαῶδον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ οὐρανίου φωτός· ἀλλ' ἐνεργητικὰς
καὶ τὰς κλάσεις νοητέον, εἰς τὸ λεῖον καὶ πυκνὸν καὶ στίλβον μειζόνως τοῦ
φωτίζοντος καὶ τοῦ ὀρῶντος ἐνεργοῦντος, ὡς καὶ ἄλλα δι' αὐτοῦ καταλάμ-
πειν ἢ ὄρα. ἐκείνου γὰρ ἡ δευτέρα ἐνέργεια συνεργοῦντος καὶ τοῦ ὑπο-
15 κειμένου λείου καὶ στίλβοντος διὰ τὴν πρὸς τὸ φῶς συγγένειαν· καὶ διότι
μὲν τὸ φωτίζον ἐκατέρωθι ἐνεργεῖ, συνεχῆς καὶ ἡ δευτέρα τῇ πρώτῃ·
διότι δὲ τὸ λεῖον ἐν τῇ δευτέρᾳ συνεργεῖ, διαίρεσις τις ἀμφοτέρων συμπί-
πτει, ὅπερ ἡ κλάσις. ἐπὶ δὲ τῆς διὰ τῶν κατόπτρων τῶν προσώπων θέας
γίνεται μὲν καὶ ἡ τῆς ὄψεως κατ' ἐνέργειαν, ὡς εἴρηται, ἀλλ' οὐ κατὰ πά-
20 θος ἢ ἀνάκλασις ἐπὶ τὸ πρωτότυπον. ὁ δὲ Πλάτων καὶ εἰδωλικὴν τινα ἐν
τῇ προοίῳσῃ τῆς ὄψεως ἐνεργείᾳ περὶ τὸ λεῖον τῶν σωματικῶν εἰδῶν ἔμ-
φασιν, οὐ κατὰ ἀπόρροιαν σωματῶν ἀλλὰ [καὶ] κατὰ τὴν τῶν εἰδῶν σχια-
γραφίαν, ἐν τῷ δοκεῖν καὶ φαίνεσθαι ὑφίστασθαι βούλεται. ὁ δὲ ἴσως καὶ
ὁ Θεόφραστος ἐνδείκνυται, κατὰ τὰς ἀνακλάσεις λέγων τῆς μορφῆς ὡσπερ
25 ἀποτύπωσιν ἐν τῷ ἀέρι γίνεσθαι. Ἐπάγει δὲ ὡς ἐπ' ἐνίων ὁμο- 34
γενές ἔοικεν εἶναι τὸ αἰσθητήριον τοῖς αἰσθητοῖς. ἢ τε γὰρ
γλῶττα διὰ ὑγροῦ τῶν χυμῶν καὶ ἀκοῆ δὴ διὰ τοῦ ἀπειλημμέ-
νου ἀέρος κινουμένου τῆς φωνῆς αἰσθάνεται. ζητεῖ οὖν διὰ τί
μὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, καὶ πῶς τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου
30 πᾶσχει, ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν ἀέρος ὁ ἀήρ καὶ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τὸ
ὑγρόν. ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅμοιος ὁ λόγος. ἐφ' ἐκάστη γὰρ τὸ αἰσθη-
τήριον τοιοῦτον ὁποῖον καὶ τὸ ἔξω ταῖς τῶν αἰσθητῶν ἐνεργείαις ὑποκεί-
μενον, διαφανές μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, διηχῆς δὲ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς· οὐ γὰρ καθὸ

8 Πλάτων] Tim. 46 A 14 συνεργοῦντος] cf. Simplic. l. c. 142,26 27 γλῶττα]
cf. Aristot. 422^a34 ἀκοῆ] cf. Aristot. 420^a19 29 τὸ ὅμοιον] cf. Aristot.
416^b35 420^a5 31 ἐφ' ἐκάστη] cf. Aristot. 438^b17 33 διαφανές] cf. Aristot.
438^b6 καθὸ] cf. Aristot. 438^a14

1 οἱ] δ BLM¹QV 4 post ἐπιτηδειότερα add. ταῦτα M²Pbw (cum Ficino)
6 ἀνακράσεις LM¹Q 7 ἐν addidi 12 τὸ λεῖον LQ: τό τε λεῖον vel τὸ τέλειον
cet. 15 λείου] τελείου BLM¹PV 16 καὶ] δὲ w 21 λεῖον Hbw (Ficinus
lene): πλείον L cet. 22 καὶ om. bw 27 ἀπηλειμένου b

ἀήρ ἀλλὰ καθὸ διηχῆς δέχεται τὸν ψόφον· δίοσμον δὲ ἐπὶ τῆς ὁσφρήσεως·
 διὸ κἀνταῦθα ἢ ὑγρὸν ἢ ἀήρ [ἦ] τὸ μεταξύ· ὑγρὸν δὲ ἐπὶ τῆς γεύσεως,
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς τὸ δυνάμενον τὰς ἀπτικὰς δέχεσθαι ποιότητος. καὶ οὐ
 τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει, ἀλλὰ τὸ δυνάμει ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ· οὐ
 5 μὴν ὡς ὁ ἀήρ ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἀλλ' ὡς δυνάμει διηχῆς ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ
 διηχητικοῦ. Διὰ τί οὖν ὑγρὸν ἐπὶ τῆς ὄψεως ἀλλὰ μὴ κοινὸν ὕδατος καὶ 35
 ἀέρος, ἐπειδὴ κοινὸν ἀμφοῖν τὸ διαφανές; καὶ διὰ τί μὴ καὶ ἐπὶ ἀκοῆς τὸ 281
 κοινόν, εἴ γε καὶ ἐν ὕδατι τὸ διηχῆς; ὁμοία δὲ καὶ ἐπὶ ὁσφρήσεως ἢ ἀπο-
 ρία. ἢ ἀρκεῖ καὶ θάτερον. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἔξω οὐ μίξεως δεῖ, ἀλλ' εἴτε
 10 ὕδωρ εἴτε ἀήρ εἴη τὸ μεταξύ, γίνεται ἡ ὄρασις. διὰ τί οὖν ὕδατος ἢ κόρη;
 ἐπειδὴ εὐφυλακτότερον καὶ εὐπιλητότερον ἀέρος ὕδωρ. διὰ τί δὲ ἡ ἀκοῆ
 ἀέρος; ἐπειδὴ εὐκίνητότερον ὁ ἀήρ, συντελεῖ δὲ ἡ κίνησις πρὸς τὴν τοῦ
 ψόφου αἰσθηθῆσιν. ἀλλ' εἰ ἄνευ τῆς ἀναπνοῆς δυνατὸν ὁσφραίνε-
 σθαι, τί κωλύει, φησί, καὶ ἀκούειν ἄνευ τοῦ ἀέρος; ἐπειδὴ οὐ δυ-
 15 νατὸν ἄνευ τῆς τοῦ ἐν τοῖς ὠσίν ἀέρος πληγῆς γενέσθαι ψόφον· τὸ γὰρ
 τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον ἀήρ· τῆς δὲ ὁσφρήσεως οὐ τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἰσφε-
 ρόμενον πνεῦμα, ἀλλὰ χρήσιμον τοῦτο ἐπὶ τοῦ διανοίγειν τοὺς ὁσφραντικοὺς
 πόρους οἷς εἰσὶν ἐπικεκαλυμμένοι· οἷς δὲ μή, τούτοις καὶ ἄνευ τοῦ ἀνα-
 πνεῖν ἢ ὁσφρησις. Ὁ δὲ ψόφος ἄρα πάντως πρὸς στερεόν, φησίν, ἢ 36
 20 καὶ στερεοῦ χωρὶς ὡς ὁ τῶν ἀνέμων; ἀλλὰ καὶ οὗτοι τῆ γῆ προσ-
 πίπτοντες ψοφοῦσι, καὶ αἱ βρονταὶ δὲ ὡς πρὸς στερεὸν τὸ νέφος
 τοῦ πνεύματος προσρηγνυμένου. ἄλλ' εἰ ὁ ἀήρ συμφυῆς, τὸ δὲ
 ἀκούειν, ὅταν ὑπὸ τῆς πληγῆς ὁ ἔξω συνάψῃ, κινούμενος δὴ καὶ οὗτος ἀεὶ
 καὶ ἡχῶν, ἢ κίνησις ἂν τὴν κίνησιν αἰσθάνοιτο καὶ οὐχ ὁ ψόφος τὸν ψό-

1 δίοσμον] cf. Philoponus in Aristot. de An. 419^a32: οἱ μέντοι μεταγενέστεροι, ὧν ἔστι
 Θεόφραστος, τεθείκασιν αὐτῇ ὄνομα τὸ δίοσμον, ὥσπερ καὶ τῆ τῶν ἡχῶν διαφορθευ-
 τικῇ τὸ διηχῆς, καθάπερ καὶ Ἀριστοτέλης τὸ διαφανές τῆ τῶν χρωμάτων διαφορθευτικῇ
 δυνάμει 2 ὑγρὸν ἢ ἀήρ] cf. Aristot. 421^b9 4 τὸ δυνάμει] cf. Aristot. 417^a17,
 422^b3 8 κοινόν] cf. Aristot. 438^a14 10 ὕδατος] cf. Aristot. 438^a16 sqq.
 13 ἄνευ τῆς ἀναπνοῆς] cf. Aristot. 421^b18 15 πληγῆς] cf. Aristot. 419^b10, 420^a9
 17 διανοίγειν] cf. Aristot. 422^a2, 444^b22 18 πόρους] cf. Aristot. 744^a2 19 πρὸς
 στερεόν] cf. Aristot. 419^b19 22 συμφυῆς] cf. Aristot. 420^a4 (ubi ἀκοῆ δὲ συμφυῆς
 ἀήρ reponendum) 23 συνάψῃ] cf. Aristot. 419^b35

2 ἢ ἀήρ ἢ ὑγρὸν w ἢ uncinis inclusi τὸ om. w 4.5 οὐ μὴν—ἐνεργείᾳ
 om. L (οὐ γὰρ ὡς ὁ ἀήρ ὑπὸ τοῦ ἀέρος add. marg. L) 5 μὴν] γὰρ QV (cum
 marg. L) διηχῆς] διὰ χειρὸς M¹: διηχητικοῦ QV ὑπὸ τοῦ om. M¹ lacuna relicta
 6 ὕδατι HL¹MPbw 7 ἀέρι HM²Pbw μὴ om. L¹ 9 ἢ om. L¹ ἐπὶ]
 καὶ ἐπὶ b 10 ὕδατι L: ὕδατι M¹: ὕδατος QV: ὑδάτιος B: ἐν ὕδατι HM²bw
 11 ἀφυλακτότερον BLM¹P¹QV εὐπιλητότερον w: εὐπιλητότερον L: εὐεπιλητότερον
 cet 14 οὐ om. BLM¹QV 15 post πληγῆς add. ἐν ἡμῖν M¹ γίνεσθαι w:
 ἐγγίνεσθαι marg. H: ἐπίγεσθαι (sic) marg. M marg. b 17 χρήσιμον] καὶ χρήσιμον
 HMPbw 18 οἷς w (cum Ficino): οἷοι codd. b ἀναπνεῖν MPb 19 ἢ
 om. bw 22 προσρηγνυμένη MPQV 23 συνάπτεται b: συνάπτηται w δὴ
 scripsi: δὲ vulg.

φον· καίτοι γε κωλύει ἄν τὸ ἐνουπάρχον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις. ἢ οὐκ αἰσθητὸς ὁ ἐντὸς ἤχος ἀπλῶς. οὐκ αἰσθανόμεθα γοῦν ἤχοῦντος ἄν μὴ τὰ ὠτα ἐμφράξωμεν. ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ ζωτική καὶ οὐχ οἷα ἡ τοῦ πληττομένου. ὅταν δὲ ὑπὸ τοῦ πληγέντος πάθῃ καὶ τὸ τοῦ φόφου ἀνα-
 5 δέξεται εἶδος, τότε ἡ ἐνέργεια ἀκοή. οὐκ ἄρα παραποδίζει ὁ πρότερος ἤχος ἐπειδὴ μὴ αἰσθητὸς, ἡ δὲ κίνησις ζωτική οὖσα καὶ συνεργεῖ πρὸς τὴν αἰσθησιν τοῦ πληγέντος. Ἄλλ' εἰ ὁ φόφος ἔξωθεν δικνεῖται μέχρι τῆς 37 ἀκοῆς, πῶς ἀποφαίνεται μηδεμίαν γίνεσθαι αἰσθησιν ἀψαμένου τοῦ αἰσθητοῦ; ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως τῇ ἀναπνοῇ τὴν ὁσμὴν ἔλκομεν
 10 ἕως ἄν προσπέσῃ δηλονότι τῷ κυρίῳ. ἢ τὸ αἰσθητὸν ὅπου καὶ ἡ πληγὴ καὶ ὅπου τὸ εὐῶδες ἄρωμα ὡς καὶ ὅπου τὸ χρῶμα· ἀ δὴ οὐχ οἷον τε αὐτὰ προσπελάζειν τοῖς αἰσθητηρίοις εἰ μέλλοι γίνεσθαι αἰσθησις. τὸ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῷ μεταξὺ ἐγγινόμενον εἶδος τῆς ἐνεργείας παρεῖναι δεῖ καὶ τῷ αἰσθητηρίῳ. οὐ γὰρ δὴ, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐπιφέρει, μηθενὸς ἀπὸ τοῦ
 15 αἰσθητοῦ διικνουμένου κινεῖτο ἄν τις αἰσθησις. καὶ γὰρ τὸ χρῶμα διὰ τοῦ διαφανοῦς κινεῖ τὴν ὄψιν ποιῶντός τι καὶ τοῦ μεταξὺ καὶ συνεργῶντος καὶ αὐτοῦ κινηθέντος πῶς ὑπὸ τοῦ ὄρατοῦ — καὶ ὅπως, ἤδη κατὰ δύναμιν διήρθρωται — καὶ οὐ τοῦ μεταξὺ ἀλλὰ τοῦ ποιῶντος ἡ αἰσθησις. οὐ γὰρ ταῦτόν ποιήσις καὶ ποιῶν, οὐδὲ ἐνέργεια καὶ ἐνεργοῦν. ποιεῖ δὲ
 20 τὸ ποιῶν κατὰ τὴν ποιήσιν, καὶ τὸ πάσχον ὑπὸ τοῦ ποιῶντος μὲν πάσχει, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ποιήσιν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ποιήσεως. καὶ αἰσθανόμεθα οὖν οὐ τῆς ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνεργείας, ἀλλὰ τοῦ αἰσθητοῦ μὲν κατὰ δὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἐνέργειαν. διὸ οὐ τοῦ μεταξὺ ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκπεμπόμενον ἐνεργείας εἶδος τοῦ ἐκπέμποντος. Εἰπόντι δὲ τῷ 38
 25 Ἀριστοτέλει ὡς αἱ διαφοραὶ τῶν ψόφων, οἷον ὀξὺς καὶ βαρὺς, ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν ψόφῳ δηλοῦνται, καὶ ἐπαγαγόντι, ὥσπερ γὰρ ἄνευ φωτὸς οὐχ ὄραται τὰ χρώματα, οὕτως οὐδὲ ἄνευ φόφου τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ, ἐπισημαίνεται ὡς ὁμοίως ἔχειν λέγοντι φῶς πρὸς χρώματα καὶ ψόφον πρὸς ὀξὺ καὶ βαρὺ [ἀντιλέγειν ἔστιν]. οὐ γὰρ τὸ φῶς ἀλλὰ τὸ
 30 χρῶμα ὁμοίως πρὸς λευκὸν καὶ μέλαν. ἢ ὡς μὲν γένος τὸ χρῶμα ἀναλογεῖ τῷ ψόφῳ ἀλλ' οὐ τὸ φῶς. ἐπεὶ δὲ τὰ χρώματα οὐκ ἄνευ φωτὸς ὄραται, ὡς οὐδὲ τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ ἄνευ φόφου, ταύτη κατὰ τὸ ὄρασθαι μόνον γέγονεν ἡ παραβολή.

2 ὁ ἐντὸς ἤχος] cf. Aristot. 420^a16: Simplic. l. c. 145,11 5 ἡ ἐνέργεια] cf. Aristot. 426^a6 7 μέχρι τῆς ἀκοῆς] cf. Aristot. 420^a3 8 ἀποφαίνεται] Aristot. 419^a26 423^b20 25 Ἀριστοτέλει] 420^a26

1 κωλύει LMQb 3 οἷα L²: οἷα vulg. 5 ἐνεργεία L²M 12 μέλλει Hw
 13 τῷ μεταξὺ L¹w: τὸ μεταξὺ vulg. δεῖ bw (Ficinus oportet): δεῖ LQ: δεῖ MP:
 δεῖ H 15 διικνουμένου LM 20 μὲν scripsi: μὴ LM¹Q¹: om. HM²PQ²bw
 πάσχη LMP² 23, 24 ἐν τῷ om. H: τῷ om. MPb 25 ὀξὺν καὶ βαρὺν MPb:
 ὀξὺς καὶ βαρέος H: ὀξὺ καὶ βαρὺ w 29 ἀντιλέγειν ἔστιν om. LM¹QV 30 ὁμοίως
 —χρῶμα om. L¹M¹ πρὸς τὸ λευκὸν HMPbw 31 τῷ om. bw

Supplem. Arist. 1 2 Priscianus Lydus.

Ἄλλα διὰ τί τὸ αἰσθητήριον τοῦ γευστοῦ ἀξιοῖ ὁ Ἀριστοτέλης μήτε 39
 ὑγρὸν εἶναι μήτε ἀδύνατον ὑγραίνεσθαι, ἐπειδὴ φησιν ὑγρὸν τὸ γευστόν; ἢ
 οὐχ (ὡς) ὑγρὸν, φαίη ἂν τις, ἀλλ' ὡς ἔγχυμον ὑγρὸν τῇ γεύσει ἐστὶν αἰ-
 σθητόν. ἔδει οὖν μὴ ἔγχυμον εἶναι τὸ αἰσθητήριον μόνον. ἢ ἐπειδὴ ἀπ-
 5 τικῶς καὶ ἡ γεῦσις ἀντιλαμβάνεται τοῦ οἰκείου αἰσθητοῦ, πάσχειν αὐτὴν
 καὶ ὡς ὑπὸ ἀπτοῦ ἀνάγκη. ὥστε καὶ ὡς ὑπὸ ὑγροῦ· διὸ οὐ χρὴ οἰκεία
 προκατελιγφθαι ὑγρότητι τὸ αἰσθητήριον. Βούλεται δὲ ὁ Ἀριστοτέλης, ὃ 40
 καὶ ὁ Θεόφραστος ἔπεται, μὴ τὴν γλῶτταν εἶναι τὸ ὄντως αἰσθητήριον
 τῆς γεύσεως, μηδὲ τὴν σάρκα τῆς ἀφῆς, ἀλλὰ ἀναλογεῖν ταῦτα τοῖς μεταξὺ
 10 γινομένοις ἐπὶ ὄψεως καὶ ἀκοῆς. καὶ γὰρ ἐπὶ ἀφῆς καὶ γεύσεως δεῖ μὲν
 εἶναι τὸ μεταξύ, εἴ γε μηδέποτε αὐτῷ προσπίπτον τῷ αἰσθητηρίῳ τὸ
 αἰσθητὸν κινεῖ τὴν αἰσθησιν, οὐκ ἔξωθεν δὲ ἐπ' αὐτῶν τὸ μεταξύ· καὶ
 γὰρ ὅταν ἦ τι μεταξύ, οὐ διὰ τούτου ἡ γεῦσις ἢ ἡ ἀφή, ἀλλὰ σὺν τούτῳ·
 οἶον εἰ μέσση εἴη | ἡ ἀσπίς, οὐ διὰ τῆς ἀσπίδος ὁ λίθος πλήττει, ὡς τὸ 282
 15 χρώμα ὁράται διὰ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ σὺν τῇ ἀσπίδι καὶ τὴν χεῖρα, ὡς ἄμφω
 ἅμα πληγῆναι. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔξωθεν, ἐπὶ τῆς ἀφῆς καὶ γεύσεως τὸ δι'
 οὐ ἐν ἡμῖν ἔσται. τοῦτο δὲ πῆ μὲν ἡ σὰρξ πῆ δὲ ἡ γλῶττα. ὅτι μὲν
 οὖν πάσχει καὶ ἡ σὰρξ ἐναργές· ὀτλον δὲ ὡς οὐχὶ τοῖς ἀψύχοις ὁμοίως·
 οὐκοῦν ζωτικῶς, καὶ ἐπειδὴ αἰσθητικὴ ἡ ζωὴ τῆς σαρκός, καὶ αἰσθητικῶς.
 20 διὰ τί οὖν, εἰ μὴ καὶ ἐν αὐτῇ τὸ κρῖνον; εἰ γὰρ καὶ ἄλλο τι μᾶλλον καὶ
 ἀκριβέστερον εἴη ἀφῆς αἰσθητήριον, οἶον τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ἡ σὰρξ
 αἰσθητικὴ· καὶ ἔστω μὲν ἀναλογουσα τῷ ἀέρι ἐπὶ τῆς ὄψεως μεταξὺ τοῦ
 κυριωτέρου αἰσθητηρίου· τῷ δὲ μὴ (κομίζεσθαι) ἔξωθεν ἀλλὰ συμπεφυκῆ
 ἡμῖν εἶναι [μὴ νομίζεσθαι], ταύτη οὐκ ἀναίσθητος. διὰ τί οὖν, εἰ ἡ σὰρξ
 25 αἰσθητικὴ, ἄλλο τι δεῖ αἰσθητήριον ἀπτικὸν προὑποτίθεσθαι; ἐπειδὴ, φαίη
 ἂν, σφοδρότερον πάσχουσα ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ ἀμέσως αὐτῇ προσπίπτοντος
 ἐκκρούει τῇ σφοδρότητι τοῦ πάθους τὴν αἰσθητικὴν ἐνέργειαν. διὸ καὶ ὁ
 Ἀριστοτέλης ἀξιοῖ εἶναι τι καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς τε καὶ γεύσεως τὸ μεταξύ.
 τοῦτο δὲ συμφυὲς τιθέμενος τοῖς ζώοις ζωτικὸν ὀηλαδὴ καὶ αἰσθητικὸν
 30 καὶ αὐτὸς οἶδε τὸ μεταξύ ἐπὶ τούτων. Ἀξιοῦται δὲ κάκεινο ὀρθῶς, τὸ δεῖν 41

1 Ἀριστοτέλης] 422^a34 3 ἔγχυμον] cf. Aristot. 442^b29 4 ἀπτικῶς] cf.
 Aristot. 422^a8 7 Ἀριστοτέλης] 423^b17 10 ἐπὶ ἀφῆς] cf. Aristot. 423^b14
 29 συμφυὲς] Aristot. 423^a5 30 ἀξιοῦται] Aristot. 424^a4

1 ὁ om. bw 3 ὡς addidi 6 ὡς ὑπ' αὐτοῦ b ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ Hbw
 7 προκαταλειφθαι L¹b 8 μὴ] μηδὲ HPbw γλῶσσαν LQ 13 ἢ om.
 HPbw 14 εἰ Hw (cum Ficino): om. L cet. ἡ λίθος HMPbw 15 ἀλλὰ
 σὺν Hw (cum Ficino): ἀλλ' οὖν LMPQV: ἀλλὰ οὖν text. b: ἀλλὰ οὖν ἅμα marg. b
 16 τὸ δι' οὖν b 19 ζωτικός text. b ἡ in ras. L ζωῆ L¹ αἰσθητικός
 text. b 20 διὰ τίνος w αὐτῷ w 21 αἰσθητηρίου b 22 μὲν om. bw
 23 τῷ] τὸ LM¹P¹Q κομίζεσθαι addidi et quod mox sequitur νομίζεσθαι uncinis
 inclusi 24 μὴ om. HMPbw ταύτη] αὐτῇ LM¹P¹QV: θ' αὐτῇ bw οὐκ
 om. LM¹QV εἰ om. LM¹P¹QV 27 ὁ om. HMPbw 28 τε om. w
 γεύσεως] ἐπὶ τῆς γεύσεως w τῷ μεταξύ L¹

τὸ αἰσθητήριον ἐν μεσότητι ὑπάρχειν τῆς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐναντιώσεως οὐ κατὰ μίξιν τῶν ἄκρων, ἤδη γὰρ ἂν εἴη πεπονθός, ἀλλ' ὡς τὸ ἀπαθές καὶ δεκτικὸν τῶν παθῶν — ἐπεὶ τὸ ἐκ τῶν ἄκρων οὐκ ἔσται τῶν μέσων κριτικόν· ἀπαθές γὰρ ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον — καὶ ὅτι σῶμα μὲν καὶ 5 μέγεθος τὸ αἰσθητήριον, οὐ μὴν ἢ μέγεθος αἰσθητικόν, ἀλλὰ κατὰ λόγον καὶ δύναμιν. ἐν λόγῳ γὰρ τινι πρὸς τὰ αἰσθητὰ τὸ αἰσθητήριον καὶ ζωῆς εἶδει κριτικῶ τῶν σωμάτων χαρακτηριζόμενον. ἀλλ', ἐπεὶ πάθη ἢ διαφοραὶ σωμάτων εἰσὶ πάντα τὰ αἰσθητὰ — ποιότητες γὰρ καὶ ποσότητες· οἷς δέ ἐστι γνωστὸν ἅπαν ἐν τούτοις καὶ ἔστι — δόξειεν ἂν (ἐν τοῖς πά- 10 θεσι καὶ) ταῖς διαφοραῖς εἶναι πᾶν σῶμα. ἢ οὐ μόνῃ τῇ αἰσθήσει ἀλλὰ καὶ τῷ δοξαστικῶ λόγῳ γνωστὸν τὸ σῶμα. δόξη γὰρ μετ' αἰσθήσεως γνωστὸν κατὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ τῆς οὐσίας τῆς σωματικῆς ἢ δόξα ἐστὶν ἀντιληπτική.

Τοῦ δὲ Ἀριστοτέλους τὸ μὴ εἶναι πλείους αἰσθήσεις πιστουμένου διὰ 42 15 τε τοῦ πάντα ἡμῖν αἰσθητὰ εἶναι, τὰ ἀπτά μὲν τῇ ἀφῆ, τὰ δὲ διὰ τῶν μεταξὺ τῶ ἔχειν ταῦτα δι' ὧν τὸ μεταξὺ γινώσκειται· γινώσκειται μὲν γὰρ τοῦτο διὰ μόνων δύο τῶν ἀπλῶν, ἀέρος τε καὶ ὕδατος, ἐκ δύο δὲ μόνων ἀπλῶν τούτων καὶ τὰ αἰσθητήρια ἡμῖν· τὸ γὰρ πῦρ ἢ οὐδενὸς ἢ κοινὸν πάντων, οὐδὲ ἢ γῆ, ἀλλ' εἴπερ, τῇ ἀφῆ πως μέμικται — βουλομένου δέ, 20 εἰ μὲν δι' ἑνὸς αἰσθητηρίου πλείω αἰσθητὰ, τὸν ἔχοντα τοῦτο ἀρκεῖν πρὸς τὰ πλείω· εἰ δὲ διὰ πλειόνων τὸ αὐτό, καὶ τὸν τὸ ἕτερον ἔχοντα ἀμφοῖν αἰσθητικὸν ὑπάρχειν· ζητεῖ ὁ Θεόφραστος πρῶτον μὲν, πόθεν, ὡς διὰ μόνων ἀέρος καὶ ὕδατος. μὴ ποτε γὰρ ἡμῖν διὰ μόνων τούτων, ἐπειδὴ καὶ τὰ αἰσθητήρια ἡμῖν ἐκ τούτων, ἢ μὲν ὄψις ὕδατος ἢ 25 δὲ ἀκοή ἀέρος θατέρου δὲ τούτων ἢ ὄσφρησις. δεύτερον δέ, εἰ διὰ τοῦ αὐτοῦ πλείω, οὐ πάντως ὁ τοῦτο ἔχων καὶ τὰ πλείω εἴσεται, οἷον εἰ δι' ἀέρος καὶ τὰ ὄσφραντὰ καὶ τὰ ἀκουστά, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἄμφω· οὐ γὰρ ὅσα ὄσφραίνεται ταῦτα καὶ ἀκούει· οὐδὲ γὰρ [ὡς] ὁ ἀῆρ ἀπλῶς ὄσφραντικὸς ἢ ἀκουστικός (ὁ γοῶν 30 ἐν τῷ φάρυγγι οὐδέτερον) ἀλλὰ κατὰ λόγον, καὶ δεῖ πρὸς ἐκά- τερον ἔχειν λόγον, καὶ ὁ μὴ ἔχων οὐκ αἰσθήσεται ἀμφοῖν. Ἔτι 43

4 ἀπαθές] cf. Aristot. 416^a32 5 μέγεθος] cf. Aristot. 424^a26 12 Πλάτωνα] Tim. 28A 14 Ἀριστοτέλους] 424^b22sq. 24 τὰ αἰσθητήρια] cf. Aristot. 425^a3

1 τῆς] τοῖς L¹ 2 πεπονθώς codd. ἀλλ' ὡς] ἀλλὰ L¹ 3 δεκτικὸν H: δεικτικὸν LMPQVb: κριτικὸν marg. bw (cum Ficino) τὸ ἐκ om. L¹: ἐκ om. QV
5 οὐ μὴ HL¹bw: οὐ μὴ L²: οὐ μὴ MPQ 9 δόξειεν w: δόξοι codd. b ἐν τοῖς πάθεσι καὶ marg. bw (cum Ficino): om. codd. 14 post πλείους add. τῶν πέντε w (cum Ficino) διὰ τε] διὰ δὲ Pbw 15 τοῦ] τούτων w 17 τοῦτο HM²bw: τὰ LM¹QV: τοῦτο τὰ P 21 τὸν τὸ scripsi: τὸ τὸν LQV: τὸν HM¹: τὸ PM²bw post ἀμφοῖν add. ταῦτοῦ H²M²Pbw 23 μόνον LM¹QV μόνον L¹
24 ἐπεὶ bw 25 ἀκοή δὲ LV: δὲ ἀκοή Q 26 τοῦτο] τὸ αὐτὸ Philippson
29 ὡς uncinis inclus. w 31 λόγιον LM¹PQVb

ἐπισκήπτει, μή ποτε οὐδὲ ἐκεῖνο ἀληθές, τὸ [γὰρ] ἐξ ἀμίκτων ἀπλῶς εἶναι τὰ αἰσθητήρια, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν· τὸ γοῦν θερμὸν κοινὸν εἶναι φαμεν, ἐπὶ τινῶν δὲ καὶ τὸ ὑγρὸν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἀμιγέστατον ἔσται αἰσθητικώτατον, ὥστε καὶ τὸ χωριζόμενον 5 τοῦ ζῆου ἔσται αἰσθητικόν. ἔτι εἰ ὁ λόγος αἴτιος τῆς αἰσθήσεως — καὶ γὰρ φθείρεται τῷ διαλύεσθαι τὸν λόγον, ὁ δὲ λόγος ἐν τῇ τῶν πλειόνων μίξει — ἐκ πλειόνων ἄν εἴη τῶν αἰσθητηρίων ἕκαστον. διὰ τί δὲ ἐκ δύο μόνων αἰ αἰσθήσεις; τὸ γὰρ ζῆν ἐν τῷ θερμῷ μᾶλλον, ἢ δὲ αἰσθησις τοῦ ζῆν. Ἐξ ἀρχῆς τοῖ- 44 νον πρὸς τὰς ζητήσεις ἐροῦμεν, ἐν δύο μὲν μόνοις εἶναι τὰ μεταξὺ οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀλλὰ κατὰ τὸ φυσικὸν εὐλογον. τῶν γὰρ ἀπλῶν ἢ μὲν γῆ διὰ τὸ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον οὐκ εὐπαθῆς οὐδὲ δεκτικὴ τῶν ἀλλοτρίων ὄρων· τὸ δὲ πῦρ ἐτέρως διὰ τὸ δραστήριον καὶ αὐτὸ εἰδοποιόν· ὁ μὲντοι ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τὸ εὐόριστον εὐπαράδεκτα καὶ εὐπαθῆ καὶ 15 οἷον εἰδοποιούμενα βραδίως· ἀκολουθῶς ἄρα καὶ τὰ αἰσθητήρια ἡμῶν ἐκ τούτων. πῶς οὖν καὶ πύριον καὶ ἡλιοειδές | παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις τὸ 283 ὀπτικὸν λέγεται αἰσθητήριον; ὡς φωτός, φήσω, δεκτικὸν διὰ τε τοὺς λεπτοὺς καὶ διαυγεστάτους καὶ καθαρωτάτους ὑμένας καὶ διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα διαφανέστατα ὑγρά· τὸ γὰρ φῶς πύριον εἶδος, οὐχ ὡς σῶμα 20 ἀλλ' ὡς ὑπὸ πυρὸς μετεχόμενον. διὰ μὲν οὖν τὸ εὐόριστον ἐν δύο μόνοις τὸ μεταξὺ. εἰ δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ πλείω, τὸ τοῦτο ἔχον καὶ τὰ πλείω εἴσεται ἐν τοῖς μὴ πεπηρωμένοις μηδ' ἀτελέσι ζῆοις. καλῶς μὲν γὰρ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου ἀξιοῦται ὅτι διὰ τοῦ αὐτοῦ τὰ πλείω γινώσκειται κατὰ λόγους καὶ κατὰ διαφορούς πρὸς τὰ πλείω λό- 25 γους. τὸ δὲ τέλειον τῷ ὄντι ἅπαντας ἔχειν τοὺς λόγους ἀναγκαῖον, εἰ τέλειον εἶναι μέλλει. τέλειον δὲ δηλαδὴ τὸ καὶ τῶν ἐξηρηγμένων τῆς αἰσθήσεως μετέχον δυνάμεων, ὡς ἄνθρωπος ὃ γε καὶ νοῦ μετειληχώς. τὰ δὲ ὁσφραίνόμενα μὲν μὴ ἀκούοντα δὲ ἀτελεῖ. εἰ δὲ καὶ τὸ θερμὸν πᾶσι κοινὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ἐνίοις, οὐ διὰ τοῦτο μικτὰ ἔσται τὰ αἰσθητήρια. οὐδὲ 30 (γὰρ) ὁ ἔξω ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ μικτὰ ἐν τῇ τοῦ θερμοῦ μεταλήψει γίνεται· ἔως γὰρ ἄν μὴ οὐσιώδως μεταβάλλη μένει τὰ ἀπλᾶ· εἰ δὲ καὶ μικτὰ, ἀλλὰ τὸ ἐπικρατοῦν ὁμῶς κατὰ μόνον τὰ δύο· καὶ εἰ ἀπλᾶ δέ, οὐκ ἔσται

1 ἀμίκτων] cf. Aristot. 425^a3 5 λόγος] cf. Aristot. 424^a28 9 τὸ ζῆν] cf. Aristot. 466^a19 16 πύριον] cf. Empedocles ap. Aristot. 437^b32; Plato Tim. 45 B ἡλιοειδές] cf. Plato Rep. VI. 508 B 22 πεπηρωμένοις] cf. Aristot. 425^a10

1 ἐπισκῆπτει MPb γὰρ uncinis inclus. w 3 ἔπειτα w (cum Ficino)
8 μόνον L¹ αἰ om. Pbw 10 μόνοι M²Pb τὸ μεταξὺ w 12 εὐπαθῆς HM²bw (cum Ficino): εὐθῆς LM¹V: εὐθῆς Q: ἀπαθῆς P οὐδὲ w: οὐτε codd. b
δεικτικὴ LM¹P¹Q 15 ἀκούσθως L¹ 16 πυθαγορείοις L¹ 20 οὖν om. LM¹PQ 22 πεπηρωμένοις MPb 23 διὰ τοῦ] δι' L: διὰ M¹ γίνεται HMPb
25 τῷ ὄντι] τῷ ὄν LM¹Q 26 μέλλει Qw 27 ὃ γε] τό γε LM¹Q καινοῦ LM: καὶ τοῦ νοῦ w μετειληφώς bw 29 καὶ τὸ ὑγρὸν] τὸ δὲ ὑγρὸν w
30 γὰρ addidi 32 δέ om. bw

τὸ χωριζόμενον αἰσθητικόν· ἐπειδὴ οὐχ ὡς ἀπλᾶ, ὡς δὲ τοιαῦδε ζωῆ χα-
 ρακτηριζόμενα ἦν αἰσθητικά, ἧς στερόμενα εἰκότως ἀναίσθητα — εἰ μὴ
 ἄρα πλατωνικώτερον καὶ τὰ ὄντως ἀπλᾶ μάλιστα αἰσθητικώτατα, ὄντως
 δὲ ἀπλᾶ τὰ ἐν ταῖς οἰκείαις μένοντα ὀλότῃσι. Πῶς οὖν ὁ λόγος τῆς 45
 αἰσθήσεως αἴτιος; ὁ γὰρ λόγος ἐν τῇ τῶν πλειόνων μίξει καὶ ἐν
 τῇ πρὸς ἄλληλα αὐτῶν σχέσει. ἢ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐπιλύεται, οὐκ
 ἐν τῇ τῶν στοιχείων ἀλλὰ ἐν τῇ τοῦ αἰσθητηρίου πρὸς τὰ
 αἰσθητὰ σχέσει ἀφορίζων τὸν λόγον. κάλλιον δὲ οἶμαι μὴ ἐν σχέσει
 προηγουμένως τὸν αἰσθητικὸν θεωρεῖν λόγον, ἀλλ' ἐν οὐσίᾳ ζωτικῇ, κριτικῇ
 10 τῶν αἰσθητῶν· καὶ τὴν διάλυσιν τοῦ λόγου τῇ ἀνεπιτηδεϊότητι τοῦ δεχο-
 μένου αὐτὸν ὄργανου ὑποτίθεσθαι· ἀνεπιτήδειον δὲ τίθεσθαι καὶ τῇ ἀσυμ-
 μέτρῳ τοῦ αἰσθητοῦ προσβολῇ διαλυοῦσθαι τὴν δεκτικὴν τοῦ λόγου ἐν αὐτῷ
 ἐπιτηδεϊότητα. εἰ δὲ καὶ ἡ αἴσθησις τοῦ ζῆν, τὸ δὲ ζῆν ἐν τῷ θερμῷ
 μᾶλλον, ἔσται καὶ τὸ θερμὸν ἐν τοῖς ἐν ἡμῖν ἀπλοῖς κατὰ τὴν τῆς ζωῆς
 15 μετὰληψιν ἐπικτητῶς· εἰ δὲ καὶ μιστὰ, ἀλλ' ἡ ἐπικράτεια, ὡς εἴρηται,
 κατὰ μόνα τὰ δύο. Πάλιν ὁ Ἀριστοτέλης δεικνύς μὴ εἶναι τῶν κοινῶν 46
 ἰδίαν αἴσθησιν τῇ κινήσει φησὶν ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι τῶν κοινῶν (καὶ διὰ
 τοῦτο πλείοσιν αἰσθήσεσι γνωρίζειν) οἷον μεγέθους καὶ ὄψει καὶ ἀφῆ.
 ἄτοπον δὲ ὁ Θεόφραστός φησιν εἰ τὴν μορφήν τῇ κινήσει, μὴ διο-
 20 ρισθέντος, οἶμαι * * * δεῖ οὖν οὐχ οὕτω τῇ κινήσει λέγεσθαι γνωριστι-
 κὸς ἡμᾶς εἶναι τῶν κοινῶν, ὡς προηγουμένως μὲν τῆς κινήσεως, κατὰ
 συμβεβηκὸς δὲ ἢ δευτέρως τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὁμοίως μὲν πάντων τῶν κοι-
 νῶν, πάντως δὲ ἐπὶ πάντων τῇ κινήσει, τουτέστι τῷ ἀλλοιοῦσθαι, συναι-
 σθάνεσθαι. εἰ δὲ κινεῖται ὑπὸ τοῦ μεγέθους ἢ ὄψις, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς
 25 αὐτοῦ αἰσθάνεται ὡς τοῦ γλυκέος· οὐ γὰρ πάσχει οὐδὲ ἀλλοιοῦται ἢ ὄψις
 ὑπὸ τοῦ γλυκέος. εἰ δὲ καὶ τὸ μέγεθος ἰδίαν τινὰ εἶχεν αἴσθησιν, κατὰ
 συμβεβηκὸς ἂν ταῖς ἄλλαις ἦν αἰσθητὸν ὡς τὸ γλυκύ. νῦν δὲ οὐχ οὕτως
 ἀλλὰ τῷ κινεῖν. οὐκ ἄρα ἔστι τις μεγέθους ἰδία ὡς αἴσθησις· ὁμοίως δὲ
 οὐδὲ τῶν ἄλλων ἕσα κοινά. καὶ ἡ μορφή δὲ κινεῖ, καὶ ἦττον διαφαίνεται
 30 τὸ ὑπ' αὐτῆς πάθος, ἀλλὰ μᾶλλον ἢ ἐνέργεια τῆς αἰσθήσεως διὰ τὸ εἰδι-
 κιώτερον τῆς μορφῆς ἐνεργητικώτερον καὶ στασιμώτερον κινούσης τὴν
 αἴσθησιν. Ἐφ' οἷς ὅπως αἰσθανόμεθα ὅτι αἰσθανόμεθα, κατὰ τὰ 47
 αὐτὰ τῷ Ἀριστοτέλει διατίθησι τὸν λόγον, τὴν κοινήν αἴσθησιν βουλό-
 μενος εἶναι τὴν ἐπικρίνουσαν, τὴν καὶ τῆς ἐνεργείας συναισθανο-

8 μὴ ἐν σχέσει] cf. Simplic. l. c. 195,9 16 Ἀριστοτέλης] 425^a13 19 μορφήν]
 cf. σχῆμα Aristot. 425^a17 26 εἰ δὲ καὶ τὸ μέγεθος] cf. Aristot. 425^a24
 33 Ἀριστοτέλει] 425^b12, 455^a15

2 ἧς scripsi: ἡ vulg. ἂν αἰσθητὰ L¹ 11 καὶ uncinis inclus. w 18 μέ-
 γεθος w: om. LM¹QV 19 φησιν om. w εἰ] εἰς HMPb 20 lacunam
 cum w indicavi οὕτω] ὅτω LM¹ 22 ἢ] καὶ w 28 τὸ κινεῖν LM¹Q
 ὡς uncinis inclus. w 30 ὑπ' scripsi: ἀπ' vulg. 32 ὅπως] δὲ ὅπως M²P:

δὲ πως b: δέ πως w

μένην ἐκάστης καὶ τῆς ἀργίας· τῆς γὰρ αὐτῆς τάναντία. ἡ δὲ κοινὴ αἰσθησις οὔτε ἡ αὐτὴ ταῖς κατὰ μέρος οὔτε πάντῃ ἑτέρα. κατὰ γὰρ τὴν πασῶν συναίρεσιν καὶ τὴν εἰς ἓν ἀμέριστον ἀποκορύφωσιν· διὸ καὶ ἐκάστη πως συναισθίησεται ὅτι αἰσθάνεται, οὐχ ἡ μεμέρισται ἀλλ' ἡ 5 συνῆπται τῇ μιᾷ. ἤδη γὰρ χωριστῆς ἐστὶν ἀπὸ σωματικῶν δυνάμεως εἰς ἑαυτὴν ἐπιστρέφασθαι καὶ ἑαυτὴν γνωρίζειν, σωματοειδεστέρα δὲ μᾶλλον ἐκάστη καθὼς μεμέρισται, ἐπὶ δὲ τὸ χωρὶς ἄνεισι μᾶλλον κατὰ τὴν πρὸς τὰς ἄλλας ἀμέριστον ἔνωσιν. καὶ γὰρ αὕτη ἡ ἀμέριστος ἔνωσις τοῖς χωρὶς τῶν σωματικῶν προσήκει εἰδῆσιν. εἰ δέ, ὡς αὐτὸς καλῶς ἀξιολογῶν, τῆς αὐτῆς τάναντία κρίνειν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀργίαν, ἕξει μὲν καὶ ἐκάστη 10 τὸ χωριστόν πως ἀπὸ τῶν οἰκείων ὀργάνων — οὐ γὰρ ἂν ὅτι σκότος ἡσθάνετο ἢ ὄψις | τῷ μὴ πάσχειν τὸ αἰσθητήριον· ἐνεργεῖν γὰρ ἔοικε καὶ μὴ 284 πάσχοντος — μειζόνως δὲ ἡ κοινὴ καὶ τὰς αὐτῶν τῶν αἰσθητικῶν κρίνουσα ἀργίας. Διὸ καὶ ἡ κοινὴ ἀλλ' οὐχ ἐκάστη ἑαυτῆς συναισθίησεται καὶ τῆς 48 15 οἰκείας ἐνεργείας. εἰ μὲν γὰρ τῆς ἐνεργείας, καὶ τῆς ἀργίας· εἰ δὲ τῆς ἀργίας, ἅμα τε ἂν ἀργοίῃ καὶ ἐνεργοίῃ ὡς συναισθανομένη. οὐκοῦν ἀργεῖ μὲν ὡς μεριστῆ καὶ καθ' ἑαυτὴν, ἐνεργεῖ δὲ καὶ καθὼς ἐξήρηται τῆς ἰδίας ἐνεργείας τε καὶ ἀργίας. ὥστε κατὰ τὴν κοινήν, καθ' ἣν καὶ ἐκάστη, οὐχ ὡς ἐκάστη οὐδὲ ὡς διηρημέναι, ἀλλ' ὡς ἡνωμέναι κατὰ τὴν μίαν πασῶν 20 ἔνωσιν, ἧς καὶ τὰ πασῶν τῶν αἰσθητικῶν αἰσθητὰ κρίνειν ἔργον ἐν ταῦτῳ καὶ ἀδιαιρέτως κατὰ τοὺς διαφόρους ἐνεργούσης λόγους. διὸ καὶ ἀριθμῷ μὲν ἐν τῷ κρίνον καὶ ἀδιαιρέτον, τῷ δὲ εἶναι διαιρετόν, ἡ κατὰ διαφόρους ἐνεργεῖ λόγους.

Ἡ δὲ φωνὴ συμφωνία εἴρηται παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, ἐπειδὴ κατ' 49 25 ἐνεργεῖαν ἐστὶν αἰσθητὴ ὅταν ἀκούηται· ἀκούεται δὲ ὅταν ἐν γένωνται ἡ φωνὴ καὶ ἡ ἀκοὴ συμφωνήσασαι καὶ συναρμοσθεῖσαι ἀλλήλαις· ἡ γὰρ ὑπερβολὴ τοῦ αἰσθητοῦ λύει ἢ φθείρει τὴν αἰσθητικὴν ἐνεργεῖαν· ἐν συμμετρίᾳ δὲ ἡ αἰσθησις, καὶ ἡδέα φαμέν τὰ κατὰ τὴν συμμετρίαν. ἄρα οὐδὲν ὅταν μὴ ἐνεργῇ ἡ αἰσθησις, οὐκ ἐν συμμετρίᾳ καθ' ἑαυτὴν; ἡ ἐπειδὴ οὐκ 30 ἐνεργεῖ καθ' ἑαυτὴν ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὰ ἔξω ἀποτάσει καὶ τῇ πρὸς τὰ αἰσθητὰ σχέσει, ὁῦλον ὡς οὐδὲ τὴν ἐνεργητικὴν ἕξει συμμετρίαν καθ' ἑαυτὴν, τὴν μέντοι κατὰ δυνάμιν ἕξει συμμετρίαν. προὔπαρχει γὰρ ἡ δυνάμεις καὶ καθ' ἑαυτὴν θεωρεῖται. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἴωμεν, ἀπ' ἄλλης ἡμῶν ἀρχῆς τὰ λοιπὰ τοῦ πέμπτου βιβλίου ἐπεξεργαζόμενοι.

4 οὐχ ἡ μεμέρισται] cf. Aristot. 425^a31 5 cf. Simplic. l. c. 187,31 8 ἔνωσιν] cf. Simplic. l. c. 185,35 18 cf. Simplic. l. c. 186,6 21 ἀριθμῷ] cf. Aristot. 427^a2 24 Ἀριστοτέλει] 426^a27 32 προὔπαρχει] cf. Aristot. 441^b21

7 χωρὶς ἄνεισι scripsi: χωρίσαν εἰσι codd. b: χωριστόν εἰσι w 9 τοῖς αὐτοῖς LM¹P¹QV 11 ὅτι] τὸ w 12 τῷ] τὸ LM¹P¹QV 16 συναισθανομένη w: συναισθομένη codd. b 18 τε om. bw 22 τῷ] τὸ M²P²bw ἡ] ἡ LM¹ 25 αἰσθητὴν LM¹P¹QV 33 ἀπ' H (cum Ficino): ἐπ' L cet.

ΠΡΙΣΚΙΑΝΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΛΥΔΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

Ἡ φαντασία, περὶ ἧς ἐξῆς ἀκολούθως τῷ Ἀριστοτέλει ἐπεξεργάζεται, 1
 5 ὅτι μὲν ἕτερα αὕτη δύναμις παρὰ τὴν αἰσθησιν ἐκ τῶν ἐκείνου ληπτέον·
 καὶ ὡς διαφέρει καὶ δόξης καὶ πάσης λογικῆς ὑπολήψεως· καὶ ὡς, καθάπερ
 αἰσθησις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κινεῖται εἰδῶν ζωτικῶς ἐγειρομένη καὶ κατὰ
 τὴν τῶν οἰκείων λόγων προβολὴν περὶ αὐτὰ ἐνεργοῦσα, οὕτω καὶ ἡ φαν-
 15 τασία ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν εἰδῶν κινεῖται, τούτοις ὡς ὑποκειμένοις προ-
 σεχώως χρωμένη καὶ περὶ αὐτὰ ἐνεργοῦσα. διὸ καὶ αὕτη σωματοειδῆς ζωὴ
 καὶ οὐκ ἄνευ τῶν σωματικῶν ἐνεργοῦσα ὀργάνων, ἐπειδὴ καὶ τὰ αἰσθητικὰ
 εἶδη ὑφ' ὧν κινεῖται ἐκ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις τελεοῦται ἐμφάσεων.
 προσθετόν δὲ καὶ τὰ Ἰαμβλίχεια, ὡς πάσαις ταῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς πα-
 20 ραπέφυκεν ἡ φαντασία καὶ πάσας ἀποτυποῦται καὶ ἐκμάττεται τὰς τῶν
 εἰδῶν ὁμοιότητας καὶ ταῖς τῶν ἑτέρων δυνάμεσιν ἐμφάσεις εἰς τὰς ἕτερας
 διαπέμπει, τὰς μὲν ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως εἰς δόξαν ἀνεγείρουσα, τὰς δὲ ἀπὸ
 νοῦ δευτέρας τῇ δόξει προτείνουσα, ἐν ἑαυτῇ δὲ ἀπὸ τῶν ὅλων τὰ φαν-
 τίσματα παραδεχομένη· καὶ ὡς ἰδίως κατὰ τὴν ἀφομοίωσιν χαρακτηρίζεται
 ἐν τε τῷ ποιεῖν καὶ ἐν τῷ δέχεσθαι τὰ προσεικότα ἢ τοῖς νοεροῖς ἢ τοῖς
 25 γενεσιουργοῖς ἢ τοῖς μέσοις ἐνεργήμασιν, ἀποτυπουμένη τε τὰς πάσας τῆς
 ψυχῆς ἐνεργείας καὶ συναρμόζουσα τὰς ἐκτὸς πρὸς τὰς εἴσω καὶ ἐπιτιθεῖσα
 ταῖς περὶ τὸ σῶμα κατατεινομέναις ζωαῖς τὰς ἀπὸ τοῦ νοῦ κατιούσας ἐμ-
 φάσεις. καθ' ἑαυτὴν ἄρα ἡ φαντασία δύναμις οὐσα τοῦ ἀφομοιοῦν αὐτὰ
 πρὸς ἑαυτὴν ἐντεῦθεν καὶ ταῖς ἄλλαις συνάπτεται δυνάμεσι, προκατάρχουσα
 26 αὐτῶν ταῖς ἐνεργείαις, οὐκ οὐσα πάθος οὐδὲ κίνησις ἀλλ' ἀμέριστος καὶ
 ὠρισμένη ἐνέργεια, καὶ οὐ κατὰ παραδοχὴν ἔξωθεν ὡς ὁ κηρὸς διαπλάτ-
 τομένη ἀλλ' ἐνδοθεν καὶ κατὰ <τὴν> λόγων τῶν ἀφομοιωτικῶν προβολὴν

4 Ἀριστοτέλει] 427^b29 5 παρὰ τὴν αἰσθησιν] Aristot. 428^a5 6 δόξης]
 Aristot. 428^a19 ὑπολήψεως] Aristot. 427^b25 10 τὰ Ἰαμβλίχεια] cf. Simplic.
 l. c. 213,25 sqq.

1 tit. Πρισκιανῶ φιλosophοῦ λυδοῦ μετάφρασις τοῦ περὶ φαντασίας Θεοφράστου BLQ
 4 fort. ἀκολουθῶν 5 αὐτῆ bw παρὰ] περὶ L¹ (et sic passim) 6 δόξης]
 Anon. w (cum Ficino): δόξει codd. b 8 τὴν om. MPbw περὶ αὐτὰ om. w
 14 πάσαις b ἐκμάττεται (sic) L 15 τὰς τῶν ἑτέρων δυνάμεων w (cum
 Ficino) 17 νοῦ] τοῦ νοῦ Hw δευτέρως w αὐτῇ b: αὐτῇ w 19 ἢ
 τοῖς νοεροῖς] ἐν τοῖς νοεροῖς HMPbw 20 fort. πάσας τὰς 23 καθ' ἑαυτὰ codd.
 αὐτὰ] τὰλλα bw: fort. ἄττα 26 ἡ κηρὸς bw 27 τὴν addidi λόγων
 scripsi: λόγον vulg. προβολῶν w

εἰς τὴν τῶν φαντασμάτων ἐγειρομένη ἐπίκρισιν. Ἄλλ' εἰ καὶ τὰς ἄλλας 2
ἀποτυποῦται ζωὰς κατὰ τὸν Ἰάμβλιχον καὶ αὐτὰς τὰς λογικὰς τε καὶ νο-
ερὰς ἐνεργείας, πῶς ἔτι ἀληθὲς τὸ Ἀριστοτελικόν, τὸ ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν
εἰδῶν κινεῖσθαι τὴν φαντασίαν; ἢ εἰ καὶ | τὰς κρείττους ἀποτυποῦται ἐνερ- 285
5 γείας πάσας, ὅμως κατὰ τὰ αἰσθητικὰ ἀπεικονίζεται εἶδη μορφωτικῶς καὶ
μεριστῶς καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἀναφορὰν, ὥστε καὶ τὰς κρείττους
ἀποτυποῦται ἐνεργείας ἢ ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν κινεῖται εἰδῶν. πῶς οὖν
καὶ μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν κινεῖται ἡ φαντασία; καὶ γὰρ εἰ ὑπὸ τῶν
αἰσθητικῶν κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ταῦτα παρόντων τῶν αἰσθητῶν προβάλλεται
10 καὶ ἀπόντων ἀπολείπει. ἢ οὐχ ὡς ἡ αἴσθησις παρόντων μόνον κινεῖται
τῶν αἰσθητῶν, οὕτω καὶ ἡ φαντασία, ἀλλ' ἐπειδὴν ἄπαξ κινήθη, δύναται
ἀφ' ἑαυτῆς ἐγείρεσθαι καὶ προβάλλειν τὰ φαντάσματα κατὰ τὴν πρὸς τὰ
εἶδη (τὰ) κινήσαντα ἀναφορὰν. ἐνίοτε δὲ οὐχ ἄπαξ ἢ δις ἀλλὰ πλεονάκις
κινήθησθαι δεῖται πρὸς τὸ ἀφ' ἑαυτῆς ὅμοια τοῖς κινήσασιν προτείνειν. καὶ
15 τῷ μὲν μορφωτικῷ καὶ μεριστῷ κοινωνεῖ πρὸς τὴν αἴσθησιν· τῷ δὲ καὶ
ἀφ' ἑαυτῆς προτείνειν τὰ φαντάσματα καὶ μὴ παρόντων ἔτι τῶν κινούντων
ἐξήρηται τῆς αἰσθήσεως· τῷ δὲ εἰς ἕτερα ἀναφέρειν ἀεὶ καὶ ἀφομοιοῦσθαι
πρὸς τὰς διαφόρους ἐνεργείας τῆς ψυχῆς, ταύτη πρὸς πάσας τε τῆς ψυχῆς
παραπέφυκε τὰς δυνάμεις καὶ κατὰ τὸ ἀφομοιωτικὸν τῆς ψυχῆς ἴσταται
20 ἰδίωμα. Ἐν τίνι οὖν ἡ φαντασία, ζητεῖ ὁ Θεόφραστος. οὔτε γὰρ ἐν 3
τῷ αἰσθητικῷ, διότι ἀληθοῦς οὔσης τῆς αἰσθήσεως ψευδῆς γί-
νεται ἐνίοτε ἡ φαντασία· οὔτε ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ· τὸ μὲν γὰρ ἐν
τῷ αἰσθητηρίῳ πάθημα παρόντος συμβαίνει τοῦ αἰσθητοῦ, τὰ
δὲ φαντάσματα γίνεται καὶ ἀπόντος. λέγω δὲ οὖν ἑτέραν εἶναι δύ-
25 ναμιν τὴν φαντασίαν παρὰ τὴν αἴσθησιν, προσεχῆ δὲ καὶ διὰ τοῦτο ὑπ'
αὐτῆς πῶς κινουμένην, καὶ οἷον μὲν ὑποκειμένοις τοῖς αἰσθητικοῖς χρωμένῃν
εἶδεσιν ἐξ ὧν ἐγείρεται καὶ πρὸς α ἀναφέρει τὰ φαντάσματα, παντοδαπῶς
δὲ ταῦτα ποικίλλουσιν τῷ ὑπερανέχειν· καὶ ἀφ' ἑαυτῆς μετὰ τὸ ἄπαξ
κινήθησθαι ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν ὡς ἀν ὀρμήσῃ ἐγείρεσθαι· τὰς δὲ ἐμφάσεις
30 τῶν ἀπὸ τῆς φαντασίας προβαλλομένων εἰδῶν δέχεσθαι καὶ τὸ αἰσθητήριον,
ὡς οἱ μορφωτικοὶ καὶ μεριστοὶ δηλοῦσι τύποι τὸ χωριστὸν σωμάτων οὐκ
ἐμφαίνοντες. καὶ ἐναργῶς δὲ πολλάκις τοῦ σώματος συγκινουμένου ταῖς
φαντασίαις καὶ κατ' αὐτὰς διατιθεμένου ἐμφαίνεσθαι σύμφημι καὶ ἐν τῷ
αἰσθητηρίῳ τὰ φαντάσματα, ἀλλ' οὐχ ὡς αἰσθητικῷ (διὸ οὐκ ἔξωθεν) οὐδὲ
35 ὡς ὑπὸ σωμάτων τινῶν ὀρώντων μεταβαλλομένη, ἀλλ' ὡς τὰ φανταστὰ

2 Iamblichus ap. Simplic. l. c. 214,18 3 τὸ Ἀριστοτελικόν] 429a1 13 ἐνίοτε]
cf. Simplic. l. c. 214,6 21 cf. Aristot. 428a11 22 ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ] cf.
Aristot. 425b23 25 προσεχῆ] cf. Simplic. l. c. 214,20 28 ποικίλλουσιν] cf.
Simplic. l. c. 206,20. 215,36

3 ἀληθὲς ἔτι w 7 ἢ bw: ἢ codd. 9 post αἰσθητικῶν excidit fort. εἰδῶν
11 κινήθη] scripsi: κινή vulg. 13 τὰ addidi 16 προτείνειν bis L¹ 17 τῷ
Hw: τὸ L cet. 20 οὔτε scripsi: οὐδὲ vulg. 22 οὐδὲ w 25 παρὰ Hbw:
περὶ L cet. 26 κινουμένην Hw (cum Ficino): κινουμένη L cet. 35 μετα-
βαλλομένη w: μεταβαλλομένων L¹: μεταβαλλομένως B: μεταβαλλομένοις L² cet.

δεχομένων εἶδη. καὶ οὐ θαυμαστόν· ἐπεὶ καὶ τῆς λογικῆς ἡμῶν ἐνεργείας ἐμφάσεις τινὲς εἰς τὸ σῶμα καθήκουσιν, ὡς αἱ συστροφαὶ δηλοῦσι τῶν ὁμμάτων καὶ αἱ τῶν ὀφρῶν συναγωγαὶ ἐν ταῖς ζητήσεσι· καὶ εἰ καὶ τὰ στερεὰ ταῦτα συνδιατίθεται μόρια, πολλῶ πρότερον τὸ αἰσθητήριον αὐτὸ ὡς
 5 ζωτικώτερον δέχεσθαι τὰ ἔχνη τῆς ζωῆς ἀνάγκη. καὶ γὰρ ἐν οἷς μὲν αἰσθητικῇ μόνως ἐστὶν ἡ ζωὴ, καὶ τὸ ὄργανον μόνως ἐστὶν αἰσθητήριον, ἐν οἷς δὲ καὶ φανταστικῇ καὶ ὀρεκτικῇ ἢ καὶ λογικῇ, καὶ τὸ ὄργανόν ἐστι πρὸς τὴν τῆς ζωῆς ταύτης ὑποδοχὴν ἐπιτήθειον. δέξεται οὖν καὶ τὰς φανταστικὰς ἐμφάσεις ὡς φανταστικόν, καὶ ψευδεῖς, ἐὰν ὡς ψευδεῖς αἱ φαντασίαι.
 10 καὶ ὡσπερ ἅμα τῶν ἀληθῶν αἰσθανόμενοι δυνάμεθα ψευδεῖς περὶ αὐτῶν προβάλλειν φαντασίας, οὕτως ἐπομένως, ὡς μὲν αἰσθητικὸν τὸ πνεῦμα τὰς ἀληθεῖς ἀπὸ τῶν αἰσθητικῶν δέχεται ἐμφάσεις, ὡς δὲ φανταστικὸν τὰς ψευδεῖς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τὰς δὲ ἀληθεῖς ἀπὸ τῆς φαντασίας· ὡς ὅταν ποδιαῖον ὀρῶντες τὸν ἥλιον πολλαπλασίονα τῆς γῆς φανταζόμεθα ταῖς γεωμετρικαῖς ἐπακολουθοῦντες ἀνάγκαις. καὶ οὔτε τοῦ φαντάσματος ἢ αἰσθησις, ἐπειδὴ καὶ τὸ φάντασμα ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ, ἀλλὰ κατὰ μὲν τῶν αἰσθητῶν ἢ αἰσθησις, τὰ δὲ φαντάσματα ἀπὸ τῆς φανταστικῆς προβολῆς· οὔτε ἀδύνατον ἅμα καὶ ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς περὶ τῶν αὐτῶν, οἷον περὶ ἡλίου, δέχεσθαι τὸ ὑποκείμενον ἐμφάσεις, ἐπειδὴ ἀπὸ διαφόρων δυνάμεων καὶ κατὰ
 20 διάφορα ζωῆς εἶδη τὰ ἀντικείμενα δέχεται. καὶ οὐ κωλύεται ἐν ταύτῳ συμβαίνειν τὸ φάντασμα καὶ τὸ αἰσθημα καὶ ἀντικείμενα ἢ, ὡς μὴ τῆς αὐτῆς ὄντα συστοιχίας μηδὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐνεργήματα· ἐπεὶ καὶ ἡ δόξα ἐν ταύτῳ καὶ ἡ αἰσθησις ἢ περὶ τοῦ ἡλιακοῦ μεγέθους ἀντικειμένως ἔχουσαι. τοῦτο μὲν οὖν ὡς ἀπολογιζόμεθα. εἴρηται δὲ κάκεινο ὡς οὐ
 25 παρόντων αἰεὶ δεῖ τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὸ κινεῖσθαι τὴν φαντασίαν, ἀλλ' ἐπειδὴν ἐγερθῆ καὶ ἐν τῇ προβλητικῇ τῆς τοιαύτης μορφῆς * *

* * *

〈ΠΕΡΙ ΝΟΥ〉

* * *

Οὐ γὰρ οὕτω, φησί, ληπτέον οὐδὲ ὡσαύτως· ἐριστικὸν γάρ· ἀλλ' 4
 ὡς ὑποκειμένην τινὰ δύναμιν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὑλικῶν. 286

4 τὰ στερεὰ ταῦτα] cf. Simplic. l. c. 214,1

14 ποδιαῖον] cf. Aristot. 428b3:

Simplic. l. c. 213,15

28 Theophrastus ap. Themist. paraphr. 2. 198,20 ed. Speng.

5 οἷς] τοῖς b 6 αἰσθητικοῖ L¹: αἰσθητικοὶ L²M: αἰσθητικοῖς b αἰσθητήριον]
 αἰσθητικόν w (cum Ficino) 7 φανταστικοὶ L¹ 9 αἰ] καὶ αἰ w 10 αἰ-
 σθανόμενοι H²w: αἰσθανόμεθα L cet. 14 πολλαπλάσιον Qw: πολλαπλάσιον (sic) Pb
 φανταζόμεθα HL¹: φανταζόμεθα vulg. 15 ἐπακολουθοῦντες w 16 κατὰ]
 ἀπὸ w 21 τὰ φαντάσματα w 22 αὐτῆς ὄντα Hw (cum Ficino): αὐτοῦ ὄντα L cet.
 24 ἀπολογιζόμεθα vulg. 26 τοιαύτης bw post μορφῆς supplendum οὐσία vel δυ-
 νάμει. excidit ultima pars huius capituli et initium sequentis; quam iacturam dissi-
 mulat Ficini versio, sed postquam semel experrecta est, atque in talis formae partu iam
 enititur sibi ipsi sufficere. Pergamus ad reliqua. Lacunam notavi et titulum supplevi
 28. 29 ἀλλ' ὡς w (ex Themistio): ἀπλῶς codd. b

καὶ ὀλίγον προελθὼν ἐπάγει· τάχα δ' ἂν φανείη καὶ τοῦτο ἄτοπον εἰ ὁ νοῦς ἔχει ὕλης φύσιν μηδὲν ὦν ἅπαντα δὲ δυνατός. οὐχ οὕτω δὲ ληπτέον οὐδὲ πάντα νοῦν, ἀλλὰ δεῖ διελεῖν. ποῖος οὖν καὶ τίς ἢ διαίρεσις; ἢ μὲν γὰρ ὕλη οὐ τόδε τι, ὁ δὲ νοῦς εἰ μὴ 5 οὕτω, τί ἂν ἕτερον; κατὰ ἀναλογίαν οὖν καὶ τὸ δυνάμει ληπτέον ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ νοῦ· ὡς γὰρ πρὸς τὸν ἐνεργεῖα νοῦν, τουτέστι τὸν χωριστόν. ἢ μὲν οὖν ὕλη ὡς ἐσχάτη εἰκότως πάντα δυνάμει, οὐ μὴν ἢ αἰσθησις ὡς ἢ ὕλη· εἶδος γὰρ καὶ λέγεται καὶ (ἔστι) περιέχουσα κατ' οὐσίαν (τοῦς) τῶν αἰσθητῶν λόγους ἢ αἰσθησις. ἕτερον δὲ τρόπον δυνάμει 10 λέγεται τὰ αἰσθητὰ ὡς ὑπ' αὐτῶν κινουμένη πρὸς τὴν προβολήν, καὶ παρόντων καὶ ὄρωντων αὐτῶν εἰς τὸ αἰσθητήριον δεομένη πρὸς τὴν οἰκείαν ἐνεργεῖαν. ὁ δὲ ψυχικὸς νοῦς οὔτε ὡς ἢ ὕλη οὔτε ὡς ἢ αἰσθησις. καὶ γὰρ εἰδός ἐστι καὶ πάντων εἰδῶν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν περιεκτικός, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖ, καὶ ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὰ νοητά· ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς 15 τὴν ψυχὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὴν οὐσιώδη πρὸς αὐτὴν σχέσιν, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸ μεριστόν πως ἀπόνευσιν, αὐτός τε ἀπὸ τῆς ἀκραιφνῶς ἀμερίστου καὶ πάντη ἠνωμένης ὑπέβη νοεράς οὐσίας τε καὶ ἐνεργείας, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νοητὰ τῆς ὑπερλάμπρου καὶ αὐτοφανωτάτης ἀπολείπεται τῶν πρώτων νοητῶν ὑποστάσεως· καὶ ἢ ἀμφοῖν συνέχεια κεχαλασμένη πῶς ἐστιν, 20 ἀλλ' οὐκ ἀκριβῆς ὅποια ἢ ἐν τῷ χωριστῷ ἔνωσις. καὶ διὰ ταῦτα αὐτός τε πρὸς τὴν καθαρῶς ἀμέριστον γινώσιν τοῦ ἐνεργεῖα τελειοῦντος δεῖται νοῦ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νοητὰ τῆς ἀπὸ τῶν χωριστῶν νοητῶν καταλήψεως, ἵνα τέλεια ἀποτελεσθῆ νοητὰ — εἶδεν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης χρώμασιν αὐτὰ ἀπεικάξει τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου δεομένοις αὐγῆς — ἢ τε ἀμφοῖν αὐτῶν συναφῆ 25 εἰς τὸ ἀδιαίρετον συναιρεῖται ὑπὸ τῆς συνηρημένης ἀκραιφνοῦς ἐνώσεως. ταύτη οὖν δυνάμει ὁ ψυχικὸς νοῦς, ὡς πρὸς τὸν χωριστόν νοῦν, διότι καθαρῶς ἐκεῖνος ἀμέριστος καὶ ἠνωμένος ἀκραιφνῶς πρὸς τὰ νοητὰ, ὑπέρλαμπρα ὄντα καὶ πρῶτα καὶ τέλεια φῶτα, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ τοιούτου νοῦ τελειούμενος. καὶ τὸ ἄγραφον οὖν γραμματεῖον κατὰ ἀναλογίαν ἐπ' αὐτοῦ ἀκου- 30 στέον. οὐ γὰρ ὡς μηδὲ ὅλως ἔχοντος τὰ εἶδη, ἀλλ' ὥσπερ αὐτός νοῦς ἐστι δυνάμει, οὐχ ὡς μηδὲ ὅλως ὦν νοῦς, ἀλλ' ὡς νοῦς μὲν τοιοῦτος δὲ οἷος τοῦ τελειοῦσθαι ὑπὸ τοῦ πρώτου δεῖσθαι νοῦ· οὕτω καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νοητὰ νοητὰ μὲν ἀλλὰ τιαῦτα οἷα τῆς ἀπὸ τῶν χωριστῶν δεῖσθαι κατα-

1 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 199,5 (cf. infra p. 30,29) 8 εἶδος] cf. Aristot. 432^a2 23 Ἀριστοτέλης] 430^a16 29 γραμματεῖον] cf. Aristot. 430^a1

2 μηδὲν ὦν b: μηδὲ ὦν L: μηδὲ ὦν BMPV 5 τὸ δυνάμει] τῆ δυνάμει HMPbw
8 ἔστι addidi 9 τοῦς addidi 12 ἢ ante ὕλη add. L² (supra vers.): om. b cef.
ὕλης MPb 18 αὐτοφανωτάτης Anon.: αὐτῶν φανωτάτης codd. b: αὐτοφανεστάτης w
19 συνέχεια w (continualio Ficinus): συνεχῆ LM¹P¹QV: συνεχῆς B: συνεχῆ M¹P²b
22 καταλήψεως L¹M¹P¹ 24 δεομένης BH¹LMPQV 27 ἠνωμένως BLMPVb
28 τοιούτου νοῦ H: τοιούτῳ νοῦ L: τοιούτον οὐ QV: τοιοῦτον νοῦ BMP: τοιοῦτὶ νοῦ bw
29 γραμματίον L¹ 29 ἐπ'] ἀπ' MPbw

λάμψεως, ἵνα ἀκραιφνῶς ἦ νοητά. διὸ καὶ χρώμασιν ἀπήκασται, καὶ τὸ γραμματεῖον ὡς πρὸς τὴν τῶν τελείων τούτων εἰδῶν ὑποδοχὴν ἀγραφον εἴρηται. ὀρθῶς ἄρα καὶ ὁ Θεόφραστος ἄτοπον ἀποφαίνεται τὸ ὕλικὴν ἀποδιδόναι φύσιν τῷ νῷ, καὶ τὸ οὕτως ὡς ὕλη μὴδὲν εἶναι ἀλλὰ πάντα δυ-
5 νατόν· καὶ μὴ δεῖν οὕτω λαμβάνειν παραπελεύεται, ζητεῖν δὲ πῶς καθ' ἕτερον τρόπον δυνάμει λέγεται. ὅπως δέ, ὡς πρὸς τὰ πάροντα εἴρηται ἱκανῶς· καὶ ἅμα ὅτι οὐδὲ πᾶς νοῦς δυνάμει ἀλλὰ ποιός, διακέκριται.

Ἄπορεῖ δὲ ἐξῆς ὅπως γίνεται τὰ νοητά, καὶ τί τὸ πάσχειν 5 αὐτόν. δεῖ γάρ, εἴπερ εἰς ἐνέργειαν ἤξει καθάπερ αἱ αἰσθήσεις. 10 ἀσωμάτῳ δὲ ὑπ' ἀσωμάτου τί τὸ πάθος ἢ ποία μεταβολή; καὶ πότερον ἀπ' ἐκείνου ἢ ἀρχῆ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ; τῷ μὲν γὰρ πάσχειν ἀπ' ἐκείνου δόξειεν ἄν· οὐδὲν γὰρ ἑαυτοῦ τῶν ἐν πάθει· τῷ δὲ ἀρχὴν πάντων εἶναι καὶ ἐφ' ἑαυτῷ τὸ νοεῖν καὶ μὴ ὥσπερ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀφ' ἑαυτοῦ. γίνεται μὲν οὖν τὰ νοητά, ἀλλ' οὐκ ἔστιν 15 ὡς ὁ χωριστὸς νοῦς τὰ πράγματα, διὰ τὸ κεχαλασμένον, ὡς εἴρηται, τῆς ἐνώσεως· καὶ ἐπειδὴ συνάπτεται μὲν αὐτοῖς ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ ἐνεργεία νοῦ συναιρούμενος, ταύτῃ δὲ καὶ πάσχει πῶς, διότι ὑπόβας ἀπὸ τῆς καθαρῶς καὶ πάντῃ ἀμερίστου τῶν χωριστῶν νοητῶν ἐνώσεως καὶ οἷον ἐκφοιτήσας διὰ τὴν πρὸς ψυχὴν ὁμοφυΐαν, ὡς ἕτερος ὑφ' ἐτέρων, ὑπὸ τε τοῦ ἐνεργεία 20 νοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν ἐκείνῳ νοητῶν τελειοῦται. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν τελειοῖ ἀφ' ἑαυτοῦ τε ἐγειρόμενος καὶ ἑαυτὸν συνάπτων τῷ ἐνεργεία νῷ καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου τελειότητα αὐτενεργήτως δεχόμενος, καὶ ἐπειδὴ μὴ παντελῶς τοῦ ἐνεργεία ἐκπεφοίτηκε νοῦ, ἀλλὰ, καίτοι ὑπόβας, συνῆπται ὅμως πρὸς ἐκεῖνον ἅτε νοῦς ὢν καὶ αὐτός — διὸ καὶ οὐκ ἔξω ποι στρεφόμενος 25 ἀλλ' εἰς ἑαυτὸν εἰσιῶν καὶ πρὸς ἑαυτὸν ὡς ὅτι μάλιστα συναιρούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνεργεία τελειοῦται νοῦ — διὰ ταῦτα τρίνον ἐτέρως ἢ ὡς αἱ αἰσθήσεις πάσχει, καὶ ὅλως οὐ κυρίως ἀλλὰ καθ' ὁμωνομίαν πάσχει, ἐνεργεῖ δὲ μᾶλλον. τῇ γὰρ ἑαυτοῦ ἐνεργεία καὶ τὰς ἀπὸ τῶν προτέρων δέχεται τελειότητας καὶ οὐκ ἔξωθεν εἰσδέχεται ἄπερ νοεῖ. ἔστι γὰρ καὶ 30 αὐτὸς τὰ πράγματα τελειωθείς δευτέρως, ἡνωμένος τοῖς | ἑαυτοῦ νοητοῖς 287 καὶ ἅμα καὶ τοῖς κρείττοσι συνημμένους τῷ μὴ ἀπεσπάσθαι τὰ αὐτοῦ τῶν προτέρων. καὶ ἐνεργεῖ μὲν καὶ τὰ νοητά εἰς τὸν νοῦν, ὡς καὶ τὰ αἰσθητά

8 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 198,25
27 κυρίως] cf. Aristot. 418^a2

13 ἐφ' ἑαυτῷ] cf. Aristot. 417^b24

1 ἀπήκασται L¹: ἀπέκασται cet. 2 γραμματίον L¹ 3 ἀποφαίνεται bw (Ficinus *clamat*): ἀποφάνεσθαι codd. 6 ὡς om. bw 7 ποιός vulg. 9 αὐτόν w (ex Themistio): αὐτό codd. b 10 ὑπὸ σώματος w (ex Themistio) τὸ πάθος bw: πάθος codd. 11 ἀφ' ἑαυτοῦ] ἀπ' αὐτοῦ w τῷ scripsi: τὸ vulg. 12 ἀφ' ante ἑαυτοῦ add. w (ex Themistio) τῷ] τὸ w (ex Themistio) 13 ἀρχὴν Themistius: ἀρχῆ codd. bw (probat Usener ap. Brandis. *Handbuch d. Gesch. d. Gr. Röm. Philos.* 3. 1. 290) ἐφ' ἑαυτῷ] ἐπ' αὐτῷ w 14 ἀπ' αὐτοῦ w 17 ἀπὸ] ὑπὸ BL¹ καθαρῶς Hw 18 ἀφοιτήσας bw 19 ὁμοφυΐας L¹ 20 ἐκείνων L¹Mb 23 ἐκπεφοίτηται Hbw: ἐκπεφοίτοτε MP νοῦν Pb 24 ποι] τοι HMPb

εἰς τὴν αἰσθησιν, ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν, ἐπειδὴ μὴ κεχώρισται. διὸ μία ἢ
 ἀμφοῖν, τοῦ τε νοῦ περι τὰ νοητὰ καὶ τῶν νοητῶν εἰς τὸν νοῦν ἢ ἐνέργεια,
 καθὼ οὐ διέσπασται ἀλλ' ὁ νοῦς ἐστὶ τὰ νοητὰ. ἔτι καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθη-
 σεως τὸ πάθος περι τὸ αἰσθητήριον συμβαίνει, ἐπεὶ τὸ πρῶτον αἰσθητικόν
 5 κατ' οἰκειάν τελειοῦται ἐνέργειαν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν κίνησιν οὐ
 παθητικῶς ἀλλ' ἐνεργητικῶς δεχόμενον· μειζόνως δὲ ὁ νοῦς ἀφ' ἑαυτοῦ
 τε ἐνεργεῖ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν νοητῶν τελείωσιν οὐ παθητικῶς ἀλλ' ἐνεργη-
 τικῶς δέχεται· εἰ καὶ δέχεσθαι δεῖ φάναι ἀλλὰ μὴ προάγειν· ἀφ' ἑαυτοῦ
 γὰρ ἀρχόμενος τελειοῦται. καὶ ὅλως ἐν τοῖς ἑτεροκινήτοις τὸ πάθος ὡς
 10 ἔξωθεν διεγειρομένοις, ἐν δὲ τοῖς πάντα ἔνδοθεν ἐνεργοῦσι καὶ ὅλοις δι'
 ὅλων ἐνεργητικοῖς ἀδύνατον ὑπονοεῖν τι πάθος, εἰ μὴ ὁμωνύμως. καὶ γὰρ
 τῆ οὐσία ἐστὶν ἐνέργεια δευτέρως καὶ ὁ δυνάμει νοῦς, αὐτὴ δ' ἢ
 ἐνέργεια ἀντίκειται τῷ πάθει καὶ οὐκ ἂν ποτε παθητικῶς διατεθεῖη. καὶ
 ἀπλῶς δὴ ἐν τοῖς χωριστοῖς σωμάτων [ἀσωμάτοις], ὅπερ καὶ αὐτὸς φησι,
 15 τί τὸ πάθος ἢ ποία μεταβολή; καὶ τὰ μὲν πάθη ἔξωθεν, ὁ δὲ νοῦς
 ἀρχὴ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ. ὡς οὖν παθητικός. εἰ γὰρ ὅλως ἀπαθής.
 φησὶν, οὐδὲν νοήσει, τὴν ἀπὸ τῶν νοητῶν τελείωσιν πάθος καλῶν, ἐπεὶ
 πάντη καθαρεύειν τὸν νοῦν ἀνάγκη. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν νοητῶν κατ'
 οἰκειάν τελειοῦται ἐνέργειαν, διὰ τοῦτο κοινότερον ἀλλ' οὐ κυρίως ἂν τοῦ
 20 πάθους ἐκείνου ἀκούοιμεν· ἀπαθὲς γὰρ ὁ νοῦς, φησὶν ὁ Θεόφραστος,
 εἰ μὴ ἄρα ἄλλως ἢ ἢ τὸ παθητικόν, οὐχ ὡς τὸ κινητικόν, ἀτε-
 λῆς γὰρ ἢ κίνησις, ἀλλ' ὡς ἐνέργεια. ταῦτα δὲ διαφέρει. χρῆ-
 σθαι δὲ ἀναγκαῖον ἐνίοτε τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν. ὅρῳ ὅτι οὐδ'
 ἀτελὲς οὐδὲ κατὰ τρόπον ἢ τινα κίνησιν οὐδὲ ἔξωθεν ἀλλὰ κατ' ἐνέργειαν
 25 τὸ πάθος ἀφορίζεται ἐπὶ τοῦ νοῦ. συγγινώσκειν δὲ ἀξιῶ τῆ τῶν ὀνομάτων
 χρῆσει, διότι ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ ἐπὶ τὰ νοερά μεταφέρομεν τὰ ὀνόματα.
 ἀξιῶ δὲ ἀφορίζεσθαι τὸ πάσχειν. καὶ εἴρηται ὅτι κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κρείτ-
 τονος ἐνδομημένην τελείωσιν ἐνεργητικῶς τοῦ δευτέρου τελειουμένου * * *
 καὶ πῶς νοητὸν ὑπὸ νοητοῦ πάσχει; ἐπειδὴ ὡς νοητὸν δεύτερον,
 30 τουτέστιν ὡς ἐνεργητικὸν καὶ ὡς ἄρχον καὶ αὐτενεργῆτως ὀριζόμενον ὑπὸ
 τοῦ κρείττονος. καὶ πῶς αὐτὸς ἑαυτὸν τελειοῖ; διότι, ὡς εἴρηται,

3 ὁ νοῦς] cf. Aristot. 429^b30 12 τῆ οὐσία] cf. Aristot. 430^a18 16 ἀπαθής]
 cf. Aristot. 429^b23 18 καθαρεύειν] ἀμιγῆ εἶναι Aristot. 429^a18 20 Theo-
 phrastus ap. Themist. l. c. 2. 199,18 (cf. Aristot. 429^a15) 21 ἀτελής] cf. Aristot.
 431^a6 22 χρῆσθαι] cf. Aristot. 418^a2 29 νοητόν] cf. Aristot. 429^b24

1 ἢ om. w 3 ἐστὶ om. L¹ καὶ] δὲ w 4 συμβαῖνον L¹ 7 τε om.
 Hbw 8 δεῖ w post προάγειν add. ἀφ' ἑαυτοῦ bw (cum Ficino) 11 ἐνε-
 ρητικοῖς Hbw (cum Ficino): ἐνεργητικόν L cet. 12 αὐτὴ w: αὕτη codd. b δε'
 ἐνέργειαν b 14 δὴ scripsi: δὲ vulg. ἀσωμάτοις uncinis inclusi 16 ὡς]
 πῶς w 21 excidisse nonnihil videtur (coll. Themist. 2. 199,18 Speng.)
 23 οὐδ' ἀτελὲς Hw: οὐ διατελὲς L cet. 24 fort. τροπὴν (cf. Simplic. in Aristot.
 de An. 18,35) 25 ἀξιῶς L¹ 27 ἀφορίζειν L¹ ὑπὸ scripsi: ἀπὸ vulg.
 28 lacunam indicavi 29 καὶ πῶς w fort. δευτέρως 31 καὶ πῶς w

καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἀυτενεργήτως δέχεται. Καὶ διὰ τί οὐκ ἀεὶ; 6
 ἢ ὁ μὲν νοῦς ἀεὶ ἐνεργεῖ, ἡ δὲ ψυχὴ οὐκ ἀεὶ χρῆται καὶ παρόντι τῷ νῷ
 ἐν τῇ πρὸς τὰ σώματα στροφῇ. εἰκόσασι δὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ ὁ Ἄρι-
 στοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος, ὅπερ καὶ ἤδη ἔφραμεν, νοῦν ἐνίοτε καὶ πᾶσαν
 5 τὴν λογικὴν προσαγορεύειν ζωὴν, ὅπου γε καὶ μέχρι φαντασίας τὸ τοῦ νοῦ
 διατείνουσιν ὄνομα. καὶ οὕτως εὐλόγως ἂν ἐπὶ τῆς ψυχῆς ζητοῖται διὰ τί
 οὐκ ἀεὶ, οὐ τῷ μὴ ἔχειν δὴ τὴν δύναμιν ἀλλὰ τῷ πρὸς τὰ δεύτερα καὶ
 σωματικά καὶ ὅλως ἔξω ἑαυτῆς ἀποτείνεσθαι διὰ τὸ ἀμφίβιον τῆς μερικῆς
 ζωῆς. ἐν γὰρ τῇ εἰς ἑαυτὴν στροφῇ καὶ τῇ πρὸς νοῦν συννεύσει ἡ τε-
 10 λείωσις αὐτῆ, ἐν δὲ τῇ πρὸς τὰ σώματα ῥοπῇ ἡ τοῦ νοεῖν ἀπόστασις.
 τελευτᾷ δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ἀφ' ἑαυτῆς τε ἀρχομένη καὶ ἑαυτὴν προσάγουσα
 τῷ νῷ, καὶ ἀυτενεργήτως καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου δεχομένη τελείωσιν· ἐπεὶ,
 φησί, τὸ ὑφ' ἐτέρου κινουῦντος τὴν ἐνέργειαν εἶναι τοῦ νοῦ καὶ
 ἄλλως ἄτοπον, καὶ πρότερόν τι ποιεῖν ἐστὶν ἕτερον τοῦ νοῦ, καὶ
 15 οὐκ ἐφ' ἑαυτῷ τὸ νοεῖν, εἰ μὴ τις ἄλλος ὁ κινῶν νοῦς. καὶ ταῦτα
 ἀληθῆ εἶτε τὴν μετεχομένην ὑπὸ ψυχῆς ἀμέριστον οὐσίαν καλοῖται νοῦν, εἶτε
 αὐτὴν τὴν λογικὴν ψυχὴν.

Ἄλλὰ τί τὸ ἐπαγόμενον; εἰ γὰρ ἐνεργῶν, φησί, γίνεται τὰ πράγ- 7
 ματα, τότε δὲ μάλιστα ἐκάτερόν ἐστι, τὰ πράγματα ἂν εἶη ὁ
 20 νοῦς. οὐ μόνον γὰρ τὰ νοούμενα ἀλλὰ καὶ νοῦς τότε μάλιστα ἐστὶν ὅταν
 νοῖ· διὸ ἐκάτερον ἔφη. εἰ οὖν ὅτε τὰ πράγματά ἐστι τότε καὶ νοῦς
 ἐστὶν, ὁ νοῦς ἂν εἶη τὰ πράγματα. ἄρα οὖν, ὅταν μὴ νοῖ, μὴ ὦν τὰ
 πράγματα οὐδὲ νοῦς ἐστὶν; ἢ ὁ μὲν ὄντως νοῦς καὶ ὁ δυνάμει ὑπὸ
 ψυχῆς μετεχόμενος νοεῖ, ἅτε ὦν καὶ αὐτός, εἰ καὶ δευτέρως, τῇ οὐσίᾳ
 25 ἐνέργεια. ἐπὶ δὲ τῆς μερικῆς ψυχῆς ἔχει ἂν χώραν ἢ ἀπορία· αὕτη γὰρ
 καὶ οὐκ ἀεὶ νοεῖ. ἄρα οὖν οὐδὲν ἐστὶ πρὶν νοεῖν; ἢ ἔστι μὲν οἶον
 ὕλη, εἰδοποιεῖται δὲ ἔξωθεν ἐπιγινόμενοις τοῖς πράγμασιν, ὅταν γινώσκῃ.
 ἀλλὰ καὶ ἔστι τι πρὶν ἐπίστασθαι ἡ ψυχὴ καὶ οὐκ ἔξωθεν ἀλλ' ἀφ' ἑαυ-
 τῆς ἄρχεται τε καὶ προβάλλει τὰ γνωστά καὶ εἰς ἑαυτὴν εἰσιούσα εὐρίσκει
 30 τὰ πράγματα. καὶ πρὶν οὖν γινῶναι ἐστὶ τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ
 ταύτη μεμέρισται πως ἡ ψυχὴ τῷ μὴ τῇ οὐσίᾳ εἶναι ἐνέργεια, δευτέραν
 δὲ ἴσχειν καὶ προῖούσαν ἀπὸ τῆς οὐσίας ἐπιστημονικὴν ἐνέργειαν, ὥσπερ
 ἐστὶ καὶ ὅταν μὴ ἐπίστηται, οὕτω καὶ τὰ πράγματά ἐστὶν οὐκ ἐνεργητικῶς

1 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 200,8 (cf. Aristot. 430^a5) 4 νοῦν] cf. Simplic.
 l. c. 220,38. 286,31 15 ἐφ' ἑαυτῷ] cf. Aristot. 417^b24 19 τὰ πράγματα] cf.
 Aristot. 430^a4 26 πρὶν νοεῖν] cf. Aristot. 429^a24

7 οὐ τῷ w: οὐ τὸ codd. b τῷ πρὸς w: τὸ πρὸς codd. b 9 ἐν γὰρ τῇ w:
 ἐναργῆ BH¹L¹M¹: ἐναργεῖ H²L²M²PQVb στροφῆν L¹ 10 αὐτῆ L 11 ἀφ'
 scripsi: ὑφ' vulg. 12 δεχομένη Hbw (cum Ficino): δεχομένην L cet. 15 οὐκ]
 μὴ bw ἄλλως H¹Pb 16 καλοῖται νῦν L¹: καλοῖται νῦν MPw 19 τότε w:
 τὸ codd. b 23 οὐδὲ] ὅδε L¹ 25 ἐνέργεια L¹: ἔχει LMPVb χῶρος b:
 χῶρον w 31 ἐνέργειαν w

ἀλλ' οὐσιώδως. δεῖ γὰρ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πράγματα συστοίχως τῇ ψυχῇ
 νοεῖν, οὐ τῷ εἶναι νοούμενα ἀλλὰ τῷ γνωστῶς ἐνεργεῖν, καὶ γνωστὰ ἀπο-
 τελούμενα κατὰ | δευτέραν καὶ προϊούσαν ἀπὸ τῆς οὐσίας ἐνέργειαν — εἰ 288
 μὴ ἄρα ἐπὶ τῆς ψυχῆς οὐχ ἀπλοῦν οὐδὲ μονοειδὲς οὔτε τὸ εἶναι οὔτε τὸ
 5 ἐνεργεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν μόνιμον τὸ δὲ μεταβαλλόμενον, περὶ δὴ τὴν μένουσαν
 τῆς μεταβαλλομένης προϊούσης, κατ' ἀμφοτέρας τῆς ὅλης θεωρουμένης
 ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἅμα τε μενούσης καὶ μεταβαλλομένης· καὶ ἅμα τε
 αἰεὶ ἐνεργούσης κατὰ τὴν κρύφιον καὶ συμφυῆ τῇ μόνιμῃ οὐσίᾳ ἐνέργειαν
 καὶ κατὰ τὴν ἔξω προϊούσαν καὶ μεταβαλλομένην ζωὴν· ὅταν αὐτὴ περὶ τὰ
 10 δευτέρα καὶ μεριστὰ ὅλη στρέφεται, πρὸς ταῦτα καὶ ἐνεργούσης, δόξῃ μετ'
 αἰσθηθείσεως χρωμένης, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ ἐπιστητά, ἅπερ τὰ ἐν αὐτῇ ἐστὶ
 πράγματα, οὐδὲ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὰ νοητά, οἷς διὰ τῶν ἐπιστητῶν συνά-
 πτεται κατὰ μίαν οἶον συνέχειαν. καὶ ὅταν δὴ πρὸς τὰ ἐν αὐτῇ μένοντα
 τὴν προβεβλημένην ἐπανακαλέσεται ζωὴν τε καὶ ἐνέργειαν, οὐ περὶ πάντα
 15 ἅμα ἐνεργεῖ, ἀλλὰ νῦν μὲν τάδε νῦν δὲ ἄλλα διὰ τὴν μεριστὴν φύσιν. Τὸ 8
 οὖν δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ κατὰ τὴν μεταβολήν. ἢ ὅταν μὴ παρῆ ἢ προϊ-
 οῦσα ἐνέργεια καθ' ἣν ἢ ἐπιστήμη, τότε τὴν ταύτης προβλητικὴν τὴν μέ-
 νουσαν οὐσίαν δυνάμει φαιμέν, οὔσαν μὲν τὰ πράγματα, οὐκ ἐνεργοῦσαν δὲ
 κατὰ τὴν προϊούσαν ἐνέργειαν. κἂν οὖν μὴ πάντα ἅμα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα
 20 γινώσκη, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἔστιν ἄλλοτε ἄλλα καὶ οὐδέποτε τὰ αὐτά, διότι
 οὐ πάντῃ μεταβάλλεται, ἀλλ' ἔστι τι καὶ τὸ μένον ἐπὶ τῆς ψυχῆς, καθὰ
 αἰεὶ ἔστηκεν ἐν αὐτῇ τὰ πράγματα. καὶ γὰρ ἄτοπον, φησίν, εἰ δυνάμει
 μὲν ὦν μηδὲν ἐστίν, ἐνεργείᾳ δὲ ἕτερος ὅταν μὴ ἑαυτὸν νοῆ, τῷ
 δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο νοεῖν οὐδέποτε ὁ αὐτός. ἄκριτος γὰρ τις
 25 αὕτη γε καὶ ἄτακτος ἢ φύσις — ἄριστα ἐλέγχων τοὺς δυνάμει πάντα
 καὶ μηδὲν εἶναι καθ' αὐτὸν (τὸν) νοῦν ὑποτιθεμένους. πρῶτον μὲν γὰρ
 ὅταν μὴ νοῆ οὐδὲν ἔσται· ἔπειτα δὲ καὶ νοῶν, ὅταν ἄλλα καὶ μὴ ἑαυτὸν
 νοῆ, ἕτερόν τι ἔσται καὶ οὐκ αὐτός, καὶ ἄλλοτε ἄλλος καὶ αἰεὶ μεταβαλλό-
 μενος. διὸ φησιν, οὐχ οὕτω ληπτέον, ἀλλ' ὡς ἐλέχθη πρότερον ἐν οἷς
 30 ἡξίου κατὰ ἀναλογίαν ἀκούειν τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ ὡς ἐπὶ τῆς
 ὅλης οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ· τόδε γὰρ τι εἶναι τὸν νοῦν· μηδὲ μὴν ὡς 9

10 δόξῃ] cf. Aristot. 428^a25 (Plat. Tim. 28 A)

3 κατὰ] κατὰ τὴν w 4 ἐπὶ w (cum Ficino): ἀπὸ codd. b οὔτε—οὔτε]
 οὐδὲ — οὐδὲ vulg. 5 δὴ scripsi: δὲ codd. b: μὲν w 9 καὶ ante κατὰ
 om. L¹ 9 προϊούσαν L¹M²P² 10 στρέφεται w: στρέφεται codd. b καὶ
 ἐνεργούσης] ἐνεργούσης b: ἐνεργεῖ w 11 χρωμένη w 15 τάδε] ἐνθάδε bw
 18 μὲν H: δὲ L cet. 20 γινώσκη L¹bw: γινώσκει L² cet. αὐτά, διότι οὐ
 πάντῃ om. text. L 21 πάντοτε L¹Qbw: πάντῃ L²: πάντοτέ τη MPV: πάντοτέ τη H
 23 post ἐνεργείᾳ add. ἐνεργείᾳ δὲ ὦν ἐστίν ἕτερος w (partim cum Ficino), cuius addi-
 tamenti nullum vestigium in contextu sequente post ἕτερος add. δὲ w τῷ w:
 τὸ codd. 25 ἄριστ' ἂν ἐλέγχοι w 26 τὸν add. w νοῦν om. L¹
 28 καὶ (ante ἄλλοτε) om. HMPbw

ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως· αὕτη μὲν γάρ, ὡς καὶ νῦν ἐπάγει, οὐκ ἄνευ σώ-
 ματος, ὁ δὲ χωριστός. διὸ τῶν ἔξω προελθόντων οὐ δεῖται πρὸς τὴν
 τελείωσιν. καὶ ὅταν ἄρα μὴ γινώσκη ἢ ψυχῇ, ἐνεργεῖα πάντα ἐστὶ κατὰ
 τὴν μένουσαν καὶ οὐσιώδη τελειότητα, ἐλλείπει δὲ ἢ κατὰ προβολὴν ἐνέρ-
 5 γεια· διὸ δυνάμει ὡς πρὸς ταύτην· καὶ ἐπειδὴ συμφυῆς ἐστὶ τοῖς ἐπι-
 στητοῖς, ὅταν ὀτιοῦν ἐπίσθηται, ἐνεργεῖα οὐσα ὅπερ τὸ ἐπιστητὸν οὐχ ἑτέρα
 ἐστὶν ἑαυτῆς, διότι αὕτη κατὰ τὰ ἐπιστητὰ πάντα οὐσιώται. ἀλλὰ δὴ
 φαίνεται καὶ γινομένη πως. ὅταν γὰρ οὕτως ἕκαστα γένηται ὡς ἐπι-
 20 στήμων κατ' ἐνεργεῖαν λέγεται, τοῦτο δὲ συμβαίνειν φαμὲν ὅταν
 δύνηται δι' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖν, ἔστι μὲν οὖν καὶ τότε δυνάμει πως,
 οὐ μὴν ὁμοίως καὶ πρὶν μαθεῖν καὶ εὐρεῖν. ὑπὸ τίνος οὖν ἢ 10
 γένεσις καὶ πῶς, εἴτ' οὖν [ἦ] ἕξεως καὶ δυνάμεως εἴτε οὐσίας;
 ἔοικε δὲ μᾶλλον ἕξεως, αὕτη δὲ οἶον τελεσοῦν τὴν φύσιν. γίνεται
 μὲν οὖν πως ἢ ψυχῇ ἐπειδὴ μὴ ἔστι μονοειδῆς ὡς τὰ νοερά, μηδὲ καθα-
 15 ρῶς μόνιμος· ἅμα δὲ μένει καὶ ἔμφυτον ἔχει τὴν μεταβολὴν, ἀμφίβολός
 τέ ἐστὶ διὰ τὴν μεσότητα καὶ τὴν ἐν κινήσει ἀφοριζομένην ζωὴν. διὸ καὶ
 εἰς ἄγνωϊαν ὑποφέρεται κατὰ τὴν εἰς τὸ χεῖρον ῥοπὴν καὶ τῇ ἐπιστήμῃ
 αὐτὴ τελεοῦται κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον στροφὴν. διὸ καὶ ἀτελής ποτε
 γίνεται καὶ τελεία, ὅταν μὲν ἀγνωστὴ ἀτελής καὶ διὰ τοῦτο δυνάμει, ἐπειδὴ
 20 τὴν τοῦ γινῶναι δυνάμειν ἔχει καὶ τότε· ὅταν δὲ ἐπίσθηται τελεία. διὸ
 ἐνεργεῖ μὲν (καὶ ἐν) τῷ ἐνεργεῖν ἢ τελειότης· ἐπεὶ δὲ καὶ ὅταν ἐπίσθηται
 οὐ πάντως ἐνεργεῖ, δυνάμει μὲν ἐστὶ καὶ τότε, οὐ μὴν ὁμοίως
 ὥσπερ καὶ πρὶν μαθεῖν ἢ εὐρεῖν, ἅτε τὴν ἕξιν ἤδη ἀπειληφυῖα καὶ
 25 τελειώσασα τὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐνεργειῶν προβλητικὴν δυνάμειν. ὑπὸ
 τίνος οὖν, φησὶν, ἢ γένεσις, εἴτε ἕξεως καὶ δυνάμεως εἴτε οὐσίας;
 τουτέστι πότερον καθ' ἕξιν μόνην καὶ δυνάμειν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ μεταβολῇ ἢ
 καὶ κατ' οὐσίαν; Ἐπεὶ οὖν ἀπὸ τῆς οὐσίας αἶ τε ἕξεις καὶ ἐνεργεῖαι, ἀδύ- 11
 νατον ὑποτίθεσθαι τὴν οὐσίαν μένουσαν πάντη ἀμετάβλητον καὶ ἀεὶ ὡσαύ-
 τως ἔχουσαν, ποτὲ μὲν τελείων καὶ ἀγαθοειδῶν ἐνεργειῶν εἶναι ἀποδοτικὴν,
 30 ποτὲ δὲ ἀτελῶν καὶ διεστραμμένων. αἱ γὰρ οὐσίαι τῶν ἐνεργειῶν αἰτίαι,
 καὶ ὅποῃαι ἂν ὦσιν αἱ ἐνεργεῖαι τοιοῦτον ἡμῖν καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς
 οὐσίας τὸ εἶδος συλλογίζεσθαι παρέχονται. εἰ δὲ διττὴν ἐν ἡμῖν οὐσίαν
 νοοῖτό τις καὶ διττὰς δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας, καὶ τὰς μὲν ἀεὶ τελείας,

1 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 199,21 (cf. Aristot. 429^b4)
 429^b5

8 cf. Aristot.

2 προπροελθόντων LMP 3 γινώσκει L¹Pb 4 ἐλλείπει δὲ] καὶ ἐλλείπη Wimmer
 Comm. p. 10 προβολὴν w: προσβολὴν codd. b 6 ὁτωσὺν L¹ 7 αὕτη w
 8 γινομένη BL¹w: γινόμενος L²: γινομένης cet. 10 αὐτοῦ Pb: αὐτῆς w 12 ἢ
 del. w 15 μονίμως MPb 18 τελειοῦται w 19 ἀγνωστὴ H: ἀγνωστὴ PQ:
 ἀγνωστὴ L cet. 21 ἐνεργεῖ] ἐνεργεῖα bw καὶ ἐν addidi τῷ] τὸ L¹bw
 26 μόνον HMPbw 27 καὶ (ante κατ' οὐσίαν) om. L¹ 28 ὡσαύτως] ἀμετα-
 βλήτως w 29 ἀποδεικτικὴν B¹L¹ 31 ἐνεργεῖαι L¹

τάς δὲ ποτὲ μὲν ἀτελεῖς ποτὲ δὲ τελείας οἰηθείη, εἰ μὲν διεσπασμέναις, πολλὰ ζῶα τὸ ἐν ποιήσει καὶ παντελῶς ἀποστήσει τὴν κρείττονα οὐσίαν, ὡς μήτε ἄρχουσαν τῆς ζωῆς μήτε κοινόν τι ἔχουσαν, εἴ γε κατὰ τὴν δευτέραν τὸ παρὰ μέρος ἀτελές τε καὶ τέλειον, ἐν ᾧ ἡ ἀνθρωπεῖα ἐρίζεται 5 ζωῆ. εἰ δὲ σχέσεις λέγων διττὰς ἢ λόγους ἢ ζωὰς τὴν ἔνωσιν τοῖν δυοῖν | μὴ ἀναιροίη, ἵνα μὴ χορῶ ἢ ἄλλω πλήθει προσεοίκη τὸ ἡμέτερον, συ- 289 νέρχεται δὲ εἰς ἐν πάντα καὶ πρὸς μίαν συμφύηται ἀρχήν, τὸ ἐν τούτῳ ζητήσωμεν, πότερον μονοειδές ἐστὶ καὶ ἀκίρατον πάντη καὶ ἀμετάβλητον. ἀλλ' οὕτω πάλιν οὐδεμία ἐστὶ ποτὲ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ κατ' οὐσίαν ἢ κατ' 10 ἐνέργειαν ἀτέλεια ἢ κακία ἢ πάθος· ἀκολουθοῦσι γὰρ τῇ οὐσίᾳ καὶ αἱ ἐνέργειαι. ἀλλ' οὐδὲ πάντη μεταβαλλόμενον οἶόν τε συγχωρεῖν· διαμένει γὰρ ἡ ζωὴ ἐν ταῖς μεταβολαῖς.

Ἄμφω ἄρα κατὰ τὸν Ἰάμβλιχον ἡ μερικὴ ψυχὴ ἐξ ἴσου συνείληψε, 12 καὶ τὸ μόνιμον καὶ τὸ μεταβαλλόμενον, ἵνα καὶ ταύτη ἡ μεσότης σώζηται. 15 τὰ μὲν γὰρ κρείττω μόνιμα μόνως, τὰ δὲ θνητὰ πάντη μεταβλητὰ. ἡ δὲ μερικὴ ψυχὴ, ὡς μέση πᾶσι τοῖς περικοσμίσις γένεσι συμμεριζομένη τε καὶ συμπληθουμένη, οὐ μόνον μένει ἀλλὰ καὶ μεταβάλλει τσαυτάς διαζῶσα μεριστάς ζωάς. καὶ οὐ κατὰ τὰς ἕξεις μόνως ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν μεταβάλλεται πη. ὁ δὲ, οἶμαι, καὶ αὐτὸς ἐνδεικνύμενος ἔοικε μᾶλλον, 20 φησὶν, ἕξεως. διαφαίνεται μὲν γὰρ ἡ κατὰ τὰς ἕξεις μεταβολὴ καὶ τελείωσις· διὸ μᾶλλον· αὐτὸ δὲ τὸ μᾶλλον φάναι ἠνίκατο καὶ τὴν κατ' οὐσίαν τελείωσιν. διὸ καὶ ἐπάγει· αὕτη δὲ οἶον τελεοῦν τὴν φύσιν, τοῦ ἐνεργουόντος δηλαδὴ ὡς οὐ πρότερον οὐσαν τελείαν· οὐδὲ γὰρ ἂν πάντη τελείας οὐσης τῆς οὐσίας ἀτελῆς ἦν ἢ τε ἕξις καὶ ἡ ἐνέργεια ἀπὸ μόνης 25 προιοῦσα τῆς οὐσίας. Ἐφεξῆς δὲ καὶ αὐτός, ὡσπερ ὁ Ἀριστοτέλης, τιθέ- 13 μενος ἕνα μὲν αὐτὰ τῶν εἰδῶν, ἐφ' ὧν ταυτὸν αὐτὸ τε ἕκαστον καὶ τὸ εἶναι αὐτῶ· τὸν γὰρ λόγον καὶ τὸ εἶδος τὸ εἶναι δηλοῖ, αὐτὸ δὲ τὴν ὄλην ὑπόστασιν, ἐπὶ δὲ τῶν αὐλῶν κατὰ μόνον καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸν λόγον ἢ ὄλην ὑπόστασιν· ἕνα δὲ ἔνυλα, ἐφ' ὧν ἕτερον αὐτὸ καὶ τὸ εἶναι αὐτῶ· 30 κατὰ γὰρ τὸ συναμφοτέρον αὐτό, τὸ δὲ εἶναι πάλιν κατὰ τὸ εἶδος· ἐπειδὴ ἀμφοτέρων θεωρητικὸς ὁ δυνάμει νοῦς, ζητεῖ, πῶς ἐκάτερα, καὶ πῶς τὰ ἐν ὄλη καὶ ἀφαιρέσει· καὶ γὰρ αὐτὰ τὰ ἔνυλα ἢ κατὰ τὸ συναμφο- 35 κατὰ γὰρ τὸ συναμφοτέρον αὐτό, τὸ δὲ εἶναι πάλιν κατὰ τὸ εἶδος· ἐπειδὴ ἀμφοτέρων θεωρητικὸς ὁ δυνάμει νοῦς, ζητεῖ, πῶς ἐκάτερα, καὶ πῶς τὰ ἐν ὄλη καὶ ἀφαιρέσει· καὶ γὰρ αὐτὰ τὰ ἔνυλα ἢ κατὰ τὸ συναμφο- 35 καὶ τῷ Νεστορίου Πλουτάρχῳ φημί· μνηστέον δ' ἔτι καὶ ἡμῖν δι' ὀλίγων

13 Iamblichus ap. Simplic. l. c. 240,37. 238,6 25 Ἀριστοτέλης] cf. 429^b10
35 Πλουτάρχῳ] cf. Philoponus in Aristot. de An. 429^b13

1 οἰηθείς HMPb διεσπασμέναις LMPQ 6 μὴ prius om. w προσεοίκη BL¹:
προσεοίχοι HL²MPQV: προσέοικε b: προσεοικός w συνέχεται bw 7 δὲ om. bw
συμφύεται codd. b 8 ζητήσωμεν Pbw 9 οὕτω] οὕτε L¹ 15 γὰρ om. L¹
μόνω] μόνον w 19 μεταβάλλει w 21 δὲ om. w 22 τελεοῖ w 26 ταυτὸν]
αὐτόν L¹ 29. 30 καὶ τὸ εἶναι—αὐτό om. text. L 34 παρὰ] περὶ MPVb
ἀριστοτέλους L¹MP 35 δ' ἔτι] δέ τι Pbw δι' ὀλίγον MPb: δι' ὀλίγου Hw

τὰ ζητούμενα διευκρινούσι. φημί τοίνυν τὸν δυνάμει νοῦν, τὸν τε μετεχόμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς καὶ αὐτὴν τὴν λογικὴν, ὅταν καθαρῶς τῷ λόγῳ χρῆται καὶ μὴ σὺν αἰσθήσει καὶ φανταστικῶς εἰς τὰ ἔξω ἀποτεινῆται, τὰ ἐν αὐτῇ θεωροῦσαν εἶδη καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἀύλους λόγους, κατὰ τούτους
 5 καὶ τὰ ἄυλα καὶ τὰ ἔνυλα θεωρεῖν, τὰ μὲν κατὰ ταυτότητα καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν ἀύλων ἔνωσιν, τὰ δὲ ὡς ἀπὸ αἰτίας τὰ πρὸς τὴν αἰτίαν ὁμοία. ὡς γὰρ ὁ ἐνεργεῖα νοῦς ἑαυτὸν νοῶν καὶ τὰ μεθ' ἑαυτὸν ἅπαντα γινώσκει, ἅτε αὐτὸς ὢν τὰ αἰτιώδη πράγματα καὶ ἀπὸ αἰτίων τούτων καὶ τὰ αἰτιατὰ κρειττόνως ἢ ἔστιν ἐκείνα νοῶν, οὕτω καὶ ὁ δυνάμει νοῦς δευτέρως ἀπὸ
 10 τῶν ἐν αὐτῷ προσεχῶν αἰτίων γινώσκει τὰ ἔνυλα, ἄυλα μὲν εἰδῶς τὰ ἐν ἑαυτῷ, αἴτια δὲ τῶν ἐνούλων. Γινώσκει δὲ τὰ ἔνυλα οὐχ ὡς ἡ αἰσθησις. 14 αὕτη μὲν γὰρ ὡς μερικὰ κατὰ τὰς ποιότητας, οἷον ὡς θερμὰ ἢ ψυχρὰ ἢ λευκὰ ἢ τι τοιοῦτον· ὁ δὲ νοῦς καὶ ἡ λογικὴ ζωὴ τὰς οὐσίας καὶ κατὰ τὰ τῶν ἐνούλων κοινὰ εἶδη. ἄρα οὖν ὅτι θερμὸν τὸ πῦρ οὐκ εἴσεται; ἢ καὶ
 15 αἱ ποιότητες καὶ τὰ συμβεβηκότα πάντα ἀπὸ τῆς ἐκάστης προΐασιν οὐσίας. διὸ ὁ τὴν οὐσίαν εἰδῶς νοῦς * * καὶ τὰ συμβεβηκότα κρειττόνως τῷ τῆς οὐσίας γνωρίζεται λόγῳ. ἀλλὰ τὸ προκείμενον, πῶς ἐκάτερα γινώσκει ἢ ψυχῆ, τὰ τε ἄυλά φημι καὶ τὰ ἔνυλα. ἢ, ὡς εἴρηται, ἄμφω μὲν κατὰ τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους, ἀλλὰ τὰ μὲν ὡς συστοίχα τοῖς ἐν ἑαυτῇ ἢ καὶ ὡς
 20 κρείττω, τὰ δὲ ὡς αἰτιατὰ. τὰ δὲ ἐν ἀφαιρέσει ἐστὶ μὲν πως τὰ αὐτὰ τοῖς ἐνούλοις εἶδῃσιν, ἐπινοεῖται δὲ καθ' αὐτά, τουτέστιν οὐ μετὰ τῆς ὕλης· ἐπεὶ οὐδὲ ὑφέστηκε χωριστῶς οὐδὲ νοεῖται ὡς χωριστῶς οὐσιωμένα. ἀλλ' ὅταν μὲν μετὰ τῆς ὕλης αὐτὰ γινώσκωμεν, τότε ὡς ἔνυλα, ὅταν δὲ ὡς εἶδη μόνον εἰδότες ὅτι ἐν ὕλῃ καὶ οὐκ ἄλλως ὑφέστηκε, τότε ἐξ ἀφαιρέσεως.
 25 Ἄρα οὖν ἐτέρῳ ἢ ἐτέρως ἔχοντι κρίνει τὰ τε ἄυλα καὶ τὰ ἔνυλα, καὶ τὰ ἐν ὕλῃ αὐ καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως, ἢ τῷ αὐτῷ καὶ ὡσαύτως ἔχοντι; ἢ ἄμφω ἀληθῆ· καὶ γὰρ τὸ αὐτὸ τῶν διαφορῶν ἐστὶ κριτικόν, τὸ νοητικόν φημι καὶ ὡσαύτως ἔχον· κατὰ γὰρ τοὺς οἰκείους λόγους· καὶ ἐτέρῳ δὲ πως καὶ ἐτέρως ἔχοντι, διότι ἢ ὡς αἰτίους θεωρεῖ τοὺς
 30 οἰκείους λόγους, ὅταν ἀπ' αὐτῶν τὰ ἔνυλα θεωρῇ, ἢ ὡς συστοίχους τοῖς ἀύλοις, ἢ καὶ ὡς αἰτιατοῦς τῶν νοερῶν εἰδῶν, καὶ κατὰ τοῦτο ἑτεροιουμένοις καὶ ἐτέρως ἔχουσιν. Ὅλως δὲ ὡς χωριστὰ τὰ πράγματα τῆς 16

25 cf. Aristot. 429^b20

3 συναισθήσει LMQVb 5. 6 πρὸς τὰ ἄλληλα HMPb 7 καὶ τὰ] κατὰ L¹
 10 τὰ (post εἰδῶς) om. w 11 ἑαυτῷ L: αὐτῷ b cet. 12 τὰς om. BL¹
 13 καὶ (ante κατὰ) om. HMPbw τὰ om. L¹ marg. LMP ἀπορία 14 κοινὰ]
 τὰ κοινὰ L¹ marg. LMP λύσις 16 lacunam indicavi: excidit fort. καὶ τὰ
 συμβεβηκότα γνωρίζει 16. 17 τῷ—λόγῳ scripsi: τῶν—λόγων codd. b: (ἐκ) τῶν
 τῆς οὐσίας γνωρίζει λόγων w 19 τοῖς] τῆς M¹: τὰ b 22 νοῆται MPb
 23 ἔνυλα w (Ficinus *materialia*): ἄυλα codd. b ὡς (ante εἶδη) om. bw 25 ἐτέρῳ
 w (cum Ficino): ἐτέρως codd. b ἔχοντι w (cum Ficino): ἔχοντα codd. b
 27 ἔχοντα LQ 30 ὡσυστοίχους L¹ 31 καὶ (ante ὡς) om. w

Supplem. Arist. 1 2 Priscianus Lydus.

ὕλης, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν ἀμφότεροι ἀποφαίνονται ὅτι τε Ἀρι-
 στοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος — ἢ τοῦτο δηλοῦντες, ὅτι, ὥσπερ τὰ ἔνυλα
 εἶδη τῆ ἐπινοία μόνη χωρίζεται τῆς ὕλης, καὶ ταύτη ἐτέρω καὶ ἐτέρως
 ἔχοντι κρίνεται, ὡς μόνη ἀποδιαλαμβανόμενα τῆ ἐπινοία, οὕτω καὶ τοῦ
 5 δυνάμει νοῦ κατὰ μόνην ἐπίνοιαν χωρίζεται τὰ εἶδη· ἐπεὶ κατ' οὐσίαν αἰεὶ
 σὺν τοῖς εἶδεσιν ὑπάρχει· ἵνα καὶ ὅπως δυνάμει λέγεται καὶ μηδὲν ἐνεργεία
 ἐπιστήσωμεν, ὅτι κατὰ μόνην ἐπίνοιαν — ἢ οὖν τοῦτο σημαίνουσιν (οὕτω
 γὰρ ἐξηγεῖται ὁ Πλούταρχος) ἢ ὅτι, ὥσπερ τὰ χωριστὰ τῆς ὕλης τὰ μὲν
 ἐστὶν ὄντως χωριστὰ ὡς τὰ αἶλα, τὰ δὲ | κατ' ἐπίνοιαν ὡς τὰ κατ' ἀφαι- 280
 10 ρεσιν, οὕτω καὶ νοεῖται ἄμφω, τὰ μὲν ὡς ὄντως χωριστὰ, τὰ δὲ εἰ καὶ
 τῆ ἐπινοία χωρίζεται ἀλλ' οὐκ ἂν ἄλλως ἢ ἐνόλως ὑφεστῶτα· ἢ μᾶλλον
 ἐκαῖνο, ὅτι τὰ περὶ τὸν νοῦν οὕτω θετέον ὥσπερ τὰ χωριστὰ καὶ αἶλα
 διατιθέμεθα, ἵνα μὴ κατ' ἐπίνοιαν ἀλλὰ κυρίως τὸ χωριστὸν ἀκούσωμεν.
 ὡς γὰρ τὰ αἶλα εἶδη ὄντως χωριστὰ, οὕτω καὶ ὁ νοῦς χωριστός· καὶ γὰρ
 15 πρὸ τῶν ἐνόλων τὰ αἶλα εἶδη ὑφεστάναι τε ἀνάγκη καὶ νοητῶς ὑφεστάναι,
 ἅτε ἀμέριστα ὄντα καὶ ζωῆς ὅλα δι' ὅλων καὶ γνώσεως ἡνωμένης πλήρη·
 ἢ γὰρ ἀζωῖα καὶ ἡ ἄγνοια κατὰ στέρησιν, ἢ δὲ στέρησις ἐν τῇ πρὸς ὕλην
 μίξει. ἐπεὶ οὖν νοεῖ τὰ αἶλα, ὀτλον ὡς καὶ ἐν νῷ. καὶ ὁ νοῦς αὐτός
 τέ ἐστὶν αἶλος καὶ τοῖς αἶλοις συνουσίωται εἶδεσιν, εἴ γε ἀμέριστός ἐστιν
 20 ἡ ζωὴ τε καὶ ἡ γνώσις εἰς ἑαυτὴν ἐστραμμένη καὶ ἐν ἑαυτῇ τὰ ὄντα εὐρί-
 σκουσα. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄντως χωριστοῖς καὶ αἶλοις πράγμασι διαφορὰ
 τίς ἐστὶ καθ' ὑπόβασιν — τὰ μὲν γὰρ πάντη ἀμέριστα, τὰ δὲ μετὰ τινος
 ἀνελίξεως, τὰ δὲ μέσα ὡς ἀμέριστα μὲν ὀριστικά δὲ τῶν ἀνελιττομένων —
 οὕτω καὶ νοῦς πρῶτως μὲν ὁ ἐνεργεία χωριστός, δευτέρως δὲ ὁ δυνάμει
 25 ὢν μετεχόμενος ὑπὸ ψυχῆς καὶ αὐτῇ ἢ λογικῇ. καὶ γὰρ αὕτη, εἰ καὶ
 μετὰ ἀνελίξεως, ἀλλὰ καὶ συνάγει καὶ εἰς τὸ ἀμέριστον συναιρείται, ἀφ'
 ἑαυτῆς τε ἄρχεται καὶ ἐν αὐτῇ θεωρεῖ τὰ ὄντα· καὶ αὕτη ἄρα χωριστὴ
 καὶ τῶν χωριστῶν ἐστὶ [δὲ] πλήρης λόγων.

Πάλιν δὲ ὑπομιμνήσκει φιλοσοφώτατα ὁ Θεόφραστος ὡς καὶ αὐτὸ τὸ 17
 30 εἶναι τὰ πράγματα τὸν νοῦν καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργεία ληπτέον
 οἰκείως, ἵνα μὴ ὡς ἐπὶ ὕλης κατὰ στέρησιν τὸ δυνάμει, ἢ κατὰ τὴν
 ἔξωθεν καὶ παθητικὴν τελείωσιν τὸ ἐνεργεία ὑπονοήσωμεν, ἀλλὰ μηδὲ

1 Ἀριστοτέλης] 429^b21 8 Πλούταρχος] cf. Philoponus in Aristot. de An. 429^b21
 ἢ ὅτι κατέ] cf. Simplic. 1 c. 234,6

1 τὰ om. w ἀμφότερα bw 2 ἔνυλα] ἐν ὕλη L¹ 5 εἶδη] ἡδὴ L¹ 6 λέ-
 γηται vulg. 7 ἐπιστήσωμεν codd. 8 ὁ om. w 9 αἶλα] ἔνυλα L¹
 10 ὄντος L¹ 11 χωρίζεται Hw: χωρίζεται L cet. ὑφεστῶτα Hw (Ficinus sub-
 sistendia): ἐφεστῶται Lb cet. 15 πρὸ τῶν] πρῶτον b 16 μεριστὰ w
 17 ἢ γὰρ] εἰ γὰρ L¹ 19 εἴ γε Hw (Ficinus siquidem): εἴτε L cet. 20 ἡ
 τε ζωὴ w 22 πάντα w 24 πρῶτον bw 25 καὶ αὐτῇ ἢ λογικῇ] τῆς
 αὐτῇ ἢ λογικῇ b: τῆς [αὐτῇ ἢ] λογικῆς w 27 αὐτῇ w: αὐτῇ codd. b αὐτῇ w
 28 δὲ del. w 31 ἢ] ἢ καὶ L¹

ὡς ἐπὶ αἰσθήσεως, ἔνθα διὰ τῆς τῶν αἰσθητηρίων κινήσεως ἢ τῶν λόγων γίνεται προβολή, καὶ αὕτη τῶν ἔξω κειμένων οὕσα θεωρητικὴ· ἀλλὰ νοερῶς ἐπὶ νοῦ καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ εἶναι τὰ πράγματα ληπτέον· καθ' ἕνωσιν μὲν ἀμέριστον καὶ ὄρον ἀκραιφνῆ καὶ τελειότητα ἡνωμένην

5 τὸ ἐνεργείᾳ — ἔστι γὰρ ὁ ἐνεργείᾳ νοῦς τὰ πράγματα οὐ κατὰ μέθεξιν οὐδὲ διηρημένως, οὐδ' ὡς ἄλλος, ἀλλ' οὐδ' ὡς ὀριζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἢ τελειούμενος· ὡς δὲ αὐτὸς ὦν τὰ πράγματα καὶ ὁ πάντων ὄρος καὶ ἡ τελειότης — κατὰ δὲ τὴν μεθ' ἑτερότητας συναφῆν καὶ τὴν εἰς τὸ ὀριζόμενόν πως καὶ τελειούμενον ὑπόβασιν τὸ δυνάμει, διαφανέστερον μὲν ἐπὶ

10 τῆς λογικῆς ψυχῆς τῆς ἑτερότητας ἐκφαινομένης, ὡς καὶ ἡ θεωρία αὐτῆς δηλοῖ μετὰ ἀνεπίξεως συναιρουμένη τοῖς γνωστοῖς, οὔτε αὐτὴ πάντῃ μερισθεῖσα οὔτε διασταῖσα τῶν πραγμάτων· οὐ γὰρ ἂν εἰς τὸ ἀμέριστον συνηρεῖτο, οὐδ' ἂν ἐφ' ἑαυτῆς καὶ ἐν ἑαυτῇ ἐθεώρει τὰ γνωστά· ἀλλ' οἶον κεχασμένην ἔχουσα τὴν πρὸς τὰ πράγματα ἕνωσιν. διὸ καὶ ἤρηται τοῦ

15 ἀκραιφνῶς ἡνωμένου, καὶ ταύτῃ δυνάμει. διαφανέστερος μὲν οὖν ὁ χαλασμός οὗτος ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἤδη δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μετεχομένου ὑπ' αὐτῆς νοῦ, διὰ τὴν ὑπόβασιν καὶ μετεχομένου καὶ τοῦ ἡνωμένου καὶ παντελῶς ἀμερίστου ὄρου ἀπηρωτημένου καὶ ὑπ' ἐκείνου κατ' οὐσίαν τελειουμένου· διὸ δυνάμει. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἀμέριστος καὶ οὐ κατὰ ἀπόστασιν οὐδὲ

20 διὰ παντελοῦς ἑτερότητας ἀπὸ τοῦ πρώτου ὑπέβη, διὰ τοῦτο οὔτε ὡς ἑτεροκίνητος οὔτε ὡς ὑφ' ἑτέρου τελειοῦται, ἀλλ' ἑαυτὸν καὶ τῷ ἐκείνου τελειῶν ὄρω, ὡς δευτέρως ὦν ὕπερ ἐκείνος καὶ κατὰ δευτέραν τιὰ καὶ πρὸς ἐκείνον ἡνωμένος ἕνωσιν. οὕτως οὖν οἰκείως τὸ δυνάμει ἐπὶ τοῦ νοῦ ληπτέον. Καὶ μοι δοκεῖ ἐπισημῆσθαι κἀνταῦθα τὸ δεῖν οἰκείως λαμ-

25 βάνειν ὑπιδόμενος τὸ ἄγραφον γραμματεῖον, ἐνταῦθά που ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς παράδειγμα τοῦ δυνάμει νοῦ προφερόμενον, ἵνα καὶ τὸ ἄγραφον ὡς ἐν νῷ θεωρῶμεν, ἔχοντι μὲν κατ' οὐσίαν τὰ εἶδη καὶ τέλεια ἔχοντι, ὑπὸ δὲ τοῦ πρώτου νοῦ τελειουμένων καὶ ἐντελεχείᾳ γραφομένων. τὸ γὰρ ἀμέριστον καὶ ἡνωμένον τῆς τελειότητος ἐκεῖθεν. δυνάμει μὲν

30 τὰ νοητὰ ὁ δυνάμει νοῦς, ὡς καθ' ὑπόβασιν μὲν καὶ μετὰ τινος ἑτερότητας, ἀλλ' ἐγειρόμενος ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου νοῦ ἀμέριστον τελειότητα· τοιοῦτον γὰρ τὸ νοερὸν δυνάμει· ἐντελεχείᾳ δὲ οὐδὲν πρὶν νοεῖν, τουτέστιν οὐκ ἀμερίστως οὐδὲ ἡνωμένως, πρὶν ὑπὸ τοῦ πρώτου

25 Ἀριστοτέλους] 430*1
Aristot. 429^b31

29 δυνάμει] cf. Aristot. 429^b30

32 ἐντελεχείᾳ] cf.

6 ἄλλως Pb αὐτοῦ w 11 συναιρουμένης w οὐδὲ vulg. 14 κεχαρισμένη
MPb: κεχωρισμένη H 15 ἀκραιφνοῦς w διαφανέστερον w 17 μετερχο-
μένου L¹M¹ 18 τελειουμένου] λειουμένου L¹ 19 διὸ scripsi: οὐ L¹: ὁ L²b cet.:
ὁ w 21 ἑαυτὴν w τελειῶν b: τελειοῖ w 22 δευτέρως (ut videtur) L²:
δευτέρον bw: δεύτερος L¹QV: δευτέρω B: δεῦ περι HMP 23 ἡνωμένη HMPb
τὸ δυνάμει] τῇ δυνάμει HMPb 25 ὑπειδόμενος vulg. γραμματεῖον L¹ 28 ὑπὸ]
ἀπὸ vulg. 29. 30 μὲν τὰ νοητὰ ὁ δυνάμει om. HMPbw 31 ἀφ'] ἐφ' bw
3*

τελειωθῆναι· τὸ δὲ πρῖν, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὔτι γε ἐπὶ τοῦ μετεχομένου νοῦ χρονικῶς ἀκουστέον, κατὰ δὲ τὴν ὕφασιν καὶ τὸν ἐπινοούμενον χωρισμὸν καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ιδιότητα. ὡς γὰρ ὕφειμένος καὶ ὡς αὐτὸς ὁ δυνάμει νοῦς οὐπω ἐντελέχεια, ἀλλ' ἢ τῷ πρώτῳ συνάπτεται ὑπὸ
5 ἐκείνου τελειούμενος μᾶλλον δὲ κατ' ἐκείνον ἑαυτὸν τελειῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκθέμενος τὰ Ἀριστοτέλους, ἐν οἷς ἐκεῖνος τὰ χωριστὰ 19 καὶ ἄλλα εἰς ταῦτόν ἄγει τῷ νῷ, ἐν δὲ τοῖς ἐνόλοις δυνάμει ἕκαστον εἶναι τῶν νοητῶν καὶ τούτοις μὴ ἐνοπάρχειν τὸν νοῦν, ἐπιδιαρθροῖ τε τὰ εἰρημένα καὶ ἐπαπορεῖ τινα. ἵνα οὖν καὶ τούτων σαφέστερον ἀντιλαβόμεθα,
10 τὰ Ἀριστοτέλους ἡμῖν προδιαρθρωτέον ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων. ἐπειδὴ, 201 φησί, τὰ μὲν ἐστὶν ἐν ὕλῃ τὰ δὲ ἄνευ ὕλης, ὅποια αἱ ἀσώματα καὶ χωριστὰ οὐσίαι, ἐν μὲν τοῖς χωρίστοις ταῦτόν ἐστι τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον. ὅ τε γὰρ νοῦς οὐκ ἔξω ἀποτεϊνόμενος ἀλλ' ἐν αὐτῷ μένων νοεῖ τὰ πράγματα· διὸ ὁ αὐτὸς τοῖς νοητοῖς· τὰ τε ἄλλα πάντα ἀμέ-
15 ριστα ὄντα καὶ ζῶης καὶ γνώσεως πλήρη νοεῖ τὰ τοιαῦτα ὄντα· ἐπεὶ καὶ τὰ μὲν αἰσθητὰ διὰ τὸν ὕλικόν διασπαρμὸν ἐτέροις ἐστὶν αἰσθητὰ, ἑαυτοῖς δὲ ἕνα οὐδαμῶς· τὰ δὲ ἄλλα νοητὰ ὄντα καὶ ταύτη τῶν αἰσθητῶν διενήνοχε, τῷ μὴ διεσπάρσθαι ἀπὸ τοῦ νοῦντος μηδὲ ἔξωθεν τελειοῦσθαι, ἀλλὰ τελείως ἀφ' ἑαυτῶν εἶναι νοητά. διὸ καὶ νοῦντα ἔτι ἀμέριστα ὄντα ἀμε-
20 ρίστως καὶ τῷ νοῦντι ἡνωται, καὶ ὅλα δι' ὅλων ὄντα νοητὰ ὅλα δι' ὅλων ἡνωται τῷ νῷ, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὄντα νοητὰ καὶ τέλεια ὄντα κατ' οὐσίαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τέλεια κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν, νοητὰ εἴη ἂν καὶ νοῦντα τὰ αὐτά· ἵνα καὶ καθ' ἑαυτὰ ἢ νοητὰ τε καὶ τέλεια νοητὰ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ὑπέμνησεν ὅτι
25 ἐν τοῖς χωρίστοις ταῦτόν τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον. ἢ γὰρ ἐπιστήμη ἢ θεωρητικὴ, φησί, καὶ τὸ οὕτως ἐπιστητὸν ταῦτόν ἐστι, τουτέστι ἢ γὰρ ἐπιστήμη, καίτοι ἔξω οὐδ' ὅλως ἀποτεϊνομένη, ἐν ἑαυτῇ δὲ μένουσα καὶ εἴσω ἐνεργοῦσα, ὅμως θεωρητικὴ τῶν πραγμάτων τοιαῦτα οὐσα, καὶ τὸ οὕτως ἐπιστητὸν ταῦτόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἐπιστητὰ
30 φαμεν καὶ τὰ ἔνυλα καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως, οὐχ ὡς συστοίχως αὐτὰ τῆς ἐπιστήμης θεωρούσης, ἀλλ' ὡς ἀπὸ αἰτίων τῶν ἐν αὐτῇ λόγων, πρὸς ταῦτα ἀντιδιαστέλλων τὸ οὕτως ἐπιστητὸν φησι, τουτέστι τὸ συστοίχως ἐπιστητὸν, τοιοῦτον δὲ τὸ αἰτιῶδες καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ, τοῦτο δὲ ταῦτόν τῇ ἐπιστήμῃ. ἤδη μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως εἴρηται ὡς οὐκ ἄλλως
35 ἐπιτελεῖται ἢ γνῶσις, εἰ μὴ εἰς ταῦτόν ἢ κατ' ἐνέργειαν ἔλθοι γνῶσις τῷ

6 Ἀριστοτέλους] 430*3
430*10, 430*3

7 ἐνόλοις] Aristot. 430*6
24 Ἀριστοτέλης] 430*3

10 Ἀριστοτέλους] cf.

3 αὐτοῦ] αὐτὴν BHPb

ὡς (ante αὐτόν) om L¹

4 fort. ἐντελεχεία

5 τελειούμενον HMPb

ἑαυτῶν L¹

7 ἄλλα] τὰ ἄλλα bw

8 ἐπιαρθροῖ Hbw:

ἐπιαρθροῖ MP

10 τὰ] τὸ bw

11 ὅποια Pbw

13 οὐκ] ἢ HMP: μὴ bw

αὐτῷ w: αὐτῷ codd. b

23 νοῦνται L¹

26 θεωρητικὴ BEV: θεωρητικὴ Mbw

33 αἰτιῶδες w: αἰῶδες codd. b

34 τῆς ἐπιστήμης b

35 ταυτὴν (sic) Mb

κατ' ἐνέργειαν γνωστῶ· ὥστε καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη ἢ αὐτὴ τῶ
κατ' ἐνέργειαν ἐπιστητῶ· ἀλλ' ἡ διαφορὰ ὅτι μὴ ἐξωθεν ἦκει μηδὲ ἐξω
κεῖται τὸ προηγουμένως γνωστὸν ὡς ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. εἰ δ' οὖν ἡ ἐπι-
στήμη καὶ τὸ ἐπιστητὸν ταυτὸν, μειζόνως δὴ τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον
5 ἦνται. Διὸ καὶ εἰκότως ἐν μέσῳ ὡς ζητήσεως καὶ σκέψεως ἄξιον ἐπε- 20
σημήνατο, τί δήποτε μὴ αἰεὶ νοοῦμεν, εἴ γε ἐν ἡμῖν καὶ τὸ νοῦν
καὶ τὸ νοούμενον; ταῦτά γὰρ ἄμφω· περὶ οὗ δὴ φθάνομεν τὸν δυ-
νατὸν ἡμῖν τρόπον ἐπισκεψάμενοι. ἐν μὲν οὖν τοῖς χωριστοῖς ταυτὸν, ὡς
εἴρηται, τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον· ἐν δὲ τοῖς μετὰ ὕλης δυνάμει ἕκαστον
10 τῶν νοητῶν ἐστί. τὰ γὰρ ἔνυλα οὐ καθ' αὐτὰ νοητὰ ἐστίν, οὐδὲ κατ' οὐσίαν,
οὐδὲ συστοίχως τῶ νῶ. πῶς οὖν δυνάμει λέγεται; εἰ γὰρ δυνάμει, καὶ
ἐνεργείᾳ ποτὲ ἐστὶ νοητὰ. ἢ ἐστὶ μὲν ἀλλ' οὐ συστοίχως, κατὰ δὲ τὰ
ἑαυτῶν ἐν τῶ νῶ αἴτια· καὶ ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ἐστὶ τοῖς αἰτίοις ἰδιότητος,
καὶ αὐτὰ λέγεται νοητὰ, δυνάμει δέ, ὅτι ἐξηρημένῳ τῶ νοῦντι, κατὰ δὲ
15 τὴν ἐξηρημένην αἰτίαν ἀλλ' οὐχ ἑαυτοῖς· οὐ γὰρ ἑαυτὰ νοεῖ. διὸ καὶ
ἐπάγει, ὥστε ἐκείνοις μὲν οὐχ ὑπάρχει ὁ νοῦς, τοῖς ἐνόλοις λέγων,
διότι μὴ ἑαυτοῖς ἐστὶ νοητὰ, ἐπειδὴ ταῦτα μὲν ἔνυλα, ἄυλος δὲ ὁ νοῦς·
ἄνευ γὰρ ὕλης, φησί, δυνάμεις ὁ νοῦς τῶν τοιούτων. ὦν τὸ μὲν
ἄνευ ὕλης τὸ ἄυλον δηλοῖ τοῦ νοῦ· δυνάμεις δὲ ὁ νοῦς τῶν ἐνόλων ἢ ὡς
20 αἰτία τῶν ἐνεργειῶν (οὕτω γὰρ ὁ Πλούταρχος) ἢ ὡς μὴ συστοίχως ἀλλὰ
κρείττονως αὐτὰ θεωρῶν, διότι ἀπὸ αἰτίας· ἢ ὁ δυνάμει νοῦς δυνάμεις καὶ
τῶν τοιούτων, ὡς καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κρείττονος τελείωσιν νοῶν.
τοῖς μὲν οὖν ἐνόλοις οὐχ ὑπάρχει ὁ νοῦς, ἐκείνῳ δὲ τὸ νοητὸν
ὑπάρξει. τοῦτο δὲ διαριθρῶν ὁ Θεόφραστος ἐπάγει· ἀλλ' ὅταν γένηται
25 καὶ νοηθῆῃ δηλονότι ταῦτα ἕξει, τὰ δὲ νοητὰ αἰεὶ, εἴπερ ἡ ἐπι-
στήμη ἢ θεωρητικὴ ταῦτὸ τοῖς πράγμασιν, αὕτη δὲ ἡ κατ' ἐνέρ-
γειαν δηλονότι· κυριωτάτη γάρ. τῶ νῶ, φησί, τὰ μὲν νοητὰ, του-
τέστι τὰ ἄυλα, αἰεὶ ὑπάρχει, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν αὐτοῖς σύνεστι καὶ
ἐστὶν ὅπερ τὰ νοητὰ· τὰ δὲ ἔνυλα, ὅταν νοηθῆῃ, καὶ αὐτὰ τῶ νῶ
30 ὑπάρξει, οὐχ ὡς συστοίχως αὐτῶ νοηθησόμενα· οὐδέποτε γὰρ τὰ ἔνυλα
τῶ νῶ ἀύλω ὄντι· ἀλλ' ὅταν ὁ νοῦς τὰ ἐν αὐτῶ μὴ ὡς αὐτὰ μόνον ἀλλὰ
καὶ ὡς αἴτια τῶν ἐνόλων γινώσκῃ, τότε καὶ τῶ νῶ ὑπάρξει τὰ ἔνυλα κατὰ
τὴν αἰτίαν. ταῦτα δὴ περὶ μὲν τοῦ ἐνεργείᾳ οὐκ ἂν φαίην εἰρησθαι νοῦ
(οὐ γὰρ δυνάμεις ἐκεῖνος) οὐδὲ τὸ ὅταν γένηται.

6 τί δήποτε] cf. Aristot. 430^a59 Aristot. 430^a616 cf. Aristot. 430^a7—9

4 δὴ scripsi: δὲ vulg.

5 ἄξιον scripsi: ἀξίῳ vulg.

6 ἐπισημήνατο L¹Q

7 ταῦτα Mb

οὗ δὴ scripsi: οὗ δὲ codd.: τοῦδε bw

fort. φθάνομεν

9 τὸ

νοῦν] τὸν νοῦν L¹τοῖς] τῆς L¹

13 ἑαυτῶν] ἐ τῶν (sic) H: ἐτῶν MPb:

om. w

νῶ om. b

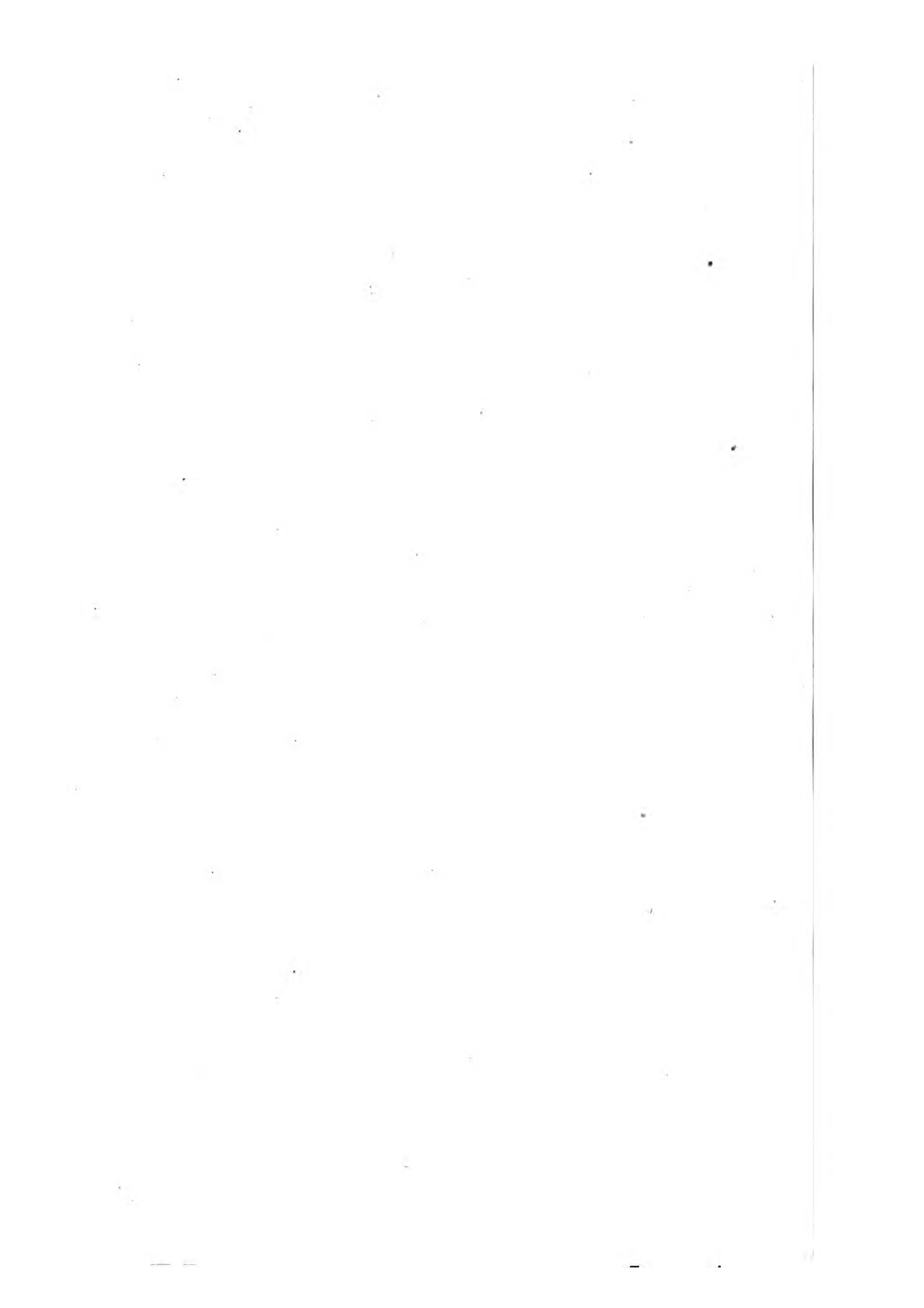
17 νοητὰ Lw: τὰ νοητὰ b cet.

19 ἄυλον bw

28 τὰ om. L¹ (correxit scriba inter scribendum)

34 add. in fine compendium

vocis ζῆται codd.

II

SOLUTIONUM AD CHOSROEM

VERSIO LATINA

τελειωθῆναι· τὸ δὲ πρίν, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὔτι γε ἐπὶ τοῦ μετεχομένου νοῦ χρονικῶς ἀκουστέον, κατὰ δὲ τὴν ὕφασιν καὶ τὸν ἐπινοούμενον χωρισμὸν καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ιδιότητα. ὡς γὰρ ὑφειμένος καὶ ὡς αὐτὸς ὁ δυνάμει νοῦς οὐπω ἐντελέχεια, ἀλλ' ἢ τῷ πρώτῳ συνάπτεται ὅπως
5 ἐκείνου τελειούμενος μᾶλλον δὲ κατ' ἐκείνον ἑαυτὸν τελειῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκθέμενος τὰ Ἀριστοτέλους, ἐν οἷς ἐκείνος τὰ χωριστὰ 19 καὶ ἄλλα εἰς ταῦτόν ἄγει τῷ νῷ, ἐν δὲ τοῖς ἐνόλοις δυνάμει ἕκαστον εἶναι τῶν νοητῶν καὶ τούτοις μὴ ἐνυπάρχειν τὸν νοῦν, ἐπιδιαρθροῖ τε τὰ εἰρημένα καὶ ἐπαπορεῖ τινα. ἵνα οὖν καὶ τούτων σαφέστερον ἀντιλαβώμεθα, 20 τὰ Ἀριστοτέλους ἡμῖν προδιαρθρωτέον ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων. ἐπειδὴ, 291 φησί, τὰ μὲν ἐστὶν ἐν ὕλῃ τὰ δὲ ἄνευ ὕλης, ὅποια αἱ ἀσώματα καὶ χωριστὰ οὐσίαι, ἐν μὲν τοῖς χωριστοῖς ταῦτόν ἐστι τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον. ὅ τε γὰρ νοῦς οὐκ ἔξω ἀποτεινόμενος ἀλλ' ἐν αὐτῷ μένων νοεῖ τὰ πράγματα· διὸ ὁ αὐτὸς τοῖς νοητοῖς· τὰ τε ἄλλα πάντα ἀμέριστα 15 ὄντα καὶ ζωῆς καὶ γνώσεως πλήρη νοεῖρα τυγχάνει ὄντα· ἐπεὶ καὶ τὰ μὲν αἰσθητὰ διὰ τὸν ὕλικὸν διασπασμὸν ἐτέροις ἐστὶν αἰσθητὰ, ἑαυτοῖς δὲ ἕνα οὐδαμῶς· τὰ δὲ ἄλλα νοητὰ ὄντα καὶ ταύτη τῶν αἰσθητῶν διενήνοχε, τῷ μὴ διεσπασθῆναι ἀπὸ τοῦ νοῦντος μηδὲ ἔξωθεν τελειοῦσθαι, ἀλλὰ τελείως ἀφ' ἑαυτῶν εἶναι νοητὰ. διὸ καὶ νοῦντα ἔτι ἀμέριστα ὄντα ἀμέριστα 20 ρίστως καὶ τῷ νοῦντι ἴσονται, καὶ ὅλα δι' ὅλων ὄντα νοητὰ ὅλα δι' ὅλων ἴσονται τῷ νῷ, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὄντα νοητὰ καὶ τέλεια ὄντα κατ' οὐσίαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τέλεια κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν, νοητὰ εἴη ἂν καὶ νοῦντα τὰ αὐτά· ἵνα καὶ καθ' ἑαυτὰ ἢ νοητὰ τε καὶ τέλεια νοητὰ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ὑπέμνησεν ὅτι 25 ἐν τοῖς χωριστοῖς ταῦτόν τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον. ἢ γὰρ ἐπιστήμη ἢ θεωρητικὴ, φησί, καὶ τὸ οὕτως ἐπιστητὸν ταῦτόν ἐστι, τουτέστιν ἢ γὰρ ἐπιστήμη, καίτοι ἔξω οὐδ' ὅλως ἀποτεινομένη, ἐν ἑαυτῇ δὲ μένουσα καὶ εἴσω ἐνεργοῦσα, ὅμως θεωρητικὴ τῶν πραγμάτων τυγχάνει οὐσα, καὶ τὸ οὕτως ἐπιστητὸν ταῦτόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἐπιστητὰ 30 φαμεν καὶ τὰ ἔνυλα καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως, οὐχ ὡς συστοίχως αὐτὰ τῆς ἐπιστήμης θεωρούσης, ἀλλ' ὡς ἀπὸ αἰτίων τῶν ἐν αὐτῇ λόγων, πρὸς ταῦτα ἀντιδιαστέλλων τὸ οὕτως ἐπιστητὸν φησι, τουτέστι τὸ συστοίχως ἐπιστητὸν, τοιοῦτον δὲ τὸ αἰτιῶδες καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ, τοῦτο δὲ ταῦτόν τῇ ἐπιστήμῃ. ἤδη μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως εἴρηται ὡς οὐκ ἄλλως 35 ἐπιτελεῖται ἢ γνώσις, εἰ μὴ εἰς ταῦτόν ἢ κατ' ἐνέργειαν ἔλθοι γνώσις τῷ

6 Ἀριστοτέλους] 430^a3
430^a10, 430^a3

7 ἐνόλοις] Aristot. 430^a6
24 Ἀριστοτέλης] 430^a3

10 Ἀριστοτέλους] cf.

3 αὐτοῦ] αὐτὴν BHPb

ὡς (ante αὐτὸς) om L¹

4 fort. ἐντελέχεια

5 τελειούμενον HMPb

ἑαυτῶν L¹

7 ἄλλα] τὰ ἄλλα bw

8 ἐπιαρθροῖ Hbw:

ἐπιαρθροῖ MP

10 τὰ] τὸ bw

11 ὅποια Phw

13 οὐκ] ἢ HMP: μὴ bw

αὐτῷ w: αὐτῷ codd. b

23 νοῦνται L¹

26 θεωρητικὴ BEV: θεωρητικὴ Mbw

33 αἰτιῶδες w: αἰῶδες codd. b

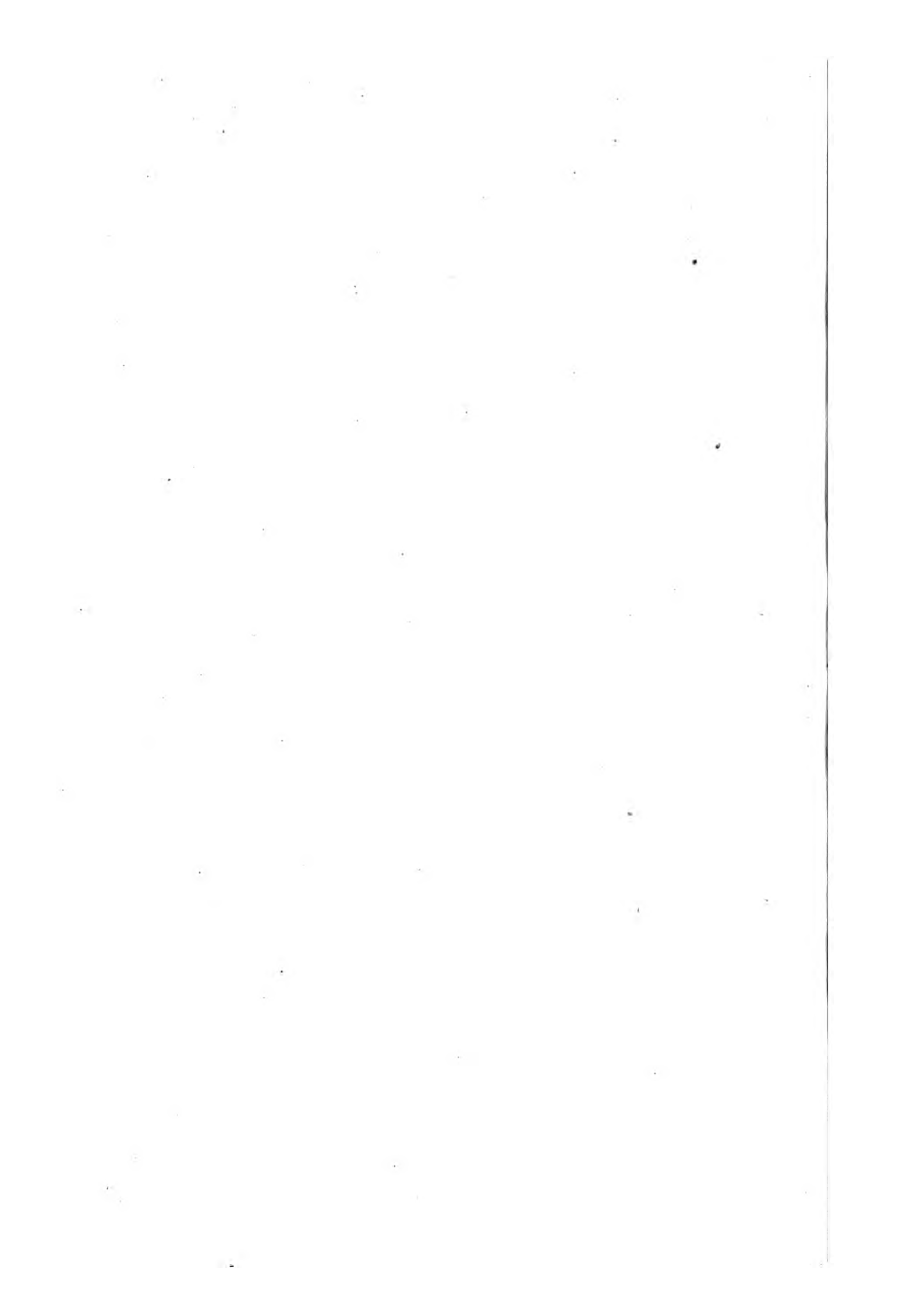
34 τῆς ἐπιστήμης b

35 ταυτὴν (sic) Mb

κατ' ἐνέργειαν γνωστῶ· ὥστε καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη ἢ αὐτὴ τῶ
κατ' ἐνέργειαν ἐπιστητῶ· ἀλλ' ἡ διαφορὰ ὅτι μὴ ἔξωθεν ἦκει μηδὲ ἔξω
κεῖται τὸ προηγουμένως γνωστὸν ὡς ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. εἰ δ' οὖν ἡ ἐπι-
στήμη καὶ τὸ ἐπιστητὸν ταυτὸν, μειζόνως δὴ τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον
5 ἦνται. Διὸ καὶ εἰκότως ἐν μέσῳ ὡς ζητήσεως καὶ σκέψεως ἄξιον ἐπε- 20
σημῆνατο, τί δὴποτε μὴ αἰεὶ νοοῦμεν, εἴ γε ἐν ἡμῖν καὶ τὸ νοοῦν
καὶ τὸ νοούμενον; ταῦτά γὰρ ἄμφω· περὶ οὗ δὴ φθάνομεν τὸν δυ-
νατὸν ἡμῖν τρόπον ἐπισκεψάμενοι. ἐν μὲν οὖν τοῖς χωριστοῖς ταυτὸν, ὡς
εἴρηται, τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον· ἐν δὲ τοῖς μετὰ ὕλης δυνάμει ἕκαστον
10 τῶν νοητῶν ἐστί. τὰ γὰρ ἔνυλα οὐ καθ' αὐτὰ νοητὰ ἐστίν, οὐδὲ κατ' οὐσίαν,
οὐδὲ συστοίχως τῶ νῶ. πῶς οὖν δυνάμει λέγεται; εἰ γὰρ δυνάμει καὶ
ἐνεργείᾳ ποτὲ ἔσται νοητὰ. ἢ ἔσται μὲν ἀλλ' οὐ συστοίχως, κατὰ δὲ τὰ
ἑαυτῶν ἐν τῶ νῶ αἷτια· καὶ ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ἐστί τοῖς αἰτίοις ἰδιότητος,
καὶ αὐτὰ λέγεται νοητὰ, δυνάμει δέ, ὅτι ἐξηρημένῳ τῶ νοοῦντι, κατὰ δὲ
15 τὴν ἐξηρημένῃν αἰτίαν ἀλλ' οὐχ ἑαυτοῖς· οὐ γὰρ ἑαυτὰ νοεῖ. διὸ καὶ
ἐπάγει, ὥστε ἐκεῖνοις μὲν οὐχ ὑπάρχει ὁ νοῦς, τοῖς ἐνόλοις λέγων,
διότι μὴ ἑαυτοῖς ἐστί νοητὰ, ἐπειδὴ ταῦτα μὲν ἔνυλα, ἄυλος δὲ ὁ νοῦς·
ἄνευ γὰρ ὕλης, φησί, δυνάμεις ὁ νοῦς τῶν τοιούτων. ὦν τὸ μὲν
ἄνευ ὕλης τὸ ἄυλον δηλοῖ τοῦ νοῦ· δυνάμεις δὲ ὁ νοῦς τῶν ἐνόλων ἢ ὡς
20 αἰτία τῶν ἐνεργειῶν (οὕτω γὰρ ὁ Πλούταρχος) ἢ ὡς μὴ συστοίχως ἀλλὰ
κρείττονως αὐτὰ θεωρῶν, διότι ἀπὸ αἰτίας· ἢ ὁ δυνάμει νοῦς δυνάμεις καὶ
τῶν τοιούτων, ὡς καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κρείττονος τελείωσιν νοῶν.
τοῖς μὲν οὖν ἐνόλοις οὐχ ὑπάρχει ὁ νοῦς, ἐκεῖνῳ δὲ τὸ νοητὸν
ὑπάρξει. τοῦτο δὲ διαρρηθῶν ὁ Θεόφραστος ἐπάγει· ἀλλ' ὅταν γένηται
25 καὶ νοηθῆῃ δηλονότι ταῦτα ἔξει, τὰ δὲ νοητὰ αἰεὶ, εἴπερ ἡ ἐπι-
στήμη ἢ θεωρητικὴ ταῦτὸ τοῖς πράγμασιν, αὕτη δὲ ἡ κατ' ἐνέρ-
γειαν δηλονότι· κυριωτάτη γάρ. τῶ νῶ, φησί, τὰ μὲν νοητὰ, του-
τέστι τὰ ἄυλα, αἰεὶ ὑπάρχει, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν αὐτοῖς σύνεστι καὶ
ἔστιν ὕπερ τὰ νοητὰ· τὰ δὲ ἔνυλα, ὅταν νοηθῆῃ, καὶ αὐτὰ τῶ νῶ
30 ὑπάρξει, οὐχ ὡς συστοίχως αὐτῶ νοηθησόμενα· οὐδέποτε γὰρ τὰ ἔνυλα
τῶ νῶ ἀύλω ὄντι· ἀλλ' ὅταν ὁ νοῦς τὰ ἐν αὐτῶ μὴ ὡς αὐτὰ μόνον ἀλλὰ
καὶ ὡς αἷτια τῶν ἐνόλων γινώσκῃ, τότε καὶ τῶ νῶ ὑπάρξει τὰ ἔνυλα κατὰ
τὴν αἰτίαν. ταῦτα δὴ περὶ μὲν τοῦ ἐνεργείᾳ οὐκ ἂν φαίην εἰρησθαι νοῦ
(οὐ γὰρ δυνάμεις ἐκεῖνος) οὐδὲ τὸ ὅταν γένηται.

6 τί δήποτε] cf. Aristot. 430^a5 9 Aristot. 430^a6 16 cf. Aristot. 430^a7—9

4 δὴ scripsi: δὲ vulg. 5 ἄξιον scripsi: ἀξίω vulg. 6 ἐπισημῆνατο L¹Q
7 ταῦτα Mb οὗ δὴ scripsi: οὗ δὲ codd.: τοῦδε bw fort. φθάνωμεν 9 τὸ
νοοῦν] τὸν νοῦν L¹ τοῖς] τῆς L¹ 13 ἑαυτῶν] ἐ τῶν (sic) H: ἐτῶν MPb:
om. w νῶ om. b 17 νοητὰ Lw: τὰ νοητὰ b cet. 19 ἄυλον bw
28 τὰ om. L¹ (correxit scriba inter scribendum) 34 add. in fine compendium
vocis ζῆται codd.

II

SOLUTIONUM AD CHOSROEM

VERSIO LATINA

S I G L A

- C* = codex Cottonianus
- G* = codex Parisinus
- G*¹ = pristina scriptura codicis *G*
- G*² = correctata scriptura codicis *G*
- H* = codex Harleianus
- M* = codex Mantuanus
- () = lacuna in *G*, folio perforato
- * = spatium litterae erasae

PRISCIANI PHILOSOPHI
SOLUTIONES

553
ed.
Duebner.

EORVM DE QVIBVS DVBITAVIT CHOSROES PERSARVM REX.

PROOEMIUM

5 Cum sint multae et uariae in quaestione propositiones, et un-
umquodque capitulum differentes habeat interrogationum occasio-
nes, necessarium est per singula separantes similiter quaestionibus
apte adunare solutiones, et eisdem diligentes ac ualidas approba-
tiones quantum possibile est adhibere ueterum excerptas libris;
10 breui quidem et connexo sermone utentes, ita ut neque copia longa
perturbet, neque quid praetermittat secundum nostram uirtutem et 10
hoc praesenti usui decorum disputari indigentium: propter hoc
etiam corrigere quae scripta sunt uolentibus, aut eorum quasi recte
et bene habentem recipere conceptionem, facile fiat accipere ex
15 qualibus haec constituta sunt libris, recordari et ipsos ubi ueteres
cognouimus. ex Platónico enim Timaeo Phaedoneque et Phaedro
et Politia et aliis conuenientibus disputationibus assumpta atque
confecta sunt, et actionibus Aristotelis de Physica et de Caeli ge- 20

Tit. Prisciani—rex G: Incipit liber prisciani de hiis in quibus dubitauit Chosdroe rex persarum. Alibi est titulus sic: Solutiones philosophi eorum de quibus dubitauit Co. r. p. H 7 separantes] separa- G² in ras. 8 diligentes G 9 adhibere G² in ras. excerptas G² in ras. 11 perturbet] -et G² in ras. praetermutat G¹: fort. legend. praetermittatur, i. e. graece παραλείπεται 12 indigentium G² in litura 13 eorum G² in litura graece fort. ἢ αὐτῶν ὡςπερ ὀρθῶς καὶ εὖ ἔχουσιν ἐπιδέξασθαι τὴν κατάληψιν recipi G²HM ante facile add. ut Duebner [graece fort. fuit ῥᾶον ἂν γένοιτο δεξασθαι ἐξ ὁποίων ταῦτα συνέστηχε βιβλίων τῶ μνημονεύσαι καὶ αὐτοὺς ὅπου τοὺς ἀρχαίους ἐγνωρίσαμεν] 16 faedoneque et faedro G 18 in graecis περὶ οὐρανοῦ, περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς alterum περὶ αὐτῶν excidisse aut loco demotum fuisse patet

neratione et corruptione et Μετεωρων; similiter quoque et ex his 553
 quae sunt de Somno et somniis, et ex his quae quasi in dialogis
 scripta sunt de Philosophia et de Mundis. Theophrastus item plu-
 rimas occasiones sermone dignas praestetit his quae quaesita sunt
 5 ex Naturali historia et Naturali auditu, et ex his quae dicit de
 Somno et somniis, Morsibusque simul nociuis, et de Ventis, et de
 Modis et moribus et habitationibus; Hippocrates quoque ad hoc 30
 perueniens de Aere, locis, aquis. usi quoque sumus utilibus quae
 sunt ex Strabonis Geographia; Lauini quoque ex Gaii scholis exem-
 10 plaribus Platoniorum dogmatum; adhuc etiam ex commento Ge-
 mini Posidonii de Μετεωρων; et Ptolomaei Geographia de klimati-
 bus, et si quid utile nobis ex Astronomicis apparuit; Marcianique
 Periegesi, et Μετεωρων Arriani; Didymoque de Aristotele et ipsius
 scriptore dogmatum, et Dorothei Naturalium Aristotelis commento. 40
 15 aestimatus est autem et Theodotus nobis oportunas occasiones lar-
 giri ex Collectione Ammonii scholarum, et Porphyrius ex Com- 554
 mixtis quaestionibus, Iamblichusque de Anima scribens, et Alexander
 et Themistius qui ea quae sunt Aristotelis narrant; Plotinus quoque
 magnus, et Proclus in omnibus differentes singulos libros compo-
 20 nens et maxime de Tribus sermonibus, per quos apud Platonem
 animae immortale ostenditur.

Prima igitur quaestio composita multiformiter, ubi haec ait: 50

CAP. I.

DE ANIMA ET MAXIME HVMANA.

25 Primum quidem: quae est animae natura, et utrum in omnibus
 corporibus una atque eadem est, an differt? et an formae corporum
 differentia omnis animantis ab animae differentia sit, an sit animae

1 ante corruptione *duae litt. eras. G* (in vel, ut *Duebnero visum est, de*) **ΜΕΤΕΩΡΩΝ**
G; cum duabus glossis, antiquiore caelestium speculationibus, recentiore de celestibus
 3 theophrastus *G* 4 sermone] sermo- *G² in ras.* [*fuit fort. ratione dignas, i. e. graece*
ἀξιολόγους] 5 dicit] *dī G: dicunt M: sunt H: dixit Duebner* 7 ad hoc perueniens]
i. e. graece τὸ εἰς τοῦτο ἀνήκον τῶν περὶ ἀέρων τόπων ὑδάτων 9 Lauini] *i. e. Ἀλβίνου*
(cf. Diels, Doxograph. graec. p. 77; Freudenthal, Hellenist. Stud. 3 p. 246) *scolis G*
 11 **ΜΕΤΕΩΡΩΝ** *G* (*cf. Blass, de Gemino et Posidonio p. 3*) *ptolomei G*
 12 astronomicis *G¹: astronomiis G²HM* *martianique G* 13 perigesi *G*
ΜΕΤΕΩΡΩΝ *G* *i. e. graece Διδύμῳ τε τῷ περὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν αὐτοῦ γρά-*
ψαντι δογμάτων 15 estimatus *G* 16 scholarum *G* 17 questionibus *G*
 19 differentes *HM: deferentes G* [*graece fuit ὁ τὰ ἐν πᾶσι διαφέροντα μονόβιβλα συνθεῖς*]
 21 anime inmortale *G* 22 *post ait elutae septem vel octo literae unciales, quarum*
cognosci possunt EXPI (Duebner) 25 utrum *G² in ras.*

differentia ex corporis differentia. si enim una maxime humana per 554
 simile genus ab una persona informata fuisse uidetur, attamen unus- 60
 quisque eorum ad alterum differentiam quandam habet, et non simi-
 liter ad se ipsos habent. oportet autem scire et animae differentiam
 5 ex quali causa sit. si enim corpus conuertit animam ac per hoc
 unaquaque anima ab altera differt, ecce uidetur quia corpus domina-
 tur animae: si uero anima conuertit corpus et formae differentia ab
 hac eadem causa sit, ecce manifestum quia anima dominatur corpori.
 at si propter mixturam utrumque conuertitur, praeclarum quia mix-
 10 tura utroque melior est, et restat uidere quae sit mixtura et quomodo 70
 miscentur corpus et anima.

His propositis oportet primum quaerere de anima, an quaedam
 essentia et a se subsistens et non in altero esse sortita; et si hoc
 ostensum fuerit, utrum incorporalis est simplexque et incomposita et
 15 insolubilis, ut uniformis: his necessario connectitur et immortalem eam
 et incorruptibilem et perdi non posse et segregatam esse corporibus;
 aut contraria horum accipienda sunt in anima. 80

VTRVM ANIMA ESSENTIA SIT AN ACCIDENS.

Igitur indulgenter assequentes et ueterum et potentum dogmata,
 20 nulla oportebat rationis uia * ad rationalem animam essentiam incor-
 poralem esse et incorruptibilem et separatam corpore, cui quidem
 naturaliter coniuncta sit: quaestionibus autem per multum aequae
 auditum super hoc fideles adhortantibus, oportet interim essentiam
 eam a se ipsa subsistentem hinc ostendere. si enim proprium essen- 90
 25 tiaae a se ipsa subsistentis, dico autem indiuiduae et singularis, dum
 sit id ipsum et carens numero, secundum suam mobilitatem in qua-
 litate factam receptiuam esse contrariorum: sicut corpora receptiua

1 ex] e G¹ enim una] enī * G² (*hoc est, omiserat G¹ una: Duebnero uidetur uel
 esse erasum, ipsumque una ex anima (āīa) factum*) 1 per simile G² in ras. (11 fere
 litt. eras.: fuit pro) 2 attamen] at- G² in ras. 3 deferentiam G
 4 habent] habet G¹ 9 preclarum G 10 restat uidere G² in ras. (16 fere litt.
 eras.) 12 propositis] prae- G¹ secundum Duebner. 16 perdi non posse G² in ras.
 (10 fere litt. eras.) 19 indulgenter] indulgen- G² in ras. [*graece fort. fuit τούς μὲν
 οὖν ἐπιεικῶς ἀκολουθοῦντας τοῖς τῶν καὶ ἀρχαίων καὶ κρατίστων δόγμασιν οὐδεμιᾶ ἔδει λο-
 γισμοῦ ὁδῶ (ἐπαχθῆναι) ἐπὶ τὸ τὴν λογικὴν ψυχὴν οὐσίαν ἀσώματον εἶδέναι καὶ ἀφθαρτον καὶ
 χωριστὴν τοῦ σώματος ᾧ περ ἂν φυσικῶς συνεζευγμένη ἦ. τῶν δὲ ζητήσεων τοὺς διὰ πολ-
 λῆς ἰσως ἀκοῆς περὶ τοῦτο πιστεύοντάς παρατρεπουσῶν χρῆ μεταξὺ οὐσίαν αὐτὴν ὑφ'
 ἑαυτῆς ὑφισταμένην ἐντεῦθεν ἀποδειξαι*] 20 nulla G² in ras. (7 fere litt. eras.)
 lacunam cum Duebnero indicavi rationale] -nalem G² in ras. extra versum
 25 indiuiduae] -ae G² in ras. singularis] -is G² in ras. dum sit etc.] graece
 fuit τὸ αὐτὸ οὐσαν καὶ ἐστερημένην ἀριθμοῦ 27 receptiuam ex receptiuum factum G

albi et nigri, sanitatis et aegritudinis, contraria uicissim accipiunt; et 554
 anima quoque uicissim contrariorum est receptiua, iustitiae dico et
 intemperantiae, prudentiaeque et imprudentiae, et simpliciter dicen- 1
 dum uirtutis et malitiae: ostenditur aperte anima, contrariis qualita-
 5 tibus mobilis, receptiua earum subsistendo essentia quaedam a se ipsa
 subsistens. dum sit receptiua horum subsistendo, essentia quaedam 555
 a se ipsa subsistens est et non qualitas: neque enim consisteret, si
 qualitas, per se ipsam, sed in essentiis; neque qualitas fieret, si recep-
 tiua qualitatum contrariarum, quae neque per se ipsam prius substetit.
 10 contrariorum igitur esse receptium essentiam suggerit animam: es- 10
 sentiae uero indiuiduae est hoc proprium, non recipere per se ipsam
 magis et minus. per hoc ergo breuiter et plura alia essentia quae-
 dam a se ipsa subsistens rationalis anima manifestata est. quia uero
 incorporalis, ex his ostendendum.

15

DE EO QVOD ANIMA INCORPOREA SIT.

Anima enim a se animato animali aut apponitur aut miscetur
 aut concreta est. sed si quidem quasi tangens apponitur, non for-
 tassis esset animal totum animatum; impossibile enim est corpus to- 20
 tum corpori toto apponi: sed animal totum animatum: non igitur
 20 apponitur anima, ac per hoc corpus non est. si autem miscetur, non
 iam unum erit anima, sed quiddam diuisorum et partitorum: unum
 autem esse oportet animam: non igitur miscetur. si uero concreta
 est, corpus totum per corpus totum pertransiuit: impossibile autem
 25 hoc; duo enim in eodem corpora erunt. itaque neque apponitur neque
 miscetur neque concreta est: et necessario neque corpus est; sed 30
 peruenit ut essentia quaedam incorporalis: proprium uero incorporalis
 peruenire per totum corpus.

QVOD ANIMA SEPARATA A CORPORE SIT ET AD SE IPSAM
 30 CONVERSA

Et haec quidem responsa sunt ad ostendendum incorporalem esse
 animam. si quis uero ex irrationali anima et aliorum animalium

5 receptiua etc.] *graece fort. fuit* δεκτική αὐτῶν τῶ ὑφίστασθαι οὐσία τις ὑφ' ἑαυτῆς ὑφι-
 σταμένη· οὐσα δὲ δεκτικὴ τούτων τῶ ὑφίστασθαι οὐσία τις ἀφ' ἑαυτῆς ὑφισταμένη ἐστὶ καὶ
 οὐ ποιότης 7 consistenter G¹ 12 magis G²H: maius G¹H [*graece fuit* μὴ
 ἐπιδέγεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον] 19 toti *Duebner* 24 *legendum* pertransibit
 29 QVOD—CONVERSA *om.* G¹ 32 *seqq.*] *graece fort.* ἐὰν δὲ τις ἀπὸ τῆς ἀλόγου
 ψυχῆς καὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζώων ψυχώσεως, τουτέστιν ἐνδελεχείας, ὡς εἰώθασι καλεῖν, ἐναν-
 τιώσεις ἐπιφέρῃ περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ ἡ ἐν ἐκείνοις ζωῇ δι' ὅλου ἡκεῖ τοῦ σώματος καὶ κινεῖ-
 σθαι ποιεῖ, ἀλλ' ἐννοεῖτω κτέ.

animatione, id est ενδελεχιας, sicut solent uocare, oppositiones adduxerit 555
 de eo quod et in illis uita per totum ueniat corpus et moueri faciat, 40
 sed intelligat differentiam separatae et non separatae animae, et quo-
 modo irrationalis non substeterit sine corpore, neque tamen operabitur
 5 per se ipsam, infert autem quandam corpori speciem siue spiritum
 connaturalem ad prouidentiam sui corporis ministrantem siue calorem
 naturalem, ut quidam nominant, et ad motum corporis et ad nutrim-
 entum et ad mobilitatem subministrantem sibi. rationalem uero 50
 separatam esse dicimus: quod quidem si demonstratum fuerit, inde
 10 incorporalis essentiae manifestabitur, illo prius sumpto a nobis, quia
 si habet sine corpore operationem anima, omnino ibi et essentiam
 habebit separatam. si ergo proprium animae rationalis uirtus, per
 quam et irrationali dominabitur et principatur uitae; proprium autem
 eius diligens eorum quae sunt scientia, quod quidem est diuinorum
 15 et intelligibilium; per utrumque enim philosophi digni sunt et circa 60
 contemplationem et circa actum; philosophari autem nihil aliud quam
 et uitam mundam habere et incontaminatam materia et scientiam
 eorum quae uere sunt non errantem; scire autem ea quae sunt nes-
 cientes prius semet ipsos impossibile; necessarium autem est cognos-
 20 centes se ipsos naturam incorporalem habere familiariter ad id quod
 cognoscendum est habentem; nullum enim corporum se ipsum cognos-
 cere consueuit neque omnino conuerti ad se ipsum; omnis autem 70
 cognoscentis est conuerti ad cognoscibile, et propterea se ipsum co-
 gnoscentis ad se ipsum cognitiuam operationem habere conuersam:
 25 clarum sic necessario separatam essentiam habere ab his quae appe-
 titus purgando: quomodo enim purgatiuam uirtutem haberet unquam
 anima corporalium passionum, si in corpore essentiam haberet posi-
 tam? nulla enim purgatio corruptionem uellet purgato accedere, dum
 sit ablatio eorum quae contra naturam sunt alienorum. si ergo phi- 556
 30 losophans soluitur corporalibus uinculus anima, clarum sic et corpore 80
 secundum naturam alienari. inseparabile enim materia impossibile
 impassibile fieri ad materiam, nullo eorum quae sunt operationem
 habente meliorem propria essentia. ex his autem ambobus clarum
 quia philosophari et incorporales nos esse manifestat et materia segre-
 35 gatos, per cognoscibilem quidem speciem incorporales, per uero secun-

1 ενδελεχιας G: in marg. glossa perfecta aetas adduxerit] -xerit G² in ras.
 (3 fere litt. eras.) 4 substeterit] -teterit G² in ras. tamen extra uersum G:
 om. HM 5 corporis. G¹H 6 fort. corpori 7 nominant] -ominant G² in
 litura vel lacuna 8 ad mobilitatem subministrantem sibi] graece προς μεταβολην
 υποοργουσαν αυτω 13 principatus G¹ 16 actuum G¹ 18 non errantem]
 i. e. απλανη 22 consueuit G² in ras. (11 fere litt. eras.) 26 purgando] -ndo
 G² in ras. (2 fere litt. eras.): graece fuit τω από των επιθυμητων καθαίρεσθαι 28 ac-
 cedere G² in ras. 32 ad materiam] a materia G¹ 35 cognoscibilem] -oscibilem
 G² in ras.

dum uirtutem uitale materia separatos; per utraque autem animam 556
 uiuentem incorporalem uitam et corporibus separatam. sic ergo col- 90
 ligendum: philosophans anima et se ipsam cognoscit et quae sunt
 ante se separata corporibus: omne se ipsum cognoscens et corporibus
 5 separata, per se ipsum quidem cognoscere incorporale est, per uero
 separata corporibus est separatum: igitur philosophans anima et incor-
 poralis est et separata corporibus, et consequenter neque soluitur
 neque cum corporibus perit. quoniam itaque omne quod separata 1
 cognoscit et se, id ipsum est et conuersum: igitur in se ipsum om-
 10 nino est separatum. non enim potest cum corpore eandem habere
 operationem, dum non sit omnino ad se ipsum conuersum. sic ergo
 apertum: rationalis anima separata est ut ad se ipsam conuersa. et
 per alia quoque plura ostenditur segregatas operationes corpore habere
 animam, aliisque per somnum apparentibus et super futuro et omnino 10
 15 aliis, et quia corpore uigilante illuminationes ei fiunt diuinarum ope-
 rationum quasi familiariter habenti ad eas, et prophetiae futurorum
 nihil sensus uel corporalium indigentes phantasmatum sed propriam
 quandam et separatam omnino corpore operationem animae inde pro-
 cedentis. si autem et essentia et intellectualibus operationibus sepa-
 20 rata corpore anima, huic quoque omnino consequens est incompositum
 et simplex et uniforme, eo quod corporum quidem compositio ex ma- 20
 teria et forma, id est elementorum conformationis contemperantia, in-
 corporalis uero substantia his superponitur et dum sit per se ipsam
 uniformis et non mixta per essentiam aliis, pulchre incorruptibilis est.
 25 si enim omne compositum solubile, quod autem solubile et corrupti-
 bile, relinquitur animam incompositam existentem neque solubilem
 esse neque corruptibilem, sed incorruptibilem ut simplicem: ex hac
 autem necessitate rationis et immortalem. et id ipsum differentibus 30
 quidem ostensum est ab his qui in haec solliciti erant instrumentis.

25 cf. Plato Phaed. 78 C

4 *graece fuit* πᾶν τὸ ἑαυτὸ νοοῦν καὶ τὰ σωμάτων χωριστὰ κατὰ μὲν τὸ ἑαυτὸ νοεῖν ἀσώ-
 ματόν ἐστι, κατὰ δὲ τὸ τὰ χωριστὰ σωμάτων ἐστὶ χωριστόν 8 *graece fuit* ἐπειδὴ οὖν
 πᾶν τὸ τὰ χωριστὰ νοοῦν καὶ ἑαυτὸ τὸ αὐτό ἐστι καὶ εἰς ἑαυτὸ ἐπιστρέφον, τὸ εἰς ἑαυτὸ ἄρα
 ἐπιστρέφον παντελῶς ἐστὶ χωριστόν 10 eandem *G*² in ras. 13 habere animam]
 -re animam *G*² in ras. 14 aliisque in *litura G* (3 *lit. elutae*): *graece fort. fuit* ἄλλων
 τε καθ' ὕπνον φαινόμενων καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ ὅλως ἀδήλων 17 *phantasmatum G*
 18 *nescio an graece fuerit* ἀλλ' οἰκείαν τινὰ καὶ χωριστὴν σώματος ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς
 αὐτόθεν προέειπεν 19 *essentia*] ex *essentia G*¹ 22 *elimentorum G* (*et sic passim*)
 23 et *om. G*¹ 24 *incorruptibilis*] -bi- *G*² in ras. 25 *solubile, quod autem om.*
G in textu 27 ut *G*: et *HM* 28 *punctum post* immortalem *addidi* et id
 ipsum *G*² in ras.: *graece fort. fuit* καὶ τὸ αὐτὸ δὲ διαφόροις μὲν δέδεικται ὑπὸ τῶν εἰς ταῦτα
 ἀσχοληθέντων κατασκευαῖς. τρεῖς δ' εἰσὶν οἱ μάλιστα συνημμένοι λόγοι τῆς κατὰ ψυχὴν ἀθα-
 νασίας καὶ ἀφθαρσίας

Titulus deest.

556

Tres autem sunt maxime connexae rationes secundum animam immortalitatis et incorruptionis. et prima quidem quae ab operatione acquiritur animae habens sic: anima cuicumque adest corpori, uitam
 5 semper ei infert; omne autem uitam semper inferens non contrarium 40
 receperit uitae; etenim si semper eam infert, semper eam habet secundum essentiam et naturaliter; nullum autem eorum quae sunt quidem ab eo quod uere est potest accipere corruptiuum secundum
 10 essentiam et connaturaliter sibi unum existentis; contrarium uero omnino contrarii corruptiuum est: anima igitur contrarium eius quam
 semper infert uitae nunquam receperit. contrarium autem uitae mors: non ergo recipit anima mortem; ac per hoc immortalis. addidit au- 50
 tem quidam quondam sapientum, magnus inquam Plotinus, et quod eo maius: si igitur neque ipsam quam infert uitam anima potest
 15 iterum recipere, multo magis contrarium uitae, ipsam mortem. habens enim eius causam connaturalem nihil indiget uitae quam corpori dat, 557
 dum sit umbra eius quam in se ipsa secundum essentiam habet uitae. etenim omnino nihil causalium indigens est causatiui, meliores habens semper uirtutes his quas causatiuo largitur: quoniam et ignis non 60
 20 iterum receperit caliditatem quam a se calefactis infert (connaturale enim habet), ac per hoc multo magis neque frigiditatem quae est contraria et gravitate etiam connaturali caliditati: et omnino omne quod semper infert qualemcumque speciem neque quod infert receperit neque contrarium illius.

25 Secunda uero ratio: annon oportet tale proloquium prius accipere? omne quod sua malitia non corruperit, hoc ab alterius cuiusdam corrumpi impossibile est. non enim, ubi proprium bonum est, 70
 ipsum corruperit unumquodque: nam quod a continente est, ipsum salutare est, neque medium ambobus, quod quidem est neque bonum
 30 neque malum. relinquatur dicere sic: solummodo uniuscuiusque corruptiuum uniuscuiusque malum. et hoc autem accipiendum sic: animae malitia maior est morte corporis; malitiae autem animae sunt indisciplina, intemperantia, iniustitia, timor, et quodcumque

4 cf. Plato Phaed. 105D

26 cf. Plato Rep. X. 608E

1 *deest titulus spatio vacante G*: Que sint maxime connexe tres rationes secundum animam *HM* 4 cuicumque *G*² (*et sic passim -mq- G*¹; -nq- *G*² usque ad p. 77.16)

8 uere *G*² *in ras.* *graece fort. fuit οὐδὲν δὲ τῶν ὄντων γὰρ ἀπὸ τοῦ ὄντος ὄντος δύναται δέχεσθαι τὸ φθαρτικὸν τοῦ κατ' οὐσίαν καὶ συμφυῶς αὐτῷ ἐνυπάρχοντος* 11 *ante numquam duae litt. eras. G* 12 **DE PLOTINO** *add. marg. G* 20 calefactis] factis *G*¹

24 *post illius rasura* (8 *ferre litt. eras.*) *G*

tale; anima uero has habens malitias non corrumpitur ab eis, neque 557
 eius macerant uitam, quod quidem est in corporibus corruptibilibus: 80
 sed irrationale quidem magis in eis uiuit et tenetur; rationale uero
 uiuit quidem similiter in se, quae autem sunt propter indisciplina-
 5 nem minus cognoscit. itaque qui omnem habent qualemcumque
 malitiam, non infirmantur, sed magis quasi a se ipsis infirmati et
 ad actiones commoti sunt magis contrariorum. non igitur animae
 malitiae corrumpunt eam. omne autem quod non corrumpitur a sua 90
 malitia, incorruptibile est. igitur anima incorruptibilis est.

10 Tertia autem ex causali circumfulsam approbationem habet.
 quod enim a se ipso mouetur, causale immortalitatis ostenditur anima-
 bus secundum essentiam in eis existens et quasi factiuum immortali-
 tatis causale. quia uero a se mouetur anima ostendendum sic: ani-
 ma et uita est quasi aliis eam tradens, et per totam se ipsam uiuit, 1
 15 quippe in se ipsam operans et ad se conuersa. quod enim aliis uitam
 praestat, illud prius per se ipsum uiuit et secundum quod est uita
 mouet (omnis enim hoc uitae proprium, quoquo modo mouere) secun-
 dum uero quod uiuit mouetur. omne enim participans uitae eo
 uiuere mouetur. ex utrisque ergo factum est anima mouens et mo-
 20 tum, et ut totum ambo. per totam igitur se ipsam et uiuens est et
 uita. eandem enim essentiam habens et operationem totum est ope- 10
 ratio prius in se ipsam operans; et tota in totam se ipsam intrans,
 dum sit ipsum quod per se mouetur et operans — et est sic simul
 utrumque operatio una; operatur enim in se ipsam et causa aliis
 25 est motus — se ipsam primo mouet: separato enim causalia primum
 suimet sunt causa, et sic causatiuorum. anima igitur uitalem habens
 motum simul mouet essendo uita et simul mouetur uiuendo. quod
 uero mouet se et mouetur a se ipso, pure est a se ipso motum: quod 20
 quidem in solis est incorporalibus et separatis essentiis, quale est
 30 anima; ipsa enim est ut uere quod a se mouetur. dat uero partici-
 panti corpori phantasiam per se motae uitae, ac per hoc animae nota
 figuratiua et ueluti quaedam diffinitio, ipsa per se motio, quippe per
 se subsistens et per se cognoscens. dicendum ergo in breui collec-

11 Plato Phaedr. 245 C

6 non infirmantur] non i- *G*² in ras. (6 fere litt. eras.) infirm**ati *G*: firmati con.
Duebner [*graece fort.* οἱ πᾶσαν ἔχοντες οἰανδήποτε κακίαν οὐκ ἀσθενοῦσιν ἀλλὰ μᾶλλον οἷον ὑφ'
 ἑαυτῶν ἐρρωμένοι καὶ πρὸς πράξεις συγκινητοὶ εἰσι μᾶλλον τῶν ἐναντιῶν: cf. *Plato l. c.* 610 E]
 10 circumfulsam] *quid graece fuerit non dispicio* 15 quippe *G*² in ras. 17 *graece*
 καὶ καθὸ ζωῆ μὲν κινεῖ— καθὸ ζῶν δὲ κινεῖται 18 uita *G*¹: *graece fuit* πᾶν γὰρ τὸ
 μετέχον ζωῆς τῷ ζῆν κινεῖται 26 *graece* ἡ ψυχὴ ἄρα ζωτικὴν ἔχουσα κίνησιν ἄμα
 μὲν κινεῖ τῷ ζωῆ εἶναι ἄμα δὲ κινεῖται τῷ ζῆν 30 ut uere] i. e. ὡς ἀληθῶς. *Duebner*
 32 quippe per *G*² in rasura angustiore

tiue: omne animae participans uiuens est; omne uiuens proprium 557
 motum participat: omne igitur animae participans proprium motum
 participat. sed quoniam animae ratio est praestare propriam mo- 30
 tionem quibus assit; omne autem quod quandam formam efficit ipsum
 5 primo est quod participantibus infert: anima igitur primo est quod
 per se ipsum mouetur. hoc autem dicimus de sola rationali: irra-
 tionalis enim, quasi phantasiam propriae motionis habens, cum alio
 et non per semet ipsam est a se mota. si enim esset per se ipsam
 a se mota nihil in mouendum se ipsam indigens corporis, haberet 40
 10 separatam corporibus essentiam, sicut habet operationem separatam.
 omne enim quod sine corpore operatur, et corpore est separatum, ut 558
 non quod est inseparatum habeat meliorem operationem essentia.
 non igitur per se ipsam irrationalis, sed cum corpore est a se mota:
 et ex eo ergo quod mouet se ipsam rationalis anima et mouetur in
 15 se ipsam, a se mota approbata est; et nota figuratiua sit et ueluti
 quaedam diffinitio ipsius est, per se mota subsistentia. mouetur au- 50
 tem et mouet et intelligens et tractans et aestimans. etenim motus
 a se motus nullus passiuorum est motuum: illi enim eorum quae ab
 alio mouentur sunt; hic uero subsistentiae incorporalis. mouetur qui-
 20 dem et in motus corporales rationalis anima non corporaliter, sed et
 eos per se mutabiliter, utpote in generationem et corruptionem, aug-
 mentum et minorationem, et mutationem et eam quae secundum
 locum est transmotionem: fieri enim uidetur ab eo quod non est, 60
 quod quidem est sensibilibus, in id quod est prolata per meliorum
 25 et intelligibilium notitiam et susceptionem. uidetur quoque corrup-
 tionem participare ab eo quod est in id quod non est translata: me-
 liorum enim notitiam perdit infirmata, et corporalibus criminibus
 data uidetur participare per hoc corruptionem. atqui et bono et
 pulcro et sapienti dicimus augeri animae oculum conversum; malo
 30 uero et turpi et contrariis corrumpi. et mutationibus subsistit, per 70
 malitiam et uirtutem qualitatibus transmutata, locales etiam motus.
 nunc quidem enim in terra corpori cum sit connaturalis alligatur; ab
 eo uero alienata ad ordinatos ei locos redit. sic igitur facit et cor-
 porales motus a se ipsa motata. sequitur autem propriae rationis
 35 motionem et perfectum esse et per se sufficiens, quasi suimet solius
 indigens, non autem alterius, ad motum.

7 proprie *G* 9 in mouendum se ipsam] *graece* εἰς τὸ κινεῖν ἑαυτὴν 18 motuum *G*
 21 ante eos *duae litt. eras. G* 23 *graece fort.* γίνεσθαι γὰρ δοκεῖ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος,
 τουτέστι τῶν αἰσθητῶν, εἰς τὸ ὄν προφερομένη διὰ τὴν τῶν κρείττωνων καὶ νοητῶν γῶσιν
 καὶ ὑποδοχὴν 25 corruptionem *Duebner*: corruptionum *GHM* 36 *vacat spatium*
unius versus G

Titulus deest.

558

His igitur rationibus ostendentibus animam essentiam incorpora- 80
 lem esse et simplicem, nullam quis recipiat differentiam in existen-
 tibus animabus in corporibus. qualis enim fieret alteritas simplicis
 5 et secundum essentiam qualitate carentis? animarum igitur ut per se
 ipsas motarum secundum essentiam indiuerse habentium ad se inuicem
 pulere differentia in qualitatibus erit: ea quidem ex uirtute, ea uero
 ex malitia cognoscitur: ac per hoc eas quidem maiores consequi dig-
 nitates a deo, eas uero malitiam quae meliora sunt prohibendi. formae 90
 10 quidem corporum differentiam habent non a rationali anima, sed ex
 parentibus et ex locorum et aerum inaequalitate: quod quidem et in
 aliis animalibus et omnino his quae sunt in generatione et corru-
 ptione manifestatur ualere, quasi compositione corporum ad exteriores
 uel etiam connaturales causas uariata. neque igitur anima conuertit
 15 corpus ad differentes formas, neque ab ipso conuertitur, dum sit omni
 conuersione superior propter propriam simplicitatem. etenim in om- 1
 nibus animalibus forma quidem uniuscuiusque eadem est naturae,
 sicut hominis et equi et leonis et aliorum, et non excesserit unquam
 et uniformitate et connaturalitate; qualitates uero conuertunt per
 20 singula eas quae sunt in parte differentias, ex quibus recipiuntur,
 sicut homines inter se inuicem differunt et aliorum unumquodque
 animantium et inanimantium, ita ut et compositorum mixtura causa 10
 quodammodo sit diuersae corporum qualitatis.

Titulus deest.

25 Hinc inferre oportet et quod residuum est quaestionis: quomodo 559
 anima cum corpore est et per qualem speciem adunacionis siue mix-
 turam siue compositionem seu etiam aliam quandam connaturalitatis
 formam. uidemus enim omnem essentiam acceptam in unius cuius-

7 oratio mutila videtur: graece fort. fuit (εἰ) ἡ μὲν ἐξ ἀρετῆς ἡ δ' ἐκ κακίας γνωρίζεται. καὶ
 διὰ τοῦτο τὰς μὲν μείζονα λαγχάνειν ἀξιώματα παρὰ θεοῦ τὰς δὲ . . . κακίαν τοῦ τὰ κρείτ-
 τονα κωλύειν post quidem duae litt. eras. G ex uirtute] ex add. G² extra versum
 9 deo] dō G 17 est om. G¹ naturae] i. e. φύσει 18 graece fort. καὶ
 οὐκ ἂν ἐκστατή ποτὲ τῆς μονοειδείας καὶ συμφύτας: cetera intemptata relinquo (Duebnero vi-
 detur in ante eas quae sunt excidisse, et ex quibus recipiuntur ἐξ ὧν καταλαμβάνονται
 graece fuisse) 24 deest tit. spatio vacante G: Quomodo anima cum corpore unitur et
 per qualem speciem adunacionis H: Quomodo anima cum corpore sit et per qualem
 speciem M 26 siue] ^{siue} * G: siue per H 28 fuit fortasse graece ὁρῶμεν γὰρ πᾶσαν
 οὐσίαν ἀνειλημμένην εἰς τὴν ἐνὸς ἐκάστου ὑπόστασιν, ζώου τυχόν ἢ σώματος, εἰ πρότερον
 ἄλλοθεν μεταβληθεῖσα καὶ φθαρθεῖσα οὕτω δὴ ἐφαρμόζεται εἰς τὴν τοῦ ἐνὸς ὑπόστασιν

dam substantiam, animalis fortassis aut corporis, si prius ab alio 559
transmotata et corrupta, sic committitur in unius substantiam. non 20
enim inest intellegere et simul saluatam incorruptam et ad substan-
tiam alicuius unius commissam. si enim corrupta sint unita, unam
5 perficiunt substantiam: si uero saluari possunt, etsi fortassis nos lateat,
non uidetur connaturaliter in unam substantiam uniri sicut mixtum
ex uino et aqua, siquidem olearis spongea repellit puram ex mixtura
aquam, et papyrus similiter. per hoc coaptari aestimandum sibi in- 30
uicem, sed non uniri naturaliter. tale igitur mirabile in anima, quo-
10 modo id ipsum et miscetur alteri, sicut ea quae sunt concorrupta, et
manet sui saluans essentiam, sicut ea quae sunt apposita. natura
enim ista incorporalium: etenim eorum quae sunt immaterialia mix-
tura non efficitur cum corruptione, sed improhíbite per omnia implent
se habentia oportune recipiendo, et per totum perueniunt sicut incor-
15 rupta sibi inuicem, et manent incommixta et incorrupta. incorporalis 40
enim essentia et sui est unifica in impertibilitatem et cuicumque
proximauerit corpori ad contemperationem, ex qua et particulae cor-
poris sibi inuicem uniuntur. manet ergo inconfuse unita; ac per hoc
impertibilis quidem natura, partita uero connaturalitate quae est ad
20 corpus. in his enim quae illuminant, utpote lucerna posita, solum-
modo lux aera quodam modo afficit, ipse uero ignis in candelabro
tenetur: in essentiali autem incorporali uita animatum quidem corpus 50
fit illuminatum ab ea, ueruntamen non miscetur in unum, sicut ignis,
sed est ubique corporis, non ut aliud in alio per appositionem coap-
25 tatum, sed inconfuse unitur et per totum diffusa est, manens quidem
perfectissime incorruptibilis ut incorporalis. si uero in corporibus non
recipiunt talem unitatem fieri mixtorum, sed id ipsum ostendunt ex-
istentem mixturam, non est impossibile; sed, quia incorporalis, anima
impassibilis est malis intransibilibus obaudiendo corporibus in mixturis. 60
30 incorporales enim essentiae corporibus uniuntur et manent inconfusae,
unumque cum alio factae et per se ipsas unum saluatae; et tamen
conuertunt illa in quibuscumque fiunt in operationem quae secundum
eas est: sicut sol in lucem aera conuertit et ignis proxima calificat;

1 fortasis *G*² in *ras.* ab alio] ab *ex al factum*; alio in *ras.* *G*² (aliunde *Duebner*)
2 transmotata *G*¹: transmotatam *G*²*HM* corrupta *G*¹: corruptam *G*²*HM* in
unius *Duebner*: * * unius *G* substantiam *Duebner*: substantiae (-e in *ras.*) *G*
8 papyrus *GHM* 10 *i. e. graece* πῶς τὸ αὐτὸ καὶ μίγνται ἑτέρῳ, καθάπερ τὰ
σῶμα φάρμακα, καὶ μένει τὴν ἑαυτοῦ σφῆζον οὐσίαν, καθάπερ τὰ παρακείμενα 14 ha-
bentia oportune recipiendo] *graece fort.* τὰ ἐπιτηδείως ἔχοντα ἐπιδέχασθαι 15 in-
concorrupta *G*: incorrupta *HM* 16 unifica *G*: uiuifica *HM* 18 inconfusae
*G*¹*M* ac per hoc *etc.*] *graece* καὶ διὰ τοῦτο ἀμέριστος μὲν φύσει, μεριζομένη δὲ τῇ
πρὸς τὸ σῶμα συμφύξαι 25 defusa *GH* 29 impassibilis *G* obaudiendo]
ad obaudiendum *G*¹ 30 inconfuse *G*¹ 31 unumque *etc.*] *graece fort.* Ἐν τε μετὰ
θατέρου γινόμεναί καὶ τὸ καθ' ἑαυτὰς ἔν σφῆζόμεναί

lux uero unitur quidem aeri, sicut ea quae sunt concurrupta, et in- 559
 confusa manet ad eum. propterea et incorporalium operatio essentia-
 tur et roboratur in se ipsa implens facile ad totum quae se oportune
 recipiunt. neque enim, sicut flamma accenditur *θρυαλλιδε*, ita et anima 70
 5 corpore, sed unitur quidem ut alligata flamma, absoluta uero est ut
 numerus numero appositus, et neque sicut tacta additur; caret enim
 magnitudine; neque ut in sacco concluditur; plus enim quam men-
 sura: sed quaedam ineffabilis est unitas eo qui secundum sensum est
 sermone et phantasia; recipitur uero secundum solam intelligentiam.
 10 huius enim uniuersitatis factor, qui etiam intellectuales substituit es- 80
 sentias, id est natura eorum quae sunt ex eo occasiones accipit, creat
 etiam animam per unumquodque corpus et eam uniuert ei ad illumi-
 nandum et uitam. quia enim unitur, compassibilitas declarat: quia 560
 uero non concurripitur, ostendit segregatio facta per somnos. redit
 15 enim pulcre in se ipsam anima et solum ueluti per uaporem extenuatur
 corpus uitaliter, sicut in cinere flamma occulta. incorporalia igitur
 et corporibus et per eandam *αναλογιαμ* incorporalibus aliis unita et 90
 commisceri possunt et segregari. ac per hoc mixtura corporaliter non
 facta, sed secundum compassionem et similitudinem, ad illud inclinat.
 20 inclinatio enim aestimatur mixtura, sicut etiam inconsuta distantia,
 non tamen essentiae corruptio. per hoc igitur anima corpori miscetur
 saluans sui essentiam et operationem incorruptibilem.

CAP. II.

Titulus deest.

25 Secundum interrogatorum capitulorum de somno et eius natura; 1
 et si secundum unam an secundum duplicem accidit animam; et utrum

1 concurrupta *G*: corrupta *HM* et inconfusa] *δέ* *hie* *reddi* *debebat* sed inconfusa.
Duebner 2 essentiat] -tur *G*² in *ras.* 3 quae] -ae *G*² in *ras* 4 reci-
 piunt] -unt *G*² in *ras.* (*una lit. eras.*) *θρυαλλιδε* *G*² in *ras.* *H*: *θρυαλλις* *M*:
glossa in marg G: *θρυαλλις* est stuppei candelabri ardens summitas 5 alligata
 flamma] *graece fort.* *ἀνιμμένη φλόξ* 6 sicut *scripsi*: sic *libri* (*graece fuit* *οὐδ'* *ὡς* *τὰ*
ἀπτά προστίθεται) tacta additur *G*² in *ras.* 7 plus enim quam mensura] *graece*
fort. *μειζων γὰρ ἢ (κατὰ) μέτρον* 8 *graece* *τῷ κατ' αἴσθησιν λόγῳ καὶ φαντασίᾳ*
 9 intelligentiam *G*²*HM* 10 *graece fort.* *ὁ γὰρ τοῦδε τοῦ παντός ποιητῆς [cf Plat.*
Tim. 28c] *ὁ καὶ τὰς νοεράς ὑποστήσας οὐσίας — τουτέστιν ἡ φύσις τῶν ὄντων παρ' αὐτοῦ*
τὰς ἀφορμὰς λαμβάνει — γενεᾷ καὶ τὴν ψυχὴν τὴν καθ' ἑκαστον σῶμα καὶ αὐτὴν ἤνωσεν
αὐτῷ πρὸς τὸ ἐλλάμπεσθαι καὶ τὴν ζωὴν qui *om.* *G*¹ 11 id est *G*² in *ras.* (*3 litt.*
eras.) accipit] -t *G*² in *litura* 13 compassibilitas *G* 14 *graece fort.* *ἀνεισι*
γὰρ [καλῶς] εἰς ἑαυτὴν ἢ ψυχῆ, καὶ μόνον οἷον δι' ἀτμίδος ἐκτείνεται τοῦ σώματος ζωτικῶς,
ὡσπερ ἐν τέφρᾳ φλόξ κεκρυμμένη 17 *αναλογιαμ* *G*: *αναλογια* *H*: *analogiam* *M*
 19 compassionem *G* 20 *graece ita fere fuisse suspicor, ἡ μὲν γὰρ νεῦσις δηλοῦται τῇ*
μίξει [cf. Simplic. in Aristot. de An. p. 73,16 Hayduck], ὡσπερ καὶ τὰ ἀσύναπτα τῇ δια-
στάσει, οὐ μέντοι ἡ τῆς οὐσίας φθορά inconsuta *G*¹*M*: in consuta *Duebner*
 24 *tit. add. H*: De somno et eius natura

calidus an frigidus est somnus. habet autem capitulum sic: et hoc 560
 quoque, quid est somnus et qualis naturae? et quid dormire, quidque
 uigilare? quoniam enim, cum homines dormiunt, in ipsa soporationis
 hora uidetur in illo corpore anima per quasdam quidem partes actualis,
 5 et per quasdam silens et inactualis; et inactualitatis quidem est non 10
 sentire quid neque scire siue pedum et manuum actiones recipere;
 actionis uero partes sunt inspiratio et respiratio et uisiones et somnia
 et phantasmata uidere et digerere et corpus quietum facere: in eadam
 quidem hora sic apparet quasi duplicem habere animam, eo quod se-
 10 cundum quaedam quidem mortuo proxime sit, secundum uero quae-
 dam uiuenti. et quomodo, si sit hoc, possibile dimidiam quidem 20
 partem animae uiuere et uigilare et agere, dimidiam uero mortalem
 et sopitam et inactualem? si autem animae hominum in corpore non
 simplices sed duplices, quomodo possibile duas animas in uno corpore
 15 esse? si enim possunt duae animae in uno corpore esse, tam prae-
 clarum quia una ab altera segregata est et actione differunt: una
 quidem anima illa erit sopita et laxa et inactualis, altera uero semper
 uigilans et agens inspirans et respirans et digerens et corpus quies- 30
 cere faciens: si uero non, praeclarum quia altera ab altera differt et
 20 natura et actu. et si actuale quidem unius animae in corpore in-
 habitationem ostendit, quam alterius animae aliquando quidem in-
 actuale, aliquando uero actuale, deliberarit quis, utrum in tempore
 actuali in corpore erit an extra: siquidem sicut actionis tempus
 ostendit in corpore habitationem, sic tempus otii contrarium. cum
 25 his etiam hoc deliberandum, quia somnus calidus est aut frigidus. si 40
 enim calidus, ob quam causam sitim restringit et umiditatem auget?
 si uero frigidus, quare cibos in digestum ducit et corpus calificat et
 sudores recipit? et si somnus quidem unius cuiusdam naturae est,
 quare duo quaedam natura differentia a se inuicem facit? si uero
 30 duplicis naturae est, calidae et frigidae, deliberandum, quae partes 561
 caliditatis et quae frigiditatis. et hoc autem oportet dicere, quare
 somno ex natura corpus soluente actum quendam ualidus facit. ueluti 50
 enim fortiori stomacho facto cibos habundantius digerit. hoc autem

2 dormire] dormi- *G*² in *ras*. 3 uigilare *G* (*et sic passim*) 4 quasdam] quae-
 dam *G*¹ 4.5 quidem—quasdam in *margin*. *G* 5 quasdam] quaedam *G*¹ 8 de-
 gerere *G*²*H**M*: degenerere *G*¹ 11 dimidiam *G*¹: dimediam *G*² 12 dimediam *G*
 (*sic G passim*) 15 due *G* tam] tam * * *G*: tamen *Duebner* [*graece suspicor*
fuisse οὕτως] 18 degerens *G**H**M* (*sic G passim*) 19 si uero non *G*² in *ras*.
 (5 *ferè litt. eras*) 20 et si actuale etc.] *graece fort.* καὶ εἰ τὸ μὲν ἐνεργητικὸν τὴν
 τῆς μιᾶς ψυχῆς ἐν τῷ σώματι ἐνολίτησιν δηλοῖ, ὡς τὴν τῆς ἐτέρας ψυχῆς τὸ ποτὲ μὲν ἀνε-
 νέργητον ποτὲ δ' ἐνεργητικόν, ἀπορήσειεν ἂν τις κτέ. 21 quam *G*² in *ras*.
 22 utrum *G*² in *ras. angustiore* 23 erit an extra] -t an extra *G*² in *ras*. (12 *ferè*
litt. eras.) 27 degestum *GM* 32 facit] -it *G*² in *ras*. (5 *litt. eras*.)

sic deliberandum, quia, si somnus omne corpus dissoluit, itaque et 561
stomachum simul dissoluit et mellificat, aut non: et si quidem soluit,
quare cibos habundantius digerit; si uero non soluit, quomodo totum
corpus soluit, stomachum autem non.

5

Titulus deest.

Oportet itaque nos et hic quae ueteribus sapientibus dicta sunt
saepe et in multis congregare, et discernere, utrum passio est animae 60
somnia an corporis, an communis utriusque. quod est uerum eo
quod circa sensum efficitur, commune autem corporis animati sensus:
10 et est quidem somnus in modum quendam sensus et immobilitas et
uinculum, uigilia uero remissio et solutio. si itaque sensiuae partis
passio est somnus; proprium autem αἰσθητηριον inest et commune
genus per omnes sensus porrigens ipsis αἰσθητηριοῖς conuenientes uir-
tutes; primum autem et proprium αἰσθητηριον quasi spiritum mate- 70
15 riale porrigens cor esse dicimus, ex quo principium motus et proprii
sensus: manifestum quia circa ipsum utraque efficitur naturaliter
passio somnique et uigiliae. non enim dixerimus somnum priuationem
uigiliae esse, sicut sanitatis infirmitatem et caecitatem uisus et
his similia. quae enim secundum priuationem inducta sunt, contra
20 naturam sunt, nocentia et minorantia eorum quae secundum naturam
sunt essentiam et operationem: somnus uero in salutem animalis a 80

8 Aristot. 453^b11: περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως σκεπτέον, τίνα τε τυγχάνει ὄντα, καὶ
πότερον ἴδια τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἢ κοινά. 9 Id. 454^b23: ὅτι μὲν οὖν ὕπνου
κοινωνεῖ τὰ ζῶα πάντα φανερόν ἐκ τούτων· τῷ γὰρ αἰσθησὶν ἔχειν ὄριστα τὸ ζῶον, τῆς δ'
αἰσθήσεως τρόπον τινὰ τὴν μὲν ἀκινήσιαν καὶ οἷον δεσμὸν τὸν ὕπνον εἶναι φαμεν, τὴν δὲ
λύσιν καὶ τὴν ἄνεσιν ἐγρηγόρσιν. 15 Id. 456^a4: πάντα γὰρ τὰ ἔναιμα καρδίαν ἔχει,
καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ τῆς αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἐντεῦθεν ἐστὶν κατέ. 16 cf.
Aristot. 453^b25: φανερόν ὅτι τῷ αὐτῷ τοῦ ζῴου ἢ τε ἐγρηγόρσις ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος· ἀν-
τίκεινται γὰρ, καὶ φαίνεται στέρησις τις ὁ ὕπνος τῆς ἐγρηγόρσεως. ἀεὶ γὰρ τὰ ἐναντία καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ
ὄντα πάθη, λέγω δ' οἷον ὑγίεια καὶ νόσος, καὶ κάλλος καὶ αἴσχος, καὶ ἰσχύς καὶ ἀσθένεια,
καὶ ὄψις καὶ τυφλότης, καὶ ἀκοή καὶ κωφότης

1 si om. G¹ ⁱ desoluit (-it in ras., 4 litt. eras.) G 5 tit. add. H: Utrum passio
est anime somnus an corporis an communis utriusque 12 αἰϸΘΗΤΗΡΙΟΝ G² in
ras. (15 litt. eras.); glossa in marg. G: αἰϸΘΗΤΗΡΙΟΝ quasi αἰϸθαἰϸεωϸ ΘΗΡΙΟΝ.
id est sensus custodia. sunt enim speciales corporis partes in quibus ueluti propriis
sedibus singuli inhabitant sensus, ut oculi auresque et ind genus 13 αἰϸΘΗΤΗΡΙΑ
G² in ras. ampliore, HM 14 et proprium add. G² in marg. (fuisse uidetur in textu
ubi nunc αἰσθητηριον legitur a correctore illatum) αἰϸΘΗΤΗΡΙΟΝ G² in ras. ampliore
19 contra om. G¹ 20 minora G¹ eorum quae secundum etc.] i. e. τὴν τῶν
κατὰ φύσιν οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν 21 salutem Duebner: salute GHM

natura inuentus non minus euigilatione secundum naturam est causa- 561
 leque propter naturam faciendi. si autem bonum est requies omni
 usitato quidem moueri, non ualentī autem continuatim et semper
 motum habere, quippe si malorum non obliuisceretur, corrumperetur:
 5 utilis itaque et necessarius in salutem somnus: igitur et naturalis. si
 enim necessarium est animal esse et saluari secundum sui naturam,
 cooperabitur ad salutem sibi omnino utrumque naturaliter et uicissim 90
 euigilantia et somnus. ostenditur autem et aliter somnus esse natu-
 ralis cum delectatione essendo et neque nocendo aut contristando sicut
 10 priuationes habitudinū. nullum enim causale salutis naturae contra
 naturam, neque sic delectabiliter et utiliter sicut ea quae sunt secun-
 dum naturam. somnus itaque insensibilitas quaedam est naturalis et
 communis passio animae et corporis, quoniam et communis eorum 1
 proprii sensus motus. manifestum quoque et illud, posse praedictis
 15 ut conceditur particulis animae separari nutritium in habentibus
 animam corporibus, et quia hoc poterit extra esse alia sicut in sur-
 culis; eaque quae sunt sensuum et aliarum animatiuarum uirtutum
 quasi in corpore factarum nihil sine nutritio posse operari: ut hinc
 sit clarum quia sensibus per somnum silentibus somnus circa nutriti-
 20 uam partem animae operatur non indigens ad hoc aistheteriorum motus. 10

Titulus deest.

562

Causa autem somni animalibus est extrinsecus intrans aescā, et
 intrinsecus umidorum et calidorum superhabundantia consistens ex
 quibusdam causis. ex tali enim aescā in receptiuis existente locis
 25 uaporatio efficitur in uenas et inde in caput emittitur. necessarium

2 cf. Aristot. 455^b17: πρῶτον μὲν οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν ἕνεκά του ποιεῖν, τοῦτο
 δ' ἀγαθόν τι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν παντὶ τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' αἰεὶ καὶ συνεχῶς
 κινεῖσθαι, μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ὠφελίμον . . . ὥστε σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζώων
 ὑπάρχει 13 Id. 454^a10: οὔτε τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ἴδιον, οὔτε ἄψυχον σῶμα δυνατόν
 αἰσθάνεσθαι. διωρισμένων δὲ πρότερον ἐν ἑτέροις περὶ τῶν λεγομένων μορίων τῆς ψυχῆς,
 καὶ τοῦ μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων ἐν τοῖς ἔχουσι σώμασι ζώῳ, τῶν δ' ἄλλων
 οὐδενὸς ἄνευ τούτου, δῆλον ὡς ὅσα μὲν αὐξήσεως καὶ φθίσεως μετέχει μόνον τῶν ζώντων,
 ὅτι τούτοις οὐκ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ' ἐγρήγορις, οἷον τοῖς φυτοῖς 24 Id. 456^b3: τῆς
 μὲν οὖν θύραθεν τροφῆς εἰσιούσης εἰς τοὺς δεκτικοὺς τόπους γίνεται ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς
 φλέβας, ἐκεῖ δὲ μεταβάλλουσα ἐξαιματοῦται καὶ πορεύεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν

2.3 omni usitato] omnibusitato G¹ 4 quippe - corrumperetur G² in ras. (25 fere litt.
 eras.) 9 cum delectatione etc.] i. e. τῷ μεθ' ἡδονῆς εἶναι καὶ τῷ μήτε βλάπτειν μήτε
 λυπεῖν ὥσπερ αἰ στερήσεις ἕξεων 15 particulis] -ticulis G² in litura (5 fere litt. elutae)

16 potuerit G¹ alia] -a G² in ras. (3 litt. eras.; fuit fort. aliorum) 18 nutritiuiuo
 (sic) G 19 somniui G¹ 20 aistheteriorum G² in ras. ampliore 21 tit.
 add. HM; Ubi sit animalibus causa somni 25 uaporatio G² in ras.

enim quod compellitur usque ad quoddam compelli, deinde reuerti et 562
transmitti: calidum quoque uniuscuiusque animalium ad superius con- 20
suevit leuari, et ibi cumulatim grauatas materias ab ipso accidit
iterum reuerti et deorsum ferri et refrigerare calidum quod circa cor
5 est. tali autem refrigeratione facta somnus inducitur. umiditatis
enim uapores usque ad superiora implentes circa cerebrum in quod
cumulantur, quod est frigidissimum omnium quae sunt in corpore,
aggrauant caput et palpebras et dormire faciunt. cum uero fluxerint
deorsum et reuersione illud calidum in ipsum cor compulerint, tunc 30
10 habundantia umidae escae refrigerat calidum quod circa cor est, sicut
superposita multa ligna igni refrigerare faciunt, et tunc dormire prae-
parat. efficitur enim somnus corpulento subleuato a calore per uenas
ad caput; et dum superatur ex habundantia grauatum, iterum repel-
litur et deorsum fluendo gregatim infirmari facit naturalem cordis
15 calorem. digestionem autem facta et somnus conquiescit: quamdiu enim
indiscretus est sanguis post aescae affectionem, somnus fit; discreto 40
uero sanguine et puriore ad superiora collocato, turbulentiore autem
partibus quae sunt deorsum insidente, resurgit animal ex aescae
grauitate absolutum. causale ergo dormiendi est a corpulento suble-
20 uato a connaturali calido pressura cumulata ad primum et proprium
αισθητηριον. somnus enim primi αισθητηριου defectus ad non ualendum
secundum propriam caliditatem operari, ex necessitate quidem animali
factus pro salute: saluat enim requies. sed sicut superintroducta 50

1 Aristot. 456^b20: ἀναγκαῖον γὰρ τὸ ἀναθυμιάμενον μέχρι τοῦ ὠθεῖσθαι, εἴτ' ἀντιστρέφειν καὶ μεταβάλλειν καθάπερ εὐριπον. τὸ δὲ θερμὸν ἐκάστου τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι· ὅταν δὲ ἐν τοῖς ἄνω τόποις γένηται, ἀθρόον πάλιν ἀντιστρέφει καὶ καταφέρεται
6 cerebrum] Id. 457^b29: πάντων δ' ἐστὶ τῶν ἐν τῷ σώματι ψυχρότατον ὁ ἐγκέφαλος.
8 aggrauant] Id. 456^b32: ἀδυνατοῦσιν αἶρειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα — 456^b26: βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν 10 Id. 457^b17: ἔτι δὲ πολλῆς ἐμπιπτούσης τροφῆς, ἢν ἀνάγει τὸ θερμὸν, ὡσπερ τὸ πῦρ ἐπιτιθεμένων τῶν ξύλων, καταψύχεται ἕως ἂν καταπεφθῇ. γίνεται γὰρ ὁ ὕπνος, ὡσπερ εἴρηται, τοῦ σωματώδους ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφαλὴν. ὅταν δὲ μηκέτι δύνηται, ἀλλὰ τῷ πλήθει ὑπερβάλλῃ τὸ ἀναγκέν, πάλιν ἀνταπωθεῖται καὶ κάτω ῥεῖ 14 Id. 457^b16: τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν ποιεῖ ἐξ-
δυνατεῖν καὶ ὑποχωρεῖν 16 Id. 458^a21: διὰ δὲ τὸ γίνεσθαι ἀδιακριτώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν τῆς τροφῆς προσφορὰν ὁ ὕπνος γίνεται, ἕως ἂν διακριθῇ τοῦ αἵματος τὸ μὲν καθαρώτερον εἰς τὰ ἄνω, τὸ δὲ θολερώτερον εἰς τὰ κάτω. ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς βάρους. τί μὲν οὖν τὸ αἴτιον τοῦ καθεύδειν εἴρηται, ὅτι ἢ ὑπὸ τοῦ σωματώδους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντιπερίστασις ἀθρόως ἐπὶ τὸ πρῶτον αισθητηριον· καὶ τί ἐστὶν ὁ ὕπνος, ὅτι τοῦ πρώτου αισθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ ἀνάγκης μὲν γινόμενος (οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῷον εἶναι μὴ συμβαι-
νόντων τῶν ἀπεργαζομένων αὐτό), ἔνεκα δὲ σωτηρίας· σώζει γὰρ ἢ ἀνάπαυσις

3 ibi *G*² in ras. (5 *litt* eras.) 10 escae *G*¹: aescae *G*² 12 enim *add. supra*
versum G 14 facit] recepit facit *G*¹ 20 praesura *G* 21 ΑΙΘΗΤΗΡΙΟΝ
*G*² in ras. ΑΙΘΗΤΗΡΙΟΝ (sic) *G*² in ras.

aesca somnum facit habundantia umiditatis, sic et conceptio facta in- 562
 terius siue a lassitudinibus siue etiam infirmitatibus: concipitur enim
 ex labore ueluti quaedam aesca indigesta, nisi quaedam frigida sit
 abundantia, quod et infirmitates quaedam faciunt, quaecumque ex
 5 abundantia calidi et umidi fiunt. tali igitur indigesta aesca inflante
 ex calore et repulsa deorsum cumulatim et calorem refrigerante effi-
 citur dormire: eadem enim et ibi umidorum ascensio et iterum re- 60
 fluxio. dormire igitur est refrigeratio; causalia autem dormiendi
 calida, quia synodus quaedam est somnus intus calidi et compressura
 10 naturalis. ac per hoc accidunt dormientibus corporalia quidem talia:
 tunc equidem grauiora et umidiora esse corpora et algidiora, et tunc
 solummodo corporis in similitudinem, neque fieri fluxum sanguinis
 sed breuiorem et pigriorem, plus quoque quam euigilantes inspiratio-
 nem et respirationem. spiritualia uero: tunc somniari et recordari 70
 15 sine omni sensu uel intelligentia phantasmatum, et dormientes quam
 uigilantes contemplatiores esse et inuenientiores uerorum. grauiora
 igitur corpora fiunt dormientium propter quietem: ueluti enim defec-
 tus spiritus ex membris fit concumulato calido ad id quod intus est:
 spiritus enim et calor corpus extendunt, solutionem uero umiditas et 563
 20 grauitas sequuntur, leuigantia dum deficiunt: spiritus enim et calor
 inflans in toto corpore facit illud leuius. ex eadem quoque causa 80
 algidiores fiunt dormientes: calore enim relincente et concumulato
 ad id quod intus est, necessarium refrigerari ea quae sunt extra, et
 sic rigidiores fiunt, et ob hoc sanguis incrassatur. his consequens est
 25 et digeri aescam facilius et somnolentos incrassari corpus: etenim
 circumpressum calidum et totum interius cumulatim digerit facile et
 cito, ita ut et nutribiliora et pinguiora corpora sint: hoc enim a nullo
 euigilantium sensu impeditur. spiritus operans per suum naturalem 90
 impetum facit motationem aescae: unde turbulenti somni ad digestio-

2 cf. Aristot. 456^b34: ἔτι δ' ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν γὰρ κόπος συντηκτικόν, τὸ δὲ σύν-
 τηγμα γίνεται ὡσπερ τροφή ἄπεπτος, ἂν μὴ ψυχρὸν ἦ. καὶ νόσοι δὲ τινες ταῦτο τοῦτο ποι-
 οῦσιν, ὅσαι ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ 9 Id. 457^b1: ὁ ὕπνος ἐστὶ σύννοδός
 τις τοῦ θερμοῦ εἴσω καὶ ἀντιπερίστασις φυσική 10 cetera quae secuntur ex Theo-
 phrasto videntur desumpta 12 cf. Aristot. 521^a15: τοῖς δὲ καθέδουσι ἐν τοῖς ἐκτός
 μέρεσιν ἔλαττον γίνεται τὸ αἷμα, ὥστε καὶ κεντουμένων μὴ βεῖν ὁμοίως

3 nisi G¹: si non G² partim in ras. 6 afficitur G 7 ibi] * ibi G² ex emend.
 (fuisse hic Duebnero videtur) 9 compraesura G 11 equidem ex quidem fact. G
 12 in similitudinem] in om. G¹ neque fieri etc.] fuit fort. graece μηδὲ (ὁμοίως)
 γίνεσθαι τὴν τῆς αἵματος βροχὴν 15 fastamatum G 16 contemplatiores G¹H
 17 ueluti etc.] graece fort. οἶον γὰρ κατάληψις πνεύματος γίνεται ἀπὸ τῶν μερῶν συναθροί-
 σθέντος τοῦ θερμοῦ εἰς τὸ ἔσω 18 membris G 20 leuigantia dum deficiunt]
 i. e. ὅταν τὰ κομφύζοντα ἐπιλπη 21 causam G¹ 25 incrassari G [graece fuit τοῖς
 ὑπνωτικούς παχύνεσθαι τὸ σῶμα] 26 circumpressum G 29 degestiores G¹

nes non sufficiunt. per uero in ea quae intus sunt caloris collectio- 563
 nem pallidiores sunt dormientes: formositatis enim incrementum in
 sanguine caliditas facit. per hoc uero et sudant magis dormientes:
 refrigeratio enim eorum quae extra sunt facta est; calidum uero in
 5 unum locum intus conglobatum cito soluit carnem et plus facit uapo-
 rationem; soluta uero uaporatione umiditatis sudor demittitur factus 1
 non ex toto corpore, sed circa pectus et collum et caput. pedes uero
 calidi dormientium: caliditas enim intus impetum facit et in id quod
 est deorsum. fit autem et solutio ex somnis caliditate intrinsecus
 10 umidis similiter solutis: spiritus enim in dormientibus non distentus
 in totum corpus soluit residuum. haec autem accidunt somnis dif-
 ferenter ad aetates et naturas et tempora et horas, adhuc etiam a loco- 10
 rum causa, sicut et ex aliis modis quos non est nunc opus enumerare,
 quaestione ostensa, quia ad somnum umiditatem oportet calidam in-
 15 esse et eandem cumulatam intus, ex qua facile aescia digeritur. utrum
 uero calidus an frigidus accipiendus sit somnus, ex hoc est intellegend-
 um. digerendo enim et nutriendo magis est calidus: si uero refrige-
 rari facit quod est extra, multo frigidus intellegendus sit, et quia 20
 a dormiendo dum resurgimus, sapientes efficimur, procedente uero
 20 hora minus: intelligentia enim per refrigerationem, remissio uero ex
 caliditate, somnusque ex hoc frigidus, ita ut magis etiam corpus refrige-
 ratum in tempore post somnum sit. ueruntamen aequae est dicen-
 dum quia, sicut ipse somnus discernitur per partes quasdam quidem
 ex calidis, ut eae quae sunt intus, quasdam uero ex frigidis, ut
 25 ipsae extrinsecus, talis attribuenda est ei natura. tanta igitur de na- 30
 tura somni dicta ostendunt neque duplicem alligari animam dormien-
 tibus animalibus, inactualem quidem actuaalemque, neque unam in
 utrumque per medium diuisam. ex his uero occasionibus et tertium
 discutietur capitulum habens sic:

2 cf. Aristot. 867^b31: διὰ τί οἱ καθεύδοντες μᾶλλον ἰδροῦσιν; ἢ διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν· ἀθροισθὲν γὰρ τὸ θερμὸν ἐντὸς ἐξελαύνει τὸ ὑγρὸν (v. etiam 869^a13)

1 per uero *etc.*] *i. e.* διὰ δὲ τὴν εἰς τὰ ἔσω τοῦ θερμοῦ συνάθροισιν caliores G¹
 2. 3 formositatis - dormientes *add. in marg. G* 2 formositatis enim incrementum]
 -tis enim incrementum G² *in ras.* (G¹ *omississe videtur incrementum*) 5 uaporationem
 G² *in ras.* 6 uaporatione G² *in ras.* umiditatis] -is G² *in ras.* 12 aeta-
 tis G 13 sicut et G²: sic ēt (*i. e.* sic etiam) G¹ 14 quaestio G¹ 16 in-
 tellegendum G¹: intelligendum G² 17 digerendo *etc.*] *fuit fort. graece* τῷ μὲν γὰρ
 πέττειν καὶ τρέφειν [μᾶλλον] ἐστὶ θερμὸς· εἰ δὲ ψύχασθαι ποιεῖ τὸ ἔξω πολὺ (μᾶλλον) ψυχρὸς
 νοητέος ἂν εἴη 18 intellegendus G¹: intelligendus G² 19 a dormiendo *Duebner*:
 * dormiendo G 22 aequae G 25 ipse G¹ [*graecae fuit* ὡς αὐτὰ τὰ ἔξω]
 26 alligari G² *in ras. ampliore*

CAP. III.

563

Titulus deest.

Et hoc autem: quid est uisio et unde fit? et, si notitia animae est, an dii an daemones ostendunt ei? si enim notitia animae est, 5 quare in tempore uelut ignorantiae et insensibilitatis dum sit ipsa, circa ea quae futura sunt fortior et potentior est — unde et prophetias quasdam dicunt quidam — in uigilando uero ipsa animae notitia circa futura eandem firmitatem non habet neque prophetat? et si uisio ab animae notitia est, quare per somnium notitia ueluti auditus et 10 uisus et gustandi sensus est, siquidem somniatim accidit comedere quaedam et ueluti sentire nos gustum uisibilium ciborum: ea uero uigilantis usque ad opinionem solummodo, extra uisionem uero nullum sensum adhibet notitia? in hunc modum et de auditu et uisu est dicendum. considerantes igitur quid est uisio et unde et quo modo 15 somnia fiunt, dicimus sic: non est passio sensus somnari: impossibile enim dormientem et coniuentem uidere aut aliquid omnino sentire: 20 sed neque intelligentis et opinantis partis est animae, quia nihil intellegi uel opinione conici sine sensu possibile apparentium sensorum per somnos. igitur manifestum quia sensiuae partis est somnium, 20 cuius quidem et ipse somnus. non enim alia quadam parte animalium est somnus, alia uero somnari, sed eadem, dum phantasia ex sensiuua sit. est enim phantasia motus ex facto sensu secundum 30 operationem. in somno uero phantasma somnium dicimus, apertum quia sensiuuae quidem partis est somnari: illud itaque phantasticum

15 Aristot. 458^b7: ἀδυνατεῖ δὲ πάντα μύοντα καὶ καθεύδοντα ὄραν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, δῆλον ὅτι οὐκ αἰσθανόμεθα οὐδὲν ἐν τοῖς ὕπνοις. οὐκ ἄρα γε τῇ αἰσθήσει τὸ ἐνύπνιον αἰσθανόμεθα 17 Id. 459^a8: ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο δὲ καλοῦμεν ἐνυπνιάζειν φανερόν 19 Id. 459^a12: ὑποκείσθω δ', ὅπερ ἐστὶ καὶ φανερόν, ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος· οὐ γὰρ ἄλλω μὲν τινι τῶν ζώων ὑπάρχει ὁ ὕπνος, ἄλλω δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ 22 Id. 459^a17: ἔστι δὲ φαντασία ἢ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη κίνησις, τὸ δ' ἐνύπνιον φαντασματὰ τι φαίνεται εἶναι (τὸ γὰρ ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον λέγομεν, εἴθ' ἀπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ γινόμενον), φανερόν ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ μὲν ἐστὶ τὸ ἐνυπνιάζειν, τούτου δ' ἡ φανταστικόν

2 *tit. add. H:* Quid est uisio et unde fit? 5 insensibilitates *G*¹ 9 ab *om.* *G*¹
 9.12 quare per somnium notitia—ea uero uigilantis] *i. e. graece* διὰ τί ἢ μὲν κατ' ἐνύπνιον ἔννοια—ἢ δὲ τοῦ ἐγρηγορούντος (*cetera non salis dispicio*) 12 extra uisionem uero *G*² *partim in ras., partim supra versum* (7 *lit. eras.*) 13 adhibet *G*² *in ras.*
 14 quid est] quidē *G* 16 coniuentem *G*²: conuenientem *G*¹ 17 intellegi *G*¹: intelligi *G*² 18 conici *bis scriptum in G, et in textu et in marg.* 23 fastasma *G*
 24 illud itaque *G*² *in ras.* (7 *lit. eras.*) fantasticum *G*

est. clarum quoque quia sensibilia per unumquodque αἰσθητήριον 564
 sensum inficiunt et facta ab eis passio non solum operantibus sensibus
 inest aistheteriis, sed etiam transeuntibus iam et cessantibus. ueluti
 si quid motum fuerit ab altero, non adhuc uero mouente tactum ip-
 5 sum, manet motum ita ut mouebatur altero, et aliud iterum secundo 40
 mouetur: in hunc modum et sensus secundum operationem motatio
 quaedam dum sit, praeparat passionem non solum sentientibus adhuc
 aistheteriis, sed etiam sentire cessantibus, inesse et multum et pro-
 funde: ueluti cum est color, uisum immittentes tempus multum deinde
 10 transmotantes in aliud, tale uidemus secundum in quodcumque trans-
 posuerimus uisum, qualis ante accepti erat color: et ad solem quoque
 aspicientes aut ad aliud quid clarum hoc patimur; coniucentes enim 50
 oculos primum quidem colorem eundem uidemus, deinde quod appa-
 ret nobis in rubeum motatur, et iterum uisui fit purpureum, usque
 15 dum in nigrum ueniat colorem et sic euanescat. hoc autem accidit
 et circa auditum et aliorum aistheteriorum unumquodque. manifestum
 igitur quomodo extra sensibilibus recedentibus remanent quaedam
 sensorum in aistheteriis, et horum quaedam quidem confusa, quaedam
 uero magis discreta. per hoc ergo non solum uigilantium motus a 60

1 Aristot. 459^a24: τὰ γὰρ αἰσθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν, καὶ τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει ἐν τοῖς αἰσθητήρσι ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθη-
 σεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν 4 cf. Aristot. 459^a29 6 sensus] Id. 459^b4: ἐπεὶ δὲ ἀλλοίωσις τις ἢ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. διὸ τὸ πάθος ἐστὶν οὐ μόνον ἐν αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητήρσι, ἀλλὰ καὶ ἐν πεπαυμένοις, καὶ ἐν βάρει καὶ ἐπι-
 πολῆς 9 ueluti] Id. 459^b11: κὰν πρὸς ἕν γρῶμα πολὺν χρόνον βλέψωμεν ἢ λευκὸν ἢ γλωρὸν, τοιοῦτον φαίνεται ἐφ' ὅπερ ἂν τὴν ὄψιν μεταβάλλωμεν. κὰν πρὸς τὸν ἥλιον βλέψαντες ἢ ἄλλο τι λαμπρὸν μύσωμεν, παρατηρήσει φαίνεται κατ' εὐθυωρίαν, ἢ συμβαίνει τὴν ὄψιν ὄρᾶν, πρῶτον μὲν τοιοῦτον τὴν χροῖαν, εἴτα μεταβάλλει εἰς φοινικεῖον κάπειτα πορφυροῦν, εἰς ἂν εἰς τὴν μέλαιναν ἔλθῃ χροῖαν καὶ ἀφανισθῇ 17 Id. 460^b1: ὑποκείσθω ἕν μὲν, ὅπερ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὅτι καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ αἰσθητὰ αἰσθητὰ ὄντα 19 Id. 460^b28: ἐκ δὲ τούτων φανερόν ὅτι οὐ μόνον ἐργηγορῶτων αἰ κινῆσεις αἰ ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων γινόμεναι τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἐνυπαρ-
 χουσῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν γένηται τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖται ὕπνος, καὶ μᾶλλον τότε φαίνονται μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐκκρούονται ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανί-
 ζονται ὡσπερ παρὰ πολὺ πῦρ ἔλαττον καὶ λῦπαι καὶ ἡδοναὶ μικραὶ παρὰ μεγάλας, παυσαμέ-
 νων δ' ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά· νύκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μόριον αἰσθήσεων καὶ ἀδυ-
 ναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ παλέρριαν,

1 ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΟΝ G² in ras. 2 sensum] sensus G¹ 3 aistheteriis G²
 in ras.: ΑΥΣΘΗΤΗΡΙΟΝ II et supra vers. G ueluti etc.] graece ita fere
 fuisse coniectio: ὅσον ἂν τι κινήθῃ ὑπ' ἐτέρου μηκέτι δὲ κινούντος τὸ θιχθὲν αὐτό, μένει κινού-
 μενον ὡσπερ ἐκινεῖτο τῷ ἐτέρῳ, καὶ ἄλλο πάλιν αὐ κινεῖται 4 tactu M Duebner
 5 motum om. G¹ 8 aistheteriis G² in ras. M: ΑΥΣΘΗΤΗΡΙΟΝ II (in mg.: al' aist-
 heteriis) 9 dolor G¹ 11 qualis ante accepti erat color] i. e. ὅσον τὸ τοῦ πρὶν
 παραληφθέντος ἦν γρῶμα 14 porpureum G 16 aistheteriorum (sic) G² in ras.
 18 aistheteriis G² in ras.

sensibilibus facti qui extrinsecus et qui ex corpore insunt remanent 564
 etiam sensibus iam transeuntibus, sed et cum dormimus: magis enim
 tunc apparent eo quod interdum quidem expellantur et euanescant in-
 telligentia et sensibus operantibus, sicut minor ignis a maiore et
 5 paruae passiones a magnis; noctu uero propter sensuum silentium et
 infirmitatem operandi supercrescunt etiam parua, et accidit eosdem
 motus fieri continuatim, saepe quidem similes, saepe uero dissolutos 70
 in alias figuras per subiectae materiae resultationem. ac per hoc
 neque post aescam continuo, sicut neque infantibus, somnia apparent.
 10 quomodo in umido perturbato nulla umbra apparet uel etiam pertur-
 bata uidetur, silente uero umido pura, apparent in dormiendo phan-
 tasmata et reliqui motus qui a sensibilibus accidunt. itaque et me-
 lancholicis et febricitantibus et inebriatis uisiones turbatae apparent;
 inflatione uero sedente et sanguine discreto † tantus † salutaris sen- 80
 15 sorum motus ex unoquoque sensibilium consequentia et ordinata facit 565
 somnia. sciendum autem esse ex his quae per diem fiunt aut cau-
 sam aut signum aut consequentiam et conueniens. causa quidem
 sunt quaecumque ad iter agendum naturaliter insunt et ad intelligen-
 tiam mouendi in operationem utiliter apparentia; signum uero quod
 20 secundum motum nocturnalium phantasmatum factum; conueniens
 autem cum ex quadam fortuna ea quae cum die fiunt consequuntur. 90
 motus quoque per diem, parui quidam dum sint, maioribus euigilatiuis

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως καταφέρονται καὶ γίνονται φανεραὶ καθισταμένης τῆς παραχῆς.
 δεῖ δ' ὑπολαβεῖν ὡσπερ τὰς μικρὰς θίνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς γινομένας, οὕτω τὴν κίνησιν
 ἐκάστην γίνεσθαι συνεχῶς, πολλάκις μὲν ὁμοίως, πολλάκις δὲ διαλυομένας εἰς ἄλλα σχήματα
 διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. διὸ καὶ μετὰ τὴν τροφήν καὶ πάμπαν νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παιδίοις,
 οὐ γίνεται ἐνύπνια· πολλὴ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς θερμότητα. ὥστε καθάπερ
 ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφόδρα κινή τις, ὅτε μὲν οὐδὲν φαίνεται εἶδωλον ὅτε δὲ φαίνεται μὲν διεστρα-
 μένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἄλλοιον ἢ οἶόν ἐστιν, ἡρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά,
 οὕτω καὶ ἐν τῷ καθεύδειν τὰ φαντάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν
 αἰσθημάτων ὅτε μὲν ὑπὸ μείζονος οὖσης τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανίζονται πάμπαν, ὅτε δὲ
 τεταραγμένοι φαίνονται αἱ ὄψεις καὶ τερατώδεις καὶ οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς με-
 λαγχολικοῖς καὶ πυρέττουσι καὶ οἰνωμένοις· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάθη πνευματώδη ὄντα
 πολλὴν ποιεῖ κίνησιν καὶ παραχῆν. καθισταμένου δὲ καὶ διακρινομένου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς
 ἐνάμοις, σφρομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' ἐκάστου τῶν αἰσθητηρίων ἐρρωμένα τε
 ποιεῖ τὰ ἐνύπνια, καὶ φαίνεσθαι τι καὶ δοκεῖν διὰ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως καταφερόμενα ὄραν,
 διὰ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκούειν 17 cf. Aristot. 462^b27, 463^a22 22 Id.
 463^a7: αἱ γὰρ μεθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, ἂν μὴ σφόδρα μεγάλα ὡς καὶ ἰσχυραὶ, λαν-
 θάνουσι παρὰ μείζους τὰς ἐγρηγορικάς κινήσεις. ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοῦναντίον· καὶ γὰρ αἱ
 μικραὶ μεγάλα δοκοῦσιν εἶναι. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν συμβαινόντων κατὰ τοὺς ὕπνους πολλάκις·
 οἶονται γὰρ κεραυνοῦσθαι καὶ βροντᾶσθαι μικρῶν ἤχων ἐν τοῖς ὡσὶ γινομένων, καὶ μέλιτος
 καὶ γλυκέων χυμῶν ἀπολαύειν ἀκαριαίου φλέγματος καταρρέοντος, καὶ βαδίζειν διὰ πυρὸς καὶ
 θερμαίνεσθαι σφόδρα μικρὰς θερμοσίας περὶ τινὰ μέρη γιγνομένης

4 minor G²: minimus G¹ 11 fantasmata G 14 tantus] nihil respondet in graeca
 oratione 15 ordinata] fuit fort. graece καθεστῶτα (cf. Gloss. gr. lat. de Laon
 p. 193 Miller) 20 fantasmatum G 21 fortuna G

motibus demoliuntur, sicut diximus; in dormiendo uero contrarium: 565
 etenim parui magni uidentur esse, clareque in accidentibus per som-
 nos; aestimant enim fulminare et tonare paruis sonitibus in corpori-
 bus factis; similiterque melle et dulcibus undis frui breui phlegmate
 5 defluente; et ingredi per ignem et calefieri (aut etiam in aquam im-
 mitti) parua nimis caliditate (aut etiam umiditate) facta circa quas 1
 dam partes. uidetur quoque esse mirabile quia eorum quidem quae
 in somnis fiunt phantasmatum resurgentes recordamur, eorum uero
 quae agimus uigilantes nullam in somnis phantasiam aut memoriam
 10 habemus. causa autem, quia memoriae fiunt aut eorum quae senti-
 untur aut phantasia uidentur: neutrum autem per somnos accidit:
 dormientes enim non sentimus; et eorum quae secundum ueritatem 10
 aguntur nullum est phantasticum, itaque consequenter neque somnium.
 sunt autem eorum quae per somnos fiunt quaedam non solum ex
 15 phantasia quadam sed et passione alia: sicut esurientes aut sitientes
 aut etiam saturati aescia uidentur manducare. si uero phantasmatum
 aliquando memoriam habent dormientes, sed quae ab eis acta sunt
 ignorant: neque enim quoscumque alios motus euigilatiuos mouentur
 per somnum aut recordantur, utpote conuersiones mentis excessus 20
 20 afflictiones et alias motabilitates. multis namque particulis operan-
 tibus sentire apparent gustu et tactu et auditu, et aestimant sitientes
 ad fontes currere et consequenter aliis passionibus impetum facere.
 apte uero et secundum tempus aut corporis qualemcumque et posi-
 tionem et recubitum somnia fiunt turbulentiora aut magis pura. circa
 25 enim uer et autumnum turbida et falsa, ueluti ab ipsa continuo aescia;
 matutina uero cessante iam perturbatione pura. et iterum qui sunt 30
 supini somniantur, proni uero dormientes bene collocantur, id est
 minus somniantur. et haec quidem et plura alia quisquis ostendere
 potest communioni animae et corporis tradens sensibilis phantasiam
 30 et omnino somnari, siquidem oportet haec quidem naturalibus ratio-
 nibus de anima sic incorporali et diuiniore intelligere. etenim et
 uacantium naturalibus quidam ad hoc unum intendebant, non solum
 a sensibilibus susceptionibus sed etiam ab ipsa anima causas esse som- 40
 niorum, eo quod futura consueuit praeuidere et quae a se agenda 566
 35 sunt aut aliter accessura praesignificare. separata enim corpore me-

7 quae secuntur fort. ex Theophrasto desumpta 25 cf. Aristot. fr. 232, 1519b30;
 Plin. N. H. 28. 54 28 ex alio fonte (Neoplatonico, ut uidetur) 35 cf. Cicero
 de Div. 1. 63

1 motibus] -ti- G² partim in ras. 2 clarumque Duebner 3 estimantur G
 4 flegmate G 8 fantasmatum G 10 habemus G²: habens G¹ 15 fan-
 tasia G 16 uidentur CHM: uident G 18 mouentur con. Duebner: mouent G
 19 mentis excessus (sic) G² in ras. (8 fere litt. eras.) 26 cesante G 27 sopini
 CGH 29 et ante sensibilis add. G¹

lioribusque operationibus et uirtutibus cumulata, praeclarum quomodo 566
 per se ipsam facta et a nullo corporalium perturbata contemplatur
 pure et prae oculis facit futurum. unde et prouida per somnos est:
 non autem hoc fieret, nisi etiam cum corpore unum esset animal, et
 5 sine corpore unum quiddam esset anima. saluat quidem suam essen- 50
 tiam, unita uero corpori, et consequenter separata, ad naturalem sic
 unitatem constituendam. si autem per somnos rigida membra tegi-
 mus et digitum stringimus, abstrahere quodam anulum uolente, uelo-
 cem oportet per hoc arbitrari ad illam partem consensum animae:
 10 plaga enim aut clamore insultante insilit tota corpori et induit illud
 pulcre propria uirtute, relicto eo quod paruum est, et per illam mo-
 uetur partem naturalis et tota operando, quasi non partita in ipso, 60
 et partitis quibusdam distinctionibus totius uirtutis utitur. dormit ergo
 uniuerso corpori, et digito uigilat ad tangentem et adtrahere festinan-
 15 tem, eoque timide tangente ad illam partem uigilauit. si igitur segre-
 gatur corpore in somnis, digna fieri potest deo missis uisionibus —
 et nunquid hoc uidetur Aristoteli et quibusdam ex illius schola —
 et a deo missas operationes et uirtutes accipit, quas pulcre habet et
 facile commixta intellectualibus. unde et sine somnis anima corpo- 70
 20 ralis purgata intellectuales habet receptiones et cum diuina quadam
 operatione praeuidet futurum.

CAP. IV.

Titulus deest.

Et hoc autem deliberandum, quare per unumquodque climatum
 25 sint IIII conuersiones solaris anni, uernalis et aestiua et autumnalis
 et hiemalis: et his in una distinctione temporis factis, diei et noctis
 magnitudo et breuitas et aeris perturbationes et nimbus et caliditas
 et frigiditas per unumquemque locum et clima differt et uariatur.
 plures enim pluuias per boreas partes in hieme fiunt, in australibus
 30 uero partibus in aestate. est autem et in una regione aut loco co- 10
 gnoscendum, ubi altitudinis quidem aut profunditatis aut austri aut
 aquilonis nullam habet differentiam, aeris uero perturbationes et imbres

16 cf. Aristot. 463^b13: θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια, οὐδὲ γέγονε τούτου χάριν, δαιμόνια μὲντοι

7 tegimus] *fort.* tangimus 9 consensum animae] *i. e.* τὴν τῆς ψυχῆς συναίσθησιν
 10—13 *in his nihil satis dispicio, et intemptata relinquo* 14 degito *G*² *fort.* ab-
 strahere 21 operationem *G*¹ 23 *tit. add. H:* Quare per unumquodque climatum
 sint IIII conuersiones solaris anni 24 unumquoque climatum *G* 25 uernalis
ex uersalis fact. G 32 nullam *CHM:* nulla *G*

in plus et minus caliditate aut frigiditate differunt. primum redar- 566
 guere oportet de quaestione minus acute scribentes: neque enim IIII
 anni motationes dixerit quis conuersiones nominans, sed magis horas
 uocant ueteres sapientes, quamuis quidam in abusione conuersiones 20
 uocent eas non proprie: et per unumquodque septem climatum non
 inuenerit quis quattuor horarum alienationem et continuitatem per
 tempora factam. de approbatione autem horum haec oportet anti-
 cipare per contemplationem. conuersio enim est proprie tempus per
 quod sol ab aquilonalibus ad australia aut ab australibus ad aquilo-
 10 nalia incipit transmigrare; ac per hoc circulos facit qui dicuntur tro-
 pici. tropici enim sunt cycli in quos ueniens sol et oriri incipiens 30
 conuersiones facit: aestiuus quidem in quo factus sol et incipiens ab
 aestiuo ortu aestatem facit; hiemalis uero in quo hiemali oriens ortu
 facit hiemem; medius autem horum aequinoctialis cyclus in quo fac-
 15 tus sol utrumque aequinoctium facit. est enim uernale aequinoctium
 quod sol perficit ab hiemali tropico particulatim in aequinoctialem
 ueniens; autumnale autem quod ex aestiuo tropico transcendens in 567
 aequinoctialem cyclum facit. duabus igitur, ut dixeram, existentibus 40
 conuersionibus et duobus tropicis cyclis, unus quidem est cyclus
 20 aequinoctialis, duo uero per eum aequinoctia fiunt. per hanc υποθεσιν,
 id est quaestionem finitam, dicimus duos quidem tropicos cyclos a
 conuersionibus denominatiue uocatos παραλληλους, id est similes siue
 consequentes, medium uero aequinoctialem.

Titulus deest.

25 Sciendum autem, quicumque terram rotundiformem dicunt esse 50
 quinque zonas in terra subponunt: duas quidem utrimque extremas
 inhabitabiles ab excellentia concretas et frigidas uocabant; sub ipsis
 enim sunt polis qui utrimque extremitates sphaerae obtinent, merito
 longe remotae sunt ex uia per quam sol iter facit: mediam uero
 30 harum quinque ardentem, quasi sub ustione flagranti inhabitabilem,

26 cf. Gemini Elem. ap. Petav. Uran. p. 49 E

^{id}
 1 frigitate (sic) G 5 graece fort. και καθ' ἑν ἕκαστον τῶν ἑπτὰ κλιμάτων οὐκ ἂν
 εἶροι τις τεττάρων ὥρων ἀλλαγὴν καὶ διαδοχὴν κατὰ χρόνους γινομένην 9. 10 aquilonia G¹
 12 conuersiones G¹ 14 ciclus G¹ 20 ΥΠΠΟΘΕCIN G 22 ΠΑΡΑΛΛΗΛΟC
 G id est similes siue consequentes] graece τουτέστι παραλληλούς ἢ συμπαρακολου-
 θούοντας 24 tit. add. M: De quinque zonis quae caelum tenere a sapientibus seculi
 asseruntur 26 utrumque G¹: utrunque G² 28 sunt] fort. dum sunt i. e. οὔσαι
 utrimque] utrūque G¹: utrūque G² sperē G¹: sperē G² 29 longue G¹
 30 quinque add. G² in marg.: V G in textu

a tropico peruenientem in alterum tropicum; duas autem solas esse 567
 habitabiles, quarum utraque ponitur παραλληλος inter unam gelidarum 60
 et mediam ignitam, quasi extremitatibus accipientes concretum et
 calidum aera qui in ipsis est temperando; et boream quidem habitari
 5 a nobis, austrum uero ab aliis nobis oppositis. itaque ad positionem
 zonae potest idem tropicus aliis quidem hiemalis esse, aliis uero
 aestiuus. tropico ergo habente talem nominis proprietatem, id est
 continente motationem secundum horas, dixerit quis quattuor discerni
 et impleri annum. sunt autem solae IIII anni horae, quantum aiunt 70
 10 plurimi, etsi quidam duas solas dixerunt uel III, alii uero etiam
 plures quam IIII: qui autem IIII eas diffiniunt, duplas esse uirtutes
 uniuscuiusque horae dicunt; et ueris quidem quod a zephyro ad
 aequinoctium hiemale uer esse frigidum simul et umidum subsistens,
 quod uero reliquum uer album, umidam et calidam habens uirtutem;
 15 aestatis autem quoddam quidem quasi uernale usque ad aestiuam
 conuersionem calidum esse et umidum, quoddam uero autumnale cali-
 dum et siccum; autumnii uero aestiualior quidem portio sicca est et 80
 calida, subhiemalis autem sicca et frigida: hiemis quoque prima qui-
 dem frigida et sicca, ultima uero frigida et humida. de horis quidem
 20 tanta quisquis notare potest utiliter. his igitur ita diffinitis consi-
 derabimus etiam ea quae sunt de dierum differentia, primum quid
 est dies manifestantes. dicitur enim dies tripliciter, aut secundum
 corpus aer a sole illuminatus; aut secundum ab ortibus in occasus
 tempus extentum in quo centrum solis ab ortu in occasum peruenit, 90
 25 id est tempus a quo sol incipit superare orizontem usque dum totus
 occidat: dicitur quoque diei et noctis tempus dies. annum itaque
 unum sic CCC LXV dicimus dierum et partis alicuius ex ambobus
 comprehendentes tempus. orizon autem dicitur circulus diuidens
 manifestum mundi ab occulto, et extremus uisibilis hemisphaerii quod
 30 supra nos est circularis finis in campum pelagi undique nihil omnino

5 cf. Geminus l. c. p. 18E

20 cf. Gemin. l. c. p. 22A.

28 cf. Gemin. l. c. p. 20B

1 a *Duebner*: aut *G* 9 sole *G*¹ 10 dixerunt] dixēr *G* 12 *graece fort.* καὶ
 τοῦ μὲν ἕαρος τὸ μὲν ἀπὸ ζεφύρου ἐπὶ τὴν χειμερινὴν ἡσημερίαν ἕαρ * * εἶναι, ψυχρὸν ἄμα
 καὶ ὑγρὸν ὑφεστὸς, τὸ δὲ λοιπὸν ἕαρ λευκόν, ὑγρὰν καὶ θερμὴν ἔχον δύναμιν 21 etiam ea]

* * * ^{ea}
 etiam *G* add. *G*² in marg. DE DIE 23 *graece fort.* κατὰ τὸν ἀπὸ τῶν ἀνα-
 τολῶν ἐπὶ τὰς δύοσις χρόνον παρατεινόμενον (κατὰ χρόνον τὸ ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν εἰς τὰς
 δύοσις ἐκτεινόμενον. *Duebner*) 27 post alicuius 6 fere litt. eras. *G* (fuit fort., ut
Duebnero uidetur, alicunde) ex ambobus etc.] i. e. τὸν ἐξ ἀμφοῖν συνελδόντες χρόνον

28 circulus om. *G*¹ spatio vacante 29 hemisperii *G* 30 in campum pelagi] i. e.
 εἰς τὸ πεδίον τοῦ πελάγους [aliter *Duebner*: 'Videatur hic Priscianus, ut Plotinus, imo Graeci
 omnes, homericis uocabulis usus esse, ueluti κατ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης, quae virgilianis red-
 diderit interpret']

Supplem. Arist. I 2 Priscianus Lydus.

obsistente, ita ut in circulari plano ambiat et resecet mundi mani- 567
festam sectionem, ad ueritatem quidem minor hemisphaerio, ad uisum 1
uero hemisphaerium. ad solem quoque ortus et occasus dicitur qua-
drupliciter, orizonte enim diuiso tropicis cyclis in ortus et occasus,
5 aquilones et meridies, est quidem orientalis ad solem locus per orien-
tale hemicyclium receptus transitus eius ab aestiuo ortu in hiemalem
ortum diuisus ab aequinoctiali ortu: occasus autem per diametrum, 10
cui locus ab aestiuo occasu in hiemalem, medium habens aequinoc- 568
tialem occasum. aquilonales uero partes orizontis sunt a manifesto
10 polo, meridianae autem et australes e contrario ab occulto positae
sunt polo. omnis enim sphaerae intelligunt duas extremitates quae
dicuntur poli: unam quidem ad borealem partem, alteram uero ad
australem positam: deinde accipientes quasi lineam inchoantem a centro
borealis poli, et eandem in centrum australis poli oblique ducentes, 20
15 axem nominant circa quem omnem circulariter dicunt uolui sphaeram,
utroque polorum ueluti signo et centro quodam immobili manente.
ac per hoc inclinatum faciunt axis lineam, quia aiunt borealem qui-
dem polum sursum positum et nobis semper manifestum, australem
uero deorsum et semper occultum; et ueluti ex superioribus partibus
20 tractum axem usque inferiores flexum esse et non per rectam extendi
lineam. borealibus itaque sursum positis, quoniam zodiacus cyclus 30
obliquus per tropicos tangitur quidem utrisque per tropica signa, oc-
casu uero et ortu bis aequinoctialem secatur cyclum per aequinoctialia
signa per utramque orizontis partem, orientalem scilicet et occiden-
25 talem: et hinc multum quidem borealibus distat, australibus uero
appropinquat. propterea etiam inaequalitas locorum contraria fit:
aiunt enim inclinari mundum ab arcturis ad meridiem, non inclinato
secundum essentiam mundo et erecto sed a nobis secto orizonte aliter 40
alios habitus iuxta ambitum astrorum accipiente. an magis dicendum
30 quia inclinari dicitur mundus non secundum ueritatem sed secun-

11 cf. Gemin. I. c. p. 13 E, Achilles Tat. Isag. ap. Petav. Uran. p. 152 A
Gemin. I. c. p. 25 A

16 cf.

2 hemisperio ^h G 3 hemisperium ^h G fuit fort. graece και προς τον ηλιον δε ανα-
τολη και δυσεις λεγεται τετραχως. του γαρ οριζοντος διηρημένου τοις τροπικοις κύκλοις εις
ανατολας και δυσεις, βορρας και μεσημβριας, ανατολικός μεν εστι προς τον ηλιον τόπος η κατά
το ανατολικόν ημικύκλιον απειλημμένη πάροδος αυτού από της θερινής ανατολής εις την χει-
μερινήν ανατολήν, διηρημένη υπό της ισημερινής ανατολής· δυσμικός δ' η κατά διάμετρον, η
από της θερινής δύσεως εις την χειμερινήν, μέσην έχουσα την ισημερινήν δύσιν 10 post
polo spatium in G 4 literarum quod per hyphen additum m. pr. compleuit 11 spera ^h G
15 speram ^h G 28 graece fort. αλλά του ύφ' ημῶν τετμημένου οριζοντος άλλοτ' άλλας
σχέσεις προς την περίοδον των άστρων επιδεχομένου 29 accipiente Duebner: accipientes G

dum phantasiam nobis? diuisum enim ab aspectu nostro hemisphae- 568
 rium obliquam limitantem sectionem habet, ab arcturis ad meridiem
 inclinatum iuxta ambitum aetheris, quoniam tunc totum caelum rec-
 tum est et indeuexum. utriusque igitur poli positione sic apparente
 5 et dicta, quoniam et sol zodiacum transiens necessarie secundum illius 50
 obliquitatem etiam ipse obliquum facit meatum, ita ut et plus distet
 borealibus partibus — ac per hoc etiam diebus differentiam efficit:
 mensuratum enim noctis atque diei spatium totas XXIII horas col-
 ligit; differenter uero secundum positionem locorum accipitur: apud
 10 enim quos est maxima dies horarum aequinoctialium XXIII — aequi-
 lonalior ordo solis in quinque uel sex dies super terram circum polum
 uehitur per aestiuum tropicum cyclum. dicitur autem nox eis fieri 60
 usque ad unam horam apud quos arcticus est aestiuus tropicus; sicut
 iuxta Thylen insulam scribunt per diem et noctem solem super ter-
 15 ram ferri: eos enim qui dicunt semenstem diem noctemque aequalem,
 aut etiam quaedam borealium partium numquam illuminari solaribus
 radiis, rationibus aliis demittimus. recurrendum autem ad ea quae
 contemplati sumus: extremitatibus enim, ut ostensum est, gelidis et 70
 media zona flagrante et ex necessitate inhabitabili manente, non
 20 dixerit quis per unumquodque clima quatuor horas anni saluari,
 etiamsi nostram habitabilem intelligat: primum enim et secundum
 clima per Meroen et Zoenen ardenti proximum, sicut et septimum
 frigidae et gelidae, tali priuantur quatuor horarum temperentia et
 motu: sed si quis, breuem dixerit fieri et apud eos alienationem, sole
 25 eam operante eo quod omnium motuum et alienationum quae sunt
 circa ornatum terrae ipse causalis est secundum rationem: ipsa enim 80
 ab eo caliditas propria quidem contemperans, aliena uero discernens,
 et totum mouens, omnia transfert. quoniam itaque ostensum est so-
 lem distare a polo borealium partium, colligitur omnino et frigidis-
 30 simum esse quod continetur in ipsis locis, ut congelari aera et neque
 aquam pluuialem descendere neque spiritum fieri: frigore enim ualde
 aera incrassante, sine flatu et serenus aer efficitur et congelata
 pluuiarum multitudine in silentio defertur nix. et hoc accipiendum 90
 est ex Poñto et aliis locis in quibus sunt regiones frigidae. propter
 35 enim nimietatem rigiditatis spiritus quidem hieme non fiunt neque

15 cf. Blass, de Gemino et Posidonio p. 21 n.

^h
 1 hemisp^herium *G* 8 spacium *G* 16 nunquam *G*² 17 'scribam dimittimus:
 ἄλλοις λόγοις ἀφίεμεν, quod Posidonium sapit'. Diebner 20 graece fort. οὐκ ἂν φαίη
 τις καθ' ἕνα καὶ ἕνα κλίμα τὰς τέσσαρας ὥρας σφύζεσθαι, καὶ εἰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην νοοῖ
 21 et om. *G*¹ 24 graece fort. ἀλλ' εἴ τις, βραχεῖαν φαίη ἂν γίνεσθαι καὶ τὴν παρ' αὐ-
 τοῖς ἀλλαγῆν 30 ipsis] -psis *G*² in lit.: illis *H* ut congelari] i. e. ὥστε συμπί-
 γνεσθαι 34 post est punctum *G*

aquae multae, nix uero et maxime per locos in interiore aere per- 568
 petua efficitur. breui aere iam tonat et fulgorat et spirituum multi-
 tudine quasi fixa quiescente et umiditate deficiente a solis caliditate. 569
 uirtus enim frigoris ad imbrium descensionem et collectionem spiritu-
 um indiget cuiusdam commensurationis ex calore ad eorum genera- 1
 tionem; frigidum uero summe, sicut et igneum, neque ad uentos neque
 ad pluuias oportunum. non igitur borealibus partibus pluuias quis
 in hieme, et australibus et ualde igneis in aestate distribuerit; iuxta
 uero solis distantiam aut propinquitatem tales discerni dixerit mota-
 10 tiones. itaque in una atque in eadem regione consequens est inuenire
 parua distantia frigoris atque caloris statum. 10

CAP. V.

Titulus deest.

Quintum capitulum habet sic: et hoc: quare, infirmitate aut pas-
 15 sione ex frigiditate aut caliditate facta, qui patientem uisitant medici
 consone ex frigiditate aut caliditate pronuntiant esse, in curando uero
 et in medicaminum temperantia dissona habent; et alter alterius me-
 dicaminis oblationem corrumpentem et contrariam arbitratur esse,
 alter uero opinionis suae auxilium afferens curat patientem? et si
 20 quidem medicamenta contraria sunt sibimet et non resecant infirmi-
 tatem, quare illorum auxilio laborans sanus efficitur? si uero patienti
 medicamenta causa sanitatis non sunt facta, sed per euentum, quae
 utilitas medicinae? si autem medicamina causa sanitatis fuerunt,
 quaerendum quia medicamina et auxilium contraria fuerunt sibi-
 25 mit, aut non. si enim contraria erant, quare auxilio contrario
 oblato non contraria perficiuntur? et hoc: quodam medicamine ualde
 frigido existente et cum altero minus frigido mixto, quae in frigidi- 20
 tate debet facere, mixtum minori frigido plus facit? si enim, quando
 semel substitit eodem pondere uel etiam mensura medicaminis, aequali
 30 frigiditate et pondere. hoc ipsum autem et de calidis medicamentis
 rationem habet deliberandi. uidetur autem nobis non multo dignum
 praecepto. si enim confitemur omnes huius medicinae artis regulas
 sane habere, et in ipsa rationum consonantiam immotabilem esse,
 accipimus quoque et medicinae disciplinatum aequaliter habentem 30
 35 secundum artem omnes adunare et discernere diligenter in se ipso

1 aquae] -que G² in lit. vel lac. aera G¹ [Ignoro quid sibi velit interior aer: su-
 spicor per locos in interiore terra, procul a mari, ad quod nix rarior? Duebner]
 15 frigitate G (sic etiam v. 16) 18 et G² in ras. (4 litt. eras.: fuit fort. et ei)
 28—30 locum obscuriorem cum Duebnero intemptatum relinquo 28 quando G² in ras.
 angustiore 29 substitit G¹: substetit G² aequali G² in ras.

rationes disciplinae et ex ea aduersus medicorum dissonantiam. disce 569
 quidem multitudinem, sed unum et eundem intellige artificalem, sicut
 etiam unam esse medicinae disciplinam. non amplius de differentia
 sanitatum aut etiam adhibitione medicaminum conuenientium et con-
 5 sequentia cum laborantibus disceptabis undique extincta, ut aestima-
 mus: sed artificialis medicus diligenti cognitione per se ipsum utens 40
 disciplina et experimento medicaminum cognoscet differentiam, sicut
 etiam unamquamque intelligentiarum: quandoquidem aera et locos,
 aquarum alteritatem cognoscit, et proficit infirmitatibus naturaliter
 10 et qualitatem calificantium et refrigerantium et mediam temperantiam
 habentium noscens et quantitatem uniuscuiusque ponderans et quae
 sit uirtus armorum mixtorum ad alia et per se ipsa datorum: et 50
 per nullum tempus aut modum propriis obstabit et ad semper fluen-
 tem corporum materiam et motabilem coaptans uniformes curationes
 15 aut etiam speciebus commixtas in mensura quadam et pondere diffinito
 indigentibus addens.

CAP. VI.

Titulus deest.

Et hoc quoque: quare Rubrum mare per singulas noctes diesque
 20 est quidem quando redundat estque quando recessum expectat, et
 redundantia quidem lunaliter quantum differt in plus et minus, et 570
 neque in redundantia augetur, neque in minoratione priuationem
 aquarum dicunt fieri; neque iterum redundantia uentorum necessitate
 neque recessus illorum silentio efficitur: et hoc quoque manifestum,
 25 quia maximis fluminibus semper influentibus et refluxu non existente 10
 nulla adiectio maris aquarum apparet. de accessu per Rubrum mare
 et recessu, et per exteriorem Oceanum talibus factis passionibus uel
 in aliis maris nostri partibus, multa quidem differenter dicta sunt a
 ueteribus: qui autem uidentur ex omnibus collegisse talis passionis
 30 causas, Stoicus est Posidonius Assyrius et ei consentientes, quorum et
 Arrianus approbat sententiam. dicunt enim moueri exteriorem Ocea- 20
 anum ad lunae ambitum, compati uero interius mare: iuxta colum-

30 cf. Posidonii rel. p. 103sq. ed. Bake, Mueller F. H. G. 3 p. 291 sqq.

5 cum om. G¹ 6 deligenti G 8 post etiam una litera eras. G (compendium
 pro Duebner uidit) intelligentiarum] -telligentiarum G² in ras. 9 et ante aqua-
 rum add. Duebner 12 armorum] ἔπλων et ὀπῶν confusa esse susp. Duebner, sed
 ἀπλῶν in graecis fuisse contextus ipse docet 16 adducens G¹: addens G² 20 est
 quidem etc.] graece fort. ἔστι μὲν ὅτε πλημμυρεῖ, ἔστι δ' ὅτε ἀμπωτιν ἐπιδέχεται
 27 oceanum CGHM (et sic ubique) 30 pasidonius G assirius CGHM

nas <enim> ei Herculis solummodo coniunctum quasi portus pelago 570
 compassione afficitur et alios motus speciales accipit. declarat quoque
 Oceani passionem. iuxta Siceliam fretum quater motum ad lunam:
 oriente enim ipsa luna usque ad medium caeli terminum fertur ab
 5 occasu in ortum et dicitur κατιών; a Tyrrhenico enim pelago in Sice-
 licum defertur usque ad Taurominium Κοπριαε. luna uero a medie- 30
 tate caeli descendente reuertitur termino ipse orientis in occasum
 fluens, et dicitur ἐξιών; est autem infirmior primo * * etenim ille
 cum multo fertur fluxu, ut consequens, ab Herculeis columnis Oceani
 10 cum multa uelocitate propter strictam uiam regione imprimente. ite-
 rum uero luna ab occasu in contrariam caeli subterraneam medietatem
 progrediente eleuatur accessus cationtis; ab opposita autem caeli me-
 dietate ad ortum abeunte redit iterum termino ἐξιών factus. hoc 40
 autem et circa exterius mare fit motatum quater in toto ambitu
 15 lunae: et quidem circa caeli medietates et processiones eius accessus,
 circa uero demissiones et descensiones lunae in orizontem recessus
 accidit. obseruata uero est eadem passio in sinibus et per Rubrum
 mare meridiei et aquilonis Hyrcanii maris et adhuc apud Gadiros.
 non solum uero circa lunae caelestes medietates generatio accessuum 50
 20 obseruata est, sed etiam quia circa plenilunia et coitus ualidissimi
 fiunt in menstruo tempore; circa uero dimidietates minimi. mouent
 quoque et alia umida impetum, non quidem ab eadem causa neque
 iuxta compassionem astrorum. Chalcidicus enim εϋριπος, id est aquae-
 ductus, septies in die impetum facit: Hellespontus quoque propter
 25 multitudinem in Euxinum pontum intrantium fluminum aliquando 60
 aliter mouetur: in Syracusis autem Siceliae fons Arethussa ex quin-

1 ei G: om. HM (C incert.): enim *Duebner* (quod addendum duxi): graece fort. κατά τὰς
 στήλας γὰρ αὐτῶ τὰς Ἑρακλέους μόνον συνημμένῃ, καθάπερ λιμὴν πελάγει, συμπαθεῖα χρη-
 ται hercolis G 2 afficitur *Duebner*: efficitur G 2—13 graece fort. δηλοῖ
 δὲ καὶ τὸ τοῦ ὠκεανοῦ πάθος ὃ κατὰ Σικελίαν πορθμὸς τετράκις κινούμενος πρὸς τὴν σελή-
 νην. ἐπιτελλούσης γὰρ αὐτῆς [τῆς σελήνης] μέχρι τοῦ μεσουρανήματος ὁ ῥοῦς (v. ad p. 72.3)
 φέρεται ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν καὶ καλεῖται κατιών· ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ γὰρ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφέρεται μέχρι τῆς πρὸς Ταυρομένιον κοπρίας. τῆς δὲ σελήνης ἀπὸ τοῦ με-
 σουρανήματος κατιούσης ἀναστρέφεται ὁ ῥοῦς (v. ad p. 72.3) αὐτὸς ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν
 ῥέων καὶ καλεῖται ἐξιών (ἔστι δ' ἀσθενέστερος τὸ πρῶτον * * * καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετὰ πολλῆς
 φέρεται ῥοῆς, ὡς εἰκόσ, τῆς ἀπὸ τῶν Ἑρακλείων ὠκεανοῦ στηλῶν μετὰ πολλοῦ τάχους διὰ
 τὴν στενοπορίαν τῆς χώρας εἰσβιαζομένης). πάλιν δὲ τῆς σελήνης ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὸ ἐναν-
 τίον τὸ ὑπὸ γῆν μεσουράνημα προχωρούσης ἐξαίρεται ἢ τοῦ κατιόντος πλήμη, ἀπὸ δὲ τοῦ
 ἀντικειμένου μεσουρανήματος ἐπ' ἀνατολὴν ἀπιούσης ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ ῥοῦς (v. ad p. 72.3)
 ἐξιὼν γινόμενος 3 fretum G² in ras. (fuisse porthmus iure susp. *Duebner*) motus G¹
 4 luna om. G² medii G¹ terminum G² in ras. 5 in ortum] mortum G¹
 terrenico CGHM 6 Κοπριαε G: κοπριας H, κοπρίας *Duebner* 7 ipse G¹: ipsum G²
 8 lacunam notavi ille G¹: illud G² 15 graece fort. καὶ περὶ μὲν τὰς μεσουρανήσεις
 καὶ παρόδους αὐτῆς ἢ ἐπίβασις, περὶ δὲ τὰς ἀφέσεις καὶ τὰς καταδύσεις τῆς σελήνης εἰς τὸν
 ὀρίζοντα ἢ ἀναχώρησις συμβαίνει 18 meridei G hircanii G 21 demedietates G
 mouet G¹ 23 calcidicus G εϋριππος G 24 hellispontus G 26 siracusis G

queonio, ut arbitrantur quidam, iuxta olympiadum positionem moue- 570
 tur. fit quoque exterius etiam magni maris passio, ita ut accessus in
 multum epiro et insularum egrediatur usque stadia septingenta, sicut
 scriptor ait Strabon ab ipso Posidonio accipiens, in tantum ut etiam
 5 in mari campis in XXX stadia in profundum coopertis ex redundan-
 tia iam ibi etiam insulae recipiantur; redeuntem uero relinquere cito 70
 loca sicca occupata interim ab aqua et internaigata. per singulos 571
 itaque dies duplices recessus et accessus, ut diximus, in ordine res-
 pondentes fiunt. accessus uero qui per singulos menses fiunt multo
 10 eos qui per singulos dies fiunt supergrediuntur: in dimidiata enim
 luna aqua minus intrat, et similiter minus egreditur; coeunte autem
 ea soli et iterum plenilunio tunc in magnum mare exaltatur et cum
 uelocitate multa apparet affluens et in multum terrae egreditur. habet 80
 quoque ratio et in unoquoque anno hoc ipsum significare sic: circa
 15 utrasque quidem conuersiones minus aqua et tardiori fluxu intrat;
 circa uero aequinoctia tale quid pati, sicut et circa plenilunia et coitus
 uidetur factum: neque quidem ad ipsum lunae ortum continuo princi-
 pium fit accessus, sed paululum luna ascendente; neque iterum cum
 eadem diligenti caelesti medietate acumen accessus, sed paululum in-
 20 clinante in aliam partem luna; et paulo post iterum redit usque dum 90
 signum occasus luna superet; deinde manet tantum temporis in ipsa
 statione quantum luna contingat ad ipsum occasum; et adhuc magis
 tantum quantum mota sub terram signum transcenderit orizontis. idem
 quoque habitus sub terra sideris motus et fluxus redundantiae et re-
 25 cessus obseruatur iuxta lunae excellentiam ab uno signo orizontis;

4 Strabo p. 175 Cas.: τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ὡσθ' ὑδρεῦσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι
 (διέχει δ' ἑλίπα τῆς θαλάττης περὶ ἑπτακοσίους σταδίου). τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πεδίων καὶ
 ἐπὶ τριάκοντα σταδίου εἰς βάθος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος ὥστε καὶ νήσους ἀπο-
 λαμβάνεσθαι 20 cf. Posidon. ap. Strab. p. 173 Cas.

1 *graece fort.* διὰ πενταετηρίδος, ὡς οἴονται τινες, κατὰ τὴν τῶν ὀλυμπιάδων τάξιν κινεῖται
 olympiadum G 4 possidonio G 7 per singulos itaque dies] *i. e.* αἱ μὲν οὖν
 ἡμερήσιοι 9 *graece fort.* αἱ δὲ μηνιαῖαι ἐπιβάσεις πολὺ τὰς ἡμερησίουσιν γινομένησιν ὑπερ-
 βαίνουσιν. ἐν διχοτόμῳ μὲν γὰρ σελήνῃ τὸ ὕδωρ ἑλαττον εἰσέρχεται καὶ ὁμοίως ἑλαττον ἐξέρ-
 χεται· συνιούσης δ' αὐτῆς τῷ ἡλίῳ, καὶ πάλιν τῇ πανσελήνῳ, τότε ἐπὶ πλείστον ἡ θάλαττα
 ἐξαιρεται καὶ μετὰ τάχους πολλοῦ φαίνεται ἐπιπρέουσα καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς γῆς ἐπιβαίνουσα

10 demediata G 16 pleniluna (sic) G 18 neque iterum etc.] *graece fort.* οὗτ'
 αὖ σὺν αὐτῇ τῇ ἀπρεκεῖ μεσουρανήσει ἢ τῆς ἐπιβάσεως ἀκμῆ, ἀλλ' ὀλίγον ἐγκλινούσης εἰς τὸ
 ἔτερον μέρος τῆς σελήνης· καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἀναχωρεῖ ἕως ἂν ζῳδιον τῆς δύσεως ἢ
 σελήνῃ ὑπερέχη εἶτα. μένει τοσοῦτον χρόνον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει ὅσον ἂν ἡ σελήνῃ συνάπτῃ
 πρὸς αὐτὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον ἂν κινήθῃσιν ὑπὸ γῆς ζῳδιον ὑπέρχῃ
 τοῦ ὀρίζοντος cum G² in ras. 19 deligenti G²: deligentia G¹ caelestis
 medietatis G¹ 21 signum G¹: sigillum G² ipsa statione] ipsa stati- G² in ras.
 (6 *fere litt. eras.*) 25 iuxta lunae etc.] *i. e.* παρὰ τὴν τῆς σελήνης ὑπεροχὴν ἀπεχο-
 σης) ἀφ' ἑνὸς ζῳδίου τοῦ ὀρίζοντος· ἀλλὰ τῇ νοσημνίᾳ καὶ τῇ πανσελήνῳ ἐπὶ πλείστον αἱ ἐπι-
 βάσεις γίνονται· δευτέραι δ' αἱ ἀπὸ τῆς συνόδου ἢ πανσελήνου

sed nouilunio et plenilunio in magnum accessus fiunt, sed secundi a 571
 coitu uel plenilunio. in id ipsum in eis annualis fit ratio. sicque 1
 quae sunt accessus in ordine proueniunt, ita ut etiam terminos redi-
 tus aquae ingrediatur in se incipiens refluere et consequenter regredi in
 5 terram. in tantum uero aqua egreditur, ut etiam magna flumina in aliam
 partem conuertat. et hoc aiunt Rhenum a Celtis currentem fluuium,
 et alios iterum in Hiberia et Bretaniis sustinere. in Bretania enim
 fluuium qui dicitur Tamessa in quattuor dies a mari repletum ex re- 10
 dundantia conuerti dicunt, ut et uideatur a mari fluens redire in alias
 10 partes. horum igitur causas requirens Stoicus Posidonius, ut et per
 se ipsum explorator factus huiusmodi reciprocationis, discernit magis
 causam esse eius lunam et non solem. solis quidem enim ignem
 sincerum esse et summae uirtutis; itaque uapores quantoscumque a
 terra et mari subleuat, eosdem mox ab igne demolitur: lunae uero
 15 ignem non sincerum sed infirmoorem esse et imbecillem ac per hoc 20
 fertiliorem quidem in ea quae sunt in terra; consumere autem quae-
 cumque infert non potest, sed solummodo eleuare umida et fluctificare,
 submouentem quidem ea a caliditate, non autem minorantem et infir-
 mitate caloris et maiori umiditate — unde etiam putrescunt magis
 20 quaecumque a luna calificantur: quoniam et aqua in lebete calefacta
 mensurate primum intumescit et extollitur fusa, imposito uero igne 30
 incessanter consummata subsidit: atqui et magnum mare a sole qui-
 dem aequaliter pati quaecumque in lebete aqua a nimio igne; a luna
 uero quaecumque ab infirma et prima caliditate: sic quoque circuire
 25 cum luna undam maris, ueluti ab ipsa exaltata et sic infirmata re-

2 post plenilunio *distinxit* *Duebner*; *nulla distinctio in G* 3 *graece fort.* οὕτως τε τὰ
 τῆς ἐπιβάσεως ἐν τάξει προχωρεῖ, ὥστε καὶ ὁ ῥοῦς [ὁ ῥοῦς *et* ὄρους *confudisse videtur inter-*
pres] παλιρροίας ἐνάρχεται [?] εἰς ἑαυτὸν ἀρχόμενος ἀναρρεῖν καὶ ἐφεξῆς ἀναβαίνειν ἐπὶ γῆν.
 ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τὸ ὕδωρ ἐκβαίνει ὥστε καὶ μεγάλους ποταμοὺς ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος ἐπιστρέ-
 φειν. καὶ τοῦτό φασὶ Πῆγον τὸν ἀπὸ τῶν Κελτῶν ποταμὸν ῥέοντα καὶ ἄλλους αὖ τινὰς ἐν
 Ἰβηρίᾳ καὶ ταῖς Βρετανίαις ὄντας ὑπέχειν. τὸν γὰρ ἐν Βρετανίᾳ ποταμὸν τὸν Τάμεσσαν λε-
 γόμενον ἐπὶ τέτταρας ἡμέρας [*fort.* ἐπὶ τὸ τετάρτημῦριον] ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀναπληρωθέντα
 ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος ἐπιστρέφεσθαι λέγουσιν, ὥστε καὶ δοκεῖν ἀπὸ θαλάττης ῥέοντα ἀνιέναι
 ἐπὶ τὰ ἕτερα μέρη 7 hibernia *CHM* bretaniis (*sic*) *G*: britanniis *HMC*
 9 post redire *commate distinxit* *Duebner* 10 *possidonius G* 11 *discernit G*
 15 *imbecilem G* 17 *eliuare G* 20 *graece fort.* ἐπειδὴ καὶ ὕδωρ ἐν λέβητι θερ-
 μαινόμενον μὲν μετρίως τὸ πρῶτον ἀνοιδεῖ καὶ ἐξαίρεται ὑπερχόμενον, ἐπιχειμένου δὲ πυρὸς
 εὐθὺς καναναλισκόμενον ὑφίσταται. καίτοι καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν ὑπὸ τοῦ ἡλίου μὲν ἴσως
 πάσχειν ὅσα τὸ ἐν λέβητι ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πλεονάζοντος, ὑπο τῆς σελήνης δ' ὅσα ὑπὸ
 τῆς ἀσθενοῦς καὶ πρώτης θερμότητος. ὥστε καὶ συμπεριοδεῖν τῇ σελήνῃ τὸ τῆς θαλάττης
 κύμα — οἷον ὑπ' αὐτῆς μετεωριζομένης μὲν καὶ οὕτως ἀσθενοῦσης πλημμυρεῖν, βλεπούσης δ'
 εἰς δύσιν συνεγκλίβειν. τὸ τε αὐτὸ ποιεῖν καὶ ὑπὸ γῆς ἀπιούσης τῆς σελήνης καθ' ἡμέραν
 ἐκάστην 21 *intumescit] -escit G*² *in ras.* *impositâ (sic) G* 23 *a nimio*
*scripsi: animo G*¹: *nimio G*² 25 *exaltatam H* *infirmatam H: adscripsit m. antiq.*
in marg. G: infirmitta (sic)

undare; respiciente autem in occasum coinclinare: hocque ipsum 571
 facere et sub terram luna abeunte per singulos dies. menstrualis
 quoque uerbi gratia influxionis in magnum procedentis causa eo quod 572
 et lunae respondent quae sunt uirtutis. unde in plenilunio et coitu 40
 5 extollitur maxime unda, quoniam et lunae tunc magna adest uirtus:
 in plenilunio enim totum eius in terram conuersum a sole illustratur;
 in coitu autem illuminata desuper a sole aequalem in ea quae sunt
 in terra uirtutem plenitudini praestat; dimidiatae uero obscurae ad
 maris passionem. similiterque et sub terram abeunte unaquaque luna
 10 nihil minus adest fluctus in ordine, et quidem a luna eadem ratione
 exertus. et causam esse ait confluum fieri etiam circularem aquae 50
 naturam: itaque unda quasi in figura semicyclii elata sequitur lunam.
 similiterque per annum uenientis accessus luna in aequinoctiis causa
 est: in utrisque enim sole existente in Ariete aut Brachiis et lunae
 15 in eadem hora magna est uirtus coeuntis soli; ac per hoc, si in alter-
 utra aequinoctialium formarum sit plenilunium, ducente in ea quae
 est e contrario. Magnum quoque mare aequinoctiali maxime diffundi
 cyclo confitetur. luna namque tunc coeunte soli aut plena existente 60
 et super uerticem pelago imposita unda maxime eleuatur: quando
 20 uero alia signa obtinet sol, tunc ueniens in Arietem aut Brachia luna
 neque plena est neque soli coit. posse autem hoc ipsum et horam
 anni ex natura lunae: calida enim est et umida, et hac uirtute ex-
 tollitur unda. iuxta hoc quoque hiems quidem umidum sequitur, aestas
 uero umido contrarium; uer autem et autumnus umidum mensurate
 25 et calidum. itaque et luna his simillima. atqui adulta redundantia 70
 meridiane luna, addeturque adhuc magis terminum supergressa me-
 dium: utrinque enim statione magis copula lunae fortiores sunt. unde

3 uerbi gratia G^1 , ut perspexit *Duebner*: grate G^2 (-e in ras. et 4 litt. ante grate eras.).
fuisse suspicor in graeca oratione μηνιαίου λόγου (eodem pacto ac supra p. 72.2) annualis
ratio = ἐνιαύσιος λόγος; cetera non expedit 4 luna G^1 respondent G^2 in ras.
 7 desuper] *adscript m. antiq. in marg. G nouae* 8 prestat G demediate G^2 :
 demedietate G^1 obscurae G^2 in ras. 9 unaquaque *Duebner*: unaquaeque G
 11 exertus] excerptus G^2 in ras.: ex*er*tus corrector [*graece fuisse uidetur πλήμη ... ἐξαι-*
ρομένη] et causam etc.] *graece fort. και αιτίαν εἶναι φησι τοῦ σύρρου γίνεσθαι τὴν*
κυκλικὴν και τοῦ ὕδατος φύσιν, ὥστε τὸ κύμα ὅσον ἐν ἡμικυκλίου σχήματι ἐξαιρόμενον συνα-
κολουθεῖν τῇ σελήνῃ 14 in utrisque] utraque G^1 15 coeuntis soli etc.] *graece*
fort. συνοῦσης τῶ ἡλίῳ, και διὰ τοῦτο, ἐάν ἐν ὑποτέρῳ τῶν ἰσημερινῶν σχημάτων ἡ παν-
σέληνος, ἡγουμένης εἰς τὰ ἐξ ἐναντίας ac om. G si in alterutra G^2 in ras.
 16 formarum sit G^2 in ras. (*retinuisse G^1 schemata con. Duebner*) ea quae G^2 : eo
 quod G^1 18 nanque G^2 in ras. 19 imposito G 21 posse] potest G^1
 horam] in hora G^1 25 atqui etc.] *graece fort. καιτοι ἀχματα ἢ πλημμυρις μεσουρα-*
νόσης τῆς σελήνης, ἐπαύξεται δ' ἔτι μᾶλλον ὁ ῥοῦς (v. ad p. 72.3) ὑπερβάσης τὸ μέσον
 26 post luna distinctio in G addeturque] adde- G^2 in ras. (6 fere litt. eras.) 27 in-
temptata relinquo in tanta caligine nihil satis dispiciens enim statione G^2 in ras. (6 fere
 litt. eras.) copula G^2 in ras.

et secundam a coitu luna duçens, et aequaliter a plenilunio maior 572
 unda extollitur magis quam priusquam moueretur in noua utrisque
 intulit eo quod nondum quidem alienatur longe in magnum mota
 uirtute. ipsa autem in id ipsum statio causali fortior in magnitudinem
 5 operis nouae constituta est: hanc itaque quantum aduenit ueris cau- 80
 sam ueteres et accessus et recessus pertransibant. quare uero per
 singulos dies fluminibus ruentibus innumerabilibus et magnitudine in-
 gentibus nullo modo mare efficitur plus, neque hoc quidem inconse-
 quens ignorasse quosdam, non tamen difficile inspicienti uidere. ipsa
 10 enim multitudo aquae in latitudinem disposita et in cumulum non
 pari tempore exsiccat, sed differt tantum ita ut illa quidem per
 totum diem lunarem, illa uero in mare inmissa euanescat ueluti si 90
 quis super mensam magnam distenderet aquae cyathum: simul enim
 sentientibus euanescet. hoc autem et circa flumina accidit: continu- 573
 15 atim enim fluentibus et cumulatim semper quod aduenit in silentium
 et latum locum cito exsiccat ei occulte: multis enim uaporibus
 sursum ductis de mari et aliis sideribus et sole, adueniens aqua ex
 fluminibus non est maior euaporata; eo magis et influens siccat
 multitudinem et calidissima uirtute salis. salsum enim esse mare 1
 20 causae quidem dictae sunt crebrae differenter: plures autem aiunt
 minutissimum quidem eius et dulcissimum sursum duci per leuitatem
 per singulos dies, et ferri discretum et uaporatum in superiorem lo-

7 Aristot. 355^b20: τὸ δὲ ζητεῖν τὴν ἀρχαίαν ἀπορίαν, διὰ τί τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος οὐδα-
 μού φαίνεται (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ποταμῶν ῥεόντων ἀναριθμητῶν καὶ τὸ μέγεθος ἀπλέ-
 των οὐθὲν ἢ θάλαττα γίνεται πλείων), τοῦτο οὐθὲν μὲν ἄτοπον ἀπορῆσαι τινος, οὐ μὴν ἐπι-
 βλέψαντί γε χαλεπὸν ἰδεῖν. τὸ γὰρ αὐτὸ πλῆθος ὕδατος εἰς πλάτος τε διαταθὲν καὶ ἀθρόον
 οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀναξηραίνεται, ἀλλὰ διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὸ μὲν διαμεῖναι ἂν ὅλην τὴν
 ἡμέραν, τὸ δ' ὡσπερ εἴ τις ἐπὶ τράπεζαν μεγάλην περιτείνειεν ὕδατος κύαθον, ἅμα διανοου-
 μένοις ἂν ἀφανισθεῖη πᾶν. ὃ δὲ καὶ περὶ τοὺς ποταμοὺς συμβαίνει· συνεχῶς γὰρ ῥεόντων
 ἀθρόων αἰεὶ τὸ ἀφικνούμενον εἰς ἀχανῆ καὶ πλατὺν τόπον ἀναξηραίνεται ταχὺ καὶ ἀδήλως
 21 Id. 354^b28: τὸ μὲν λεπτότατόν τε καὶ γλυκύτατον ἀνάγεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ
 φέρεται διακρινόμενον καὶ ἀτμίζον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἐκεῖ δὲ πάλιν συστάν διὰ τὴν ψῶξιν κάτω
 φέρεται πάλιν πρὸς τὴν γῆν

1—6 *locum desperatum coniecturis sollicitare supersedeo* 1 maior] -ior *G*² in ras. (5
litt. eras.) 2 *ante priusquam litt. fere* 15 *eras. in G* moueretur in noua utris-
 que intulit *G*² *partim in ras.* (13 *litt. eras.*), *partim in marg.* 3 mota] -ta *G*² in ras.
 (5 *litt. eras.*: *fuit fort. mouetur*) 4 statio *G*² in ras. 5 nouae *G*² in ras.

aduenit ueris *G*² in ras. ueris] *graece fort. ταῖς ἀληθείαις* 6 pertransibatⁿ (sic) *G*
 8 inconsequens] consequens *G*¹ 11 illa] illud *G*¹ 12 lunarem *G*² in ras. (9 *fere*
litt. eras.): *excidisse uocula uidetur* illa] illud *G*¹ inmissum *G*¹ 13 de-
 stenderet *G*¹ 15 aduenit in silentium *G*² in ras. 17 adueniens etc.] *fuit fort.*
graece τὸ παραγινόμενον ὕδωρ ἐκ τῶν ποταμῶν οὐκ ἔστι πλεῖον τοῦ ἀναθυμωμένου· τοσοῦτον
 μᾶλλον καὶ τὸ ἐπιρρέον ξηραίνεται τῷ πλήθει καὶ τῇ ὑπερθέρμῳ δυνάμει τῆς ἀλμυρότητας
 18 euaporato *G*¹ 22 discretum *G*¹

cum, ibique iterum consistere per frigiditatem, iterumque deferri ad 573
 terram: salsum uero remanere propter grauitatem, sicut in corporibus
 animalium. etenim in eis esca intrante dulcedine escae umida sub- 10
 stantia et quod superfluum apparet amarum et salsum, ita ut etiam
 5 sudores tales sint: dulce enim et potabile ab insita caliditate tractum
 in carnes et aliam constructionem uenit partium, ut unaquaeque con-
 sueuit. quia uero est in mixtura dulcedinis salsum, potest etiam hinc
 accipi: si enim quis saccum formans caereum in mare immiserit prius
 circumligans os tantum ut non infundatur mari, tunc intrans aqua
 10 per caereos parietes fit potabilis, et ueluti per colatorium quod cras- 20
 sum et terrenum secernitur et quod facit salsuginem per commix-
 tionem: et si iuxta mare in litore fodierit quis fossam, omnis in ea
 percolata aqua ex mari per occultas terrae uenas potabilis efficitur.
 satius uero dicere ipsum sic creatum fuisse a deo, sicut et aliorum
 15 elementorum unumquodque propriam habet naturam: itaque etiam
 mari connaturale esse salsum pro omnium salute in terra animalium
 ut non putresceret omnino: quod quidem uidemus euenire in quibus- 30
 dam lacubus et aliis consistentibus potabilibus aquis. quod enim
 circumstat facile ab umidiori uapore corrumpitur spiritibus in plus
 20 conuecta putredine; et mare quoque partim quidem separatim cito
 putrescit, omne autem nequaquam. itaque et hoc prouide in mari
 factum est. natura autem aquarum est talis, et non solum in Magno
 mari sed etiam in aliis pluribus locis. declarat hoc et lacum talem 40

2 Aristot. 355^b4: τὸ μὲν ἄλμυρόν ὑπομένει διὰ τὸ βᾶρος, τὸ δὲ γλυκὺ καὶ πότιμον ἀνάγεται
 διὰ τὴν κορυφήν, καθάπερ ἐν τοῖς πῶν ζώων σώμασιν. καὶ γὰρ ἐν τούτοις τῆς τροφῆς
 εἰσελθούσης γλυκείας ἢ τῆς ὑγρᾶς τροφῆς ὑπόστασις καὶ τὸ περίττωμα φαίνεται πικρὸν ὄν καὶ
 ἄλμυρόν· τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πότιμον ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἐλκυσθὲν εἰς τὰς σάρκας
 καὶ τὴν ἄλλην σύνταξιν ἤλθε τῶν μερῶν, ὡς ἕκαστον πέφυκεν 7 Id. 358^b34: ὅτι δ'
 ἐστὶν ἐν μίξει τινὸς τὸ ἄλμυρόν, δῆλον οὐ μόνον ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἀγ-
 γεῖον πλάσας θῆῃ κήρινον εἰς τὴν θάλατταν, περιδῆσας τὸ στόμα τοιούτοις ὥστε μὴ παρεγ-
 χεῖσθαι τῆς θαλάττης· τὸ γὰρ εἰσὶὸν διὰ τῶν τοίχων τῶν κηρίνων γίνεται πότιμον ὕδωρ·
 ὡσπερ γὰρ δι' ἠθμοῦ τὸ γεῶδες ἀποκρίνεται καὶ τὸ ποιοῦν τὴν ἄλμυρότητα διὰ τὴν σύμμειξιν
 12 cf. Aristot. 935^b3: διὰ τί ἐνιαχοῦ, ἐάν τις ὀρύξῃ παρὰ τὴν θάλατταν, τὸ μὲν πρῶτον
 πότιμόν ἐστὶν ὕδωρ, εἰδ' ἄλμυρόν γίνεται; ἢ ὅτι αὐτῆς ἐστὶ τῆς θαλάττης τῆς διηθούσης ὑπὸ
 τὴν γῆν τὸ ὕδωρ; . . . εἴτ' οὖν οὕτως εἴτε κατὰ τὰς φλέβας ἐκ τῆς ἡπείρου βεῖ ἐπὶ τὴν θά-
 λατταν τὸ γλυκὺ ὕδωρ, εἰκότως ἂν ἐπιπολῆς εἴη τῆς θαλάττης, ἢ μίγνυται αὐτῇ
 20 Id. 379^b4: διὸ καὶ ἡ θάλαττα κατὰ μέρος μὲν διαιρουμένη ταχὺ σῆπεται, ἅπασα δ' οὐ

3 dulcedine] dulci- G¹; -dinē G² in ras. (uoluit dulcedine) aesce G² in ras : esce
 corrector post umida tres fere litt. eras. 5 ab insita G² in ras. (13 fere litt.
 eras.) 7 in mixtura] -ixtura G in ras. (fuit inmixta) dulcedine G¹. 9 cir-
 cūligans G¹: circunligans G² infundatur (sic) G 10 crasum G (et sic passim)
 12 si] quasi G¹ fosam G 14 et G² in ras. 15 elimentorum G
 habens G¹ itaque] -que G² ex em. (fuit fort. ita ut) 17 putresceret omnino
 G² in ras. 23 lacus G talem narrando G in ras.

narrando, in quem si quis immiserit ligans hominem seu iumentum, 573
 supernatare hoc, inquit, non tamen mergi aut etiam discindere aquam:
 esse autem amarum sic lacum et salsum, ut nullum nutriat piscem;
 uestimenta uero lauare, si quis excusserit umectans. manifestum
 5 itaque quia salsugo facit quoddam corpus crassum, et terreum est
 quod inest. est autem lacus quidam alter in regione Palaestinorum
 qui dicitur a multis Asphaltitis, quem etiam Mortuum uocant mare, 574
 quasi nihil uiuificans in se: ab eo bitumen nascitur. et circa locos 50
 alios ubique terrae fluxus naturaliter sunt salsi fluminum seu fontium,
 10 quidam uero calidi et cursiles. horum igitur omnium causam dixerit
 quis connaturalem et unitam seu ingenitam naturam ignis: ardens
 enim terra eo magis et minus uarias recipit formas fusionum * * *
 et quibusdam talibus impletur uirtutibus, per quas aquae colatae siue
 dulces sint motantur, siue etiam per se naturaliter ex talibus nas- 60
 15 cuntur fusionibus, et quaedam quidem acetae fiunt, quaedam uero
 amarae, et iterum aliae feruentes igne et cursu. et horum historia
 plena ex differentiis testata locorum, sicut et ille puteus qui dicitur
 esse in regione Cisia Persicae talis: quod eo exhalat uariam effert
 speciem: est enim bituminatum oleum quod uocant νεφθαν, aqua uero;
 20 ita ut tales differentes sint haustus.

1 Aristot. 359^a16: εἰ δ' ἔστιν ὥσπερ μυθολογοῦσι τινες ἐν Παλαιστίνῃ τοιαύτη λίμνη εἰς ἣν
 ἐάν τις ἐμβάλῃ συνδήσας ἄνθρωπον ἢ ὑποζύγιον ἐπιπλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι κατὰ τοῦ ὕδατος,
 μαρτύριον ἂν εἴη τοῖς εἰρημένοις· λέγουσι γὰρ πικρὰν οὕτως εἶναι τὴν λίμνην καὶ ἀλμυρὰν
 ὥστε μὴθὲν ἰχθῶν ἐγγίνεσθαι, τὰ δ' ἰμάτια ῥύπτειν, ἐάν τις διασεισῇ βρέξας. ἔστι δὲ καὶ
 τὰ τοιαῦτα σημεῖα πάντα τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἀλμυρὸν ποιεῖ σῶμά τι, καὶ γεῶδες ἔστι τὸ
 ἐνουπάρχον

9 Id. 359^b8: εἰσι δὲ πολλαχοῦ καὶ κρήναι καὶ ρεῦματα ποταμῶν παν-
 τοδαποῦς ἔχοντα χυμούς, ὧν πάντων αἰτιατέον τὴν ἐνούσαν ἢ ἐγγινομένην δύναμιν πυρός·
 καομένη γὰρ ἢ γῆ τῷ μᾶλλον καὶ ἤττον παντοδαπὰς λαμβάνει μορφὰς καὶ χροὰς χυμῶν·
 στυπτηρίας γὰρ καὶ κονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων γίνεται πλήρης δυνάμεων, δι' ὧν
 τὰ ἠθούμενα ὕδατα ὄντα γλυκέα μεταβάλλει, καὶ τὰ μὲν ὀξεῖα γίνεται καθάπερ ἐν τῇ Σικανικῇ
 τῆς Σικελίας . . . ἔστι δὲ καὶ περὶ Λύγκων κρήνη τις ὕδατος ὀξέος· περὶ δὲ τὴν Σκυθικὴν
 πικρά· τὸ δ' ἀπορρέον αὐτῆς τὸν ποταμὸν εἰς ὃν εἰσβάλλει ποιεῖ πικρὸν ὅλον 17 cf.
 Herodot. VI. 119: Posidon. rel. p. 115 Bake, Mueller F. H. G. 3 p. 276

2. supernatare] -re G² in ras. inquit G² in ras. 4 fort. uestimento G¹

excuserit G¹ 6 alter add. G² in marg. 7 asfaltistis G
 12 lacunam indicavi 13 impletur coni. Duebner: implentur codd. 14 nascantur H
 17 differentiis] 'διαφόρων potius quam διαφορῶν uoluisse uidetur Priscianus'. Duebner
 18 exalat G¹ 19 locus manifeste corruptus ['ex Posidonio sua ducens Priscianus: ἔστι
 δὲ τὸ μὲν ἀσφαλτῶδες ἔλαιον ὃ καλοῦσι νάφθαν, τὸ δὲ ὕδωρ, ὥστε etc., ut uideatur in his
 uerbis, τὰς μὲν εἶναι θελοῦ ὕγρω (apud Strabonem), transilivisse θελοῦ, aut alio modo in hunc
 errorem incidit'. Duebner] νεφθαν G uero G¹: quoque G² 20 ita ut G¹:
 itaque G² (-que in ras.)

CAP. VII.

574

Titulus deest.

Et hoc quoque: quare graue in aere et ignis in humiditate subsistit et receptionem habet? uidetur enim in aere ignis cum umiditate, 5 et casus cuiusdam grauis ex aere fit et hoc ipsum ambiente in aere solida crassitudine. per aera enim purum et uacuum solida crassitudine esse potest unumquodque animal, inspirationem et respirationem habendo et a loco in locum transeundo: et omne quodcumque a terra in aera proicitur iterum in terram resoluitur; et non uidetur quid in 10 aere quod potest graue quid aut crassitudinem sustinere: saepe uero et puro aere nubs subito uidetur, ex qua pluuiam multa descendit; et ignes de caelo aut fulmina aut graue quid saepe cadit ad terram. et in aere intus nubibus et pluuiam ignis effulgorat, et lux uidetur, et sonitus magni et terribiles, quasi quaedam grauia et firma cum multa 15 et supereminenti uirtute inter se inuicem collisa ex aere audiuntur. et in circuitu quoque nubium, tanquam a quadam parua distantia, 20 sol et purus aer et neque connebulatio, sed neque spirituum motus, sic est ut possit cognosci quia nubes et pluuiam non ex alio loco spirituum necessitas intulit, sed ex ipso aere uelociter turbato appa- 20 paruerunt, et ipse grauis cuiusdam casus et crepitus ex ipso aere facti sunt: et hoc quidem praeclarum, quia nubes talem soliditatem et uirtutem uel crassitudinem non habent ita ut gracili saltem cuidam graui in aere resistat et deprehendat. argumentum quoque etiam 30 ex hoc, quia in montanis sunt loci ita ut saepe quidem supra montium cacumen sole existente et puro aere et nubibus ibi non existentibus inferius et in planis connebulatio et pluuiam in eadem hora sit: cum uero a cacumine montis in illo loco quo principium connebulationis est apparuerit quidam uapor, id est umiditas, inuenitur nubs illa; quantumque progreditur quis interius connebulationis illius partem 30 obscuriorem inueniet. est autem quando et guttulae ex ipsa cadunt. cum autem quis adhuc longe pertransit connebulationem illam et ab ipsa caligine et uapore deorsum montis mouetur, tunc uapor

1 CAP. VII] SEPTIMUM CAPITULUM HABENS SIC *manus antiqua (non prima) in G: om. CHM spatio vacante tit. add. M* Quare graue in aere et ignis in humiditate subsistit 5 et hoc ipsum etc.] *excidit fortasse nescioquid.* 8 a terra] a del G² 9 proicitur G² *graece fort. οὐχ ὄραται τι ἐν τῷ ἀέρι τὸ δυνάμενον βάρος τι ἢ πάχος ὑποβαστάζειν* 16 quoque] *quae sequuntur scripsit manus altera in G* 17 connebulationis G¹ 18 ut] sicut G¹ 22 cuiusdam G¹ 23 resistat et deprehendat] *graece fort. ἀντιστῆναι καὶ κατασχεῖν* deprehendat G 26 post inferius quinque *litt. era. G (fuisse uidetur autem)* 29 interius con-] *quae sequuntur usque ad -sura ipsa p. 85.24 desiderantur in G foliis ut uidetur octo amissis* 32 dehorsum H *passim*

ille, id est humiditas per quam pertransierat, in aere apparet crassa
 nubs. est autem quando et pluuiam grauis fit et ex hominum aliorum-
 que animalium in aere et in nubibus meatu, id est afflatu. per hoc
 ostenditur quod non talem uirtutem aut crassitudinem habeant nubes
 5 ut etiam minutissimum quid graue possint sustinere in aere aut ex
 terra retrahere. uenti enim multam uirtutem habentes potenterque
 et nimis spirantes non possunt lapidem paruum in aere deprehendere.
 nubibus autem et uentis talem uirtutem non habere ostensis, itaque
 graue tale in aere quod cadit ex aere, unde fit formare illam natu-
 10 ram et ignem et similia, et quis ex terra haec subleuat, et quis in
 aere continet? et si quidem non ex ea tracta subuehebantur, quis
 factor eorum in aere? si enim ille qui deorsum cadit ignis graue non
 habet, uerum tamen deorsum fertur, manifestum est quia natura
 differt hic ab eo qui in terra est igne. terreni enim ignis flamma
 15 sursum in aere exaltata in diametrum eius flectitur. si uero in aere
 ignis graue habet et per illud graue deorsum cadit, deliberandum hoc:
 unde eius erit graue, et quis sustinet in aere, et quare in humiditate
 lucet atque fulgorat, et quousque ad terram mittitur, neque spiritus
 neque pluuiam illum extinguet? per hoc autem capitulum quae dubia
 20 sunt multis quidem perhibentur rationibus; unam uero atque breuem
 habet speculationem de graui et leui et his quae sursum fiunt in
 aere crassioribus corporibus, seu etiam omnino sursum tractis ex terra,
 et quomodo subsistunt, et a quo ea sustinentur siue feruntur. itaque
 si in solutionem pro his quae quaesita sunt oportet illa prius acci-
 25 pere et dicere, quia grauium et leuium quoddam quidem simpliciter
 et ad se dicitur, quoddam uero ad aliorum comparisonem per quam
 grauius aut leuius altero dicimus; ipsum autem omnino graue et leue
 quod quidem semper consuevit a medio uehi sursum quodque ad
 medium deduci: ignis igitur proprie et simpliciter et semper leuis
 30 natura sursum facit euectionem, terra uero et terrena omnia deorsum
 ad medium ac si natura grauia locantur. diffiniendum enim fortassis

24 Aristot. 308^a7: λέγεται δὴ τὸ μὲν ἀπλῶς βαρὺ καὶ κοῦφον, τὸ δὲ πρὸς ἕτερον· τῶν γὰρ ἐχόντων βάρους φαμέν τὸ μὲν εἶναι κουφότερον τὸ δὲ βαρύτερον, οἷον ξύλου χαλκόν 28 Id. 308^a29: ἀπλῶς μὲν οὖν κοῦφον λέγομεν τὸ ἄνω φερόμενον καὶ πρὸς τὸ ἔσχατον, βαρὺ δὲ τὸ ἀπλῶς κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον (cf. 312^a28) * 29 Id. 308^b13: οὖν γὰρ τὸ μὲν πῦρ αἰεὶ κοῦφον καὶ ἄνω φέρεται, ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ γενηρὰ πάντα κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον 31 Id. 311^a16: πρῶτον μὲν οὖν διωρίσθω, καθάπερ φαίνεται πᾶσι, βαρὺ μὲν ἀπλῶς τὸ πᾶσιν ὑφίσταμενον, κοῦφον δὲ τὸ πᾶσιν ἐπιπολάζον. ἀπλῶς δὲ λέγω εἰς τε τὸ γένος βλέπων καὶ ὅσοις μὴ ἀμφοτέρω ὑπάρχει

1 id est] i. *H* passim 2 et (*alterum*) om. *CM* 3 in aere] aere *H* 6 potentesque *H*
 8 non om. *CM* 11 tracta om *CM* subuehantur *CM* 14 differt hic ab
 eo *H*: defertur ab eo *C*: differtur in ab eo *M* flamma om. *CM* 17 quid *M*
 18 mittatur *CM* 20 quidem *CM*: enim *H* 23 siue feruntur *HM*: i. sūferuntur *C*
 24 si om. *CM* 26 ad se *H*: a se *CM*

sit secundum communem opinionem sic: graue quidem simpliciter quod omnibus subsistit, leue uero quod omnia superminet. simpliciter autem dicimus et secundum genus diffinientes et uniformiter utriusque horum subesse unum, et igni quidem leue, terrae uero graue: ignis enim nihil habet graue, neque terra qualemcunque leuitatem. aliter autem graue et leue quibus duo insunt. per hoc etiam quibusdam aliis superferuntur et substituuntur, sicut aer et aqua. simpliciter enim neutrum horum leue aut graue, eo quod terra quidem ambo leuiores (superuehitur enim ei consequenter eorum particula), igne uero grauiora (subicitur enim eorum quantulumcumque sit particula), et ad se inuicem: quantulumcumque enim sit particula aeris superuehitur aquae, aqua uero quantulumcumque sit aeri subicitur. quoniam uero et aliorum quaedam quidem habent grauitatem, quaedam uero leuitatem, clarum quia horum causa omnium sit in extremis et non compositis differentia: ab illis enim participando eo quidem plus eo autem minus, erunt quaedam quidem leuia corporum, quaedam uero grauia. et ut graue habentia deorsum locantur ad medium quasi diffinitum, sic et quod sursum fertur non in infinitum sed usque ad proprium fertur summum et terminum: unius cuiusque enim proprius finis species est quasi consummativa; quia omnino nihil in infinitum fertur. et illud quoque oportet cognoscere quomodo connexorum corporum quaedam quidem bene discreta per eundem modum (bene discretum enim est bene diffinitum) sicut aer magis aqua, aqua uero terra: aer enim magis bene discretior est aqua quoniam magis humidus est et exilis, ac per hoc neque congelatur; aqua uero terra bene discretior quasi humida et opulentissima: dicitur autem horum unum quodque bene diffinitum quasi affectabile configuratum et com-

5 Aristot. 311^b27: τὸ ἄρα πῦρ οὐδὲν ἔχει βάρος, οὐδὲ ἡ γῆ κορυφότητα οὐδεμίαν 6 Id. 311^a22: ἄλλως δὲ βαρὺ καὶ κοῦφον οἷς ἀμφότερα ὑπάρχει· καὶ γὰρ ἐπιπολάζουσι τισι καὶ ὑφίστανται, καθάπερ ἀήρ καὶ ὕδωρ· ἀπλῶς μὲν γὰρ οὐδέτερον τούτων κοῦφον ἢ βαρὺ· γῆς μὲν γὰρ ἄμφω κορυφότερα (ἐπιπολάζει γὰρ αὐτῇ τὸ τυχόν αὐτῶν μόριον), πῦρός δὲ βαρύτερα (ὑφίσταται γὰρ αὐτῶν ὅσον ἂν ἦ μόριον), πρὸς ἑαυτὰ δὲ ἀπλῶς τὸ μὲν βαρὺ τὸ δὲ κοῦφον· ἀήρ μὲν γὰρ ὅσον ἂν ἦ, ἐπιπολάζει ὕδατι, ὕδωρ δὲ ὅσον ἂν ἦ, ἀέρι ὑφίσταται. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰ μὲν ἔχει βάρος τὰ δὲ κορυφότητα, δῆλον ὅτι τούτων μὲν αἰτία πάντων ἡ ἐν τοῖς ἀσυνθέτοις διαφορὰ· κατὰ γὰρ τὸ ἐκείνων τετυχηκέναι τοῦ μὲν πλεῖον τοῦ δ' ἔλαττον ἔσται τὰ μὲν κοῦφα τὰ δὲ βαρῆα τῶν σωμάτων 17 cf. Aristot. 311^b20, 312^a4
21 Id. 313^b6: ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν εὐδιαίρετα τῶν συνεχῶν τὰ δ' ἤττον, καὶ διαιρετικὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ μὲν μᾶλλον τὰ δ' ἤττον, ταύτας εἶναι νομιστέον αἰτίας. εὐδιαίρετον μὲν οὖν τὸ εὐόριστον, καὶ μᾶλλον τὸ μᾶλλον· ἀήρ δὲ μᾶλλον ὕδατος τοιοῦτον, ὕδωρ δὲ γῆς
27 bene diffinitum] cf. Aristot. 378^b24 et Ideler ad loc.

4 et H: ut CM 5- leuitatem H: grauitatem CM 8 enim CM: autem H
11 ad se] a se CHM (πρὸς ἑαυτὰ Aristot.) enim om. CM superuehitur H:
superfertur CM 12 aqua] aq̄ H: aque CM quantulumcumque CM 16 quidem]
enim CHM 18 in om. H 19 et om. H 20 omnino M: omni modo CH
26 quasi humida et opulentissima] graece fort. ὡς ὑγρὸν καὶ εὐπορώτατον

prehendenti et comprehenso ab eis: terra uero non bene diffinitum; solidum enim est et siccum: affectabilior autem multo aere est paruus aer, et multa aqua similiter minor. unde latum quidem corpus, utpote ligneum aut alicuius materiae multum comprehendens aquae, non facile fertur; acutum uero ut paruam comprehendens aquam fertur cito. quoniam itaque grauia habent quandam fortitudinem separandi subiectum et ferri deorsum, at uero connexa habent quandam uirtutem non separari, per quam connexa sunt, oportet eas uirtutes ad se inuicem committere et superantem dominari. si enim grauis fortitudo, per quam uim facit et separat subiectum, superauerit connexi uirtutem, discindet et descendet per ipsum: si uero iterum connexi superauerit uirtus segregatiuam grauis uirtutem, non superabitur connexum neque graue deorsum feretur: unde glaciei crustae superuehantur aquae, et festuca et si quid tale superfertur aeri. et illud uide deinceps ex his quae sumpta sunt quia simplicibus corporibus, quae etiam elementa uocamus, quattuor existentibus quattuor sunt generalissimae eorum differentiae, calidum et frigidum, humidum et aridum: harum uero quaedam sunt actiuae, quaedam uero passiuae: per has enim elementa mutantur in semet ipsa. calidum enim est quod comparat similia genere — discernere enim, quod quidem aiunt facere ignem, comparare est similia genere; accidit enim auferre aliena: frigidum uero quod congregat et comparat similiter congenita et quae sunt dissimilia genere: humidum quoque quod infinitum quidem proprio termino, bene uero finitum est: aridum quoque bene diffinitum quidem proprio termino, infinitum uero. subtile autem et crassum et graue et leue et omnes aliae differentiae in has quat-

3 Aristot. 313^b11: τὰ μὲν οὖν ἔχοντα πλάτος διὰ τὸ πολὺ περιλαμβάνειν ἐπιμένει, διὰ τὸ μὴ διασπᾶσθαι τὸ πλεῖον ῥαδίως· τὰ δ' ἐναντίως ἔχοντα τοῖς σχήμασι διὰ τὸ ὀλίγον περιλαμβάνειν φέρεται κάτω, διὰ τὸ διαρεῖν ῥαδίως. καὶ ἐν ἀέρι πολὺ μᾶλλον, ὅσῳ εὐδιαρετώτερος ὕδατος ἐστίν. ἐπεὶ δὲ τὸ τε βᾶρος ἔχει τινὰ ἰσχὺν καθ' ἣν φέρεται κάτω, καὶ τὰ συνεχῆ πρὸς τὸ μὴ διασπᾶσθαι, ταῦτα δεῖ πρὸς ἄλληλα συμβάλλειν· ἐάν γὰρ ὑπερβάλλῃ ἡ ἰσχὺς ἢ τοῦ βάρους τῆς ἐν τῷ συνεχεῖ πρὸς τὴν διάσπασιν καὶ διαίρεσιν, βιάσεται κάτω θᾶττον, ἐάν δὲ ἀσθενεστέρα ἢ, ἐπιπολάσει 17 Id. 329^b24: θερμὸν δὲ καὶ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν τὰ μὲν τῷ ποιητικῶς εἶναι τὰ δὲ τῷ παθητικῶς λέγεται· θερμὸν γάρ ἐστι τὸ συγχρίνον τὰ ὁμογενῆ (τὸ γὰρ διακρίνειν, ὅπερ φασὶ ποιεῖν τὸ πῦρ, συγχρίνειν ἐστὶ τὰ ὁμόφυλα· συμβαίνει γὰρ ἐξαιρεῖν τὰ ἀλλότρια), ψυχρὸν δὲ τὸ συνάγον καὶ συγχρίνον ὁμοίως τὰ τε συγγενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα, ὑγρὸν δὲ τὸ ἀόριστον οἰκείῳ ὄρω εὐόριστον ὄν, ξηρὸν δὲ τὸ εὐόριστον μὲν οἰκείῳ ὄρω, δυσόριστον δέ. τὸ δὲ λεπτόν καὶ παχὺ καὶ γλισχρὸν καὶ κραῦρον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακὸν καὶ αἰ ἄλλαι διαφοραὶ ἐκ τούτων 26 Id. 330^a24: πᾶσαι αἰ ἄλλαι διαφοραὶ ἀνάγονται εἰς τὰς πρῶτας τέτταρας.

5 aquam] aq̄ H: aqua CM 10 subiectum] sub'm H 11 superauit H
 12 connexi H: connexium C: connexum M superavit H 13 fertur CM
 15 quia] qui CM: que H 19 motantur CHM 23 congenita H que sunt congenita CM 24—25 bene uero—termino om. C 24 uero H: alio M 25 uero H: alio M 26 alie CM: aliorum H

tuor quasi primas reducuntur. harum quoque differentiarum quatuor sex quidem sunt copulationes; uerum tamen, quoniam contraria non inest naturaliter coniungi, merito spernendae sunt duae. calidum enim et frigidum esse id ipsum, et iterum humidum et aridum im-
 5 possibile. itaque elementorum quattuor existentium quattuor sunt copulationes; calido quippe et sicco facientibus ignem, calido uero et humido aera, etsi quidam eum frigidum et humidum esse dicant sursum gelatis attendentes, et iterum frigido et humido constituentibus aquam, sic deinde terram arido et frigido; facileque distribui
 10 primis corporibus differentias, et multitudinem earum esse secundum rationem in illis. horum autem quaedam actiua sunt, ut dictum est, duo, calidum et frigidum, passiuia uero humidum et aridum: in eis enim actiuorum uirtus genitiua compositorum est. actiua quidem accipienda non quae per excellentiam summa sunt sed quae ueluti
 15 immixta. neque enim caliditatis excellentia et feruor ut ignis, neque frigiditatis excellentia sicut in humido glacies perficiunt ad generationem. sicut enim glacies adhuc fixura humidi et frigidi, praeclarum sic nihil ex glacie nasci; neque ex igne puro et summo. apparet itaque caliditas et frigiditas terminantes et copulantes et ad se ipsas
 20 transferentes et similia genere et genere dissimilia, et humefacere et arefacere et indurare et mollificare: arida uero et humida magis terminata et patientia passionum per unum quodque; bene enim dif-

2 Aristot. 330^a30: ἐπει δὲ τέτταρα τὰ στοιχεῖα, τῶν δὲ τεττάρων ἕξ αἱ συζεύξεις, τὰ δ' ἐναντία οὐ πέφυκε συνδυάζεσθαι (θερμὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ πάλιν ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀδύνατον), φανερόν ὅτι τέτταρες ἔσσονται αἱ τῶν στοιχείων συζεύξεις, θερμοῦ καὶ ξηροῦ, καὶ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ πάλιν ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ ψυχροῦ καὶ ζηροῦ. καὶ ἡκολούθησε κατὰ λόγον τοῖς ἀπλοῖς φαινομένοις σώμασι, πυρὶ καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ γῆ· τὸ μὲν γὰρ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὁ δὲ ἀήρ θερμὸν καὶ ὑγρὸν (οἷον ἀτμὶς γὰρ ὁ ἀήρ), τὸ δ' ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν· ὥστ' εὐλόγως διανεμέσθαι τὰς διαφορὰς τοῖς πρώτοις σώμασι, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶναι κατὰ λόγον 15 cf. Aristot. 330^b25: τὸ δὲ πῦρ ἐστὶν ὑπερβολὴ θερμότητος, ὥσπερ καὶ κρύσταλλος ψυχρότητος· ἡ γὰρ πῆξις καὶ ἡ ζέσις ὑπερβολαὶ τινές εἰσιν, ἡ μὲν ψυχρότητος, ἡ δὲ θερμότητος. εἰ οὖν ὁ κρύσταλλός ἐστι πῆξις ὑγροῦ ψυχροῦ, καὶ τὸ πῦρ ἔσται ζέσις ξηροῦ θερμοῦ. διὸ καὶ οὐδὲν οὔτ' ἐκ κρυστάλλου γίγνεται οὔτ' ἐκ πυρός 19 Id. 378^b14: φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὀρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ μεταβάλλουσαι τὰ ὁμογενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ, καὶ ὑγραίνουσαι καὶ ξηραίνουσαι καὶ σκληρύνουσαι καὶ μαλακττουσαι, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὀριζόμενα καὶ τἄλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα αὐτὰ τε καθ' αὐτὰ καὶ ὅσα κοινὰ ἐξ ἀμφοῖν σώματα συνέστηκεν. ἔτι δ' ἐκ τῶν λόγων δῆλον, οἷς ὀρίζομεθα τὰς φύσεις αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὡς ποιητικὰ λέγομεν (τὸ γὰρ συγκριτικὸν ὥσπερ ποιητικὸν τι ἐστὶ), τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν παθητικὸν (τὸ γὰρ εὐόριστον καὶ δυσόριστον τῷ πάσχειν τι λέγεται τὴν φύσιν αὐτῶν)

9 facileque] ὥστ' εὐλόγως *Aristot.*
 22 bene enim *H*: enim bene *CM*

16 ad om. *CM*

17 sicut *M*: sic *H*: si *C*

Supplem. *Arist.* I 2 Priscianus Lydus.

finitum dicitur in patiendo quid naturam eorum. simplicibus quoque corporibus quattuor existentibus summa quidem et sincerissima terra et ignis; media uero et mixta magis aqua et aer: contraria autem igni quidem aqua, aeri uero terra; haec enim ex contrariis passionibus constituta sunt. igne enim calido et sicco existente nullam aqua communionem habet ad ignem; humida enim est et frigida; sicut et terra, frigida et arida dum sit, communionem nullam habet ad aera, calidum existentem et humidum secundum multos. in uno quoque autem elementorum duae quidem sunt differentiae, sed ex duabus una elementi dominatur. ignis enim magis est calidus quam siccus; aer autem humidus est magis quam calidus; et aqua frigida est magis quam humida, sicut et terra magis arida est quam frigida. mouentur autem et in se ipsa facile quidem cum per unum communicant et per unum opponuntur; difficulter uero quando per duas differentias contradicunt. ignis enim in aera et iterum aer in ignem facile mouetur, ut communem habentia caliditatem, circa uero aridum et umidum contraria. aer quoque et aqua similiter; est enim commune eis humidum, quamuis frigidum calido contrarium. et aqua iterum et terra quasi communi existente in ambobus frigiditate, quamuis siccum humido contrarium. cum ergo in his contrarium a contrario superatur, efficitur facile horum in se inuicem mutatio. cum uero mutatur ignis in aquam aut aqua in ignem aut aer in terram aut iterum in aera terra, difficilis horum fit mutatio. nihil enim commune eis ad se inuicem, utpote igni ad aquam aut aeri ad terram, sed duae qualitates opponuntur duabus. communi ergo non subsistente mutari quidem in se inuicem possunt, uerumtamen difficulter. his igitur praediffinitis dicendum quomodo in medio et circa medium discreta sunt. terra quidem stat, aqua uero circumposita circa terram: haec autem continet aeris amictus terram et superpositam aquam ambiens, et circa aeris sphaeram ea quae dicitur ignis. ipse enim est quattuor extremum, sicut medium terra. humidorum autem et aridorum ex terra et circa terram inflationis

2 Aristot. 330^b30: ὄντων δὲ τεττάρων τῶν ἀπλῶν σωμάτων ... καὶ ἄκρα μὲν καὶ εἰλικρινέστατα πῦρ καὶ γῆ, μέσα δὲ καὶ μειγμένα μᾶλλον ὕδωρ καὶ ἀήρ. καὶ ἐκάτερα ἐκατέρους ἐναντία· πυρὶ μὲν γὰρ ἐναντίον ὕδωρ, ἀέρι δὲ γῆ· ταῦτα γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων παθημάτων συνέστηκεν

10 cf. Aristot. 331^a3: οὐ μὴν ἀλλ' ἀπλῶς γε τέτταρα ὄντα ἐνὸς ἑκαστοῦ ἐστὶ, γῆ μὲν ξηροῦ μᾶλλον ἢ ψυχροῦ, ὕδωρ δὲ ψυχροῦ μᾶλλον ἢ ὑγροῦ, ἀήρ δ' ὑγροῦ μᾶλλον ἢ θερμοῦ, πῦρ δὲ θερμοῦ μᾶλλον ἢ ξηροῦ

13 cf. Aristot. 331^a24 sqq. 28 Aristot. 354^b23: τοῦ γὰρ ὕδατος περὶ τὴν γῆν περιτεταμένου, καθάπερ περὶ τοῦτο ἢ τοῦ ἀέρος σφαῖρα καὶ περὶ ταύτην ἢ λεγομένη πυρός (τοῦτο γὰρ ἐστὶ πάντων ἔσχατον, εἶθ' ὡς οἱ πλείστοι λέγουσιν εἶθ' ὡς ἡμεῖς) κτέ.

18 calido *CM*: humido *H*

25 non *om. CM*.

30 speram *CHM*

duae sunt species: una quidem est humida, altera uero arida; uocaturque humida quidem uapor, altera uero omnino quidem non habens nomen, in parte autem utentes uniuerso eam appellamus ueluti fumum. est enim uaporis quidem natura humidum et calidum * * * et sic-
 5 cum: et est uapor quidum uirtute ueluti aqua, inflatio uero uirtute ueluti ignis. neque uero humidum neque aridum sine se inuicem sunt, sed haec omnia dicuntur secundum eminentiam et habundantiam in altero. et saepe quidem uaporea inflatio multiplicior sicciore est et fumea, et sic in imbrem esse tempus illud et plenitudinem multa-
 10 rum aquarum: quas contrario ex fumeae inflationis habundantia siccitas superat et puluerulentia. hoc autem obseruatur accidere aut per multam et contiguam regionem aut per partes. saepe enim regio quidem quae in circuitu est accipit temporales imbres; in quadam uero parte eiusdem est puluerulentia, sicut e contrario. causa autem
 15 duarum harum inflationum est sol. circulariter enim et oblique faciens per zodiacum meatum, tunc superuectum humidum a terra ad superiorem meatum trahit; ipsam uero terram caliditate siccans fumeae inflationis facit fieri respirationem. ipse itaque habens humidi plenitudinem uapor in superiorem locum reducit, qui est super solarium
 20 radiorum repercussionem, et ibi propter frigus constituitur iterum in aquam, longius facto sole per obliqui circuli distantiam. sicque ex eodem nubes et pluuiam et niuem et gelu et unum quodque aliorum humidorum in aere et circa terram consistere manifestum; aridam uero inflationem copiosam spirituum principium et naturam fieri, et
 25 aliorum quaecumque igneae sunt essentiae. quoniam itaque duplex quidam motus est utrorumque, et eorum quae sursum et eorum quae deorsum feruntur, unus quidem iuxta naturam, alter uero contra naturam et uiolentus, oportebat inflationem utramque accipere, humidam

1 Aristot. 359^b28: ἔστι γὰρ δύο εἶδη τῆς ἀναθυμιάσεως, ὡς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἢ δὲ ξηρὰ. καλεῖται δ' ἡ μὲν ἀτμός, ἡ δὲ τὸ μὲν ὄλον ἀνόνημος, τῷ δ' ἐπὶ μέρους ἀνάγκη χρωμένους καθόλου προσαγορεύειν αὐτὴν οἷον καπνόν 4 Id. 340^b27: ἔστι γὰρ ἀτμός μὲν φύσις ὑγρὸν καὶ θερμόν, ἀναθυμιάσεως δὲ θερμόν καὶ ξηρόν· καὶ ἔστιν ἀτμός μὲν δυνάμει οἷον ὕδωρ, ἀναθυμιάσις δὲ δυνάμει οἷον πῦρ 6 Id. 359^b32: ἔστι δ' οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχὴν 8 Id. 360^b2: διὰ δὲ τὸ ἐνίοτε μὲν τὴν ἀτμιδῶδη γίνεσθαι πολλαπλασίαν ὅτε δὲ τὴν ξηρὰν καὶ καπνώδη, ὅτε μὲν ἔπομβρα τὰ ἔτη γίνεται καὶ ὑγρὰ, ὅτε δὲ ἀνεμῶδη καὶ ἀύχμοι. ὅτε μὲν οὖν συμβαίνει καὶ τοὺς αὐχμούς καὶ τὰς ἐπομβρίας πολλοὺς ἅμα καὶ κατὰ συνεχῆ γίνεσθαι χώραν, ὅτε δὲ καὶ κατὰ μέρη. πολλάκις γὰρ ἡ μὲν κύκλις χώρα λαμβάνει τοὺς ὠραίους ἔμβρους ἢ καὶ πλείους, ἐν δὲ τινι μέρει ταύτης αὐχμός ἐστίν· ὅτε δὲ τὸναντίον τῆς κύκλις πάσης ἢ μετρίοις χρωμένης ὕδασις ἢ καὶ μᾶλλον αὐχμώσης, ἐν τι μέρει ὕδατος ἀφθονον λαμβάνει πλῆθος 15 cf. Aristot. 346^b20 24 Id. 360^a12: ἡ δὲ ξηρὰ [scil. ἀναθυμιάσις] τῶν πνευμάτων ἀρχὴ καὶ φύσις πάντων

3 nomen] non *CHM*

4 *excidit* inflationis uero calidum

9 et sic in imbrem

esse tempus illud] *graece fort.* ὥστε ἔπομβρον τὴν ὥραν γίνεσθαι

14 sicut *CM*: sic *H*

6*

uidelicet et fumeam, et illis accidentia pertransire summam. ipsa enim humiditas subleuata per solis caliditatem et partim relinquente eam calido propter longiorem distantiam maxime solis facta per frigidioris aeris locum densatur et mutatur per rigiditatem in nubem: 5 in qua transmissa ex uapore aqua constat et refrigescit, aliquando quidem in guttationem exilem, aliquando uero in imbrem et pluuiam propter ualidiorem nubis densitatem. habet quoque imbre aqua etiam lutum eo quod multum consubleuatur terrenum humidioribus uaporibus. non omnis autem ex continenti aqua meatus imber est, sed qui 10 per mutationem uaporis in nubem constitutus. saepe enim uenti uiolentior tempestas et turbo humidum ex fluminibus uel stagnis uel mari rapiens subleuat in altum, deinde intermittit. propter hoc etiam apparuerunt aliquando cum pluuiis ranas et pisces ueluti sursum alicubi nascentes descendere, sicut etiam in Aegos fluminibus circa 15 Hellespontum cecidit lapis ex aere, ex spiritu quidem raptus uiolentiore, descendens uero ad proprium. saepe quoque guttae sanguineae et pici similes fiunt ex igneo commixto nubibus simulque terreno *συρφετο*, id est ex uentis collecto fimo. haec itaque omnia uiolenter et contra naturam sursum compulsata naturali meatu iterum fiunt deorsum. 20 uaporis qualitas humida quidem et infirma neque in multum elata a terra, cum neque a spiritibus neque a calore effertur, primum nebulam constituit, hoc est nubem infirmam; concreta uero paululum et expulsa ros dicitur, multum quidem aereum habens, paruam uero humiditatem. uaporis autem in superioribus locis concretio efficitur 25 nix, ex humida inflatione in altum raptam nondum uero transmutata in aquam, sed priusquam moueatur circumgelata sursum et deorsum deducta, ita ut sit nix et gelu, aut in hora hiemali, aut loco gelido frigore tantum superante ita ut etiam in terra calorem uincat, quem quidem ex ignea inflatione habuit. tanta concretionis est uirtus propter 30 aeris densitatem, ut in boreis locis et gelida zona propter eminentiam pagi neque imbres sint neque uenti, serenitas uero uniuersaliter dominatur, et solius niuis descensio fit et glaciei concretio. ex talium quoque congelatione causarum grandines et aliorum unum quodque gelascentium humidorum fiunt et ad propriam deferuntur regionem,

2 ex alio fonte (Theophrasto) 15 cf. Aristot. 344^b32: ὅτε ὁ ἐν Αἰγῶς ποταμοῖς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἀέρος, ὑπὸ πνεύματος ἀρθείς ἐξέπεσε μεθ' ἡμέραν

1 illis] ill' *H*: eis *CM* 2 relinquentem *CM* 4 motatur *CHM* (et sic saepius)
 5 constat *H*: consteterat *CM* refrigescit *H*: rigescit *CM* 7 imbra *H*
 10 motacionem *CHM* 14 fluminibus *CM*: fluctibus *H* 15 hellispontum *CH*
 ex spiritu *CM*: et spiritu *H* 16 quoque *CH*: uero *M* 17 pici similes] *graece*
 πικτώδεις 18 *συρφετο* sic *CHM* 27. 28 fulgore gelido *ordo in H*
 29 tante *CM* concretionis *M*: creationis *H*: cretionis *C* 30 ut *om. M*

uiolenter quidem et contra naturam humido subleuato uapore, naturaliter autem ad propriam inclinato. quia uero usque ad superiorem locum et gelidum aera, eo quod superat solarium radiorem repercussionem deserens solis caliditatem, humidum subleuatum in aquam
 5 mutatur et alias concrectiones; non apparet autem depelli per super-excellentem aeris locum igneo meatu appropinquantem; ostendunt manifeste haec excelsa montium super nubila esse et serena, eo quod concursus nubium et uentorum principium ex talibus duabus inflationibus factus non longe usque ad aerem ducitur: circa gelidum
 10 terminata locum mouentur in uentos et igneos concursus et aquae fluentis et rigentis differentias. locus enim ipse, ut diximus, aeris est frigidus, eo quod non est propinquus meatui ignis neque a terra repercussis radiis, qui prope terram prohibent consistere nubes segregantes caliditate concursus. itaque de inflationibus humidis in super-
 15 iores locos et naturaliter iterum descendantibus post concursum, sufficiant tanta. de his uero quae ex fumea inflatione fiunt et mutantur in igneos concursus, et haec in ea quae deorsum sunt uiolenter expelluntur et proici uidentur contra naturam, diffiniendum breuiter. calido enim et sicco coeuntibus quidem continuo et tendentibus sub
 20 circularem meatum comprehendentibusque aera, occidit paruo motu et maiori consequenter facto ardere aera saepe ueluti fumum. si ergo latitudinem habet et longitudinem suffragantia, apparet ardens flamma, sicut in aruo ardentis stipulae. si uero secundum longitudinem tantummodo sit, et quaedam cadunt ex arsura ipsa scintillae, tunc fiunt
 25 quae uocantur faces et lampades, et iterum quae uidentur extentae

19 Aristot. 341^b13: πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον φορὰν ἐστὶ τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὃ λέγομεν πῦρ . . . ὑπὸ δὲ ταύτην τὴν φύσιν ἀήρ. δεῖ δὲ νοῆσαι οἷον ὑπέκκαυμα τοῦτο ὃ νῦν εἶπομεν πῦρ περιτετάσθαι τῆς περὶ τὴν γῆν σφαίρας ἔσχατον, ὥστε μικρὰς κινήσεως τυχὸν ἐκκᾶεσθαι πολλάκις ὥσπερ τὸν καπνὸν 22 Id. 341^b25: ἂν μὲν γὰρ πλάτος ἔχη καὶ μῆκος τὸ ὑπέκκαυμα, πολλάκις ὁρᾶται καιομένη φλόξ ὥσπερ ἐν ἀρούρα καιομένης καλᾶμης· ἂν δὲ κατὰ μῆκος μόνον, οἱ καλούμενοι θαλοὶ καὶ αἶγες καὶ ἀστέρες 25 Id. 341^b32: ἐὰν δὲ τὰ μῆκη τῆς ἀναθυμιάσεως κατὰ μικρὰ τε καὶ πολλαχῆ διεσπαρμένα ἦ καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος καὶ βᾶθος, οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν γίνονται. ὅτε μὲν οὖν ὑπὸ τῆς κινήσεως ἢ ἀναθυμιάσεως ἐκκαιομένη γεννᾷ αὐτὰ· ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ διὰ τὴν ψῦξιν συνισταμένου ἀέρος ἐκκρούεται καὶ ἐκθλίβεται τὸ θερμὸν· διὸ καὶ ἔοικεν ἢ φορὰ ῥίψει μᾶλλον αὐτῶν ἀλλ' οὐκ ἐκκαύσει. ἀπορήσειε γὰρ ἂν τις πότερον ὥσπερ ἢ ὑπὸ τοὺς λύχνους τιθεμένη ἀναθυμιάσει ἀπὸ τῆς ἀνωθεν φλογὸς ἄπτει τὸν κάτωθεν λύχνον (θαυμαστὴ γὰρ καὶ τοῦτου ἢ ταχυτῆς ἐστὶ καὶ ὁμοία ῥίψει, ἀλλ' οὐκ ὡς ἄλλου καὶ ἄλλου γιγνομένου πυρός), ἢ ῥίψει τὸ αὐτοῦ σώματος εἰσὶν αἱ διαδρομαί. ἔοικε δὲ δὴ δι' ἄμφω· καὶ γὰρ οὕτως ὡς ἢ ἀπὸ τοῦ λύχνου γίνεταί, καὶ ἔνια διὰ τὸ ἐκθλίβεσθαι ῥίπτεται, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες

3 aera CM: aere H 9 ad om. H 12 eo quod CM: eoque H 13 qui prope terram etc.] graece fort. fuit οἱ ἐγγὺς τῆς γῆς κωλύουσι συνίστασθαι νέφη, διακρίνοντες τῇ θερμότητι τὰς συνδρομάς 14 caliditate H: calide CM 16· sufficiant CH: sufficiunt M 20 comprehendentibusque CM: comprehendentibus H 22 suffragantia H: suffraganti CM 23 ardentem CHM 24 arsura] v. ad p. 77.29

stellae ex quibusdam talibus arsuris: inflatio enim ex motu ardens 575
 uidetur haec gignere: quando uero a consistente per geliditatem aere
 comprimitur et expellitur calidum, est horum meatus projectione
 quadam magis, sed non exarsura. sicut enim sub lucernas posita in-
 5 flatio a flamma quae desursum est accendit deorsum lucernam, et
 cito ignis attrahitur fumo accensae summitatis candelabri uiolenter 50
 attractus; sic quoque et sursum factas efflagrationes aestimandum
 compressas proiici deorsum cum ui, sicut ex digitis nuclei oliuae
 compressi uiolenter proiiciuntur: etenim ipsi graue habentes uidentur
 10 saepe sursum uiolenter ex digitis pulsati: deorsum uero proiiciuntur
 exusta in aere, eo quod densitate compelluntur ea et deorsum profi-
 ciuntur uiolentius. per hoc etiam fulmina et qui dicuntur ex nubi-
 bus uenti et talia omnia ferunter deorsum. etenim naturaliter sur-
 sum fertur omne calidum: contra naturam itaque ignea arsura repel- 60
 15 litur deorsum. per positionem uero inflationis, utcunque euentus sit
 positus latitudinis et profundi, sic fertur aliquando quidem sursum,
 aliquando autem deorsum aut etiam oblique; maxime uero in obli-
 quum depelluntur. per hoc duobus meatibus feruntur quae feruntur,
 ui quidem deorsum, natura uero sursum. per hoc etiam discurren-
 20 tium stellarum meatus plurimus obliquus fit, eo quod uero iuxta ter- 70
 ram sint, et uelocitas eorum similis his quae nobis proiiciuntur est
 ita ut etiam uideantur multa uelocitate praeterire tunc solem et reliqua
 astra. hoc quoque ipsum accidit et circa eos qui dicuntur turbines.
 fit enim turbo cum segregatus spiritus ab aliqua nube offenditur et
 25 circumuoluitur circa nubem circulum faciens et circa illam corroborata-

9 Aristot. 369^a21: εἰς τοῦναντίον τῆς πυκνότητος ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὴν ἐκθλιψιν, οἷον οἱ
 πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δαπτύλων πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρως ἔχοντα φέρεται πολλακίς ἄνω
 10 Id. 342^a12: κάτω δὲ ῥίπτειται διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν εἰς τὸ κάτω ῥέπειν τὴν ἀπω-
 θούσαν. διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ κάτω πίπτουσιν 12 Id. 369^a19: διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ
 καὶ οἱ ἐκνεφίαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καίτοι πεφυκτός ἄνω τοῦ θερμοῦ φέ-
 ρεσθαι παντός 15 Id. 342^a21: διὰ δὲ τὴν θέσιν τῆς ἀναθυμιάσεως ὅπως ἂν τύχη
 κειμένη τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάρους, οὕτως φέρεται ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ πλάγιον· τὰ
 πλεῖστα δὲ εἰς τὸ πλάγιον διὰ τὸ δύο φέρεσθαι φοράς, βίᾳ μὲν κάτω, φύσει δ' ἄνω· πάντα
 γὰρ κατὰ τὴν διάμετρον φέρεται τὰ τοιαῦτα. διὸ καὶ τῶν διαθεόντων ἀστέρων ἡ πλεῖστη λοξὴ
 γίνεται φορά... πάντα δὲ κάτω σελήνης ταῦτα γίνεται. σημεῖον δ' ἡ φαινομένη αὐτῶν τα-
 χυτῆς ὁμοία οὔσα τοῖς ὑφ' ἡμῶν ῥιπτουμένοις, ἃ διὰ τὸ πλησίον εἶναι ἡμῶν πολὺ δοκεῖ τῷ
 τάχει παραλλαττεῖν ἄστρα τε καὶ ἥλιον καὶ σελήνην 24 cf. Aristot. 371^a9: Nic. Blem-
 mid. Epit. phys. p. 148—50 ed. Wegelin

3 est *G*² in ras. (5 fere litt. eras.) 4 sed non ex- *G*² in ras. 7 estimandum *G*
 8 digitis *G*¹: degitis *G*² (sic etiam infra, v. 10) 21 et] et an etiam, incertum in *G*
 23 quoque ipsum *G*²: ipsum quoque *G*¹ 24 fuit fort. graece γίνεται γὰρ τυφῶν ἔταν
 τὸ ἐκ νέφους ἐκκρινόμενον πνεῦμα ἐτέρῳ τινὶ νέφει ἀντικρούη καὶ περιστρέφεται περὶ τὸ νέφος
 ἔλικα ποιοῦν καὶ περὶ ἐκεῖνο ἐρρωμένον οὕτως ὥστε καὶ τι μέρος ἀναρπάζειν τοῦ νέφους, τῷ
 μὴ δύνασθαι ἀπ' ἀλλήλων διακρίνεσθαι

tus ita ut et quandam partem arripiat nubis, eo quod non possunt 575
a se inuicem segregari. per hanc igitur collisionem euectus oblique 80
in terram fertur, et quae mouentur ab eo conuertens in circuitu
mouet. propterea etiam saepe conuertens quaedam eorum quae in
5 terra seu in mari sunt in altum subleuat, exitum non inueniendo in
se ipsum iterum reflectens. unde ex mari saepe quidem aquam ab-
strahit; iam uero ibi naues aduenientes subleuat aquarum tractu acci-
piens in altitudinem; ex terra quoque lapides et alia, saepe etiam
animalia subleuat. haec autem ad paululum erepta deferuntur iterum 90
10 sicciora facta propter ariditatem sustollentis ea spiritus. quia uero
ignis de caelo et cometae et unumquodque ignitorum ex arida in-
flatione fiunt circa nostrum aera, demonstrat uisibium aspectus et
maxime fulminum differentiam habentium et concursum et impetum,
sicut etiam nomina: tanta enim quaedam eorum utuntur nimietate
15 uelocitatis, ut quaedam quidem repercutientia et solida urant, quae-
dam uero rariora et subtiliora transgressionem custodiant illaesa: ete- 1
nim aliquando per parmam ueniens aes quidem eius propter reper-
cussionem confluit, lignum uero illaesum custodiuit: spiritus enim
uens fulmen. et aliarum quoque passionum in aere consistentium
20 inest uidere substantias ex spirituali inflatione, utpote sit de tonitru
dicendum et fulguratione. nubibus frequentibus et conuenientibus
euecta inflatio offendens uiolentur in eis facit plagam, cuius sonus 10
uocatur tonitru; collisione uero facta contritum in eis igneum ex-
primit fulgurationem. sic prius quidem tonitru fulguratione fieri; ap-
25 parere autem priorem fulgurationem, eo quod uisus auditum praecedit

2 cf. Nic. Blemmid. l. c. p. 149: φερόμενος οὖν ὁ τυφὼν κάτω καὶ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν κύκλω περιηγόμενος καὶ οὕτως συστρεφόμενος καὶ ποιῶν ἕλικα· οἷς ἂν προσπέσῃ, ταῦτα κύκλω στρέφων κινεῖ. διὸ καὶ τινα πολλαίκις τῶν ἐπὶ γῆς ἢ θαλάττης στρέψας εἰς ὕψος ἀνέλκει, ὡς ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀνακάμπτων τῷ μὴ ἔχειν διέξοδον. ἐκ μὲν οὖν θαλάσσης ὕδωρ ἀνασπᾷ πολλαίκις· ἤδη δὲ καὶ πλοῖον ἐμετεώρισε τῇ δίνῃ περιλαβίων· ἐκ δὲ τῆς γῆς καὶ ξύλα καὶ λίθους, ἤδη δὲ καὶ ζῷα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀνήγεγεν. ὅσα δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀναφέρονται, ὀλίγον μετεωρισθέντα καταφέρονται πάλιν, ξηρότατα γενόμενα διὰ τὴν ξηρότητα τοῦ ἀνάγοντος ταῦτα πνεύματος
15 cf. Aristot. 371^a24: διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὐθέν, οἷον ἀσπίδος ἤδη τὸ μὲν χάλκωμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὐθὲν ἔπαθεν — Nic. Blemmid. l. c. p. 151
21 cf. Aristot. 369^a27: αὕτη [scil. ἡ ἀναθυμίασις] συνιόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βία δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ πληγὴν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή
24 cf. Aristot. 369^b7: γίνεται δὲ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς — Nic. Blemmid. l. c. p. 147: γίνεται δὲ μετὰ τὴν βροντὴν καὶ ὕστερον τῆς πληγῆς. ἡ βλαίος γὰρ κίνησις καὶ ἡ πληγὴ αἰτία ἐστὶν αὐτῆς τῆς ἐκπυρώσεως· διὰ μέντοι τὸ τὴν ὄψιν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἰδίων αἰσθητῶν πρώτην τῆς ἀκοῆς, διὰ τοῦτο πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι τὴν βροντὴν ὁρᾶται ἡ ἀστραπή.

10 propter *G*² in marg.; in textu una littera erasa, fort. compend. per 13 differentiam etc.] graece fort. διάφορον ἐχόντων καὶ τὴν συνδρομὴν καὶ ὄρμην ὡσπερ καὶ τὰ ὀνόματα [Duebnero διαφορώτατα scripsisse Priscianus uidetur] 21 dicendum *G*² in ras.

circa propriorum sensibilibum assumptionem. anomale igitur factis so- 576
 nitibus sinuositate nubium constat quidem ex his tonitru, spiritus
 uero igneus et infirma quadam flagrantia utens deinde cadens facit
 fulgorem. ex his itaque omnibus collectis unumquodque in terra seu 20
 5 aere consistentium habet quidem suum naturale momentum sursum
 uersus, et deorsum uim patiens contra naturam opprimitur, et iterum,
 siquidem permanserit, ad proprium refertur.

CAP. VIII.

Titulus deest.

10 Et hoc quoque: quare omne animal aut animatum aut aliud
 quoddam sicuti germinum uel seminum translatorum a regione in
 regionem aut locos quosdam, aut nascentium ibi, post tempus et ex
 generatione degressionem conuertuntur ueluti in plurimum in illam
 naturam seu formam illius terrae in quam transducta sunt? et si qui-
 15 dem illorum conuersionis causa aer aut terra ibi regionis facta est,
 ob quam causam semper ibi habitantes aut ibi nascentia, etsi similia 10
 genere sint, differunt forma et similitudine et aliis quibusdam? uni-
 uersaliter enim natura hominum secundum clima et regionem habitans
 manifesta est qualis coloris et formae sit. constat enim cognoscere
 20 homines orientales partes habitantes et anima et corporibus per oc-
 casum degentibus magis similes secundum animam habitantibus
 orientem. similiterque de habitantibus alias partes deliberan-
 dum. in praesentis capituli inquisitionem illa praeponenda quae 20
 dicta sunt prius de immortalitate et simplicitate et in corpora-
 25 litate animae et secundum essentiam immutabilitate, qualitatibus
 quidem irrationalis uitae et corporalibus materiis et passionibus
 proprias operationes et uirtutes immutantis, ueluti uerbi gratia con-
 formatae materiali et circumstantibus extrinsecus, non tamen secun-
 dum naturam propriam uariatae. his itaque in omnibus praeordinatis,

1 cf. Aristot. 369^b1: παντοδαποι δ' οἱ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τε γίνονται τῶν νεφῶν καὶ
 διὰ τὰς μεταξὺ κοιλάς, ἣ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. ἡ μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἔστι
 καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκपुरοῦται
 λεπτῇ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἣν καλοῦμεν ἀστραπήν, ἣ ἂν ὡς περ ἐκπίπτον τὸ
 πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῆ 10 cf. Plato Rep. VI. 497B: Theophrastus H. P. 8.8

1 propriorum] priorum *G*¹ 9 deest titulus, spatium vacante in *GH* 11 transla-
 torum] translato(-)r(-) *G* 12 post tempus etc.] graece fort. μετὰ χρόνον καὶ
 τὴν ἐκ γενετῆς μετάστασιν 13 digressionem *H* plurimum] plus *G*¹ 14 si *CM*:
 sic *G*: om. *H* 18 regionem habitans] -nem habitans *G*² in litura vel lacuna
 19—21 locus vitiosus fortasse etiam in ipso graeco codice 19—20 constat—orientales]
 -stat—orientales *G*² in litura vel lacuna 21 magis similes *G*² in litura vel lacuna
 post similes fort. 3 litt. eras. *G* 25 immutabilitate *G*² 27 immotantis *G*²

considerare oportet quae sint causae inaequalitatis morum simul etiam 576
 formarum hominibus, et in unoquoque loco formae, siue ad maximas 30
 terrae partes diuidat quis rationem, utpote Europam et Asiam et
 Libyam, siue ad aquilonem et meridiem locis ortumque et occasum,
 5 siue per gentes et regiones singulas, et breuius dicendum per ciuitates
 et uillas similiterque ibi et domus. omnium enim horum est sicut
 est sic dicendum differentia et in formis et moribus et magnitudinibus
 corporum, sicut et in aliis animalibus et ex terra nascentibus. horum 40
 autem sicut in similitudine accipitur causas esse ponendum et aescas
 10 et aera continentem et tertium disciplinas. quia enim aescae et continens
 formant, manifestum etiam ex factis transmutationibus: aduenticia enim mouentur secundum regionales formas similiter animalium et germinum, sed quaedam quidem in pluribus, quaedam uero in minoribus temporibus iuxta figurantis consequentiam: quaedam
 15 autem omnino accidit neque fieri per quosdam locos animalia neque 50
 germina propter terrae et continentis affectum, sicut maxime in inhabitabilibus sub ardenti ustione aut frigiditate superante et glacie. horum enim nihil enutrire aut fecundare possunt, eo quod non habent alimentum; sed et continens temperies contraria est: quaerit enim
 20 haec duo animal et quaecunque ex terra germinantur; sicut enim 577
 materia per unumquodque germen et animal propria, sic et aescas et principium est. fere enim utpote connaturalia sunt haec sibimet; 60
 conuersationes uero et formas differentes sic omnino regiones faciunt, dum non sint similes, et quae extrinsecus superueniunt,
 25 etsi quaedam saluant prioris similitudinis uestigia et magnitudinis. quia uero plus aescas et disciplinae mos simul cum natura aeris perficiunt magna ad uirtutem et furorem et corporum formas, adhuc etiam ad intellectum et prudentiam, signum fortassis sit naturaliter continuo differre per regiones, et quosdam quidem sapientes
 30 et dextros, quosdam uero uasorum quorundam repertores. proficiunt 70
 quoque et urbanitates et leges ad disciplinam uitae: etenim qualibuscunque quis moribus nutritus fuerit, talis erit consuetudo per singulas ciuitates et uicos; quaedam uero et per proprias naturas priorum. similes enim faciunt imitatio et connutritura superuenientes anti-

3 eyropam G 6 similiterque] simi- G² in ras. 6.7 sicut est sic dicendum] *quid graece fuerit non uideo* 9 sicut in similitudine] *i. e. graece ὡσπερ ἐπὶ τῆς ὁμοιότητος*
 11 etiam] () G 12 mouentur secundum] mouent-() G 13 sed G² in ras.
 19 continens temperies] *i. e. graece ἡ περιέχουσα κρᾶσις* 21 et (ante principium) om. G¹
 26 cum] () G 27 furorem et] furo-()-t G 28 fortassis (sic) G 30 uasorum (sic) G
 uasorum quorundam repertores] *i. e. graece σκευῶν τινῶν εὕρεται* 34 sqq. *graece fort. ὁμοίους γὰρ ποιοῦσιν ἢ μίμησις καὶ ἡ συντροφία τοὺς ἐπιγινόμενους τοῖς φθάσασιν, ἐπειδὴ καὶ ἐν οἰκίᾳ τοῦτο τάχ' ἂν εἴη τῇ μὴ συμμιγνυμένη ἐτέραις. αὕτη γὰρ μόνα ἔξει τὰ φύσει καὶ ὅσα παρὰ τῶν γονέων εἴληφεν ἕκαστος, καὶ εἰ τινες τούτων ἀρχαιότεροι εἶεν * * * καὶ πολ-*

cipantibus, quoniam et in domu hoc fortasse sit non commixta aliis: 577
 ea enim solummodo habebit quae sunt naturae et quaecunque a pa-
 rentibus accepit unusquisque, et si quidam horum sint uetustiores * * 80
 et multi originem inde habent, solam regionem aut etiam disciplinam
 5 nominantes quasi hinc occasionum et seminum naturales eis insitorum
 motus et formas. itaque causae mutationum naturales sunt et poli-
 ticae, ad uarietatem sufficientes per se ipsam quidem utraque, adhuc
 uero magis una in mixtura inter se ipsas. acceperit et hoc quis ibi
 ad differentiam: alimenta quidem enim in montanis aridiora et minus
 10 terrena siue bene spirantia consistunt, et densant corpora et partium 90
 unumquodque rectum faciunt et non peruersum neque ab ulla aliena
 uirtute prohibitum. propria enim est ad singulos quosque commode-
 ratio per horas oppositas et simpliciter angulares. respirans enim aer
 qui est purus maximum in hoc dat momentum, quanto quidem eo et
 15 plurimo utimur et ad potentissima uitae. adhuc quoque et efficaciora
 et mobilia accidit in montanis esse animalia et differentiam habere
 circa corpus et animam: fortiora enim sunt et furoris magnitudinem 1
 simul aeris mixtura per circumstantiam recipiunt: coauget uero quo-
 quo modo et labor et quod non indigent aescas multae; in planis
 20 autem e contrario haec habent contra qualemcunque causarum effec-
 tum. homines itaque et reliqua animalia transferentes in locos alios
 continuo differentiam habemus: alii enim in quibusdam locis agresti-
 ores et stulti, et aescas grauiori non facile perfecti fiunt et * * medio-
 ciores et mansueti et plus ad aescam oportuni: talia autem coope- 10
 25 rantur et ad fortitudinem, et iterum ad formidinem uel timorem, aut
 ad mobilitatem et pigriorem statum: anomalum enim naturales faciunt
 causae adiecta etiam disciplina. itaque liberales esse uidentur etiam
 otiosi, ad lucrum et negotia ineruditi, et statum in anima firmum
 habent; ferociores uero et duri et ad iter agendum oportuni, habentes
 30 simul ingeniosum et uelox ad motum. per hoc etiam seniores magis
 stabiles sunt et rationabiliores cum prudentia; mores uero iuuenum 20

λοι τὴν ἀρχὴν αὐτόθεν ἔχουσιν, οἱ μόνην τὴν χώραν ἢ καὶ τὴν παιδείαν ὀνομάζοντες, ὡς
 ἐντεῦθεν τῶν ἀφορμῶν οὐσῶν καὶ σπερμάτων τινῶν φυσικὰς αὐτοῖς ἐμφυόντων κινήσεις καὶ
 εἶδη. αἱ μὲν οὖν αἰτίαι τῶν μεταβολῶν φυσικαὶ εἰσι καὶ πολιτικαί, πρὸς τὴν ἐξαλλαγὴν ἀρ-
 κοῦσαι καθ' ἑαυτὴν μὲν ἑκατέρωθεν, ἔτι δὲ μᾶλλον τῆς μιᾶς ἐν μίξει τῇ πρὸς ἀλλήλας
 3 lacunam indicavi 6 motationum G² politicae G² in ras. 8 una CHM:
 om. G, sed fuisse olim in margine videtur mixtura] mi-() G 9 differentiam
 alimenta] different-()-ta G graece fort. τροφαὶ μὲν γὰρ αἱ ἐν τοῖς ὄρεινοις ξηρό-
 τεραι, καὶ τὰ ἥττον πεδινά, ἦτοι τὰ εὐπνοα, συνίστησι καὶ πυκνοὶ τὰ σώματα 15 effi-
 caciōra G 16 differentiam] different-() G 18 post mixtura duae litt. eras. G
 22 continuo] con-() G agrestiores] ()-ores G 23 aescas grauiori] i. e.
 τῆς τροφῆς βαρυτέρας οὐσης mediocres G¹ [lacunam indicavi; graece enim καὶ ἄλλοι δὲ
 μετριώτεροι καὶ πρᾶσι fuisse videtur: cetera non satis expedit] 29 ferociores uero] i. e.
 οἱ δὲ θυμοειδέστεροι 30 post motum vacat spatium in versus fine in G Per]
 ()-er G

mobiles et uelociores. facit quoque quiddam ad transmutationem et 577
 corporum uelocitatem aut motum et paupertatis indigentiam et diuitias.
 ex naturalibus uero causis color et formae speciositas comparatur.
 etenim quidam ex albis nigri fiunt, alii uero ad ruborem et nigrum 578
 5 transmutantur; et alii quidem extentos capillos, alii uero crispas et
 si qua alia corporalis speciositatis uarietas. dicit quoque et Strabon 30
 geometricus in Italia circa Thurion ciuitatem duo flumina esse Syba-
 rim et Crathim: unum quidem Subaris bibentes equos ex eo raiuosos
 esse facit (propterea et greges abigunt ex eo); Crathis uero homines
 10 lauantes rubeos crines et albos crines facit habere et alias multas pas-
 siones sanat. dicunt autem et in Eubodia insula Graeciae duo flumina
 esse, quorum unum quidem Cerces, alterum uero Neileus uocatur:
 quorum ab uno quidem bibentes oues albae fiunt, ab altero uero 40
 nigrae. et apud alios plurimos per unumquemque historiographorum
 15 inueniet quis differentias: sed superfluum fortasse sit eas per partes
 enarrare, et quomodo hoc superiores quidem partes corporis disponan-
 tur ad fortitudinem, inferioribus uero magis subuehitur. itaque genera-
 tionem omnibus gentibus significat talis ex locis differentia. ipsae
 enim maxime cum comprehendente, id est aere, propriae et naturarum
 20 et alteritatis causae. itaque plus inuenerit quis et animalium et 50
 germinum inaequalitatem in Europa, per Libyam uero ut omnino
 similia quodammodo sibimit. causa autem quia similis aer: non enim
 multum facit aestas ibi et hiems. in Asia uero et adhuc magis in
 Europa magnae et dissimiles distantiae: causa autem positio unius-
 25 cuiusque ad solis circulum assumpta. eadem uero causa et quae sunt

6 Strabon] p. 263 Cas.: τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθησαν πλησίον καὶ Θουρίους προ-
 σηγόμευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμώνυμου. ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ πτυ-
 ρτικὸς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπειργουσίαν ἀπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραθίς τοὺς ἀνθρώπους ξαν-
 θοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη λαταί (cf. Aristot. 846^b33)
 11 cf. Strabo 449 Cas.: εἰσὶ δὲ νῦν Εὐβοίται ποταμοὶ Κηρεὺς καὶ Νηλεὺς, ὧν ἀπ' οὗ μὲν
 πίνοντα τὰ πρόβατα λευκὰ γίνονται, ἀπ' οὗ δὲ μέλανα (cf. Aristot. 846^b36)

1 transmutationes G² 2 locus vitiosus; frustra Duebner con. paupertatis indigentia
 et diuitiae 5 transmutantur G² et alii quidem etc.] graece fort. καὶ ἄλλοι μὲν
 τετανοτριχοῦσιν ἄλλοι δὲ οὐλοτριχοῦσι, καὶ εἴ τις ἄλλη τοῦ σωματικοῦ εἶδους διαφορὰ
 6 corporalis] corpo-()-lis G 7 geo-()-tricus G thurionum CGHM
 (Θούριον Aristot. 846^b33) 8 raiuosos scripsi: ramosos GHM: ramosos (ni fallor) C
 (πτυρτικὸς Strabo) 11 greciae G 14 hi-()-ograforum G¹: hi-()-agra-
 phorum G² 16 graece fort. καὶ τίνι τρόπῳ τοῦτο... (excidisse nonnihil videtur) τὰ
 μὲν ἀνώτερα μέρη τοῦ σώματος διατίθεται πρὸς ἀνδρείαν, τοῖς δὲ κατωτέροις μᾶλλον ὑπο-
 βαστάζεται 18 ipsae] i. e. αἵται. Duebner 19 maxime G¹: maximae G²
 id est aere CM: om. G (in textu) H, sed in margine G olim vestigia eius additamenti in-
 uenit Duebner et (ante naturarum)] () G 20 et animalium] ()-nimalium G
 21 eyropa G 24 eyropa G 25 graece fort. τῇ αὐτῇ δ' αἰτία καὶ τὰ μὲν κατ'
 Εὐρώπῃν οὐχ ὁμοία ὑφίσταται τοῖς γεννώσι οὐδ' ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τὰ δὲ περὶ Λιβύῃν καὶ
 Αἴγυπτον ὡς πάντῃ καὶ πόρρω διέστηκότα

quidem per Europam non similiter subsistunt parentibus neque in 578
 eadem ciuitate, circa uero Libyam et Aegyptum ut omnino et longe 60
 distantia. locorum quoque speculationis et aerum causae quod non
 omnia animalia et germina per omnes deinceps fiunt locos, sed un-
 5 umquodque in quibus continetur naturaliter et proprie: neque enim
 elephantes neque grifae neque genera aliorum animalium quaecunque
 peregrina et naturam habentia rariorem extra consueta est loca ac-
 cipere; sed et habundantium quaedam et communiorum neque princi-
 pium in quibusdam inueniuntur locis, ut leones et lupi seu quod 70
 10 cunque tale: multae enim regiones horum nesciunt statum. uidemus
 autem et per horam anni quia quaedam omnino exalienantur regione
 et uolatilium et aquatiliam, quaedam uero non apparent et foueas
 habent, eo quod non possunt temperantiam sustinere; et quaedam
 quidem hieme, quaedam uero aestate. Unumquodque autem animal
 15 ad suam naturaliter inducitur salutem: cum uero quae sunt communi
 causa deficiunt, tunc et quaedam latentes et speciales connaturaliter 80
 subsistunt causae per quas possunt; et genus unum animalis saepe in
 quodam loco non inhabitat, sicut lepus in Ithace insula Graeciae et
 in altera insula quae est in illo mari. ibi enim si quis dimiserit
 20 leporem, inuenitur ad extrema tendere usque dum ad mare consistat,
 quasi in hunc ultimum confugiens locum: tum circa ciuitates aut
 alios locos nullo modo stare et manere eum posse dicunt, sed circum-
 currere insulam quasi dolentem et compulsum et neque experientem 90
 omnino pastum quendam aut aescam. simile quoque et quod circa 579
 25 Cretam est: illic enim circa Cyloniam ciuitatem usque Eleuthernen
 fiunt solummodo cerui et singulares et uiperae et attagines: uide aliam
 † omorynyson † nullum horum ingreditur, sed alia nutrit animalia,

18 cf. Aristot. 606^a2: ἐν Ἰθάκῃ δ' οἱ δασύποδες, ἐάν τις ἀφ' ἡ κομίσσας, οὐ δύνανται ζῆν, ἀλλὰ φαίνονται τεθνεῶτες πρὸς τῇ θαλάττῃ ἐστραμμένοι, ἢ περ ἂν εἰσαχθῶσιν (cf. Rosei Aristot. pseudep. p. 331) 24 cf. Plin. N. H. 8.227: In Olympo Macedoniae monte non sunt lupi, nec in Creta insula. ibi quidem nec uulpes ursiue atque omnino nullum maleficum animal praeter phalangium. araneos id genus dicemus suo loco. mirabilius in eadem insula ceruos praeterquam in Cydoneatarum regione non esse, item apros et attagenas irenaeos (v. Meursii Creta, 2.8; Rosei Aristot. pseudep. p. 331)

1 europam *G* 2 aegyptum *G*¹ 6 elifantes *G* grifae] grypes *Duebner*
 7 rariorem] rario- *G*² in *ras.* 9 inueniuntur *Duebner*: inueniunt *CGHM* (cf. ad p. 41.11)
 10 multae] ()-tae *G* uidemus] ui-() *G* 11 exali-()-nantur *G* [*graece*
fuit ἀπαλλάττεται τῆς χώρας] 12 quaedam] quaed-() *G* 18 in-()-tat *G*
 19 demiserit *G*² 23 dolentem] ()-entem *G* 24 quendam] ()-dam *G*
 25 est] ()-st *G* Cyloniam] *i. e.* Κυδωνίαν 26 fiunt] ()-nt *G* attagines] *add. gloss. in marg. G* auium species 27 omorynyson *GM*: omorynyson *C*: omorinsion *H*: *add. gloss. in marg. G* insula graece nysos dicitur [*graece fortasse fuit ἰδοῦ ἐτέραν ἄμορον οὖσαν οὐδὲν τούτων εἰσέρχεται, ἀλλ' ἄλλα μὲν τρέφει ζῶα λύκους δ' ἢ ἀλώπεκας ἢ τι τῶν μειζόνων καὶ κακούργων οὐδαμῇ*]

lupos uero aut uulpes aut quid maiorum et malefactorum nullo modo, 579
 neque mordacium et nociuorum reptilium praeter φαλλαγγια, id est
 araneas morsu nociuas. translata autem quaedam animalium in alias 1
 regiones aequaliter quidem permanent et nutriuntur, fortassis uero de-
 5 ficiunt non administrantia mutationis superfluitate: superabundantia
 enim corruptrix est omnium. si uero omnino transmutata potuerint
 manere, non iam saluificant eandem sic per omnia membrorum aug-
 mentationem neque totius formae affectum. propterea etiam hanc qui-
 dam occasionem inueniunt qui habitant in extremis transmutati locis,
 10 utpote aquilonem et meridiem, ortum et occasum. itaque singuli qui-
 que eorum similes fiunt his ad quos transmutati sunt. magna enim
 distantia Aethiopsis et Scythi, et iterum Celti et Libyis Indique et Ara-
 bis: sed mutat et transfert tempus naturas etsi Graecos ubique habitan-
 tes: eteum hic mutatio non prius sinitur ad conuersationes fieri. ex
 15 his itaque omnibus manifestum quomodo natura bene formata et se-
 cundum corpora et animae operationes et uirtutes, transmutationes 20
 uero per regiones singulas temporis quidem indigent conuenientis locis
 non tantum, sed et resessionis in locorum propria: ob hoc etiam qui-
 dam priorum in eis manent et saluant formas. optimus autem om-
 20 nium Hippocrates, sapiens medicinae notitiarum, disserit de talibus
 in his quae ait de aere, locis, aquis, causam esse dicens differentiae
 morum et modorum magnitudinisque et formae et corporum crassitu-
 dinis, eorumque quae sunt per unumquenque aera, et mixturam ho- 30
 rarum, locosque et aquarum qualitatem et circa homines et reliqua
 25 animalia et germina et semina et omnino nascentium unumquodque:
 ex mixtura enim aeris et locorum et aquarum paruae aut magnae
 fiunt mutationes.

21 cf. Hippocrates περι ἀέρων ὑδάτων τόπων c. 12sq. (t. 2 p. 52sq. Littré)

1 aut prius] et G¹ 3 graece fort. μεταβληθέντα δὲ τινα τῶν ζώων εἰς ἑτέρας χώρας
 ἴσως μὲν διαμένει καὶ τρέφεται, ἴσως δ' ἐνδίδωσιν οὐκέτι ἀρκοῦντα τῇ τῆς μεταβολῆς περισσό-
 τητι (ἀντισχεῖν) 4 permanent] perma-() G 5 mutationis superfluitate] ad muta-
 tionis superfluitatem G¹ superabundantia G 7 saluificant G 8 prop-
 terea etc.] graece fort. διὸ καὶ ταύτην τινὲς τὴν αἰτίαν εὐρίσκονται 10 meridiem] me-
 ridie-() G 11 simil-()-unt G 12 distantia] distan-() G Scythi] i. e.
 Σκυθῶν Celti] i. e. Κελτοῦ vel Κέλτου Libyis]·libes G¹: lybies G²: libies H:
 libiis CM Arabis] arab-() G 13 etsi Graecos etc.] graece fort. καὶν εἰ Ἑλληνας
 ὀπουδήποτε οἰκοῦντας (καλοῦμεν αὐτούς): cetera non expedito grecos G 18 reses-
 sionis CHM propria] pro-() G 19 optimas G¹ 20 hypocrates G¹
 medicinae] me-()-e G 21 aquis causam esse dicens] ()-icens G 22 mag-
 nitudinisque et formae] mag-()-ormae G 24 locosque G²: locisque G¹CHM
 qualitatem] ()-alitatem G 25 germina] ger-() G 26 mix-()-ra G
 magnae fiunt] mag-()-e ()-nt G

CAP. IX.

Titulus deest.

Et hoc autem: quare omni corpore animato ex IIII. elementis
 composito solummodo in reptilibus animalibus quaedam mortifera
 5 uenena inueniuntur, et in ipsis quoque dum sint, similia genere non
 habent? haec de reptilium differentia generationis quaestio. et hoc:
 cuius gratia creata sunt haec ad mortem aliorum et impedimentum?
 nihil aliud est fortassis scrutandum praeter causas ex quibus uolens
 huius uniuersitatis constitutor animalibus uariis terrenis et uolatilibus
 10 et aquatilibus, adhuc etiam germinibus et herbis et lapidibus differenter
 compositis habentibus uirtutes, omnem sensibilem ornauit locum;
 causae enim singulorum nascentium sunt. et unde horum quaedam
 quidem sibi inuicem compassibilia et connaturaliter potentia esse
 iterumque aduersantur et corrumpentia factum est haec et aliter
 15 pugnant; et omnino qualem uniuersitati praestant utilitatem? similiter
 quid faciunt deliberare nos qualiter etiam ibi hoc quaerendum: quare
 iste quidem ignis urit qui est calidus et siccus alia elementa quali
 quadam consecutus est mixtura? rationes enim uarie unum quodque
 enasci et talem substantiam habere ineffabiles sunt, et soli notae
 20 componenti et naturam substituenti talium secundum ordinem quen-
 dam et armoniam genitiuam. impossibile est partibili animo et sensu
 accipere uarietatem concursus et formae et utilitatis seu etiam ad se
 inuicem connaturalitatis et habitudinis animalium et germinum et in-
 animalium, a maximis usque ad minima perspicendam. et quare
 25 uolatilium non eadem omnium neque uirtus et uelocitas neque esca,
 sicut neque modus suspicandi per inimicitiam seu amicitiam seu medio
 quodam habitu ad se inuicem? hoc ipsum fortassis sit et circa alia
 animalia. sic itaque et de germinibus et seminibus et lapidibus dis-
 serendum. horum etenim quaedam quidem inter se inuicem praeli-
 30 antur et corrumpuntur contrario impetu confusionibusque et mixturis;
 quaedam uero congerminantur et consistunt. et omnino multiforme
 et differens materia incausale quidem ad nos; rationes uero unius

1 VIII k̄ap̄ m. recentior in G in lacuna 3 elementis G 5 et in ipsis etc.]
 i. e. graece καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντα, τὰ ὁμογενῆ οὐκ ἔχει 8 est] () G 11 uirt-
 ()-nem G 12 causae enim singulorum] causa-() G 13 inuicem com-
 passi-] () G: cetera desunt in G 14 factum est] i. e. γηγένηται 15 pugnat H:
 pugna CM praestat CHM 18 uarie etc.] graece fort. τοῦ παντοδαπῶς τὸ ἐν
 ἕκαστον ἐχέσθαι 19 note componenti H: nocte compacienti CM 20 naturam
 substituenti] i. e. τὴν φύσιν ὑποστήσαντι 23 connaturalitatis H: connaturalis CM
 27 animalia alia ordo in H 31 congerminantur et consistunt] graece fort. συμφυ-
 τεύεται καὶ συνίσταται

cuiusque productionis insunt ei naturaliter componentes et formantes genera iuxta ordinem proprietatis uni cuique attributum. connexiuam quidem omnium causam et uirtutem omnium nobis manifestam esse hanc quis dixerit et solam, quomodo factor uniuersitatis bonus est, 5 et non existentibus adducit existentia, et naturis uariis exornat quaedam quidem simpla et intelligibilia, quaedam uero composita et uisibilia, formans unam ipsis inuicem et uniuersitati utilitatem et conaturalitatem, ueluti ex una coniunctione concatenationis praestantiam. optimi uero factura omnino eadem. et si quibusdam partium contra- 10 rietates introducantur et pugna ex mixtura et differentia qualitatum (et hoc enim non sine artificiali constitutum est ratione); sed itaque rationalis forma et composita, quae quidem sola ex omnibus segregatur, hoc habet, ex duobus contrariis substantiam (sensibili dico et intelligibili) regalem quidem imaginem consequendo. et si quidem hanc 15 custodierit et proprium principium et dignitatem, superior essendo sensibilibus et a nullo nocentium insidias patiendo eorum dominari ordinata: si uero proprio perdita fuerit ordine, ordine nosse deficientia lapsa et quomodo ipsa se ipsam supponeret ferens subiectis. et haec quidem ut in communibus notionibus ineffabilium speculantes 20 dixerimus. non oportet autem haec de solis proponere reptilibus, quoniam et in aliis et aereis et terrenis et aquatilibus inest animalibus et inuenire mortifera et nociua, sicut et in germinibus et herbis seminibusque et radicibus et lapidibus corruptiuae quaedam sunt uirtutes et qualitates, et iterum utiles et salutare. itaque et de his 25 ueteres quaerunt reptilibus utrum in morsibus uenenum et quandam sanie proiciunt, an spiritum et uirtutem immittunt. morsus enim uiperarum et quorundam aliorum reptilium ostendunt sanie quandam atrociorum prodere ex qua putrefaciunt partim incisos cito. at etiam uenenum exsugentes non moriuntur, si reliquum corpus non 30 dolet, quasi non distributa putredine cumulatim. itaque et Scythicum uenenum quo tingunt sagittas ex uiperarum sanie et hominis compositi-

25 ueteres] i. e. Theophrastus in libro de animalibus tertio, περὶ τῶν θαλασσιῶν καὶ βλητικῶν (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 338) 29 cf. Aristot. 607^a29 31 cf. Aristot. 845^a1: φασὶ τὸ Σκυθικὸν φάρμακον, ᾧ ἀποβάπτουσι τοὺς οἰστούς, συντεθεσθαι ἐξ ἐχιδνης κατὲ (cf. Beckmann. ad loc., Rosei Aristot. pseudep. p. 342)

2 proprietatis *H*: proprium *CM* 3 omnium *post* uirtutem *om. CM* 4 quis *CM*: qui *H* 6 uisibilia *CM*: inuisibilia *H* 10 qualitatum differentia *ordo in CM* 13 hoc *CH*: haec *M* 14 regalem *H*: regula *CM* quidem] *fort. legendum* quandam 17—18 *orationem obscuram illustrare nequeo* 18 supponeret *H*: suppone et *CM* 19 nocionibus *C*: noticionibus *HM* 22 sicut *H*: sic *CM* 28 prodere *H*: prodire *CM* at *H*: aut *CM* 30 cumulatim putredine *ordo in CM* sciticum *H*

tionem habet ad interfectionem. accipitur enim ex homine sanies de sanguine et ei quae est ex uipera componentes intingunt sagittas ad uelocitatem mortiferae plagae, sicque putrefacit carnes adiectio illius; itaque ut neque carnes eorum tangant neque quid aliorum carnes
 5 comedentium, sed et ipsum fugiunt odorem. quaedam uero mordentium et nocentium uirtute quadam implent et spiritu, sicut scorpius et apes et uespes et phalaggium. itaque et uespes cum apparent extra mortuum, amica enim eis caro, fere ipsis uiperis sunt saeuiores, dum ferunt. saeuae quoque et quarundam spinarum compunctiones
 10 et arborum, sicut acherdi in ciuitate quae dicitur Coete: tendit enim ea compunctum, sicut et marina trugon. declarant quoque et caninos morsus et luporum cum rabiant: ab alio enim affectu et nimietate sunt nociui. dicunt autem et per regionem Persarum a rabiantibus morsos canibus in prima quidem uel in secunda curatione constitutos
 15 posse sanari; tertia uero accipiente iam superatos a passione: aquam enim nunquam implorant neque eius gustum recipiunt omnino. in differentias autem speciales melancholici affectus efferuntur. lacrimant enim et plorant et constrictantur ridentque indiscrete interpellantibus; itaque et erigunt se in domuncula et de cetero maeste habent per
 20 unam fenestram eos qui assunt interpellantes tales ostendendo passionem: quadragesimo uero die instante pereunt omnino. quia enim uirtutes sine corporalibus molibus multa possunt facere, manifestum est et ex aliis et ex ceruis: educunt enim uiperas ex sepibus. quaedam quoque reptilium non solum mordendo sed sufflatione etiam
 25 utentes nocent et interimunt per media quaedam ligna aut lapides, ut hinc etiam interemptos occidant. tantam enim habent uirtutem, ita ut etiam per arma et ligna quibuscunque quis nitatur, reptile infirmet illius uirtutem: et quaedam quidem putrefaciunt, quibusdam

7 cf. Aristot. 844^b32, Aelian. N. A. 5.16 (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 342) 11 cf. Aristot. 845^a15: ἐν Κέφ φασὶν εἶναι τι γένος ἀχέρδου, ὅφ' ἦς ἐάν τις πληγῇ τῇ ἀκάνθη, ἀποθνήσκει (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 343)

1 ad interfectionem *H*: infectionem *CM* accipitur *etc.*] *i. e.* λαμβάνεται γὰρ ὁ ἐξ ἀνθρώπου ἰχώρ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ τῷ ἐξ ἐχίδνης συνθέντες ἐμβάπτουσι τοὺς οἰστοὺς πρὸς τὸ τάχος τῆς θανάσιμου πληγῆς 3 illius *C*: lius *vel* hus *HM* 7 falaggium *H*
 8 *post* mortuum excidisse videtur serpentem 9 feriunt *C*: ferunt *HM* 10 Coete] *graecum* ἐν Κέφ τῇ νήσῳ male intellexit *interpres* 12 affectu *H*: effectu *CM*
 13 rabiantibus *H*: rabientibus *CM* 14 *in post* uel *om.* *CM* 15 occipiente *Rose* [*graecae fort.* διαδεχομένης] 17 melancholici *CHM* affectus *M*: effectus *H*
 18 interpellantibus] *graecae fort.* τοῖς ἐντυγχάνουσιν: *sequebatur fortasse* (καὶ ἄλλως ἀνιαρῶς ἔχουσιν)· ὥστε καὶ ἐκκύπτουσιν ἐν τῷ οἰκίσκῳ [καὶ ἄλλως ἀνιαρῶς ἔχουσι] διὰ τῆς μιᾶς θυρίδος τοὺς παριόντας παρενοχλοῦντες τῷ τὰ τοιαῦτα φαίνεσθαι πάθη 21 pereunt *H*: reperiunt *CM* 23 educunt enim *H*: et ducunt *CM* 25 utentes *H*: utentia *CM*
 media *M*: medici *C*: medium *H* 27 ut etiam *CM*: etiam ut *H* quibuscunque quis nitatur] *i. e.* οἰστισιν ἂν τις ἐπερῆθηται

uero labores praestant magnos. oportet uero hoc simile esse emit-
tentibus ex semet uirtutem per media ligna et funes, et faciunt tor-
pere continentes. quoniam et loca quaedam sunt et hiatus terrae
ex quibus circumuolantia quaedam uolatilium et proximantium ani-
5 malium unum quodque uiolenter raptum euanescit per redhibitos
spiritus. talis autem mordentium uirtus quia, et si arboris radicem
momorderit, proiciet folia omnis arbor; et si quis inuentus fuerit
refugiens homo, desuper pilos cumulatum deponit omni corpore; simi-
literque nocet tangentibus uirtute. dicunt autem et serpentem qui
10 uocatur ieros — apparet raro circa Thessaliam — non solum si mor-
deat sed etiam in terra exiliter, interimit ueluti sola uoce utens. et
quidem magnitudine non est magnus sed mensuratus: dum uero ap-
paret, fugiunt uiperae et serpentes et alia omnia. sciendum quoque
quomodo et loca et tempora et escae differentem faciunt morsuum
15 uarietatem siue saeuam siue temperatam. hieme enim cum foueas
intranant aut continuo post foueam, infirmantur morsus et fere sunt
innocui. in montanis uero et asperis locis, sicut in aridis et calidio-
ribus, omnes mordaciores eo quod magis fortes; in altera uero parte
humidi sunt et dissoluti. per hoc etiam circa coitum plurimum saeui
20 et erga escarum differentiam: a qualicumque enim esca argumentari
potest quis impetum horum et fortitudinem. aiunt autem et galioti
circa Siciliam et Italiam mortiferum esse morsum, in aliis uero omnino
innocuum. non omnibus autem animalibus nociua sunt reptilia. ete-
nim cerui et sues comedunt serpentes, et alii ab aliis innocue deuo-
25 rantur. causa uero quia corpora per mixturas differunt et, sicut escae
multiformes, in eundem sunt modum nocentia et interimentia; secun-
dum enim habitudines unius cuiusque eorum in alimenta etiam suci
et odores: et omnino multa eorum quae sunt inanimantia hoc ipsum

2 cf. Athen. 314C: ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν διαπέμπεσθαι φησι (scil. Theophrastus) τὴν νάρκην τὴν ἀφ' αὐτῆς δύναμιν καὶ διὰ τῶν ξύλων καὶ διὰ τῶν τρι-
δόντων, ποιῶσαν ναρκᾶν τοὺς ἐν γεροῖν ἔχοντας (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 347)

9 Aristot. 845^b16: ἐν Θεσσαλίᾳ φασὶ τὸν ἱερόν καλούμενον ὄφιν πάντας ἀπολλύειν, οὐ μόνον
ἐὰν δάκη ἀλλὰ καὶ ἐὰν θίγη. διὸ καὶ ὅταν φανῆ καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσῃ (φαίνεται δὲ
σπανίως), φεύγουσι καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἔχεις καὶ τὰλλα πάντα θηρία. τῷ δὲ μεγέθει οὐκ
ἔστι μέγας ἀλλὰ μέτριος 17 cf. Aristot. 607^a9 22 Aristot. 845^b4: καὶ ἐν Σι-
κελίᾳ δὲ φασὶ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τοὺς γαλεώτας θανάσιμον ἔχειν τὸ δῆγμα, καὶ οὐχ ὥσπερ τοὺς
παρ' ἡμῖν ἀσθενὲς καὶ μαλακόν (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 349) 24 Aristot. 609^b30:
ἡ δ' ὥς ἐσθίει τοὺς ὄφεις

2 semet *H*: se *CM* et ante per media add. *C* faciunt] i. e. ποιῶσι (= *facien-*
tibus) 5 redibitos *H*: credibitos *CM* [*graece fort. διὰ τὰ ἀποδιδόμενα πνεύματα*]

7 proiciat *CM* 10 ieros *Rose*: ieronos *CHM* (*fuisse conicias ieron*)^{os} 11 in terra]
i. e. ἐὰν θίγη in ἐν τῇ γῆ corruptum (cf. Aristot. 845^b17) 14 esca *H* 16 in-
trat *H* 20 argumentari *HM*: augmentari *C* 21 galioti] i. e. γαλεώτου
26 modum sunt *ordo in CM*

Supplem. Arist. 12 Priscianus Lydus.

possunt agere; sicut quaedam animalium comedentia tales carnes aut
 herbas continuo interimuntur, et omne incisum ab oleo corrumpitur,
 et uultores ab unguentorum odore, scarabei quoque a rosis, serpen-
 tesque et omnino haec per omnia ab odore ceruinorum cornuum:
 5 propterea etiam redolentia fugiunt. et omnino si quis ingrediatur
 his per partes, multa inuenerit quorundam quidem salutaria, quorun-
 dam uero nociua, et talem quandam ad se inuicem habitudinem ha-
 bentia et connaturalitatis et fugae; quoniam et mortalium et germi-
 num et herbarum et lapidum quaedam quidem animalibus quibusdam
 10 nociua, prodentia uero aliis, et hominum morsus multi sunt nociui.
 superfluae igitur est approbationis horum unius cuiusque recordatio.
 et quaedam quidem per morsum uenenum inserunt, quaedam uero
 per punctiōnem uelociter aut per solam exptionem aut etiam per
 quandam occultam relationem et uirtutem seu spiritum uocemue et
 15 aspectum, sicut in quibusdam aliis animalibus et fascinantibus homi-
 nibus accidit. et quia quaedam quidem ex natura sunt uenena,
 quaedam uero ex translatione, et quaedam quidem praecipitium in-
 ferunt, quaedam passionem, quaedam uero periculum; et quaedam
 quaecumque consuescunt facere cito ferunt, quaedam uero postea
 20 magisque et minus; talem itaque superfluam moram dimittentes et
 causas dicentes iam horum corrumpentis et ad aliquid ferentis sub-
 stantiae et materiae, in decimum transcendamus capitulum sic ha-
 bens: —

CAP. X.

25

Titulus deest.

Et hoc quoque: ex quo spiritus et unde eius motus, et quare
 corpore et principio eius et fine non apparente magnitudo uirtutis
 eius manifesta est? quoniam enim magnitudine uirtutis suae corporalia

2 Aristot. 605^b19: πάντα δὲ τὰ ἔντομα ἀποθνήσκει ἐλαιούμενα (cf. Rosei Aristot. pseudep. p. 230) 3 Aristot. 845^a35: λέγεται καὶ τοὺς γῦπας ὑπὸ τῆς τῶν μύρων ὀσμῆς ἀποθνήσκειν, ἐάν τις αὐτοὺς χρίσῃ ἢ δι᾽ τι μεμυρισμένον φαγεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς κανθάρους ὑπὸ τῆς τῶν ῥόδων ὀσμῆς (cf. Rosei Aristot. pseudep. p. 351) 5 cf. Aristot. 534^b23: καὶ ἐλαφείου κέρατος θυμωμένου τὰ πλείστα φεύγει τῶν τοιούτων

2 interimuntur *H*: interimunt *CM* 3 uultores *Rose*: tumores *CHM* odore *H*:
 ordine *CM* scarabei *Rose*: scabies *CHM* 8 et ante germinum *om. CM*
 10 prudentia *CM* 12 uero *om. H* 15 et *om. H* 17 quidem] uero *H*
 21 iam *om. H* 22 habens sic *ordo in CM* 24 *titulus add. in H* Ex quo spi-
 ritus et unde eius motus 26 *v. Rosei Anecd. Gr.* 1 p. 53—58 27 non *om. H*

commouet, et repellit ea et extendit et motus eius et silentium subito, est quidem quando in paruum locum, est uero quando in multum; et est quando in parte quadam terrae in anno, in quantos menses, similiter est quando conuertitur cito; et est quando silet, est uero
 5 quando nimis; et ibidem iterum est quando minus, et quando silentium: de uentorum et aliorum spirituum concursu eisdem utentes sumptis dicimus sic: — Inflatione duplici existente, humida quidem et calida uocatur ατμεις, id est uapor, sicca uero et calida καπνωδης, id est fumea. neutra autem harum sine altera est, sed simul quidem
 10 sunt, ex habundante uero insimul utroque totum uocatur. duplicem autem inflationem hanc sol faciens quibus quidem appropinquat locos supergrediens uaporem facit, longius uero absistens frigiditatis causa fit, et iterum consistens aqua in terram defertur. per hoc enim hieme magis aquae fiunt et noctu quam per diem: gelidiores enim noctes
 15 diebus. accidit autem saepe inflationem siccam desursum esse, deorsum uero humidam; iterum e contrario fieri ex spiritibus quibusdam compulsas eas propria commutare loca et ad alteras partes transferri, aridam quidem ubi erat humida transductam, humidam uero in aridae locum compulsam. at similis passio inest animalium corporibus. in
 20 nobis enim dum sit desuper uterus siccus humefieri eum deorsum

7 Aristot. 359^b28: ἔστι γὰρ δύο εἶδη τῆς ἀναθυμιάσεως, ὡς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἢ δὲ ξηρὰ. καλεῖται δ' ἡ μὲν ἀτμεις, ἡ δὲ τὸ μὲν ὅλον ἀνώνυμος, τῷ δ' ἐπὶ μέρους ἀνάγκη χρωμένους καθόλου προσαγορεύειν αὐτὴν οἷον καπνόν. ἔστι δ' οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχὴν (cf. 360^a9) — Nic. Blemmid. Epit. phys. p. 131: διττῆς οὔσης τῆς ἀναθυμιάσεως, τῆς μὲν ἀτμιδώδους καὶ ὑγρᾶς, τῆς δὲ καπνώδους καὶ ξηρᾶς, οὐδετέρα τούτων χωρὶς τῆς ἐτέρας εὐρίσκεται, ἀλλ' ὁμοῦ μὲν καὶ ἄμφω, ἐκ δὲ τοῦ πλεονάζοντος καλεῖται τὸ ὅλον 11 Aristot. 359^b34: φερομένου δὴ τοῦ ἡλίου κύκλῳ, καὶ ὅταν μὲν πλησιάζῃ, τῇ θερμότητι ἀνάγοντος τὸ ὑγρὸν, πορρωτέρω δὲ γιγνομένου διὰ τὴν ψῦξιν συνισταμένης πάλιν τῆς ἀναχθείσης ἀτμίδος εἰς ὕδωρ· διὸ χειμῶνος τε μᾶλλον γίγνεται τὰ ὕδατα, καὶ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν... τὸ δὲ κατιὸν ὕδωρ διαδίδεται πᾶν εἰς τὴν γῆν 15 cf. Aristot. 360^b15 — Nic. Blemmid. l. c. p. 132: οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ μὲν τόδε τὸ μέρος τὴν ξηρὰν ἀναθυμιάσιν συμβαίνει πλεονεκτεῖν, κατὰ δὲ τὸ παρακείμενον τὴν ὑγρὰν· καὶ ἀνάπαλιν. οὐπὲρ αἴτιον ἂν εἴη τὸ ποτὲ μὲν ἀφ' ἧς ἀναφέρεται χώρας ἢ ξηρὰ, κατὰ ταύτην καὶ μένειν ῥέουσιν αὐτὴν· ὁμοίως καὶ ἀφ' ἧς ἢ ὑγρὰ, τὴν ὑγρὰν· ὅτε δ' ὑπαλλάσσεται καὶ ἀπωθεῖσθαι ὑπὸ πνευμάτων τινῶν τὴν μὲν ὑγρὰν, ὅθεν ἢ ξηρὰ, τὴν δὲ ξηρὰν, ὅθεν ἢ ὑγρὰ. 19 Aristot. 360^b23: ὥσπερ ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐὰν ἢ ἄνω κοιλία ξηρὰ ἢ, τὴν κάτω ἐναντίως διακεῖσθαι, καὶ ταύτης ξηρᾶς οὔσης ὑγρὰν εἶναι τὴν ἄνω καὶ ψυχρὰν

2 multum *CM*: magnum *H* 3 in quantos menses] *i. e.* ἐφ' ὁπόσους δήποτε μῆνας
 4 cito *om.* *H* 5 et ibidem iterum *CM*: ibidem. Iterum *H* est quando *CM*:
 quando est *H* minus *M*: nimis *CH* et quando] *fort.* est quando 8 καπ-
 νωαεε *H* 11 hanc inflationem *ordo in CM* 13 enim *H*: igitur *CM*
 17 commutare *CM*: communitate *H* 20 eum *CM*: enim *H*

7*

accidit et e contrario. signum uero et uentum et aquam ex utraque fieri inflationum, non tamen ambo ab eadem esse, quod et utrumque ab eodem compescitur. in multum enim uenti a pluuiis compescuntur, et iterum post pluuias uenti. hoc autem accidit quando non
 5 extinguitur ab ea quae in terra est caliditate subsistens inflatio a solis caliditate incensa. hanc autem dicimus desuper inflationem, quae est uenti corpus et materies. cum uero aqua dominata fuerit et extinguit fumeam inflationem, tunc uenti quiescunt. tali itaque
 10 alternatione et mutatione utrarumque existente ostenditur aperte ex arida inflatione fieri uentos; huius autem argumentum esse spiritus boreales fieri quidem ab arcturo, austrinos uero a meridie. hos enim solos non intrat sol locos, sed ad eos et ab eis: ab ortu enim in occiduas locatur has habens obliquitates. est autem talium uentorum
 15 meatus obliquus: flant enim circa terram inflatione in rectum facta. per hoc etiam omnis in circuitu aer sequitur meatum. quoniam itaque est uentus multitudo quaedam aridae ex terra inflationis mota circa terram, clarum quia motus quidem principium desursum, materiae uero et generationis deorsum. quia uero ex multis inflationibus paulo post
 20 coeuntibus principia uentorum fiunt apertum est. inchoantes enim singuli quique spirare minimi omnes sunt, procedentes uero longius clari fiunt, etsi uideatur quibusdam libis continuo inchoans ualidiorum facere exitum. sol etiam mouet, et simul impetum faciunt spiritus;

1 cf. Aristot. 367^b27 11 Id. 361^a4: ἔτι δὲ τοῦ γίνεσθαι μάλιστα πνεύματα ἀπ' αὐτῆς τε τῆς ἀρκτου καὶ μεσημβρίας τὸ αὐτὸ αἴτιον· πλείστοι γὰρ βορέαι καὶ νότοι γίνονται τῶν ἀνέμων· ὁ γὰρ ἥλιος τούτους μόνους οὐκ ἐπέρχεται τοὺς τόπους, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τούτων, ἐπὶ δυσμᾶς δὲ καὶ ἐπ' ἀνατολᾶς αἰεὶ φέρεται. διὸ τὰ νέφη συνίσταται ἐν τοῖς πλαγίοις 14 Id. 361^a22: ἡ δὲ φορὰ λοξὴ αὐτῶν ἐστὶ· περὶ γὰρ τὴν γῆν πνέουσιν εἰς ὀρθὸν γινομένης τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅτι πᾶς ὁ κύκλος ἀήρ συνέπεται τῇ φορᾷ 16 Id. 361^a30: ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἄνεμος πληθὺς τι τῆς ἐκ γῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως κινούμενον περὶ τὴν γῆν, ὁ γὰρ ὅτι τῆς μὲν κινήσεως ἡ ἀρχὴ ἀνωθεν, τῆς δ' ὕλης καὶ τῆς γενέσεως κάτωθεν 18 Id. 361^b1: ὅτι δ' ἐκ πολλῶν ἀναθυμιάσεων συνιουσῶν κατὰ μικρὸν, ὡς περ αἱ τῶν ποταμῶν ἀρχαὶ γίνονται νοτιζούσης τῆς γῆς, ὁ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων· ὅθεν γὰρ ἐκάστοτε πνέουσιν, ἐλάχιστοι πάντες εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ πόρρω λαμπροὶ πνέουσιν 22 Id. 361^b14: ὁ δ' ἥλιος καὶ παύει καὶ συνεξορμαῖ τὰ πνεύματα. ἀσθενεῖς μὲν γὰρ καὶ ὀλίγας οὖσας τὰς ἀναθυμιάσεις μαραίνει τῷ πλεονί ἠερμῷ τὸ ἐν τῇ ἀναθυμιάσει ἔλαττον ὄν, καὶ διακρίνει. ἔτι δ' αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι ἔκκρισιν ἀθρόαν, ὡς περ εἰς πολὺ πῦρ ἐὰν ὀλίγον ἐμπέσῃ ὑπέκκαυμα, φθάνει πολλακίς πρὶν καπνὸν ποιῆσαι κατακαυθέν

1—3 *graece fort.* σημείον δὲ τοῦ καὶ ἄνεμον καὶ ὕδωρ ἐξ ἐκατέρας μὲν γίνεσθαι ἀναθυμιάσεως, οὐ μέντοι ἄμφω ἐκ τῆς αὐτῆς εἶναι, ὅτι καὶ ἐκότερον ὑφ' ἐκατέρου κατέχεται 8 et *H: om. CM* 11 fieri quidem] *fort.* quidem fieri 12 occiduas] occiduas partes *M* (occiduas = δυσμᾶς *ut mox infra p. 103.3*) 16 multitudo] *post hoc sequitur in M* non sunt contrarii spiritus *etc.*, in *C* sunt contrarii spiritus *etc.* = *p. 102.5*; quae exciderunt quaedam aridae *etc. usque ad alii autem sunt per quos, infra post aestimatum eo quod* = *p. 103.20, inserta habent CM* 17 desursum *CM*: deorsum *H Rose* 18 deorsum] desursum *Rose* 20 quique *H*: quoque *CM* 21 lybs *H*: lupis *C: om. M*

infirmas enim et parvas dum sint inflationes marcescunt plurimo calore; et segregat quod minus est in inflatione; praeoccupat quoque eam siccans terram priusquam in coitum fiat cumulatam, sicut in multum ignem si inciderit quid ardens, praeoccupat saepe priusquam
 5 fumum faciat cessare. uniuersaliter autem accidit fieri serenitates aut gelido superante extincta quae in inflatione est caliditate, sicut in fortibus congelationibus, aut suffocato et ualidiore caliditate macerata, quae in inflatione est, frigiditate dum sit minor. in mediis uero horis et ualidae hiemis et superantis caliditatis fiunt serenitates,
 10 aut nondum ascendente tali inflatione, aut priori quidem consummata factis spiritibus aliaque nondum influente. duae enim sunt sectiones illius quae habitari potest regionis, quarum una quidem ad superiorem polum qui est aquilonis uersus nos, altera uero ad alterum meridianum. secundum hoc oportet accipere et orizontis circulum et in
 15 sectionem quae apud nos est inque eam quae est alterius partis. et huic attendentes diuisioni haec de positione uentorum dicenda sunt. ipsi enim attribuuntur locis et per diametrum sibi inuicem sunt contrarii. aequinoctiali enim ortu *απηνιωτην*, id est subsolanum, habente zephyrus contrarius est ex diametro, aequinoctialis occasus dum sit.

5 Aristot. 361^b24: ὅπως δὲ γίνονται αἱ νημεῖαι διὰ δὴ αἰτίας· ἡ γὰρ διὰ ψυχροῦ ἀποσβενομένης τῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ἔταν γένηται πάρος ἰσχυρός, ἡ καταμαραινόμενη ὑπὸ τοῦ πνίγους. αἱ δὲ πλεῖσται καὶ ἐν ταῖς ἀνά μέσον ὥραις, ἡ τῷ μήπω ἀναθυμιάσθαι, ἡ τῷ ἤδη ἐξεληλυθέναι τὴν ἀναθυμιάσιν καὶ ἄλλην μήπω ἐπιρρεῖν 11 Id. 362^a32: δύο γὰρ ὄντων τμημάτων τῆς δυνατῆς οἰκείσθαι χώρας, τῆς μὲν πρὸς τὸν ἄνω πόλον τὸν καθ' ἡμᾶς, τῆς δὲ πρὸς τὸν ἕτερον καὶ πρὸς μεσημβρίαν κτέ. 14 Id. 363^a25: δεῖ δὲ περὶ τῆς θέσεως ἄμα τοὺς λόγους ἐκ τῆς ὑπογραφῆς θεωρεῖν. γέγραπται μὲν οὖν τοῦ μᾶλλον εὐσήμως ἔχειν, ὁ τοῦ ὀρίζοντος κύκλος· διὸ καὶ στρογγύλος. δεῖ δὲ νοεῖν αὐτοῦ τὸ ἕτερον ἐκτμημα τὸ ὑφ' ἡμῶν οἰκούμενον· ἔσται γὰρ κάκεινο διελεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον 16 Id. 363^b7: ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον ἐναντία κατὰ τόπον, πλεῖστον δ' ἀπέχει τὰ κατὰ διάμετρον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν πνευμάτων ταῦτα ἀλλήλοις ἐναντία εἶναι ὅσα κατὰ διάμετρον ἐστίν. καλεῖται δὲ κατὰ τὴν θέσιν τῶν τόπων τὰ πνεύματα ὧδε, ζέφυρος μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ Α· τοῦτο γὰρ δυσμη ἰσημερινή. ἐναντίος δὲ τούτῳ ἀπηνιωτῆς ἀπὸ τοῦ Β· τοῦτο γὰρ ἀνατολή ἰσημερινή. βορέας δὲ καὶ ἀπαρκτίας ἀπὸ τοῦ Η· ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἄρκτος. ἐναντίος δὲ τούτῳ νότος ἀπὸ τοῦ Θ· μεσημβρία τε γὰρ αὕτη ἀφ' ἧς πνεῖ, καὶ τὸ Θ τῷ Η ἐναντίον· κατὰ διάμετρον γάρ. ἀπὸ δὲ τοῦ Ζ καικίας· αὕτη γὰρ ἀνατολή θερινή ἐναντίος δὲ τούτῳ οὐχ ὁ ἀπὸ τοῦ Γ λίσ, ἀλλ' ὁ ἀπὸ τοῦ Ε, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν ἀργέστην, οἱ δ' ὀλυμπίαν, οἱ δὲ σκίρωνα· οὗτος γὰρ ἀπὸ δυσμῆς θερινῆς πνεῖ καὶ κατὰ διάμετρον αὐτῷ κεῖται μόνος. οὔτοι μὲν οὖν οἱ κατὰ διάμετρον τε κείμενοι ἄνεμοι καὶ οἷς εἰσὶν ἐναντίοι. ἕτεροι δ' εἰσὶ καθ' οὗς οὐκ· ἔστιν ἐναντία πνεύματα. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ι ὃν καλοῦσι θρασκίαν· οὗτος γὰρ μέσος ἀργέστου καὶ ἀπαρκτίου· ἀπὸ δὲ τοῦ Κ ὃν καλοῦσι μέσην· οὗτος γὰρ μέσος καικίου καὶ ἀπαρκτίου κτέ. Aristotelis 'expositio ad vulgare certumque duodecim ventorum systema suppletur a philosopho alienum'. ROSE.

3—4 priusquam—saepe *om. H* 6 in *om. H* 7 suffocato] *fort. suffocatione, i. e.*
 ὑπὸ τοῦ πνίγους 12 habitari *H: om. CM* 17 locis *om. H* 18 *απηνιωτην H:*
απηνιωτην C: απηλωτην M habentem *H* 19 zephyro *CM* equinoctiali *H*
 occasus *H: casus CM*

borea uero flante ab arcturo per diametrum contrarius est notus ei
 exspirans ex meridie. aestiuo autem ortu eum qui dicitur kaecias
 habente contrarius est ei qui dicitur argestes spiranti ab occasu
 aestiuo. isti itaque sunt positi per diametrum uenti e contrario.
 5 alii autem sunt per quos non sunt contrarii spiritus, uerumtamen sic
 ex necessitate intelliguntur. etenim threscias, cum sit medius argesti
 et boreae, per simile diametrum habet euronotum contrarium. et
 iterum menses inter kaeciam et boream positus opponitur per diame-
 trum libonoto, qui est inter notum et libem, sicut et medius est euri
 10 et noti euronotos. sic igitur in sex duplicationes aut coniugationes
 uenti diuisi omnes sunt, etsi ueterum quidam diuisiones alias et uo-
 cationes generalium uentorum faciunt. sunt autem quidam particu-
 lariores per locos uenti et aerae, hoc quidem a lacubus et fluminibus,
 hoc uero sinibus marinis aut etiam locis differentibus terrae, ex eis-
 15 dem causis consistentes, solis caliditate et sursum tracta inflatione,
 ex locis uero singuli quique conuenienter uocati. esse uero plures
 uentos ab arcturis quam meridiem uersus a locis causa haec, orbem
 terrarum ad hunc subiectum esse locum, et quod multo plus aqua
 et hiems in illam partem reponitur propter solis meatum. spirituum

12 cf. Nic. Blemmid. l. c. p. 138: τινές δὲ καὶ ἰδιοτρόπως ἐπικρατοῦσιν ἐν τόποις τισὶν ἐκεῖθεν
 τὴν γένεσιν ἔχοντες. καὶ τούτων ὅσοι περὶ ἐκ νενοτισμένης πνέουσι γῆς ἀπόγειοι λέγονται, ὅσοι
 δ' ἐκ κόλπων ἐξάττουσιν ἐκκολπίαι· τούτοις δ' ἀνάλογόν τι ἔχουσιν οἱ ἐκ ποταμῶν καὶ λιμ-
 νῶν (ex Aristot. 394^b14) 16 Aristot. 364^a5: τοῦ δ' εἶναι πλείους ἀνέμους ἀπὸ τῶν
 πρὸς ἄρκτον τόπων ἢ τῶν πρὸς μεσημβρίαν αἴτιον τό τε τὴν οἰκουμένην ὑποκεῖσθαι πρὸς
 τοῦτον τὸν τόπον, καὶ ὅτι πολλῶν πλείον ὕδωρ καὶ χιῶν ἀπωθεῖται εἰς τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὸ
 ἐκεῖν' ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶναι καὶ τὴν ἐκείνου φορὰν 19 Id. 364^a19: ὅλως δὲ τὰ μὲν
 βόρεια τούτων καλεῖται, τὰ δὲ νότια. προστίθεται δὲ τὰ μὲν ζεφυρικά τῷ βορέα (ψυχρότερα
 γὰρ διὰ τὸ ἀπὸ δυσμῶν πνεῖν), νότιν δὲ τὰ ἀπηνιωτικά (θερμότερα γὰρ τῷ ἀπ' ἀνατολῆς
 πνεῖν) ... θερμότερα δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἑω τῶν ἀπὸ δυσμῆς, ὅτι πλείω χρόνον ὑπὸ τὸν ἥλιόν
 ἐστὶ τὰ ἀπ' ἀνατολῆς· τὰ δ' ἀπὸ δυσμῆς ἀπολείπει τε θᾶττον καὶ πλησιάζει τῷ τόπῳ ὀψιαί-
 τερον. οὕτω δὲ τεταγμένων τῶν ἀνέμων δῆλον ὅτι ἅμα πνεῖν τοὺς μὲν ἐναντίους οὐχ' οἷόν
 τε (κατὰ διάμετρον γὰρ ἄτερος οὖν παύσεται ἀποβιασθεῖς), τοὺς δὲ μὴ οὕτω κειμένους πρὸς
 ἀλλήλους οὐθὲν κωλύει, οἷον τὸ Ζ καὶ Δ. διὰ τοῦτο ἅμα πνέουσιν ἐνίοτε ἀμφότεροι οὖροι,
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον, οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ οὐδὲ τῷ αὐτῷ πνεύματι. κατὰ δὲ τὰς ὥρας τὰς
 ἐναντίας οἱ ἐναντίοι μάλιστα πνέουσιν, οἷον περὶ ἰσημερίαν τὴν μὲν ἑαρινὴν καίκαλι καὶ ὅλως
 τὰ ἐπέκεινα τροπῆς θερινῆς, περὶ δὲ τὴν μετοπωρινὴν λίβες, περὶ δὲ τροπᾶς θερινᾶς μὲν ζέ-
 φυρος, χειμαρινᾶς δ' εὖρος. ἐπιπίπτουσι δὲ τοῖς ἄλλοις μάλιστα καὶ παύουσιν ἀπαρτῆται καὶ
 θρασκαί καὶ ἀργέσται· διὰ τὸ ἐγγυτάτω γὰρ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν εἶναι πολλοί τε καὶ ἰσχυροί
 πνέουσι μάλιστα οὗτοι

1 boreo *CM* 2 exspirans *H*: spirans *CM* kecia *CHM* 3 ante argestes
 lacunae signum add. Rose spirans *Rose* 5 non om. *C*: v. ad p. 100. 16

6 thresciant *H*: tresciant *CM* argesti] i. e. ἀργέστου: argestie [= argesti] *CHM*
 7 borei *CM* 8 messes *CHM* keciam *CHM* boreum *CM* diametrum *H*:
 directum *CM* 12 generaliorum *C* 13 uenti *H*: uenienti *CM* 14 hoc] h. *H*
 (sic utroque loco) 17 arcturo *Rose*

quidem omnino quidam boreales uocantur, quidam vero australes: adduntur quoque quidam zephyrici boreae — frigidiores enim eo quod spirant ab occiduis; noto uero apeliotici — calidiores enim utpote ab ortu spirantes, eo quod plurimo tempore sub sole sunt qui ab ortu
 5 prodeunt, occasum uero relinquunt cito et serius appropinquant loco. et hoc quoque manifestum sic simul spirare contrarios non posse; per diametrum enim alter repulsus quiescit; eos uero non sic positos nihil prohibet per idem moueri: ac per hoc simul spirant utrique. per horas autem contrarias contrarii maxime perflant, utputa circa aequi-
 10 noctium uernale kaeciae et omnino summa conuersionis aestiuae, circa uero autumnale libes, circa quoque conuersiones aestiuas zephyrus, hiemales autem eurus. incumbunt uero aliis et omnino sistunt aparctiae et thresciae et argestae: eo enim quod illorum impetus ex proximo fit, multi et fortes spirant maxime hi. inest autem et
 15 saepe ex locorum positione uentos in contrarium sibi existere borea enim forte in aestiua flante et offendente monti cuidam maximo et pleno niuium ex hiemali hora repostarum in eo, factam repercussionem ex eo accidit flantem notum esse uideri, utpote his qui sunt in regionibus, aut secundum esse et oportuniorem in hora aestiua talem
 20 uentum notum esse aestimatum, eo quod per repercussionem ex meridiano ipse egrediatur partibus. quibusdam quoque uentorum opposita edita loca praeparant eos supergredi uerticis altitudinem non ualentes aut quiescere flatu aut circumspirantes in circuitu recipientium se locorum uideri ex altera positione impetum facere, et non
 25 ex propriis locis spirantes per rectam lineam prodire. et aliae quoque uentorum sunt proprietates, quibusdam quidem aridioribus existentibus, quibusdam uero humidis, et quibusdam quidem exiles descendentes niues et grandines aut etiam grauiiores niues facientibus, et

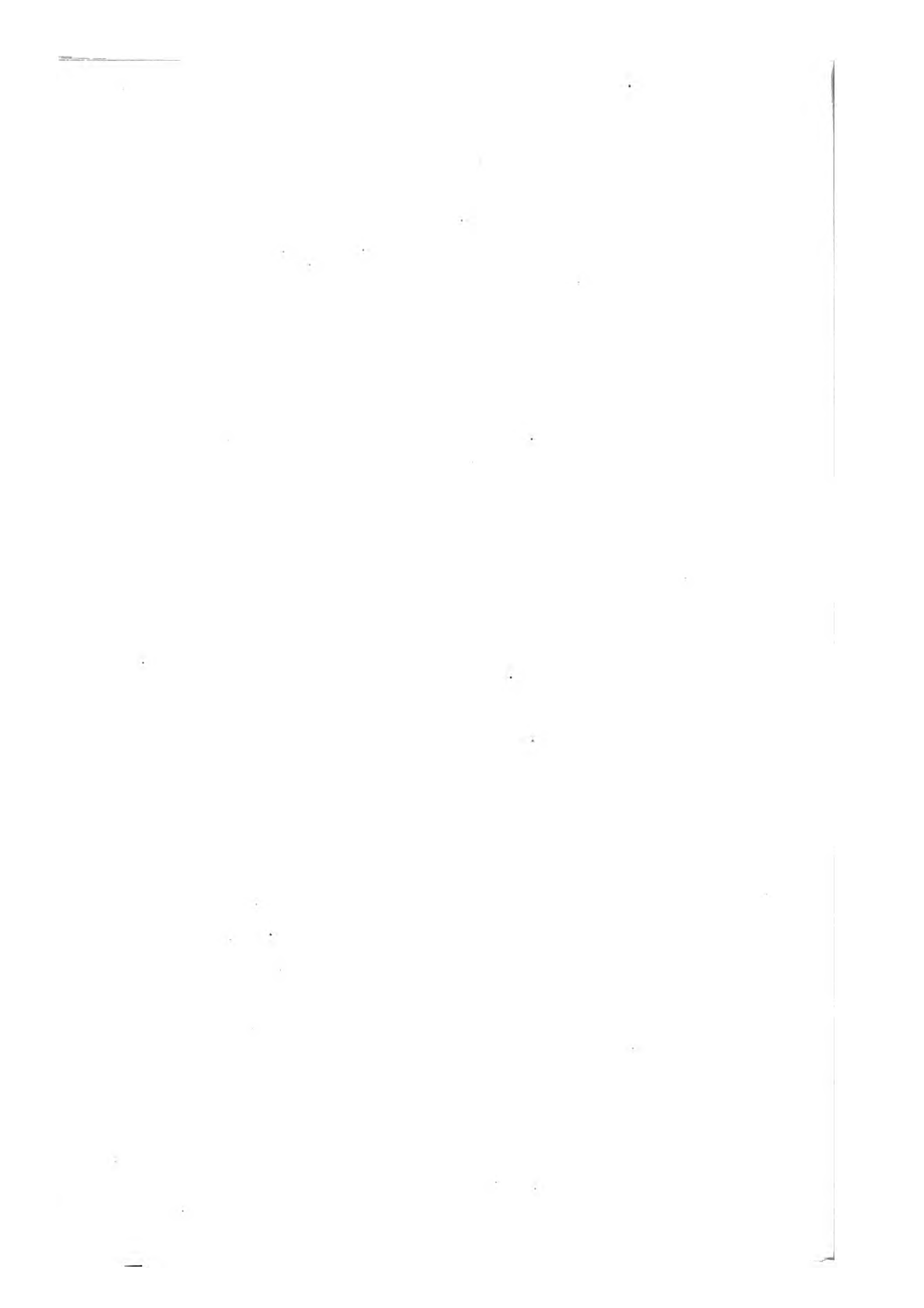
14 cf. Theophrastus de uentis 27: γίνεται δὲ καὶ ἀνάκλασις τις τῶν ἀνέμων ὥστε ἀντιπνεῖν αὐτοῖς, ὅταν ὑψηλοτέρους τόποις προσπνεύσαντες ὑπερᾶραι μὴ δύνωνται. διὸ ἐνιαχοῦ τὰ νέφη τοῖς πνεύμασιν ὑπεναντία φέρεται καθάπερ περὶ Αἰγυπτίας τῆς Μακεδονίας βορέου πνέοντος πρὸς τὸν βορέαν. αἴτιον δ' ὅτι τῶν ὄρων ὄντων ὑψηλῶν τῶν τε περὶ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν τὰ πνεύματα προσπίπτοντα καὶ οὐχ ὑπεραίροντα τούτων ἀνακλάται πρὸς τοῦναντίον, ὥστε καὶ τὰ νέφη κατώτερα ὄντα φέρουσιν ἐναντίως. συμβαίνει δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο παρ' ἄλλοις. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὑπ' αὐτοῦς τοῦς ἐτησίας ἀντίπνοιαί γίνονται τῷ βορέᾳ διὰ τὴν περίκλασιν ὥστε καὶ ἐναντιοδρομεῖν τὰ πλοῖα, καθάπερ καὶ περὶ τὸν πόρον τὸν ἐκ Χαλκίδος εἰς Ὀρωπὸν, οὗς δὴ καλοῦσι παλιμβορέας. γίνεται δὲ τοῦτο σχεδὸν ὅταν ὡσι λαμπρότατοι· τότε γὰρ μάλιστα δύνωνται ὡς πορρωτάτω διατείνειν ὅταν πλῆθος ἢ τὸ ἀντικείμενον

2 boreae] boreo *CHM* 8 utrique] utri *H* 10 keciae *H*: kecie *CM* 12 sistunt *Rose*: sunt *CHM* 13 apractie *CHM* thresie *H* enim *om. CM*
 15 boreo *CM* 17 per ante factum *add. Rose* 18 utpote *etc.] graece fort.* ἅτε
 τοῖς ἐπιχωρίοις, ἤτοι κατὰ τὸ καὶ ὠραιότερον εἶναι ἐν ὥρᾳ θερινῇ τὸν τοιοῦτον ἀνεμόν
 νότον εἶναι δεδοξασμένον 20 eo quod] *v. ad p. 100.16* 20 per *om. HM*
 22 superegredi *CM* 27 descendentibus *Rose*

quibusdam contraria. et omnino non mihi oportunum uidetur unius
cuiusque motiones et conuersiones disserere. superfluum etiam etesias
et ornithias dicere quomodo fiunt, et unde. haec enim sunt ex multis
scriptoribus accepta approbatione nobis sollicita de uentorum gene-
5 ratione et in quantum mouentur et quomodo aera commouent pro-
prio motu.

2 etesias] et tessias *CM*: et threscias *H*: et etesias *Rose* 6 post motu add. *C colophonem*
EXPLICIT LIBER PRISCIANI PHYLOSOPHI DE HIS IN QUIBUS DUBITAUIT
COSROE REX PERSARUM

I N D I C E S

I INDEX VERBORUM GRAECORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis

- Ἄγαθοειδής 31,29
 ἄγραφος. τὸ ἄγραφον γραμματεῖον 26,29
 35,25
 ἀδιαίρετος 9,16 22,22 26,25 ἀδιαίρετως
 22,21.
 ἀζωία 34,17
 ἀήρ. v. aer
 ἀθανασία. v. immortalitas
 ἀθρόος 14,30 ἀθρόα παρουσία 9,16 14,26
 ἀπόλειψις 9,18 ἐνέργεια 13,13 ἀθρόως 9,
 20 12,22
 αἴσθημα (*dist.* φάντασμα) 25,21 — v. sensum
 αἴσθησις. ἴδια αἴσθησις 21,17 κοινή αἴσθη-
 σις 21,33 *sqq.* αἰ κατά μέρος αἰσθήσεις 5,
 10 *sqq.*
 αἰσθητήριον. πάθημα τοῦ αἰσθητηρίου (*dist.*
 αἴσθησις) 1,15 2,15 τὸ ἐν τοῖς αἰσθητη-
 ρίοις κίνημα 2,6 ἡ ζωτική ἐν τῷ αἰσθη-
 τηρίῳ ἔμφασις 2,8 τὸ κυριώτερον αἰσθη-
 τήριον 18,23 (*cf.* 54,12) primum et pro-
 prium αἰσθητήριον 56,20 αἰσθητήριον ἄπτι-
 κόν 18,25 γευστικόν 4,3 ὀπτικόν 20,17
 τὸ τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον 16,16 τὸ τοῦ
 γεστοῦ 18,1 τὸ τῆς ὄψεως 6,2 τὰ αἰ-
 σθητήρια ἐξ ἀέρος καὶ ὕδατος 19,18 24
 αἰσθητικός. αἰσθητικὴ ζωὴ 3,13 18,19
 ψυχὴ 3,6 δύναμις 10,25 ἐνέργεια 3,30
 18,27 22,27 κρίσις 4,25 τὸ αἰσθητικόν
 (*opp.* αἰσθητήριον) 24,21 τὸ αἰσθητικόν
 ὄργανον 10,13 τὸ αἰσθητικόν πνεῦμα 4,7
 τὸ πρῶτον αἰσθητικόν 28,4 αἰσθητικὸς λό-
 γος 21,9 αἰσθητικά εἶδη 23,9. 11 24,3
 αἰσθητικώτατος 20,4 αἰσθητικῶς 18,19 —
 v. sensuius
 αἰσθητός. τὰ ἴδια, τὰ κοινὰ αἰσθητά 4,
 14 *sqq.* 21,16 *sqq.* τὸ οἰκεῖον αἰσθητόν 6,17
 18,5 αἰσθητὰ εἶδη 2,7 23,7 τὸ εἶδος τοῦ
 αἰσθητοῦ 2,14. 18 πῶς ὁμοιοῦται τοῖς αἰ-
 σθητοῖς ἡ ψυχὴ 3,18 — v. sensibilis
 αἰτία (*cf.* αἴτιος). ἀπὸ αἰτίας θεωρεῖν 37,21
 — v. causa
 αἰτιατός (*opp.* αἴτιος) 33,31 τὰ αἰτιατά
 33,8. 20 τὸ αἰτιατόν φῶς 9,8 — v. cau-
 satius
 αἴτιος (*cf.* αἰτία). (*opp.* αἰτιατός) 33,29 τὸ
 αἴτιον 9,8 προσεχῆ αἴτια 33,10 ἀπὸ αἰ-
 τίων νοεῖν, θεωρεῖν 33,8 36,31 — v.
 causalis
 αἰτιώδης 33,8 τὸ αἰτιώδες 36,33 αἰτιώδως
 6,13
 ἀκήρατος 32,8
 ἀκίνησις. v. immobilitas
 ἀκοή 4,2 12,3 14,11 17,5 τὸ τῆς ἀκοῆς
 αἰσθητήριον ἀήρ 16,16
 ἀκούειν (= *intellegere*) 26,29 28,20 30,30
 34,13 36,2
 ἀκουστικός 19,29
 ἀκραιφνῆς ἔνωσις 26,25 ὄρος 35,4 ἀκραι-
 φνῶς 26,16. 27 27,1 35,15
 ἀκριβῆς συνέχεια 26,20 ἀκριβεστέρα (*opp.*
 ἀμυδροτέρα) καθαρότης 14,19 ἀκριβέστερον
 αἰσθητήριον 18,21 ἀκριβῶς 27,16 ἀκρι-
 βέστερον 15,3 — v. diligens
 ἄκριτος 30,24
 ἄκρος. τὰ ἄκρα (*opp.* τὰ μέσα) 19,3
 ἀλλότριον χρῶμα τὸ φῶς 7,29
 ἀμέρεια. v. impertibilitas
 ἀμερής. τὸ ἀμερές 2,28 ἐν ἀμερεῖ 3,25

- ἀμέριστος οὐσία 26, 16 29, 16 ἔνωσις 22, 8
35, 4 ἐνέργεια 13, 1 23, 25 26, 16 γνώσις
26, 21 περιληψίς 1, 11 ὄρος 35, 18 ἀπο-
κορύφωσις 22, 3 ἀμερίστως 2, 12. 30 12, 22
35, 33 36, 19 — *v. impertibilis*
- ἀμέσως (*ορρ. διὰ μέσου*) 5, 21 18, 26
- ἀμετάβλητος 31, 28 32, 8
- ἀμιγής. τὸ ἀμιγέστατον ἔσται αἰσθητικώτα-
τον 20, 4 ἀμιγῶς 12, 27
- ἀμυδρός 6, 28 9, 20 10, 33 ἀμυδροτέρα (*ορρ.*
ἀκριβεστέρα) καθαρότης 14, 19 ἀμυδρῶς
12, 8
- ἄμπωτις. *v. recessus*
- ἀμφίβιος. τὸ ἀμφίβιον τῆς μερικῆς ζωῆς
29, 8
- ἀμφίβιος 31, 15
- ἀνάγκη. αἱ γεωμετρικαὶ ἀνάγκαι 25, 15
- ἀναθυμίασις. *v. inflatio, uaporatio*
- ἀναισθησία. *v. insensibilitas*
- ἀναισθητος 18, 24 21, 2
- ἀνάιτιος. *v. incausalis*
- ἀνάκλασις. τὰ περὶ τὰς ἀνακλάσεις 15, 6 —
v. percussio
- ἀναλογεῖν τι 17, 30 18, 9. 22
- ἀναλογία. κατ' ἀναλογίαν 26, 5 *per eandem*
ἀναλογίαν 52, 17
- ἀνάλογος. τὸ ἀνάλογον 11, 10
- ἀναμίγνυσθαι 14, 10
- ἀναπέμπεσθαι 4, 22
- ἀναπνοή 16, 13
- ἀνατολή. *v. ortus*
- ἀναφορά πρὸς τι 24, 6. 13
- ἀνεγείρειν εἰς τι 23, 16
- ἀνέλιξις 34, 23 35, 11
- ἀνελίττειν. τὰ ἀνελιττομένα 34, 23
- ἄνεμος. *v. uentus*
- ἀνεργησία (?). *v. inactualitas*
- ἀνεργητος (?). *v. inactualis*
- ἀνεπιτηδειότης 21, 10
- ἀντιδιαστέλλειν πρὸς τι 36, 32
- ἀντικεῖσθαι 28, 13 τὰ ἀντικείμενα 25, 20
ἀντικειμένως 25, 23
- ἀντιληπτικός 19, 13
- ἀντιπερίστασις. *v. compressura, pres-
sura*
- ἀντιτυπία. *v. percussio*
- ἀντίτυπος 10, 11 20, 12
- ἀνώμαλος. *v. anomalus*
- ἄξων. *v. axis*
- ἀπαθής 19, 2. 4 28, 16. 20 — *v. impas-
sibilis*
- ἀπαιωρεῖσθαι 35, 18
- ἀπαρκτία. *v. aparctiae*
- ἀπεικονίζεσθαι 24, 5
- ἀπηλιώτης *i. e. subsolanus* 101, 18
- ἀπλότης. *v. simplicitas*
- ἀπλοῦς. τὰ ἀπλᾶ 8, 6 19, 17 20, 31 ἀπλῶς
(*ορρ. κατὰ λόγου*) 19, 29 — *v. simplus,
simplex*
- ἀποδιαλαμβάνειν 34, 4
- ἀποδοτικός τινος 31, 29
- *ἀποκορύφωσις 22, 3
- ἀπόλυτος παρουσία 13, 3 ἀπολύτως 13, 13
14, 7
- ἀπομερισμός 9, 1
- ἀπόνευσις πρὸς τι 26, 16
- ἀπορρεῖν. ἀπορρέον τι 13, 26 τὰ ἀπορρευ-
σαντα μόρια 13, 18
- ἀπορροή 5, 23 9, 32 11, 15 13, 28
- ἀπόρροια 13, 25 15, 22
- ἀπόστασις 6, 14 29, 10 κατὰ ἀπόστασιν
35, 19
- ἀπόστασις περὶ τὰ ἐκτός 1, 20 πρὸς τὰ ἔξω
22, 30
- ἀποτείνεσθαι πρὸς τι 3, 31 29, 8 εἰς τι
33, 3 ἔξω 36, 13. 27
- ἀποτυποῦσθαι 23, 14
- ἀποτύπωσις 15, 7. 25
- ἀπτικός. ἀπτικαὶ ποιότητες 16, 13 ἀπτικόν
αἰσθητήριον 18, 25 ἀπτικῶς 18, 4
- ἀπτός 18, 6 τὰ ἀπτά 19, 15 — *v. tactus*
- ἀργεῖν (*ορρ. ἐνεργεῖν*) 22, 16 — *v. silere*
- ἀργέστης. *v. argestes*
- ἀργία (*ορρ. ἐνέργεια*) 22, 1 *sqq.* — *v. otium,
silentium*
- ἀρετή. *v. uirtus*
- ἀρκτικός. *v. arcticus*
- ἄρκτος. *v. arcturus*
- ἄρμονία. *v. harmonia*
- ἀρχή. *v. principium*
- ἄρωμα 17, 11
- ἀσπίς 18, 14
- ἀστήρ. *v. stella*
- ἀστραπή. *v. fulgoratio*
- ἀσύγχυτος. *v. inconfusus*
- ἀσύμμετρος 21, 11 τὸ ἀσύμμετρον 6, 5 7, 5
- ἀσύμμικτος. *v. incommixtus*
- *ἀσύμφθαρτος. *v. inconcorruptus*
- ἀσύνθετος. *v. incompositus*
- ἄσφαλτος. *v. bitumen*
- ἀσώματος 9, 30 27, 10 ἀσώματοι οὐσίαι 36,
11 — *v. incorporalis*

άσωματότης. *v. incorporalitas*
 άτακτος 30,25
 άτέλεια (*coni. καλία*) 32,10
 άτελής 28,21 31,18 *διὰ τὸ άτελέστερον* 10,
 22 *τὰ άτελή ζῶα* 20,22. 28
 άτμίς *i. e. uapor* 99,7 — *v. uapor*
 άτομος. *τὰ άτομα* 2,33
 άτταγήν. *v. attagines*
 άυλος ὁ νοῦς 37,17 *τὸ άυλον τοῦ νοῦ* 37,
 19 *άυλα (opp. ένυλα) εἶδη* 32,26 *άυλοι*
λόγοι 33,4 *τὰ χωριστὰ καὶ άυλα* 36,7 —
v. immaterialis
 αύρα. *v. aura*
 αύτενεργήτως 27,22 28,30
 αύτὸ τοῦτο 5,3 10,2
 *άυτοφανεσάτη ύπόστασις 26,18
 άφαίρεσις. *τὰ έν άφαιρέσει* 33,20 *έξ άφαι-*
ρέσεως 33,24
 άφεις (*lunae*). *v. demissio*
 άφή 18,13 *sqq.* 4,5 12,4 16,3 19,15
 άφθαρσία. *v. incorruptio*
 άφομοιοῦν 23,23 *άφομοιοῦσθαι* 3,31 24,17
 άφομοίωμα 1,21
 άφομοιωτικός 23,27
 άχερδος. *v. acherdos*
 άχρόνως 15,2
 άχρους 7,34 *τὸ άχρον* 5,4
 άχώριστος. *v. inseparabilis, inse-*
paratus
 άψυχος. *τὰ άψυχα* 2,2 18,18 — *v. in-*
animans

 βάθος. *κατὰ τὸ βάθος* 8,21
 βάρος. *v. grauitas*
 βαρύς. *τὸ βαρὺ (opp. ὀξύ)* 17,28 — *v.*
grauis
 βορέας. *v. boreas*
 βόρειος. *v. aquilonalis, boreus*
 βούλεσθαι 3,28 11,15 15,23 18,7 19,19
 21,33
 βροντή. *v. tonitru*

 γαλεώτης. *v. galeotes*
 γενεσιουργός. *γενεσιουργά (opp. νοερά) έν-*
εργήματα 23,20
 γεῦσις 12,5 18,1 *sqq.*
 γευστικός. *τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον* 4,3
 γῆ. *v. terra*

γνωριστικός τινος 2,32 4,22. 30 21,20
 γνωστικός. *γνωστική δύναμις* 6,13 — *v.*
cognitiuus
 γνωστός. *γνωστῶς ένεργεῖν* 30,2
 γραμματεῖον. *τὸ άγραφον γραμματεῖον* 26,
 29 35,25

 δαλός. *v. fax*
 δεύτερος. *δευτέρα (opp. κρείττων) οὐσία*
 32,4 *δευτέρα (opp. πρώτη) ένεργεια* 15,14
δευτέρα καὶ προιοῦσα ένεργεια 29,31 *νοη-*
τὸν δεύτερον 28,29 *τὰ δεύτερα* 29,7 30,10
δευτέρα τις ένωσις 35,22 *δευτέρως (opp.*
πρώτως) 4,33 34,24 (*coni. κατὰ συμβε-*
βηχός) 21,22
 δηλαδῆ 2,23 4,7 18,29 20,26 32,23
 διαβιβάζειν 12,30 14,20
 διάγνωσις 5,15
 διάδοσις. *κατὰ διάδοσιν* 9,21 12,22
 διάθεσις (*opp. πάθος*) 8,4 *παθητική διά-*
θεσις 13,11
 διάκρισις 5,16
 διάλογος. *v. dialogus, disputatio*
 διάμετρος. *v. diameter*
 διαμόρφωσις 24,29
 διανοητικός. *ή διανοητική σύνεσις* 4,25
 διάνοια 4,18
 διαπέμπειν 23,16
 διαπορθμεύειν 7,9
 διάρθρωσις 7,20
 διασπασμός. ὁ ὕλικός διασπασμός 36,16
 διάστασις 5,28 6,6 7,3 11,24 — *v. dis-*
tantia
 διάστημα 6,2 14,21
 διαφανής. *τὸ διαφανές* 5,21 (*expl.*) 6,28 *sqq.*
 8,1 *sqq.* *πέρατα τοῦ διαφανοῦς* 6,23
 διαφορά. *διαφοραὶ (dist. πάθη) σωμάτων*
 19,7 — *v. differentia*
 διαφορότης 5,17
 διαφωτίζειν 12,1
 διεγείρεσθαι 28,10 *πρὸς τι* 3,4
 διέγερσις *πρὸς τι* 2,8
 διηρημένως 35,6
 διηχής. *τὸ διηχές* 10,19 15,33
 *διηχητικός 16,6
 διικνεῖσθαι 14,16. 33 17,7. 15
 *δίλιξις 14,22
 δίστασθαι 35,12 *τὸ διεστός* 5,27 6,1 *τὸ*
διεσταμένον 5,7

- δίοσμος. τὸ δίοσμον 16,1
 δόξα (*expl.*) 19,12
 δοξαστικός λόγος 19,11
 δρᾶν εἰς τι 4,10 5,26 6,1. 19 26,11
 δραστήριος 4,11 20,13 δραστήριος δύναιμι 5,26
 δραστικός. δραστική δύναμις 5,31
 δρόσος. *v.* ros
 δύναμις τελεία, ἀτελής 31,34 δραστήριος 5,26 δραστική 5,21 φυσική 4,9 αἰσθητική 10,25 ὁρατική 11,13 γνωριστική 4,30 γνωστική 6,13 χωριστή 22,5 δύναμις ἢ αἰσθησις 3,31 31,12 ὁ δυνάμει νοῦς (*expl.*) 26,5 *sqq.* τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργεία κατὰ τὴν μεταβολὴν 30,16 — *v.* uirtus
 δυσις, δυσμή. *v.* occasus, occiduae
 ἔαρ. *v.* uer
 ἐγείρεσθαι πρὸς τι 4,29 24,1 ἀφ' ἑαυτοῦ (ἑαυτῆς) 24,12 27,1 35,31 ζωτικῶς 23,7
 ἐγρήγορσις. *v.* euigilantia, euigilatio, uigilia
 ἔγχυμος 18,3
 εἰδητικός 5,18 9,34 13,15 εἰδητικῶς 4,12
 εἰδικός 21,30 — *v.* specialis
 εἰδοποιεῖν 5,12 12,23 13,34 20,15 29,27
 εἰδοποιός 20,13
 εἶδος (*coni.* λόγος) 1,8 32,27 εἶδη ἄυλα, ἔνυλα 32,26 *sqq.* τὰ ἐν τοῖς σώμασιν εἶδη 2,1 σωματικόν εἶδος 15,9 αἰσθητόν 2,7 13,23 23,7 24,3 αἰσθητικόν 4,28 23,9 φανταστόν 24,35 νοερόν 33,31 ζωτικόν 3,4 τὸ τέλειον εἶδος 2,18 — *v.* species
 εἰδωλικός 15,8
 εἶναι. τὸ εἶναι 32,29 — *v.* esse
 εἰσδοχὴ 5,22
 εἰσιέναι εἰς ἑαυτόν (ἑαυτὴν) 27,25 29,29 — *v.* intrare
 εἰσπνοή. *v.* inspiratio
 ἐκμάττεσθαι 23,14
 ἐκπνοή. *v.* respiratio
 ἐκπομπή 5,23
 ἐκφοιτᾶν 27,18. 23
 ἐλέφας. *v.* elephas
 ἐλλάμπειν 13,32 τὸ ἐλλάμπον 9,17. 28
 ἐμφαίνεσθαι 24,33
 ἐμφασίς 2,20 23,12 24,29 εἰδωλική 15,9 φανταστική 25,9 ζωτική 2,8 3,19
 ἐνδιδόναι 2,21 28,28
 ἐνέργεια 31,27 *sqq.* (*opp.* ἀργία) 21,34 ζωτική 3,34 αἰσθητική 22,27 λογική 24,3 νοερά 24,3 26,17 ἐπιστημονική 29,32 31,24 ἀμέριστος καὶ ὠρισμένη 23,25 χωριστή 12,20 14,1 κρείττων 24,4 ἀγαθοειδής 31,29 τελεία, ἀτελής 31,29 *sqq.* δευτέρα καὶ προιοῦσα 29,32 30,3. 19 ἢ κατὰ προβολὴν ἐνέργεια 31,4 ἐνεργεία οὐ κυρίως ὀνομαζομένη 9,5 τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργεία κατὰ τὴν μεταβολὴν 30,16 — *v.* operatio
 ἐνεργημα 23,20 25,22 (*opp.* πάθημα) 2,10
 ἐνεργητικός 15,11 21,31 22,31 28,30 ἐνεργητικῶς (*opp.* παθητικῶς) 28,6 (*opp.* οὐσιώδως) 29,33 — *v.* actualis
 ἐνιαυτός. *v.* annus
 ἐνότης. *v.* unitas
 ἐνοῦν 26,27 27,30 34,16 35,4. 15 36,21 ἠνωμένως 35,34 — *v.* unire
 ἐντελέχεια (ἐνδελέχεια) 45,1 ἐντελεχεία 35,28. 32
 ἔντομον. *v.* incisum
 ἔνυδρα. *v.* aquatilia
 ἔνυλος ἔνυλα (*opp.* ἄυλα) εἶδη 32,29 τὰ ἐνυλότερα εἶδη 13,22 14,14 ἐνύλωσ 34,11
 ἐνύπνιον. *v.* somnium
 ἔνωσις 26,25 27,16 32,5 35,4. 23 — *v.* adunatio
 ἐξαιρεῖσθαι 22,17 24,17 37,14 ἢ ἐξηρημένη αἰτία 37,15
 ἐξάριετος 6,17 10,22
 ἐξατμίζειν. *v.* euaporare
 ἐξηγητής. οἱ γνήσιοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταί 32,34
 ἔξις (*coni.* δύναμις, *opp.* οὐσία) 31,12 — *v.* habitudo
 ἐξιῶν (*opp.* κατιῶν) 70,8 *sqq.*
 ἐπαισθάνεσθαι 2,16
 ἐπαφή. κατ' ἐπαφήν 10,10
 ἐπέρειςις. κατ' ἐπέρεισιν 5,5 10,5
 *ἐπιδιαρθροῦν 36,8
 ἐπικράτεια 21,15
 ἐπικρατεῖν. τὸ ἐπικρατοῦν 20,2. 32
 ἐπικτήτως 21,15
 ἐπιλαμπρύνειν 12,9
 ἐπίνοια. μόνη ἀποδιαλαμβανόμενα τῇ ἐπινοία 34,4 κατ' ἐπίνοιαν (*opp.* κατ' οὐσίαν) 34,5
 ἐπισημαίνεσθαι 35,24 37,4 τινί 17,28
 ἐπίστασις 14,24
 ἐπιστήμη ἢ θεωρητική 36,26 *sqq.*

ἐπιστημονικός. ἐπιστημονική ἐνέργεια 29, 32 31, 24
 ἐπιστήμων 31, 8
 ἐπιστητός. ἐπιστητά τὰ ἔνυλα καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως 36, 29
 ἐπιστρεφειν εἰς τι 2, 28 22, 6
 ἐπομένως 25, 11 (οἱ προηγουμένως) 11, 10
 ἐποχεῖσθαι τῷ διαφανεῖ 12, 28 ἐποχουμένη (τῷ διαφανεῖ) ἐνέργεια 12, 21
 ἐρεῖν. ἐρεῖ τις 10, 17
 ἐριστικός 25, 28
 ἐρπετά. *v.* reptilia
 ἔσχατος. ἡ ὕλη ὡς ἐσχάτη 26, 7
 ἕτεροιοῦν 33, 31
 ἕτεροκίνητος 28, 9 35, 20
 ἕτερότης 3, 26 5, 13. 19 35, 10. 20. 30
 ἔτησία. *v.* etesiae
 εὐαπόλυτος 7, 28
 εὐδαιρέτος. *v.* bene discretus
 εὐκίνητος 16, 12
 εὐλογος. κατὰ τὸ φυσικὸν εὐλογον 20, 11
 εὐόριστος 20, 14. 20 — *v.* bene diffinitus
 εὐπαθής 20, 12
 εὐπαράδεκτος 20, 14
 εὐπίλητος 16, 11
 εὕριπος. Chalcidicus εὕριπος i. e. aquae ductus 70, 23
 εὕρόνοτος. *v.* euronotus
 εὕρος. *v.* eurus
 εὐφύλακτος 16, 11
 εὐώδης 17, 11
 ζέφυρος. *v.* zephyrus
 ζωδιακός. *v.* zodiacus
 ζωή 2, 20 3, 11 23, 22 (οἱ γινώσις) 36, 15
 ψυχική ζωή 2, 25 σωματοειδής ζωή 23, 10
 ἡ λογική ζωή 29, 5 33, 13 ἡ μερική ζωή 29, 8 ἡ κοινή τοῦ συνθέτου ζωή 7, 14 ἡ προβεβλημένη ζωή τε καὶ ἐνέργεια 30, 14
 μερισται ζωαί 32, 18 — *v.* uita
 ζώνη. *v.* zona
 ζῷον. *v.* animal
 ζωτικός 6, 12 17, 3 18, 29 25, 5 ζωτικὸν εἶδος 3, 4 ζωτική ἔμφασις 2, 8 προβολή 2, 25 οὐσία 21, 9 ζωτικῶς 18, 19 23, 7 — *v.* uitalis
 ἡλιακός. τὸ ἡλιακὸν μέγεθος 25, 23
 ἡλιοειδής 20, 16

ἥλιος. ποδιαῖον ὄραν τὸν ἥλιον 25, 14 — *v.* sol
 ἡμέρα. *v.* dies
 ἡμικύκλιον. *v.* hemicyclium
 ἡμισφαίριον. *v.* hemisphaerium
 ἡχός 10, 20 ὁ ἐντός ἡχος 17, 2
 θερμός. τὸ ζῆν ἐν τῷ θερμῷ 20, 9 21, 13
 θέρος. *v.* aestas
 θεωρητικός τινος 32, 31 36, 28 ἐπιστήμη ἡ θεωρητική 36, 26 37, 26
 θιγγάνειν 5, 24 6, 16 7, 24
 θρασκίας. *v.* threscias
 θρεπτικός. τὸ θρεπτικόν. *v.* nutritium
 θρυαλλίς 52, 4
 ἰατρική. *v.* medicina
 ἰδικός. ἰδικώτερον 8, 24
 ἴδιος. ἴδια αἰσθητά 4, 14 *sqq.* ἴδια αἰσθησις 21, 17 — *v.* proprius
 ἰδιότης 36, 3 37, 12 — *v.* proprietas
 ἰδίωμα. τὸ σκοτοποῖον ἰδίωμα 10, 11 τὸ ἀφομοιωτικὸν τῆς ψυχῆς ἰδίωμα 24, 20
 ἱερός ὄφις. *v.* hieros
 ἰσημερία. *v.* aequinoctium
 ἰσημερινός. *v.* aequinoctialis
 ἴστασθαι κατὰ τι. ἴστασθαι κατ' ἐνέργειαν 2, 24 κατὰ τὸ εἶδος τοῦ αἰσθητοῦ 2, 14 κατὰ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως 13, 8 κατὰ τὴν ἀμέριστον τοῦ γνωστοῦ περιληψιν 1, 12 κατὰ τὸ ἀφομοιωτικὸν τῆς ψυχῆς ἰδίωμα 24, 19
 ἴχνος 6, 28 τὰ ἴχνη τῆς ζωῆς 25, 5
 ἰχώρ. *v.* sanies
 καθαρεύειν 28, 18
 καθαρός. καθαρῶς 33, 2 καθαρῶς ἀμέριστος 26, 21 27, 17 καθαρῶς μόνιμος 31, 14 — *v.* purus
 καθαρότης 14, 19
 κάθαρσις. *v.* purgatio
 καθεύδειν. *v.* dormire
 καικίας. *v.* kaecias
 καπνώδης i. e. fumea inflatio 99, 7
 καρδία. *v.* cor

κάρωσις. *v.* soporatio
 κατάλαμψις 26,22. 33
 κατατείνειν. τὸ πολὺ κατατεταμένον 1,19
 αἱ περὶ τὸ σῶμα κατατείνόμεναί ζωαί 23,
 22
 κατάψυξις. *v.* refrigeratio
 κατιών (*opp.* ἐξιών) 70,5. 12
 κέντρον. *v.* centrum
 κεραυνός. *v.* fulmen
 κίνημα 2,6. 22
 κίνησις (*coni.* μορφή, τύπος, ἀριθμός) 4,11
 (*dist.* πάθος, ἐνέργεια) 23,25 ἢ καθ' ὁρμήν,
 ἢ κατὰ φύσιν κίνησις 10,27 τῇ κινήσει
 τουτέστι τῷ ἀλλοιοῦσθαι συναισθάνεσθαι 21,
 23 ἀτελής ἢ κίνησις 28,21 — *v.* motus
 κινήτικός 5,25 12,14 τὸ κινήτικόν 28,20
 κλάσις *expl.* 15,10 *sqq.*
 κλίμα. *v.* clima
 κοινός. τὰ κοινὰ αἰσθητά 4,10 *sqq.* 21,16 *sqq.*
 ἢ κοινὴ αἰσθησις 21,33 *sqq.* κοινότερον
 (*opp.* κυρίως) 28,19
 κόρη 16,10
 κοῦφος. τὸ κοῦφον. *v.* levis
 κουφότης. *v.* leuitas
 κρείττων (*opp.* χείρων) 10,29 τὸ κρείττων
 10,24 28,31 31,28 37,22 τὰ κρείττω
 27,31 (*opp.* τὰ θνητά) 32,15 αἱ κρείτ-
 τους ἐνέργειαι 24,6 κρείττονως 10,30 33,
 9. 16 37,21 — *v.* melior
 κρίνειν. τὸ κρίνον 3,6 18,20 22,22
 Κρίσις. *v.* Aries
 κρίσις 3,10 (*coni.* ὄνεισις) 3,16 ἢ αἰσθη-
 τικὴ κρίσις 4,25 κρίσις τελεία 2,13
 κριτικός. ὁ τῶν αἰσθητῶν ποιότητων κρι-
 τικός λόγος 4,29 οὐσία ζωτικὴ κριτικὴ
 τῶν αἰσθητῶν 21,9 κριτικῶς ἐνεργεῖν 6,
 11
 κρύσταλλος. *v.* glacies
 κρύφιος. ἢ κρύφιος ἐνέργεια 30,8
 κύκλος. *v.* cyclus
 κύριος 37,27 τὸ κύριον 17,10 τὸ κυριώ-
 τερον αἰσθητήριον 18,23 κυρίως (*opp.* καθ'
 ὄμωνυμίαν) 27,27 (*opp.* κοινότερον) 28,19
 — *v.* proprius

 λαμπάς. *v.* lampas
 λαμπρός. τὸ λαμπρόν 10,2. 31
 λεῖτος. τὸ λεῖτον 15,9 *sqq.*
 λιβόνωτος. *v.* libonotus

λίψ. *v.* libs
 λογικός (*dist.* φανταστικός ὀρεκτικός) 25,7
 λογικὴ ζωὴ 29,5 33,13 ἢ λογικὴ ψυχὴ
 29,17 33,2 34,25 35,10 λογικὴ ἐνέργεια
 24,2 25,1 λογικὴ ὑπόληψις 23,6 — *v.*
 rationalis
 λόγος 2,29 3,3 *sqq.* 5,7 20,5. 25 λόγος
 (*coni.* σχέσις) 32,5 λόγοι οὐσιώδεις 3,12
 ὁ τῆς οὐσίας λόγος 33,17 ἢ τοῦ λόγου
 ἐνέργεια 3,17. 33 λόγοι ἄυλοι, χωριστοί
 33,4 34,28 οἱ ἔνδον λόγοι 3,29 λόγων
 προβολή 4,26 λόγος αἰσθητικός 21,9 ὁ
 (οἱ) τῶν αἰσθητῶν λόγος (λόγοι) 4,28 26,9
 ὁ δοξαστικός λόγος 19,11 λόγος γνωριστι-
 κός 2,32 λόγοι ἀφομοιωτικοί 23,27 οἱ-
 κεῖτοι λόγοι 23,8 33,28 γιγνώσκεσθαι κατὰ
 λόγους 20,24 κατὰ λόγον καὶ δύναμιν
 19,5 κατὰ λόγον 19,30 ὁ λόγος ἐν τῇ
 τῶν πλειόνων μίξει 20,6 21,5 ὁ λόγος
 τῆς αἰσθήσεως αἴτιος 21,4 — *v.* ratio
 λοξός. *v.* obliquus
 λοξότης. *v.* obliquitas
 λυχναῖος 11,5

 μάτην 11,27
 μέγεθος 21,18
 μέθεξις. κατὰ μέθεξιν 35,5
 μελαγχολικός. *v.* melancholicus
 μερίζειν 5,14 μερίζεσθαι 22,4 29,31 35,11
 μερίζεσθαι εἰς τι 5,15 μερίζεσθαι περὶ
 τὰ σώματα 1,10 2,25
 μερικός 33,12 μερικὴ ζωὴ 29,8 μερικὴ
 ψυχὴ 29,25 32,13 *sqq.*
 μερισμός 5,18 ἐν μερισμῷ 2,20
 μεριστός (*coni.* σωματοειδής) 2,10 μεριστόν
 σῶμα 4,4 (*cf.* 3,23) μεριστὴ φύσις 30,15
 τὸ μεριστόν 26,16 τὰ μεριστά 30,10 με-
 ριστόν εἶδος 2,31 μερισταί ζωαί 32,18
 τὸ μορφωτικόν καὶ μεριστόν 24,15 οἱ
 μορφωτικοὶ καὶ μεριστοὶ τύποι 24,31 με-
 ριστῶς 24,6 — *v.* partibilis, par-
 titus
 μεσημβρία. *v.* meridies
 μέσης. *v.* meses
 μέσος. τὸ μέσον 7,3 τὸ ἀνά μέσον 14,23
 διὰ μέσου (*opp.* ἀμέσως) 5,20 τὰ μέσα
 (*opp.* τὰ ἄκρα) 19,3 — *v.* medius
 μεσότης 19,1 31,16 32,14
 μεσουρανεῖν. *v.* meridiari

μεσουράνημα, μεσουράνησις. *v. medietas caeli*
 μετάληψις 20,30
 μεταξύ. τὸ μεταξύ 6,29 *sqq.* 18,11 *sqq.*
 μετέχειν 5,12 20,27 ἡ μετεχομένη ὑπὸ
 ψυχῆς οὐσία 29,16 ὁ μετεχόμενος ὑπὸ
 ψυχῆς νοῦς 29,24 33,1 34,25 *sqq.* ὑπὸ
 πυρὸς μετεχόμενον (τὸ φῶς) 20,20
 μέτρον. τὸ μέτρον τῆς πείσεως 6,1. 6
 μίξις. *v. mixtura*
 μνήμη. *v. memoria*
 μόνιμος 31,15 32,14 ἡ μόνιμος οὐσία 30,8
 μονιός. *v. singularis*
 μονοειδής 30,4 31,14 32,8 μονοειδῶς
 13,4 — *v. uniformis*
 μορφή 15,7 21,29 (*coni.* τύποις) 3,9
 (*coni.* τύπος) 4,10 — *v. forma*
 μορφοῦν 5,22. 25 12,11
 μορφωτικός. τὸ μορφωτικὸν καὶ μεριστόν
 24,15 οἱ μορφωτικοὶ καὶ μεριστοὶ 24,31
 μορφωτικῶς 24,5

νάφθα (νέφθα) 76,19
 νεῦσις πρὸς τὰ αἰσθητήρια 1,17 — *v. inclinatio*
 νέφος. *v. nubs*
 νηνεμία. *v. serenitas*
 νοεῖν. τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοούμενον 36,25
 37,7
 νοερός. νοερά οὐσία 26,17 ἐνέργεια 24,2
 26,17 νοερά εἶδη 33,31 ἐνεργήματα 23,
 19 τὸ νοερόν 35,32 νοεῶς 35,2 — *v. intellectualis*
 νοητικός. τὸ νοητικόν 33,28
 νοητός. τὰ νοητά (*opp.* τὰ αἰσθητά) 27,32
 τὰ πρῶτα νοητά 26,18 τὰ χωριστά νοητά
 26,22 27,18 νοητῶς ὑφεστάναι 34,15
 νόσος. *v. infirmitas*
 νότιος. *v. australis*
 νότος. *v. notus*
 νομηνία. *v. nouilunium*
 νοῦς. περὶ νοῦ 25,28 *sqq.* μέχρι φαντασίας
 τὸ τοῦ νοῦ ὄνομα διατείνουσι 29,5 ὁ ψυ-
 χικός νοῦς 26,6 *sqq.* ὁ ἐνεργεία (*opp.* ὁ
 δυνάμει) νοῦς 26,6 *sqq.* ὁ δυνάμει ὑπὸ
 ψυχῆς μετεχόμενος (*opp.* ὁ ὄντως) νοῦς
 29,23 ὁ τὴν οὐσίαν εἰδῶς νοῦς 33,16 ὁ
 χωριστὸς νοῦς 26,26 27,15 34,1 *sqq.* ὁ
 πρῶτος νοῦς 26,32 35,31 ὁ κινῶν νοῦς
 Supplem. Arist. I 2 Priscianus Lydus.

29,15 ὁ νοῦς τὸδε τι 26,4 30,31 ἀρχὴ
 καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ 28,15 αἰεὶ ἐνεργεῖ 29,2

ὄλος. ὄλα δι' ὄλων 34,16 36,20
 ὀλότης. αἱ οἰκεῖται ὀλότητες 21,4
 ὀμβρος. *v. imber*
 ὀμίχλη. *v. nebula*
 ὀμογενής 15,25 τὰ ὀμογενῆ 7,25 — *v. similis*
 ὀμοίωμα 2,5. 9
 ὀμοίωσις 1,5
 ὀμοφυία. ἡ πρὸς ψυχὴν ὀμοφυία 27,19
 ὀμωνυμία. καθ' ὀμωνυμίαν (*opp.* κυρίως)
 27,27
 ὀμωνύμος. ὀμωνύμως 28,11
 ὀξύς. τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ 17,27
 ὀπτικός. τὸ ὀπτικὸν αἰσθητήριον 20,17
 ὄρασις οὐ κατ' ἐπαφήν 10,10
 ὄρατικός. τὸ ὄρατικόν (*opp.* τὸ ὄρατόν) 6,
 4,19 ἡ ὄρατικὴ δύναμις 11,12 τὸ ὄρα-
 τικὸν ἡμῶν φωτεινῶς 6,20
 ὄργανικός 5,17
 ὄργανον (*dist.* ἡ ἐν αὐτῷ ζωή) 2,22 τὸ
 αἰσθητικὸν ὄργανον 10,13 σωματικὰ ὄρ-
 γανα 23,11
 ὄρεκτικός (*opp.* φανταστικός, λογικός) 25,7
 ὀρίζειν 28,30 τὸ ὀριζόμενον καὶ τελειού-
 μενον 35,8 ὠρισμένη ἐνέργεια 23,26 ὠρι-
 σμένα σώματα 6,23 — *v. terminare*
 ὀρίζων. *v. horizon*
 ὀρμή. ἡ καθ' ὀρμὴν (*opp.* ἡ κατὰ φύσιν)
 κίνησις 10,27 — *v. impetus*
 ὀρνιθία. *v. ornithia*
 ὄρος (*coni.* τελειότης) 3,13 35,7 οἱ ἀλλότριοι
 ὄροι 20,13 — *v. diffinitio, terminus*
 ὄσφραντικός 19,29 οἱ ὄσφραντικοὶ πόροι
 16,17
 ὄσφρησις 12,4 13,16 14,10 16,8. 16 17,9
 οὔπω λέγω 4,25
 οὐράνιος. ἡ οὐρανία ζωή 6,13 τὸ οὐράνιον
 φῶς 15,11
 οὐσία (*opp.* ἔξις καὶ δύναμις) 31,12 *sqq.* σώ-
 ματικὴ οὐσία 19,12 ἀμέριστος οὐσία 26,
 16 29,16 ἀσώματοι καὶ χωρισταὶ οὐσίαι
 36,12 ὁ τῆς οὐσίας λόγος 33,17 κατ'
 οὐσίαν (*opp.* κατ' ἐνέργειαν) 32,9 (*opp.* κατὰ
 συμβεβηχός) 36,21 — *v. essentia*
 οὐσιοῦσθαι ἔν τινι (κατὰ τι) 1,17 31,7 χωρι-
 στῶς οὐσιωμένα 33,22 — *v. essentiari*

- οὐσιώδης 8,14 οὐσιώδης λόγος 3,11 σχέ-
σις 26,15 τελειότης 31,4 οὐσιώδως 8,
13. 20. 29 20,31 30,1 — *v. essen-*
tialis
ἔψις 5,20 *sqq.* 6,17 *sqq.* — *v. nisio*
- πάθη 3,34
πάθημα 1,14 13,17 (*opp. ἐνέργημα*) 2,10
παθητικός. παθητική διάθεσις 13,11 τε-
λείωσις 34,32 παθητικός νοῦς 28,16 *sqq.*
τὸ παθητικόν 28, 21 παθητικῶς 13,5
(*opp. ἐνεργητικῶς*) 28,6 παθητικώτερον
4,13
πάθος (*opp. διάθεσις*) 8,3 (*opp. ἐνέργεια*) 3,
22 4,24 (*coni. ποιότης*) 9,13 (*coni. με-*
ταβολή) 27,10 πάθη ἢ διαφοραὶ σωμα-
των 19,7 πάθος *quid apud Theophrastum*
28,17
παλίρροια. *v. reciprocatio*
πανσέληνος. *v. plenilunium*
πάπυρος. *v. papyrus*
παραβολή 11,5 17,33
παράδοσις 7,22
παράλληλος 65,2 παράλληλοι *cycli i. e.*
similes siue consequentes 64,24
παραινέσθαι 8,30 χρόνῳ παραινόμε-
νον 2,11
παρατρέπειν 5,8
πάροδος (*lunae*). *v. processio*
παρουσία. ἡ ἀπόλυτος παρουσία (τῆς φωνῆς)
13,3 ἀθρόα ἡ παρουσία (τῆς φωνῆς) 14,
26
πεῖσις 6,4. 6
πέρας. κατὰ τὰ πέρατα (*opp. κατὰ τὸ βά-*
θος) 8,21 πέρασ τοῦ διαφανοῦς 6,23 8,9
περιγράφειν. περιγράφεσθαι τόπων 5, 29
μέχρι τινός 9,22
περιεκτικός τινος 26,13
περιέχειν. τὸ περιέχον. *v. continens*
περικόσμιος. τὰ περικόσμια γένη 32,16
περιληπτικός τινος 2,33
περίληψις. ἡ ἀμέριστος τοῦ γνωστοῦ περι-
λήψις 1,12
περίοδος. *v. ambitus*
περιουσία 11,11
πέψις. *v. digestio, digestus*
Πλατωνικός. Πλατωνικώτερον (*adv.*) 21,3
πληγῆ 14,29 16,15 17,10 διὰ πληγῆς τὸ
ἀκουστόν 13,9
πληκτικός 4,13
πλημμυρίς. *v. redundantia*
πλήρωσις (*lunae*). *v. plenitudo*
πνεῦμα 16,17 18,21 τὸ πνεῦμα (ὡς αἰσθη-
τικόν, ὡς φανταστικόν) 25,11 τὸ αἰσθη-
τικόν τῆς ἀκοῆς πνεῦμα 4,7 πνεύματα τὰ
ἐν τῇ γλώττῃ 4,3 — *v. spiritus*
ποδιατός 25,14
ποίησις (*coni. ἐνέργεια*) 17,19 *sqq.*
ποιότης (*opp. εἶδος*) 33,12 (*coni. πάθος*)
9,13 ποιότητες καὶ ποσότητες 19,8 αἰ-
σιότητες καὶ τὰ συμβεβηκότα 33,15 αἰ-
σθηταὶ ποιότητες 4,29 ἀπτικά ποιότητες
16,3 — *v. qualitas*
πόλος. *v. polus*
πολυειδής. πολυειδῶς 9,15 — *v. multi-*
formis
πόρος. οἱ ὄσφραντικοὶ πόροι 16,18
ποσότης. ποιότητες καὶ ποσότητες 19,8
προάγειν 28,8
προβάλλειν 24,9 προβάλλειν λόγον 3,8. 8
4,27 εἶδος 24,30 χαρακτηῖρα 1,14 φαν-
τασίας 25,11 τὰ γνωστά 29,29 ζώην τε
καὶ ἐνέργειαν 30,14
προβλητικός 25,26 30,17 31,26
προβολή 26,10 προβολή λόγων (λόγου) 4,26
13,16 23,8. 27 35,2 ζωτική προβολή
2,25 φανταστική προβολή 25,17 ἡ κατὰ
προβολὴν ἐνέργεια 31,4
προδιαρθροῦν 36,10
προηγέσθαι 1,15 5,13. 18 13,8 προη-
γούμενον (*opp. ἐπόμενον*) 11,6 προηγου-
μένως 1,18 10,31 21,9 37,3 (*opp. ἐπο-*
μένως) 11,10 (*opp. κατὰ συμβεβηκός ἢ*
δευτέρως) 21,21
προϊέναι 7,7 9,22 15,21 30,6 32,25 τὸ
ἀπ' αὐτοῦ προϊόν (*opp. τὸ αἷτιον*) 9,10 ἡ
προϊούσα ἐνέργεια 30,19 δευτέρα καὶ
προϊούσα ἐνέργεια 29,32
προκαταλαμβάνειν 18,7
προκατάρχειν 13,6 23,24
προλαμβάνειν. προειλημμένος λόγος 2,29
προλάμπειν 6,21
προσβολή. ἡ ἀσύμμετρος τοῦ αἰσθητοῦ προσ-
βολή 21,12
προσεχής (*coni. οἰκείος*) 4,15 24,25 τὰ
προσεχῆ κατὰ τόπον 15,4 προσεχῆ αἷτια
33,10 προσεχῶς 23,9
προτείνειν (= προβάλλειν) 24,14 (= προ-
τίθεσθαι, προφέρεισθαι) 7,22
προφητεία. *v. prophetia*

- προφητεύειν. *v.* prophetare
 πρώτος. πρώτα και τέλεια φῶτα 26,28 ὁ
 πρώτος νοῦς 26,32 35,28 τὸ πρῶτον αἰ-
 σθητικόν 28,4 πρώτως (*opp.* δευτέρως)
 4,33 34,24 τὸ πρώτως ὁρατόν 11,11
 πρωτότυπος. τὸ πρωτότυπον 15,20
 πτηνά. *v.* uolatilia
 πύριος 20,16
- ρόπη. ἡ εἰς τὸ χεῖρον ῥοπή 31,17 ἡ πρὸς
 τὰ σώματα ῥοπή 29,10 — *v.* momen-
 tum
- σάρξ. ἡ σὰρξ αἰσθητική 18,21
 σελήνη. *v.* luna
 σημεῖον. *v.* signum
 σιωπή 5,5
 σκιαγραφία. ἡ τῶν εἰδῶν σκιαγραφία 15,22
 σκοτίζειν. τὸ ἐσκοτισμένον 5,4
 σκοτοποιός 8,15 11,25 τὸ σκοτοποιὸν ἰδί-
 ωμα 10,11
 σκότος. τὸ σκότος ἐνέργεια 8,16
 σπεύδειν εἰς εἶδος 2,11
 στάσιμος. στασιμώτερον (*adv.*) 21,31
 στερεός (*coni.* ἀντίτυπος) 10,11 20,12
 στέρησις 8,16 34,17 κατὰ στέρησιν 10,6
 34,17. 21 — *v.* priuatio
 στοιχεῖα. *v.* elementa
 στροφή (τῆς ψυχῆς) ἡ πρὸς τὰ σώματα 29,3
 ἡ εἰς ἑαυτήν 29,9 ἡ ἐπὶ τὸ κρεῖττον 31,
 18 — *v.* conuersio
 συμμερίζεσθαι 32,16
 συμμετρία. ἡ ἐνεργητική (*opp.* ἡ κατὰ δύ-
 ναμιν) συμμετρία 22,31 ἐν συμμετρίᾳ ἡ
 αἰσθησις 22,27 — *v.* commensuratio
 σύμμετρος 5,28 6,15 10,20 σύμμετρος τῇ
 αἰσθήσει 4,17 σύμμετρος 4,29 5,30
 συμπάθεια. *v.* compassibilitas, com-
 passio
 συμπεριάγεσθαι 9,28
 συμπληθύνεσθαι 32,17
 συμπληροῦν 2,24
 συμπληρωτικός τιος 1,17 3,11
 *σύμφαρτος. τὰ σύμφαρτα. *v.* coneor-
 ruptus
 συμφυής 16,22 18,29 ἡ συμφυῆς τῇ μο-
 νίμῳ οὐσίᾳ ἐνέργεια 30,8 συμφυῆς τοῖς
- ἐπιστητοῖς (νοῦς) 31,5 — *v.* connatu-
 ralis
 συμφυῖα. *v.* connaturalitas
 σύμφυτος. *v.* connaturalis
 συμφωνία ἢ φωνή 22,24
 συναγωγή. αἱ τῶν ὀφρῶν συναγωγαί 25,3
 συναρεῖν 27,17 35,11 συναρεῖν εἰς ἕν 1,
 11 εἰς τὸ ἀμέριστον 34,26 35,10 εἰς τὸ
 ἀδιαίρετον 26,25 πρὸς ἑαυτὸν συναιρού-
 μενος 27,25 ἡ συνηρημένη ἔνωσις 26,25
 συνηρημένως 7,18
 συναίρεσις 22,3 ἡ εἰς ἕν συναίρεσις 1,11
 ἡ εἰς τὸ ἀμέρες συναίρεσις 3,7
 συναισθάνεσθαι 5,5 21,23. 34 22,4. 16
 συναισθησις. *v.* consensus
 συναλλοιοῦν 13,2
 συναμφότερος. τὸ συναμφότερον 32,30
 συναρμοστικός τιος 8,10
 συναφή 26,24 35,8
 συνδιατίθεσθαι 25,4
 συνεισφέρειν 11,27
 συνεκτικὴ αἰτία (?). *v.* connexius
 συνεργεῖν τινι 11,1 15,14. 17 17,6 — *v.*
 cooperari
 σύνεσις (*coni.* λόγος) 3,6 (*coni.* κρίσις) 3,16
 διανοητικὴ σύνεσις 4,25
 συνέχεια 14,33 26,19 ἡ πρὸς τὸ αἰτιον
 ἀδιαίρετον συνέχεια 9,16 κατὰ μίαν συνέ-
 χειαν 30,13 — *v.* continuitas
 συνεχῆς 9,28 15,16 συνεχῶς 13,28
 συνθετος. τὰ σύνθετα σώματα 8,8 τὰ σύν-
 θετα 8,25 τὸ σύνθετον 2,30 7,14 — *v.*
 compositus
 σύννευσις πρὸς τι 29,9
 συννέφεια. *v.* connebulatio
 σύνοδος (*lunae*). *v.* coitus, synodus
 συνουσιοῦσθαί τινι 34,19
 συντελεοῦν 12,9
 συρφετός 84,18
 συστοιχία. τῆς αὐτῆς ὄντα συστοιχίας 25,
 22
 σύστοιχος 4,12 33,19. 30 συστοίχως 30,1
 36,30. 32 37,11 (*opp.* κρειτόνως) 37,20
 συστροφή. αἱ συστροφαί τῶν ὀμμάτων 25,2
 σφαῖρα. *v.* sphaera
 σφραγίς 3,9
 σχέσις (*coni.* λόγος) 32,5 ἡ πρὸς ἄλληλα
 σχέσις 21,6 ἡ πρὸς τὰ αἰσθητὰ σχέσις
 22,31 οὐσιώδης σχέσις 26,15 — *v.* ha-
 bitus
 σχηματίζεσθαι 14,11

- σωματικός. σωματική ούσα 19,12 ἀπορροφή 9,32 σωματικά ὄργανα 23,11 εἶδη 15,9 — *v. corporalis*
- σωματοειδής 2,10 4,13 22,6 σωματοειδής ζωή 23,10 σωματοειδέστερα εἶδη 14,15 — *v. corpulentus*
- τάσις. ἡ πρὸς τὸ σῶμα τάσις 3,12 ταυτότης. κατὰ ταυτότητα 33,5 τέλειος. τὸ τέλειον ἅπαντας ἔχειν τοὺς λόγους ἀναγκαῖον 20,25 — *v. perfectus*
- τελειότης (*coni. ὄρος*) 3,13 35,7 ἀμέριστος τελειότης 35,32 ἡ κατ' ἐνέργειαν τελειότης 13,8
- τελειώσεις. ἡ εἰδητική τῆς ζωῆς τελειώσεις 13,15
- τοπικός. *v. localis*
- τροπή. κατὰ τροπήν 9,22 (28,24?) — *v. conuersio*
- τροπικός. *v. tropicus*
- τροφή. *v. esca, nutrimentum*
- τρογών. *v. trugon*
- τύπος (*coni. μορφή*) 4,10 οἱ μορφωτικοὶ τύποι 24,31 τύπον ὑπογράφειν 7,19
- τύπωσης (*coni. μορφή*) 3,9
- τυφών. *v. turbo*
- ὑγεία. *v. sanitas*
- ὑγρότης. *v. umiditas*
- ὕετός. *v. pluuia*
- ὕλη 13,29. 32 (*opp. εἶδος*) 26,8 ἡ ὕλη οὐ τότε τι 26,4 ἐσχάτη 26,7 τὰ ἐν ὕλῃ καὶ ἀφαιρέσει 32,32 τὰ χωριστὰ τῆς ὕλης 34,8 *sqq.* — *v. materia*
- ὕλικός. τὰ ὑλικά 29,29 ὕλική φύσις 27,3 ὁ ὕλικός διασπασμός 36,16 ὁ ὕλικός καὶ ὀργανικός μερισμός (τῆς αἰσθήσεως) 5,17 — *v. materialis*
- ὑμῆν 20,18
- ὑπερανέχειν 24,28
- ὑπερβολή. ἡ ὑπερβολή τοῦ αἰσθητοῦ 22,27 ὑπέρλαμπρος ὑπόστασις 26,18 ὑπέρλαμπρα φῶτα 26,27
- ὑπερφυής. τὸ κρεῖττον καὶ ὑπερφύεστερον 10,24
- ὕπνος. *v. somnus*
- ὑποβαίνειν ἀπὸ τινος 26,17 27,17 35,20
- ὑπόβασις 34,22 35,9. 17. 30
- ὑπογράφειν τύπον 7,19
- ὑποδοχή φωτός, σκότους, ζωῆς, εἰδῶν 6,28 8,12 25,8 27,2
- ὑπόθεσις *i. e. quaestio finita* 64,21
- ὑποκειῖσθαι 15,14 23,9 24,26 ὑποκείμενον 12,25 τὸ ὑποκείμενον 15,32 25,19 ἐν ὑποκειμένῳ γενέσθαι 9,26 ὑποκειμένη δύναμις 25,29 — *v. subiectus*
- ὑπόληψις λογική 23,6
- ὑπόστασις 26,19 ἡ ὅλη ὑπόστασις 32,28 ἡ χωριστὴ σωματῶν ὑπόστασις 3,7 — *v. subsistentia, substantia*
- ὑποτυποῦσθαι 14,6
- ὑποφέρεσθαι εἰς ἀγνοίαν 31,17
- ὑφesis 36,2
- ὑφιέναι. ὑφειμένος 36,3
- φαλάγγιον 93,2 96,7
- φάναι. φήσω 9,26 20,13 φατὴν ἄν 18,25 φατὴ ἄν τις 11,1 18,3
- φαντάζεσθαι 25,14
- φαντασία. περὶ φαντασίας 23,4 *sqq.* — *v. phantasia*
- φάντασμα (*dist. αἰσθημα*) 25,21 — *v. phantasma*
- φανταστικός (*dist. αἰσθητικός, ὀρεκτικός, λογικός*) 25,7 αἱ φανταστικαὶ ἐμφάσεις 25,8 ἡ φανταστικὴ προβολή 25,17 — *v. phantasticus*
- φανταστός. τὰ φανταστά εἶδη 24,35
- φάρμακον. *v. uenenum*
- φθινόπωρον. *v. autumnus*
- φιλοσοφεῖν. *v. philosophari*
- φλέγμα. *v. phlegma*
- φορά. ἡ ἐπὶ τὸ κάτω φορά 10,27 — *v. meatus*
- φύσημα. *v. sufflatio*
- φυσικός. δύναμις φυσική 4,10 τὸ φυσικὸν εὐλογον 20,11
- φύσις. ὕλική φύσις 27,3 ἔχει ὕλης φύσιν 26,2 ἄκριτος καὶ ἄτακτος φύσις 30,25 — *v. natura*
- φυτόν. *v. germen, surculus*
- φωλεῖα (φωλεῖν *vel* φωλεύειν). *v. fouea*
- φωνή 22,24 ἡ φωνὴ ἐνέργεια 13,1
- φῶς 6,17 *sqq.* τὸ αἰτιατὸν φῶς 9,8 τὸ οὐράνιον φῶς 15,11 τὸ λυχνιάτον φῶς 15,2

φωτεινός 8,29
 φωτίζειν 6,31 7,6 8,22 10,9. 21 12,7. 15
 15,2
 φωτειδής 6,20 10,12
 *φωτουργός (ορρ. σκοτοποιός) 8,15

γαλᾶν 35,14 ἡ συνέχεια κεχλασμένη ἐστὶ
 26,19 τὸ κεχλασμένον τῆς ἐνώσεως 27,15
 v. laxus
 χαρακτηήρ 1,14
 χαρακτηρίζειν 8,27 19,7 21,1 28,18
 Ἰηλαί (?). v. Brachia
 χιών. v. nix
 χρονικῶς 36,2
 χρωμα 6,26 sqq. ἡ τοῦ χρώματος ἐνέργεια
 12,30
 χωρισμός 36,3 — v. segregatio
 χωριστός. ὁ χωριστός (i. e. ὁ ἐνεργεία) νοῦς
 26,26 τὰ χωριστὰ τῆς ὕλης *expl.* 33,
 32 sqq. τὰ χωριστὰ καὶ ἄλλα 34,21 36,6

τὰ χωριστὰ νοητὰ 26,22 τὰ χωριστὰ (ορρ.
 τὰ μετὰ ὕλης) 37,8 χωριστοὶ λόγοι 34,
 28 ἀσώματοι καὶ χωρισταὶ οὐσίαι 36,12
 χωριστὴ ὑπόστασις 3,7 δύναμις 22,6 ἐνέρ-
 γεια 12,19 14,1 χωριστῶς εἰδοποιεῖν 12,
 23 παρεῖναι 12,31 οὐσιουῖσθαι 33,22 —
 v. segregatus, separatus

ψακός. v. gutta, guttatio
 ψοφεῖν. τὸ ψοφοῦν 13,5
 ψυχή (ορρ. αἰσθητήριον) 3,32 (*duplex*) 30,4
 ἡ αἰσθητικὴ ψυχή 3,6 ἡ μερικὴ 29,25
 32,13 ἡ λογικὴ 29,17 33,2 34,25 35,
 10 — v. anima, animus
 ψυχικός. ψυχικὴ ζωὴ 2,25 ὁ ψυχικός νοῦς
 26,6 sqq.
 ψύχωσις. v. animatio
 ὦρα. v. hora

II INDEX VERBORUM LATINORUM

- Abundare. habundans [τὸ πλεονάζον] 99,9
 abundantia (habundantia) [περίττωμα] 56,10 57,1. 4 [ὑπεροχή] 83,7. 10
 abusio [κατάχρησις] 64,4
 accessus [ἐπιβασίς]. de accessu (aquae) per Rubrum mare et recessu 69,26 *sqg.*
 acherdos 69,10
 actio [πραγματεία] 41,18 [ἐνέργεια] *opp.* otium 53,7. 16. 23
 actualis [ἐνεργητικός?] *opp.* inactualis 53, 4. 20 58, 27 tempus actuale (*si vera lectio*) 53,22
 actus [πράξις?] 53,20. 32 *opp.* contemplatio 45,16
 aduenticia [τὰ ξενικά?] 89,11
 adunatio [ἔνωσις] 50,26
 aequae [ἴσως] 43,22
 aequinoctialis [ἰσημερινός]. aequinoctialis cyclus 64,14 66,23 73,17 aequinoctialis ortus, occasus, solis 66,7 101, 18 aequinoctiales formae 73,16
 aequinoctium [ἰσημερία]. uernale, autumnale 64,15 103,10 aequinoctia 71,16 73,13
 aer 77,3 *sqg.* 81,7 *sqg.* aer continens 89, 10 (*cf.* 91,19) aeris amictus terram et aquam ambiens 82,29 circa nostrum aera 87,12 aeris perturbationes 63,27. 32 aetum inaequalitas 50,11
 aesca. *v.* esca
 aestas [θερος] 65,15
 affectabilis [εὐπαθής] 79,27 80,2
 affectus [πάθος?] 93,8
 afflatus [?] 78,3
 aistheteria. *v.* αἰσθητήριον
 alienare [ἀλλάττειν] 45,31 49,33
 alienatio [παραλλάγη] 64,6 67,24
 alligare [προσδεῖν?] 49,32 52,5 58,26
 alteritas [ἀλλοίωσις] 50,4 69,9 91,20
 alternatio [παραλλάγη] 100,9
 ambitus [περίοδος]. ambitus astrorum, aetheris, lunae 66,29 67,3 69,32 70,14
 angularis [?]. per horas oppositas et simpliciter angulares 90,13
 anima, animus [ψυχή]. anima *quid* 42, 23 *sqg.* anima incorporalis 62,31 rationalis, irrationalis 43,20 44,32 separata, non separata 45,3 partibilis animus, *coni.* sensus 94,21 intellegens et opinans pars animae 59,17 animae oculus 49,29
 animal [ζῷον] *opp.* corpus 51,1 *coni.* animatum 88,10 animalia et germina et inanimalia 94,23 animalia, terrena, uolantilia, aquatilia 94,9 animalia reptilia, aerea, terrena, aquatilia 95,21
 animans [ἔμψυχός] 42,27 *opp.* inanimans 50,22
 animari [ψυχοῦσθαι]. animatum animal 44,16 (*cf.* 88,10) animatum corpus 54,9 94,3
 animatio [ψύχωσις] 45,1
 animatiuus. animatiuae uirtutes [ψυχικαὶ δυνάμεις] 55,17
 animus. *v.* anima
 annus [ἐνιαυτός]. solaris annus 63,25
 anomalus 90,26
 arctiae 103,13
 apeliotici spiritus 103,2
 appositio [πρόσθεσις] 51,24 (*cf.* 52,6)
 aquatilia [τὰ ἕνυδρα] 92,12
 aquilonalis [βόρειος]. aquilonales partes orientis 66,9 aquilonalis ordo solis 67,

- 10 aquilonalia 64,9 — *v.* borealis, boreus
 arcticus 67,13
 arcturus (ἄρκτος) 100,11 102,1 arcturi [οἱ πρὸς ἄρκτον τόποι] 102,17 (*cf.* 66, 27)
 argestes 102,3. 6 103,13
 Aries [Κριός] 73,20
 armonia. *v.* harmonia
 arsura [?] 85,24 ignea arsura 86,14
 artificialis, artificialis [τεχνικός, ξυτεχνος] 69,2 artificialis medicus 69,6 artificialis ratio 95,11
 ascensio [ἀνοδος]. ascensio aquae, *opp.* refluxio 57,7
 attagines 92,26
 auditus [ἀκρόασις] 42,5 [ἀκοή] 60,16
 aura *coni.* uentus 102,13
 australis [νότιος]. australes partes orientis 66,10 australes spiritus 103,1 australia 64,9
 autumnus [φθινόπωρον] 65,17
 auxilium [βοήθημα] *coni.* medicamen 68, 24
 axis [ἄξων] mundi *def.* 66,15
- bene diffinitus [εὐόριστος] 79,23
 bene discretus [εὐδιαίρετος] 79,23
 bitumen [ἄσφαλτος] 76,8
 bituminatus [ἀσφαλτώδης] 76,19
 borealis [βόρειος]. boreales spiritus 103,1. *v.* aquilonalis, boreus
 boreas 102,1. 7
 boreus. borei loci 84,30 *v.* aquilonalis, borealis
 Brachia [Χηλαί?] *coni.* Aries 73,14. 20
- caliditas [θερμότης] 47,20
 cation. *v.* κατιών
 causa [αἰτία] *dist.* signum, conueniens 61,17 *opp.* causatiuum 48,26 causa naturalis 90,27 connaturalis 47,16 50,14 connexiua, *coni.* uirtus 95,3 exterior 50, 13
 causalis [αἰτιος]. causale, *opp.* causatiuum, 47,18 48,25 factiuum causale 48,12
- causatiuus [αἰτιατός] 47,18 48,26
 centrum australis poli 66,14
 circuitus [κύκλος]. in circuitu 77,16 87,3 100,15
 circularis [κυκλικός?] 65,30 73,11 — circulariter 66,15 83,15
 circumfulsus [?] 48,10
 circumpressum calidum [τὸ ἀντιπεριστὰν θερμόν] 57,26
 circumstantia [περίστασις] 90,18
 clima 63,24 67,20 *coni.* regio 88,18 clima primum, secundum, septimum 67,21
 coaptare [συνάπτειν] 69,14 coaptari *opp.* uniri 51,8. 24
 cognitio [γνώσις]. diligens cognitio 69,6
 cognituius [γνωστικός]. cognitua operatio 45,24
 cognoscibilis [γνωστός]. cognoscibilis species 45,35 cognoscibile 45,23
 coinclinare [συνεγκλίνειν] 73,1
 coitus [σύννοδος] lunae 70,20 — *v.* synodus
 colatorium [λήθμος] 75,10
 commensuratio [συμμετρία] 68,5
 commoderatio [συμμετρία?] 90,12
 communio [κοινωνία] 82,6 communio animae et corporis 62,29
 compassibilis [συμπαθής] 94,13
 compassibilitas, compassio [συμπάθεια] 52,13. 19 70,2. 23
 compositio [σύνθεσις] 46,21 50,13. 27
 compositus [σύνθετος] 46,25 50,22 81,13 95,6
 comprehendens [τὸ περιλαμβάνον] 80,1 91,19
 compressura [ἀντιπερίστασις] 57,9
 concatenatio [ἄλλοσις?]. ex una coniunctione concatenationis praestantia 95,8
 conceptio [σύλληψις, *pro quo legendum fuit* σύντηξις] 57,1
 concorruptere [συμφθείρειν] 52,14
 concorruptus [σύμφθαρτος] 51,10 52,1
 concretio [σύγκρισις] 84,24. 29 aqua et aliae concretiones 85,5
 concursus [συνδρομή?] 85,8. 15 94,22 *coni.* impetus 87,13 concursus ignei 85, 10 uentorum 99,5
 configuratus [συσχηματιζόμενος] 79,27
 confluxus [σύρροσις] 73,11
 conformatus [συμμορφούμενος] 88,27

- conformatio [συμμόρφωσις?] 46,22
 congelatio [πάγος] 84,33 101,7
 coniuere [μίειν] 59,16 60,12
 coniugatio [συνζυγία?] 102,10
 coniunctio [σύνδεξις?] 95,8
 connaturalis [συμφυής, σύμφυτος] 47,16.
 20 49,32 50,14 75,16 89,22 connatu-
 ralis spiritus 45,6 connaturale calidum
 56,20 — connaturaliter 47,9 51,6 92,16
 94,13
 connaturalitas [συμφυία] 50,19 51,19
 94,23 95,7 *coni.* mixtura, compositio
 50,19 *opp.* fuga 98,8
 connebulatio [συννέφεια] 77,17 *sqq.*
 connexiuis [συνεκτικός]. connexiua causa
 95,2
 connexus [συνεχής]. connexa 79,21 80,7
 consensus [συναίσθησις] animae 63,9
 consequens [ἀκόλουθος?] 46,20 57,24
 61,15 70,9 consequentes cycli [συνπα-
 ρακουθούντες κύκλοι?] 64,23 — conse-
 quenter 46,7 62,13. 22 72,4 79,9
 consequentia [ἀκολουθία?] 89,14 conse-
 quentia et conueniens, *dist.* causa, sig-
 num [σύμπτωμα *Aristot.*] 61,17
 consonantia [συμφωνία] 68,33
 consone [συμφώνως] 68,16
 consuescere. consuescunt [πέφυκε] 98,
 19 consuevit [πέφυκε] 45,22 56,2 62,35
 75,6 78,28
 consummatius [τελειωτικός]. species
 consummatia 79,20
 contemperantia, contemperatio [σύγ-
 κρασις] 46,22 51,17
 contemplans [θεωρητικός] 57,16
 contemplatio [θεωρία] *opp.* actus 45,16
 per contemplationem anticipare 64,8
 continens [τὸ περιέχον] 47,28 89,16
 continuatim [συνεχῶς] 55,3 61,7
 continuitas [συνέχεια] 64,6
 contrarietas [ἐναντιότης] 95,9
 conueniens. ipsis αἰσθητηρίοις conue-
 nientes uirtutes [αἱ αὐτοῖς τοῖς αἰσθητη-
 ρίοις καθήκουσαι δυνάμεις?] 54,13 conse-
 quentia et conueniens *dist.* causa, signum
 61,20
 conuersatio [βίος?] 93,14
 conuersio [στροφή, τροπή] 50,16 conuer-
 siones mentis *coni.* excessus, afflictiones
 62,19 conuersio solis 63,25 *sqq.* 71,15
 conuersio aestiua, hiemalis 103,10
 conuertere [ἐπιστρέφειν] 43,5 46,9 50,14
 51,32 conuerti ad se ipsum, ad cog-
 noscibile 45,22. 23 48,15
 cooperari [συνεργεῖν] 55,7 90,24
 copula [συναφή?] lunae 73,27
 cor [καρδία] 54,15 56,4
 corporalis [σωματικός] *opp.* spiritualis 57,
 10 corporales motus 49,20 passiones
 45,27 corporalia phantasmata 46,17
 uincula 45,30 crimina 49,27 — cor-
 poraliter 49,20 52,18
 corpulentus. corpulentum [τὸ σωματώδες]
 56,12
 corruptibilis [φθαρτός] 46,25
 corruptio [φθορά] 45,28
 corruptiuus [φθαρτικός] 47,8. 30 cor-
 ruptiuae uirtutes 95,23
 crimina corporalia [αἰτίαι σωματικά?]
 49,27
 crusta. crustae glaciei [ψήγματα κρυστάλ-
 λου?] 80,14
 curatio [θεραπεία?] 69,14 96,14
 cursilis [?]. calidi et cursiles fluxus 76,10
 (*cf.* 76,16)
 cyclus aequinoctialis 66,23 zodiacus ob-
 liquus 66,21 tropici cycli 64,11
 delectabiliter [ἡδέως] 55,11
 delectatio [ἡδονή] 55,9
 demissio [ἀφesis?] lunae 70,16
 denominatiue [παρωνύμως] 64,22
 dialogus 42,2 — *v.* disputatio
 diameter. per diametrum 66,7 101,17 *ex*
 diametro 101,19 in diametrum 78,15
 dies [ἡμέρα] diciter tripliciter 65,22 *sqq.*
 dies lunaris 74,12 dies semenstris 67,
 17
 differentia [διαφορά] 42,27 50,3 diffe-
 rentiae actiuae, passiuae, corporum pri-
 morum 80,18 *sqq.*
 diffinitio [ἄρος] 48,32 49,16
 digestio, digestus [πέψις] 53,27 56,15
 57,29
 dignitas [ἀξίωμα] 50,9 95,15
 diligens [ἀκριβής, ἀτρεχής]. diligens scientia
 45,14 cognitio 69,6 diligentes appro-
 bationes 41,8 — diligenter 68,35
 dimidiatus [διχότομος]. dimidiata luna
 71,10

dimidieta [διχοτόμησις?] lunae 70,21
discernere [διακρίνειν] 54,7 58,23 60,19
61,16 68,35 74,22
disciplina [παιδεία?] 69,1 89,10. 26. 31
90,4. 27 *coni.* experimentum 69,7 me-
dicinae disciplina 69,3
disciplinatus [παίδευσις?] medicinae 68,
34
disputatio [διάλογος] 41,17 — *v.* dialo-
gus
distantia [διάστασις] 62,20 91,24 93,12
dominari [ἐπικρατεῖν?] 43,6 45,13 80,9
82,10 95,16 100,7
dormire [καθεύδειν] 56,8. 19 59,16
duplicatio [συνδυασμός?] *coni.* coniugatio
102,10

effulgorare [ἐκλάμπειν?] 77,13
elementa [στοιχεῖα] 46,22 *def.* 80,16 ele-
mentorum differentiae 80,17 82,9
elephas 92,6
eminentia [ὑπεροχή] 83,7 84,30
esca (aescia) [τροφή] 55,22 umida esca, 56,
10
esse [τὸ εἶναι] 43,13
essentia [οὐσία] *opp.* qualitas 44,7 *dist.*
substantia 50,28 *coni.* operatio 54,21
essentia incorporealis 45,10 *sqq.* 51,15. 30
intellectualis 52,10 separata 49,10 in-
dividua 43,25 44,11 secundum essen-
tiam *coni.* naturaliter 47,7 66,28 per
essentiam 46,24
essentialis [οὐσιώδης] 51,22
essentiari [οὐσιῶσθαι] 52,2
etesiae 104,2
euaporare [ἐξατμίζειν] 74,18
euentus [τύχη?]. per euentum 68,22
euigilantia, euigilatio [ἐγρήγορσις] *opp.*
somnia 55,1. 8
euigilatiuus [ἐγρηγορικός] 61,22 62,18
euronotus 102,7. 9
eurus 103,12
exalienare [ἐξαλλάττειν] 92,11
exaltatus [μετεωρίζομενος] 72,25
excellencia [ὑπερβολή] 64,27 71,25 81,14
excessus [ἐκστασις?]. excessus mentis 62,
19
experimentum [ἐμπειρία] *coni.* disciplina
69,7

exputio [ἐκπτυσμα?] 98,13
extenuari [ἐκτείνεσθαι] 52,15
extremitas [ἄκρον, πέρας]. extremitates
sphaerae 64,28 66,11 67,18

factiuus [ποιητικός]. factiuum causale 48,
12
factor [ποιητής] 52,10
factura [ποίημα] 95,9
familiariter [οἰκείως] 45,20 46,16
fascinare [βασκαίνειν]. fascinantes homi-
nes 98,15
fax [δαλός] 85,25
febricitare [πυρέττειν] 61,13
ferox [θυμοειδής?] 90,29
festuca [κάρφος] 80,14
figurare [σχηματίζειν?] 89,14
flagrantia [πύρωσις] 88,3
fluctificare [κυματοῦν] 72,17
fluxus [ῥοή, ῥεῦμα] 57,12 70,9 76,9
forma [μορφή] 49,4 50,9. 17 rationalis
forma 95,12
fortitudo: [ισχύς] 80,6 97,21 [ἀνδρεία]
90,25 91,17
fouea [φωλεῖα] 97,15 foueas habere [φω-
λεῖν *vel* φωλεῦειν] 92,12
fulgoratio [ἀστραπή] 87,21 *sqq.*
fulmen [κεραυνός] 77,12 86,12 87,19
furor [θυμός?] 89,27 90,17
fusiones [χυμοί] 76,12

galeotes 97,21
generalis [καθολικός]. generales, *opp.* par-
ticulares, uenti 102,12 generalissimae
differentiae 80,17
generatio [γένεσις] 91,17 94,6 100,18
genitiuus [γεννητικός] 81,13
geometricus. Strabon geometricus 91,7
germen [φυτόν] *dist.* animal 91,21 *coni.*
herba 94,10 95,22 *coni.* semen 88,9
(*cf.* 94,28)
glacies [κρύσταλλος] 81,17
gregatim [ἀθρόως?] 56,14
grauis [βαρύς]. graue et leue 78,25 *sqq.*
grauitas [βάρος] 47,22 56,19 57,20 79,
13
grifae [γρῦπες] 92,6

- gutta, guttatio [ψακιάς] 84,6 guttae sanguineae et pici similes 84,16
guttula [ψακάδιον] 77,30
- habitabilis [οικήσιμος]. habitabilis zona 65,2 67,21 (cf. 101,12)
habitus [ἔξις] 55,10 94,23 97,27 98,7
habitus [σχέσις] 66,29 94,27
harmonia. armonia genitiua 94,21
hemicyclium 66,6 — v. semicyclium
hemisphaerium. hemisphaerium uisibile 65,29 diuisum ab aspectu nostro 67,1
herba [βοτάνη] coni. germen 94,10 95,22
hieros (ieros) serpens 97,10
historiographus 91,14
hora. horae anni 64,3 92,11 quot sint 65,9 67,20 horae contrariae 103,9 mixtura horarum 93,23 hora (diei) aequinoctialis 67,10 per horas oppositas et simpliciter angulares (?) 90,13
horizon (orizon) def. 65,28 orizon a nobis sectus 66,28 orizontis circulus 101,14
- ieros. v. hieros
ignitus [πεπυρωμένος]. ignita zona media 65,3
illuminatio [ἐλλαμψίς?] 46,15
imago [?]. regalis imago 95,14
imber [ὄμβρος] 84,6 sqq.
immaterialis [ἄωλος] 51,12
immobilitas [ἀκίνησις] 54,10
immortalis [ἀθάνατος]. immortalem esse animam 43,15
immortalitas [ἀθανασία] coni. incorruptio 47,3
impassibilis [ἀπαθήσις] 45,32 51,29
impertibilis [ἀμέριστος] 51,19
impertibilitas [ἀμέρεια] 51,16
impetus [ὄρμη] 58,8 62,22 87,13 97,21 impetus naturalis 57,28 contrarius 94,30 simul impetum facere [συνεξορμᾶν] 100,22
impossibilis [ἀδύνατος] 45,31 47,27 94,21
improhibite [ἀκωλύτως] 51,13
imprudencia [ἀφροσύνη] 44,3
- inactualis [ἀνεργητος?] opp. actualis 53,5 58,27 coni. silens, sopitus 53,5, 17
inactualitas [ἀνεργησία?] 53,4
inaequalitas [ἀνισότης, ἀνομοιότης] 50,11 66,26 89,1 91,21
inanimalis [ἄζωος]. inanimalia dist. animalia et germina 94,23
inanimans [ἄψυχος] 50,22 97,28
incausalis [ἀναίτιος] 94,32
incisum [ἔντομον] 98,2
inclinare: [νεύειν] 52,19 [ἐγκλίνειν] 66,27
inclinatio [νεῦσις] 52,20
incommixtus [ἀσύμμικτος] 51,15
incompositus [ἀσύνθετος] 43,14 46,26
inconcorruptus [ἀσύμφθαρτος] 51,15
inconfusus [ἀσύγγυτος] 51,30 52,1 — inconfuse 51,18, 25
inconsutus [ἀσύναπτος?] 52,20
incontaminatus [ἀμόλυντος?] 45,17
incorporalis [ἀσώματος] 43,14 45,10, 20, 34 46,2, 5 49,19 51,12, 15, 22, 26 62,31
incorporalitas [ἀσωματότης] animae 88,24
in corruptibilis, incorruptus [ἀφθαρτος] 43,16 46,24 51,3, 14, 26
in corruptio [ἀφθαρσία] 47,3
incrassari [παχύνεσθαι] 57,24
indeuexus [ἀκλινήσις?] coni. rectus 67,4
indisciplinatio [ἀκολασία?] 47,33
indiscretus [ἀδιάκριτος] 56,16
indiuerse [ἀδιαφόρως] 50,6
indiuiduus [ἀδιαίρετος]. indiuidua essentia 43,25 44,11
ineffabilis [ἀνεκδιήγητος?]. ineffabilis ratio 94,19 unitas 52,8 ineffabilia 95,19
ineruditus [ἀπαίδευτος] 90,28
infirmitas: [νόσος] 54,18 57,2 68,14 [ἀδυναμία] 61,6
inflatio [ἀναθυμίασις] 61,14 duplex 99,6 sqq. humida, arida 83,1 sqq. humida, sicca 99,6 sqq. uaporea, fumea 83,8 99,7 spiritualis 87,20 desuper inflatio [ἡ ἄνωθεν ἀναθυμίασις] 100,6
influxio [ἐπιρροή] 73,3
ingeniosus. ingeniosum [τὸ εὐφυές] 90,30
inhabitabilis [ἀοικήτος]. inhabitabilis

- zona 67,19 inhabitabiles zonae 64,27
 inhabitabilia 89,16
 inhabitatio [ἐνοικησις] 53,20
 iniustitia [ἀδικία] 47,33
 insensibilitas [ἀναισθησία] 55,12 59,5
 inseparabilis, inseparatus [ἀχώριστος] 45,31 49,12
 insidias pati [?] 95,16
 insitus [ἐμφυτος]. insita caliditas 75,5
 insolubilis [ἄλυτος] 43,15
 inspiratio [ἐισπνοή] *opp.* respiratio 57,13 77,7
 intellectualis [νοερός]: 46,19 52,10 63,19. 20
 intellegere [νοεῖν] 49,17 intellegens pars animae [τὸ διανοούμενον] 59,17
 intellegentia: [νόησις] *opp.* sensus 52,9 57,15 58,20 [διάνοια] 61,3. 18 [?] 69,8
 intellegibilis [νοητός] *coni.* diuinus 45,14 intellegibilia *coni.* meliora 49,25 *coni.* simpla 95,6
 intemperantia [ἀκρασία] 44,3 47,33
 intrare [εἰσιέναι]. in se ipsam intrans anima 48,22
 ipse. id ipsum [τὸ αὐτό] 45,26 46,9 51,10. 27 (*cf.* 45,16 71,21 81,4)
 irrationalis [ἄλογος]. irrationalis uita 88,26 anima 44,22
 is. eo uiuere [τῷ ζῆν] 48,18 eo magis et minus [τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον] 76,12 eos non sic positos [τοὺς μὴ οὕτω κειμένους] 103,7 ea uigilantis [ἡ τοῦ ἐγρηγορότος] 59,11
 iter agere [προοδοποιεῖν?] 61,18 90,29
 iustitia [δικαιοσύνη] 44,2

 kaecias 102,2 103,10

 laborare. laborans [ὁ κάμων] 68,21 69,5
 lampas 85,25
 lapis [λίθος]. lapis ex aere cecidit in Aegos fluminibus 84,15
 lassitudo [κόπος] 57,2
 laxus [κεχαλασμένος]. anima sopita et laxa et inactualis 53,17
 lepus [δασύπους] 92,18
 leuis [κοῦφος]. graue et leue *dist.* 78,25
 leuitas [κουφότης] 79,5 *sqq.*
 liberalis [ἐλευθέριος] 90,27

 libonotus 102,9
 libs 100,21 103,11
 linea [γραμμή] 66,13. 17. 20 per rectam lineam [κατ' εὐθυωρίαν?] 103,25
 localis [τοπικός] 49,31
 luna [σελήνη]. lunae ambitus 69,32 70,14 medietas caelestis 70,4. 11. 15. 19 71,19 processiones, dimissiones 70,15 coitus 70,20 (*cf.* 73,15) lunae ignis infirmior 72,15 natura lunae calida et umida 73,22 *de luna et maris reciprocatione* 69,19 *sqq.*

 macerare [μαραίνειν] 48,2
 magnitudo [μέγεθος] 52,7 *opp.* breuitas 63,27
 malitia [κακία] 44,4 47,26. 32 50,8
 manifestare [δηλοῦν] 44,13 45,10. 34 50,13
 manifestum mundi [τὸ φανερὸν τοῦ κόσμου μέρος] 65,29
 mare [θάλασσα] *cur salsum* 74,19 *de maris reciprocatione* 69,19 *sqq.*
 materia [ὑλη]. semper fluens materia 69,14 subiecta materia 61,8 materiae corporales 88,26
 materialis [ὕλικός] 54,14 88,28
 meatus [φορά] 78,3 83,16 84,9 102,19 circularis meatus 85,20 obliquus 100,14 igneus 85,6.12 naturalis 84,19
 medicamen [φάρμακον] 68,17
 medicina [ιατρική]. *de medicina* 68,14 *sqq.* medicinae notitiae 93,20
 medietas caeli [μεσουράνημα, μεσουράνησις] 70,6 subterranea medietas 70,11 caelestis medietas 70,19 71,19
 medius. medium quasi diffinitum [μέσον οἶον ὠρισμένον] 79,17
 melancholicus 61,12 96,17
 melior [κρεττων] 43,10 45,33 49,12. 24 62,36
 memoria [μνήμη] 62,9
 mensuratus [μέτριος] 67,8 97,12 — mensurate 73,24
 meridiari [μεσουρανεῖν] 73,26
 meridies [μεσημβρία] 66,27 100,11
 merito [ἀξίως] 64,28
 meses 102,8
 ministrare [ὑπηρετεῖν] 45,6

- minorare [μειοῦν] *coni.* nocere 54,20
 minoratio [μειώσεις] 49,22 69,22
 mixtura [μίξις] 43,9 50,22 93,28
 mobilitas [εὐκίνησις] 43,26 45,8
 modus [τρόπος]. mores et modi 93,22
 momentum [ῥοπὴ] 90,14 naturale momentum 88,5
 mos. mores [ἤθη] et modi 93,22
 motio [κίνησις?] 49,35 ipsa per se motio [αὐτοκίνησις?] 48,32
 motus [κίνησις] 45,7 principium motus 54,15 motus iuxta naturam, contra naturam 83,27 locales 49,31 corporales 49,20 passivi 49,18
 mouere. quod per se ipsum mouetur [τὸ αὐτοκίνητον] 49,5
 multiformis [πολυειδής] 94,31 97,26
 multitudo [πλήθος] 68,2 81,10 100,16
 mundus [κόσμος]. aiunt inclinari mundum ab arcturis ad meridiem 66,27 manifestum mundi 65,29
 mundus [καθαρός] 45,17
 mutabilis, (motabilis) [μεταβλητικός?] 69,14 — mutabiliter 49,21
 mutabilitates (motabilitates) [μεταβολαί?] mentis 62,20
 mutatio (motatio) [μεταβολή, ἀλλοίωσις] 49,22. 30 57,29 60,6 64,3 82,21

 natura [φύσις]. natura incorporalis 45,20 secundum, iuxta, naturam *opp.* contra naturam 55,11 83,27 natura *opp.* ui 86,19 naturae [φύσει] 50,17 55,10
 naturalis [φυσικός]. naturalis, *opp.* politica causa 90,6 — naturaliter 43,22 51,9 54,16 *coni.* secundum essentiam 47,7 *opp.* contra naturam 85,1
 nebula [ὄμιχλη]. nebula nubes infirma 84,22
 nimietas [σφοδρότης] 67,35 87,14
 nix [χιών] *def.* 84,25
 nocturnalus [νοκτερινός] 61,20
 nota figuratiua [χαρακτήρ?] *coni.* diffinitio 48,31 49,15
 notitia [γνώσις, ἐπίγνωσις?] 49,27 notitia animae 59,3 medicinae notitiae 93,20
 notio [ἐννοία]. notiones communes 95,19
 notus 102,1
 nouilunium [νουμηνία] 72,1

 nubila [νεφέλαι?] 85,7
 nubs [νέφος] 77,11 *sqq.*
 numerus [ἀριθμός]. carens numero 43,26 numerus numero oppositus 52,6
 nutribilis [εὐτραφής] 57,27
 nutrimentum [τροφή] 45,7
 nutritium [τὸ θρεπτικόν] 55,15

 obliquitas [λοξότης] 100,13 obliquitas zodiaci 67,6
 obliquus [λοξός] 66,22 67,2 obliquus circulus 83,21 obliquus meatus 100,14 — oblique 66,14 83,15 86,17
 occasio: [ἀφορμή] 42,2. 15 52,11 58,28 [αἵτια?] 93,9
 occasus [δύσις, ὄσμη] solis 65,23 *quot modis dictus* 66,3 aequinoctialis occasus 101,19 aestiuus 102,3
 occiduae [ὄσμαι] 100,12 103,3
 oculus animae [τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα] 49,29
 operari [ἐνεργεῖν] 45,4 49,11 55,20 56,22 60,2
 operatio [ἐνέργεια] 45,10. 24 46,13. 15 *coni.* essentia 54,21 *coni.* uirtutes 63,1. 18 93,16 operatio intellectualis 46,19 cognitua 45,24 separata 49,10 secundum operationem [κατ' ἐνέργειαν] 59,22
 opinari. opinans pars animae [τὸ δοξάζον] 59,17
 orbis terrarum [ἡ οἰκουμένη] 102,17
 orizon. *v.* horizon
 ornatus [κόσμος] 67,26
 ornithiae 104,3
 ortus [ἀνατολή] solis *quot modis dictus* 66,3 ortus aestiuus, hiemalis 64,13 102,2 aequinoctialis 101,18
 otiosus [ἀργός]. otiosi liberales esse uidentur 90,28
 otium [ἀργία] *opp.* actio 53,24

 pagus [κλίμα?] 84,31
 papyrus 51,8
 pars. in parte [ἐν μέρει] 50,20
 partibilis [μεριστός] animus 94,21
 participare: [μετέχειν] 48,18 49,2. 26 [τυγχάνειν] 79,15

- particula [μόριον] 51,17 79,10 particulae animae 55,15
 particularis [μερικώς] *opp.* generalis 102,12
 particulatim [κατὰ μέρη?] 64,16
 partitus [μεμερισμένος] 44,21 51,19 63,12
 percolare [διηθεῖν] 75,13
 perdere. perdi non posse [ἀνώλεθρον] 43,16
 perfectus [τέλειος] 49,35 90,23 — perfectissime 51,26
 pertransire [διέρχεσθαι] 44,23 84,1
 peruenire [διήκειν] 44,27 51,14
 phalagium. *v.* φαλάγγιον
 phantasia 48,31 49,7 52,9 *def.* 59,22 *coni.* memoria 62,9 *secundum phantasmam* *opp.* *secundum ueritatem* 67,1
 phantasma 57,15 59,23 phantasmata corporalia 46,17 nocturnalia 61,20 quae in somnis fiunt 62,8 phantasmata uidere 53,8
 phantasticus 59,24 62,13
 philosophari [φιλοσοφεῖν] *def.* 45,16 philosophans anima 45,30. 34 46,3
 phlegma 62,4
 planum [ἐπίπεδον] 66,1
 plenilunium [πανσέληνος] 70,20
 plenitudo [πλήρωσις] lunae 73,8
 pluua [θετός] 77,11. 26 cum pluua apparuerunt aliquando ranae et pisces descendere 84,13
 polus 64,28 101,13 poli sphaerae 66,11 centrum borealis, australis, poli 66,14
 positio [θέσις] 62,23
 praecipitium [?] 98,17
 praesignificare [προσημαίνειν] 62,36
 praeuidere [προορᾶν] 62,35
 pressura [ἀντιπερίστασις] 56,20
 principari [ἡγεμονεύειν?] 45,13
 principium [ἀρχή]. principium motus 45,15 100,17 principium materiae et generationis 100,17 principium spirituum 83,24 uentorum 100,19 connebulationis 77,27 neque principium [οὐδ' ἀρχήν?] 92,8
 priuatio [στέρησις] 54,17 55,10
 processio [πάροδος] lunae 70,15
 proferri. in id quod est prolata (anima) [εἰς τὸ ὄν προφερομένη] 49,24
 proloquium [πρόρρησις?] 47,25
 prophetare [προφητεύειν] 59,8
 propheta 46,16 59,6
 proprietas [ιδιότης] 95,2 103,26
 proprius: [ἴδιος] proprium 43,24 propria caliditas 56,22 propria sensibilia 88,1 [κρύσις] proprius sensus 54,15 proprium αἰσθητήριον 54,12 propria ratio 49,34 — proprie 78,29
 prouidentia [πρόνοια] 45,6
 prouidus [προορατικός] 63,3
 prudentia [φρόνησις] 44,3 90,31
 pulcer [καλός] 49,29 — pulcre 46,24 50,7 52,15 63,11
 punctio [κέντησις?] 98,13
 purgare [καθαίρειν] 45,26 63,20
 purgatio [κάθαρσις] *def.* 45,29
 purgatiuus [καθαρτικός]. purgatiua uirtus 45,26
 purus [καθαρός, εἰλικρινής] 56,17 81,18 — pure 48,28
 putredo [σηπεδών] 75,20
 qualitas [ποιότης] 43,26 82,25 *al.* *opp.* essentia 44,7 *coni.* uirtus 95,24 uaporis qualitas 84,20 diuersa corporum qualitas 50,23 qualitate carens [τὸ ἄποιον?] 50,5
 quia [ἔτι] 43,6. 9 45,34 53,15 77,21
 quinquennium [πενταετηρίς] 70,26
 ranae [βάτραχοι] et pisces cum pluua apparuerunt descendere 84,13
 ratio [λόγος]. ratio artificialis 95,11 annualis ratio 72,2 *secundum rationem* [κατὰ λόγον] 81,18 habet ratio [ὁ λόγος αἰρεῖ?] 71,14
 rationabilis [εὐλόγιστος?] 90,31
 rationalis [λογικός] 43,20 rationalis forma 95,12
 rauiosus [λυσσώδης] 91,8
 receptio [ὑποδοχή?] 77,4 receptio intellectualis 63,20
 receptiuus [δεκτικός] 43,27 55,24
 recessus aquae [ἄμπωτις, ἀναχώρησις] *opp.* accessus 69,27 *sqq.*
 reciprocatio [παλίρροια] 72,11
 recubitus [κατάκλισις?] 62,24
 redundantia [πλημμυρίς] 69,21 71,5 73,25

- redundare [πλημμυρεῖν] 69,20
 refrigeratio [κατάψυξις] 56,5 58,4. 20
 regionalis [ἐπιχώριος]. regionales formae 89,12
 regula [κανών] medicinae 68,32
 relatio [ἀποφορά?] occulta 98,14
 remissio [ἀνεσις] 54,11
 repercussio: [ἀνάκλασις] repercussio solarium radiorum 83,20 85,3 [ἀντιτυπία] 87,17 103,17 (cf. 87,15)
 reptilia [ἔρπετά] 94,4 95,25 sqq.
 requies [ἀνάπαυσις] 55,2 56,23
 resessio [ἀποκατάστασις?] 93,18
 respiratio: [ἐκπνοή] opp. inspiratio 57,14 77,8 [ἀναπνοή] 83,18
 resultatio [ἀντίκρουσις Aristot.] 61,8
 reuersio [ἀντιστροφή] 56,9
 rigiditas [ῥιγος?] 67,35 84,4
 ros [ῥόσος] def. 84,23
 rotundiformis [σφαιροειδής]. terra rotundiformis 64,25

 salsus [ἀλμυρός] 75,2
 saluare [σώζειν] 51,3. 31 55,6
 salus [σωτηρία] 54,21 56,23
 salutaris [σωτήριος] 47,29 95,24
 sanies [λύγρη] 95,26. 31
 sanitas [ὑγίεια] 44,1 54,18 68,22 sanitates 69,4
 scientia [γνώσις?] 45,14 scientia non errans [γνώσις ἀπλανής?] 45,18
 sectio [τμήμα] 66,2 101,11
 secundum quod [καθό] 48,16
 segregare: [χωρίζειν] 52,18 53,16 segregatus [χωριστός] corporibus 43,16 materia 45,34 segregatae operationes 46,13 [διακρίνειν] 101,2
 segregatio [χωρισμός] 52,14
 segregatiuus. segregatiua uirtus [ἡ διαρετικὴ δύναμις, cf. *Simplic. in Aristot. de caelo* p. 323 Karst.] 80,12
 semen [σπέρμα]. semina conii germina 88,11, 94,28
 semenstris [ἑξαμηνιαῖος]. semenstris dies, nox 67,15
 semicyclium [ἡμικύκλιον] 73,12 — v. hemicyclium
 sensibilis [αἰσθητός] 49,24 propria sensibilia 88,1 sensibilis locus 94,11
 sensiuus [αἰσθητικός]. sensiuus pars animae 54,11 59,19
 sensum [αἰσθημα] 59,18 60,18 61,14
 separatus [χωριστός]. separata anima 45,3 essentia 43,22 49,10 operatio 49,10 non separata anima [ἡ ἀχώριστος ψυχὴ] 45,3
 serenitas [νηνεμία] 84,31 serenitates quando fiunt 101,5 sqq.
 sermo [λόγος] 52,9
 serpens qui uocatur ieros [ὁ ἱερός καλούμενος ὄφις] 97,9
 signum: [σημεῖον] logic. signum def. 61,19 geometr. signum et centrum 66,16 astronom. signa tropica, aequinoctialia 66,22 [ζῳδιον] 71,21 73,20
 silentium [ἀργία] 61,5 opp. motus 98,28
 silere [ἀργεῖν, ἡρεμεῖν] 53,5 55,19 61,11
 similis. similia genere [τὰ ὁμογενῆ, τὰ ὁμόφυλα] 80,20. 21 88,16 94,5 per simile genus [διὰ τὸ ὁμογενές] 43,1
 similitudo [?] conii. forma 88,17 conii. magnitudo 89,25
 simplex [ἀπλοῦς] 43,14 46,21 50,4 — simpliciter 78,29
 simplicitas [ἀπλότης] 50,16
 simplus [ἀπλοῦς]. simpla conii. intelligibilia 95,6
 sincerus [εὐλικρινής] 82,2
 singularis: [μοναδικός] 43,25 [μονιός] 92,26
 sol [ἥλιος]. solis conuersio 64,8 sqq. solis transitus 66,6 (cf. 67,5 83,15) sol omnium motuum et alienationum circa ornatum terrae causalis 67,25 causa inflationum 83,15 99,10 solis ignis sincerus 72,12
 solubilis [λυτός] 46,25
 solutio [λύσις] 54,11 57,19 58,9
 somniari [ἐνυπνιάζειν] 57,14 59,15 62,27
 somniatim [κατ' ἐνύπνιον?] 59,10
 somnium [ἐνύπνιον] 53,7 59,9 sqq. def. 59,23
 somnolentus [ὑπνωτικός] 57,26
 somnus [ὑπνος] 52,25 sqq.
 sopitus [κεκαρωμένος] conii. inactualis 53,13
 soporatio [κάρωσις] 53,3
 sortiri [λαγχάνειν] 43,13
 specialis [εἰδικός] 70,2 92,16 96,17

- species [εἶδος] 45,5. 35 47,23 species con-
summatia 79,20
speciositas formae [εὐμορφ(α)?] 91,3
corporalis speciositas 91,6
speculatio [ἐπίσχεψις?] 78,21 93,3
sphaera 64,28 sphaerae poli 66,11 sphaera
aeris, ignis 82,30
spina [ἄκανθα]. spinarum compunctiones
96,9
spiritualis [πνευματικός] opp. corporalis
57,14 spiritualis inflatio 87,20
spiritus [πνεῦμα] 57,19 58,10 spiritus
connaturalis 45,6 materialis 54,14 coni.
uirtus 95,26 96,6 98,14 spiritus i. e. ventus
67,35 77,17 al. spirituum principium
83,24 spiritus igneus 88,2 spiritus bo-
reales, austrini (australes) 100,11 103,1
ex quo spiritus 98,26 sqq.
spongea olearis [σπογγιὰ ἐλαιηρά] 51,7
stabilis [βέβαιος?] 90,31
status: [κατάστασις?] status in anima fir-
mus 90,28 [ἕξις?] 92,10
stella [ἀστήρ] 85,25 86,19
stomachus [χοιλία] 53,33
subhiemalis [ὑποχειμέρινος?] 65,18
subiectus. subiectum [τὸ ὑποκειμένον] 80,
7. 10 subiecta materia [ἡ ὑποκειμένη
ὕλη] 61,8 subiectum esse [ὑποκειῖσθαι]
102,18
subsistentia [ὑπόστασις] 49,16 incorpo-
ralis subsistentia 49,19
subsistere [ὑφίστασθαι] 45,4 48,33 sub-
sistere locales motus 49,31 essentia a
se subsistens [οὐσία ἀφ' ἑαυτῆς ὑφιστα-
μένη] 43,13. 23
substantia: [ὑπόστασις] 51,1. 5 75,3 in-
corporalis substantia 46,23 [οὐσία?] 94,
19
sufficiens per se [ἀταρκής] coni. per-
fectus 49,35
sufflagrantia [ὑπέκκαυμα] 85,22
sufflatio [φύσημα] 96,24
suggerere [ὑποδεικνύναι?] 44,10
summatim [κεφαλαιώδως] 84,1
summitas [?] candelabri 86,6
superabundantia (superhabundantia):
[περίττωμα?] 55,23 [ὑπερβολή?] super-
habundantia corruptrix omnium 93,5
superexcellens [ὑπερέχων] aeris locus
85,5
superintroductus [ἐπίσκατος] 56,23
susplicari [?] per inimicitiam seu ami-
citiā 94,26
surculus [φυτόν] 55,16
susceptio [ὑπόληψις?] 49,25 62,34
synodus 57,9 — v. coitus
tactus. tactum [τὸ θιγθέν] 60,4 tacta [τὰ
ἄπτά] 52,6
temperantia [κράσις] 67,23 92,13 tem-
perantia medicaminum 68,17
temperies. continens temperies [ἡ περι-
έχουσα κράσις] 89,19
terminare [ὀρίζειν] 81,19. 21 85,10
terminus [ὄρος] 79,19 80,24
terra [γῆ]. terra medium 82,28 rotundi-
formis 64,25 terrae partes 89,3
threscias [θρασκίας] 102,6 103,13
timor [δειλία] 47,33
tonitru [βροντή] 87,20 sqq.
transferre. anima in id quod non est
translata [εἰς τὸ μὴ ὄν μεταφερομένη?]
49,26
translatio [μεταβολή?]. ex translatione
opp. ex natura 98,17
transmitti [μεταβάλλειν Aristot.] 56,2
transmotare [μεταβάλλειν] 51,2
transmotatio secundum locum [ἡ κατὰ
τόπον μεταβολή] 49,23
tropicus. tropici cycli 64,11 sqq. tropica
signa 66,22
trugon marina 96,11
turbidus [ταραχώδης?] 62,25
turbo [τυφών] 84,11 def. 86,24
turbulentus [θολρός] 56,17 57,29 62,24
uacare [σχολάζειν] naturalibus 62,32
uapor [ἀτμός] 52,15 74,16 99,7. 11 dist.
inflatio 83,4 uapor umiditatis 56,6 uapor
i. e. umiditas 77,28 uaporis qualitas 84,
20
uaporare [ἀτμίζειν] 74,22
uaporatio [ἀναθυμιάσις] 55,25 58,5
uaporeus [ἀτμιτώδης] 83,8
uariare [παραλλάσσειν] 50,14 63,28
uena [φλέψ] 75,13
uenenum [φάρμακον]. Scythicum uenenum
95,30 uenena mortifera 94,5 sqq.

- uentus [ἄνεμος] 100,1 *sqq.* *def.* 100,16
uenti corpus et materies 100,7 uenti
100,10 uentorum generatio et motus
98,26 *sqq.* de positione uentorum 101,
16 *sqq.* uenti generales, particulariores
102,12 uentorum proprietates 103,26
uer [ἔαρ] 65,12
uertex. super uerticem [κατὰ κορυφήν] 73,
19
uicissim [παρὰ μέρος] 44,1 55,7
uicus [χώμη] *coni.* ciuitas 89,33
uigilare [ἐγρηγορέναι] 46,15 53,3 60,19
uigilia [ἐγρήγορσις] *def.* 54,11
uilla [χώμη?] *coni.* ciuitas, domus 89,6
uiolentus [βίαιος] 83,28 84,11 — uiolen-
ter 85,1 86,6
uirtus: [ἀρετή] 44,4 45,12 46,1 50,7
[δύναμις] 45,26 54,13 *al. coni.* qualitas
95,23 *coni.* operatio 63,1 93,16 ani-
matuariae uirtutes 55,17
uis [βία]. ui *opp.* natura 86,19
uisio [ὄψις] 59,3 *sqq.*
uita [ζωή]. irrationalis uita 88,26
uitalis. uitale [τὸ ζωτικόν] 46,1 — uita-
liter [ζωτικῶς] 52,16
uiuificare [ζωοποιεῖν] 76,8
umbra [εἰδωλόν] 47,17 61,10
umiditas [ὕγρότης] 56,5 7,1. 19
unificus [ἐνοποιός] 51,16
uniformis [μονοειδής] 43,15 46,21. 69,14
— uniformiter 79,3
uniformitas [μονοειδεια] 50,19
unire [ἐνοῦν] 51,4. 18 63,6 *dist.* coaptare
51,8
unitas [ἐνότης] 51,27 52,8 naturalis unitas
63,6
uniuersitas [τὸ σύμπαν?] 52,10 94,9. 15
95,4. 7
uolatilia [πτηγνά] 92,12 94,25
urbanitas [πολιτεία?]. urbanitates et le-
ges 89,31
usitatus [πεφυκώς] 55,3
ustio [καῦμα?]. ustio flagrans 64,30 ar-
dens 89,17
utilitas [ἐπιτηδείότης] 94,15 95,7
zephyricus. zephyrici spiritus 103,2
zephyrus 101,19 103,11 (*cf.* 103,2)
zodiacus 83,16 zodiacus cyclus 66,21
obliquitas zodiaci 67,6
zona. zonae quinque 64,26 *sqq.* gelida
zona 84,30 media 67,19 ardens 64,30

III INDEX GEOGRAPHICUS

- Aegos flumina [*Αἴγος ποταμοί*]. in Aegos
 fluminibus circa Hellespontum cecidit la-
 pis ex aere 84,14
 Aegyptus. circa Libyam et Aegyptum
 92,2
 Aethiops. magna distantia Aethiopsis et
 Scythi 93,12
 Arabs. magna distantia Indi et Arabis 93,
 12
 Arethusa. v. Syracusae
 Asia. Europa, Asia, Libya, maximae terrae
 partes 89,3 in Asia magnae distantiae
 91,23 *sqq.*
 Asphaltitis, lacus quem etiam Mortuum
 uocant mare 76,7
 Britannia, Britanniae, 72,7
 Celta 93,12 Rhenus a Celtis currens fluuius
 72,6
 Ceos. ciuitas quae dicitur Coete 96,10
 (*v. adn. ad loc.*)
 Ceres, flumen in Euboia 91,12
 Chalcidicus εἰρητικός 70,23
 Cisia. puteus in regione Cisia Persicae
 76,18
 Crathis, flumen circa Thurion ciuitatem
 91,8
 Cydonia (Cylonia) 92,25
 Eleutherne 92,25
 Euboia, insula Graeciae 91,11
 Europa, Asia, Libya, maximae terrae partes
 89,3 animalium et germinum inaequa-
 litas in Europa 91,20 *sqq.*
 Euxinus pontus 70,25
 Gadir (Gadiri) 70,18
 Hellespontus 70,24 84,15
 Supplem. Arist. I 2 Priscianus Lydus
 Herculis, Herculeae, columnae 70,
 1. 9
 Hyrcanium mare 70,18
 Iberia (Hiberia) 72,7
 Indus. magna distantia Indi et Arabis 93,
 12
 Italia. circa Siciliam et Italiam 97,12
 Ithace, insula Graeciae 92,18
 Libya. Europa, Asia, Libya, maximae
 terrae partes 89,3 per Libyam ani-
 malia et germina similia sibimet 91,
 22 *sqq.*
 Libys. magna distantia Celti et Libyis 93,
 12
 Magnum mare 71,2 72,22 73,17 75,22
syn. exterius mare 70,14 (*opp.* interius
 mare 69,22) — *v.* Oceanus
 Meroe. primum et secundum clima per
 Meroen et Zoenen ardenti proximum 67,
 22
 Mortuum mare. *v.* Asphaltitis
 Neileus, flumen in Euboia 91,12
 Oceanus. exterior Oceanus 69,27. 31 30,3
 — *v.* Magnum mare
 Palaestini. lacus in regione Palaestino-
 rum 76,6
 Persa. regio Persarum 96,13
 Persica. regio Cisia Persicae 76,18
 Pontus et alii loci in quibus sunt regiones
 frigidae 67,34
 Rhenus, a Celtis currens fluuius 72,6
 Rubrum mare, quare per singulas noctes
 diesque est quidem quando redundat
 estque quando recessum expectat 69,
 19 *sqq.*

- Scythia. magna distantia Aethiopiae et Scythi
 93,12
 Sicelicum pelagus 70,3
 Sicilia, Sicelica. circa Siciliam et Italiam
 97,22 iuxta Siceliam fretum [ὁ κατὰ
 Σικελίαν πορθμός] 70,3
 Sybaris, Subaris, flumen circa Thurion
 ciuitatem 91,7
 Syene. v. Meroe
 Syracusae. in Syracusis Sicelicae fons Are-
 thusa 70,26
 Tamessa, fluuius in Bretania 72,8
 Tauromenium. ad Tauromenium κοπρία
 [ἡ πρὸς Ταυρομένιον κοπρία] 70,6
 Thessalia. circa Thessaliam apparet hieros
 serpens 97,10
 Thyle insula 67,14
 Thurion, ciuitas in Italia 91,7
 Tyrrhenicum pelagus 70,5
 Zoene. v. Meroe

IV INDEX SCRIPTORUM A PRISCIANO CITATORUM

- Albinus (Lauinus). Lauini ex Gaii scholis exemplaria Platoniorum dogmatum 42,9
- Alexander et Themistius qui ea quae sunt Aristotelis narrant 42,17
- Ammonius. v. Theodotus
- Anonymi 5,11 64,2. 4. 25 65,10 66,9. 27 67,14. 15 69,30 74,9. 20
- Aristoteles. Aristotelis actio de Physica 41,18 de caelo 41,18 de generatione et corruptione 41,18 Μετεώρων 42,1 de somno et somniis 42,2 ea quae quasi in dialogis scripta sunt de Philosophia et de Mundis 42,2 Aristoteles et quidam ex illius schola 63,17 Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος εὐρίκασιν νοῦν ἐνίοτε καὶ πᾶσαν τὴν λογικὴν προσαγορεύειν ζώην 29,3 οἱ γνήσιοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταί, ὁ Ἰάμβλιχος καὶ ὁ Νεστορίου Πλούταρχος 32,34 *interpretes Aristotelis* v. Alexander, Didymus, Dorotheus, Themistius Aristoteles memoratur 7,21 14,24 citatur 1,5 17,8. 25 18,1. 7. 28 19,14 21,16. 33 22,24 23,4 24,3 26,23 32,25 34,1 35,25 36,10 *sqq.*
- Arrianus. Arriani Μετέωρα 42,17 Arrianus approbat sententiam Posidonii 69,31
- Didymus scriptor de Aristotele et ipsius dogmatum [περὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων] 42,13 *de eo* cf. Diels, *Doxograph. graec.* p. 77
- Dorotheus. Dorothei Naturalium Aristotelis commentum 42,14
- Gaius. v. Albinus
- Geminus. Gemini commentum Posidonii de Μετεώρων 42,10
- Hippocrates optimus omnium, sapien, medicinae notitiarum, disserit de talibus in his quae ait de aere, locis, aquis 93, 20 *cf.* 42,8
- Iamblichus. De Anima 42,17 ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς 7,17 *cit.* 9,12 23,13 24,1 32,13 οἱ γνήσιοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταί, ὁ Ἰάμβλιχος καὶ ὁ Νεστορίου Πλούταρχος 32,34
- Lauinus. v. Albinus
- Marcianus. Marciani Periegesis 42,13 Περιπατητικοί 9,13
- Plato. Platonius Timaeus 41,16 Phaedo 41,16 Phaedrus 41,16 Politia 41,17 *cit.* 15,10 19,12 — v. Albinus, Proclus
- Plotinus magnus 42,18 *cit.* 47,13
- Plutarchus. ὁ Νεστορίου Πλούταρχος 32, 35 34,8 37,20
- Porphyrus ex Commixtis quaestionibus 42,16
- Posidonius Stoicus 72,10 Stoicus Posidonius Assyrius et ei consentientes 69, 30 *cit.* 71,4 (75,23 76,2?) — v. Geminus
- Proclus in omnibus differentes singulos libros componens, et maxime de Tribus sermonibus per quos apud Platonem animae immortale [τὸ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον] ostenditur 42,19
- Ptolemaeus. Ptolemaei Geographia 42,11 Astronomica 42,12
- Pythagorei. πύριον καὶ ἡδισοειδὲς παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις τὸ ὀπτικὸν λέγεται αἰσθητήριον 20,16

- Strabo geometricus 91,6 Strabonis Geographia 42,9 *cit.* 71,4 91,6
- Theodotus ex Collectione Ammonii scholarum 42,15
- Themistius. Alexander et Themistius qui ea quae sunt Aristotelis narrant 42,18
- Theophrastus. Theophrasti Naturalis historia 42,5 Naturalis auditus 42,5 τὸ πέμπτον βιβλίον (*scil.* τῶν φυσικῶν) *memoratur* 22,34 De somno et somniis 42,6 De morsibus nociuis 42,6 De uentis 42,6 De modis et moribus et habitationibus 42,7 Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος εἰκόασι νοῦν ἐνίοτε καὶ πᾶσαν τὴν λογικὴν προσαγορεύειν ζωὴν 29,3 Θεόφραστος ἐκθέμενος τὰ Ἀριστοτέλους ἐπιδιαρθροῖ τε τὰ εἰρηγμένα καὶ ἐπαπορεῖ τινα 36,6 (*cf.* 7,21 17,25 19,22 20,1 21,19 27,8 32,31 37,24) *cit.* 1,5. 7 3,27. 36 5,19 7,24 8,1. 29 9,2. 6. 30 10,3. 13 11,15 13,32 14,3. 10. 16 15,6. 24 16, 13. 19 17,28 18,8 19,22 20,1. 23 21, 4. 19. 32 22,9. 21 23,4 24,20 25,28 26,1 27,3. 8 28,14. 17. 20. 29. 31 29,1. 12. 18. 25 30,22 31,1. 8. 25 32,19. 22. 25. 31 33,25. 32 34,2. 29 35,24. 29. 32 37,24
- Veteres 41,9 43,19 54,6 65,4 95,25 102, 11

V INDEX SCRIPTORUM IN TESTIMONIIS CITATORUM

Achilles Tattius Isag. ap. Petav.		Aristoteles	
Uranol. p. 152 A	ad 66,11	Meteor. II 4. 359 ^b 28 ad	83,1
Aelianus Nat. anim. 5,16	96,7		99,6
Aristoteles		359 ^b 32	83,6
De caelo IV 1. 308 ^a 7	78,24	359 ^b 34	99,10
308 ^a 29	78,25	360 ^a 12	83,24
IV 2. 308 ^b 13	78,29	360 ^b 2	83,8
IV 4. 311 ^a 16	78,31	360 ^b 15	99,14
311 ^a 22	79,6	360 ^b 23	99,18
311 ^b 20	79,17	360 ^b 27	100,1
311 ^b 27	79,5	361 ^a 4	100,11
312 ^a 4	79,17	361 ^a 22	100,14
IV 6. 313 ^b 6	79,21	361 ^a 30	100,16
313 ^b 11	80,3	361 ^b 1	100,18
De Gen. et Corr.		II 5. 361 ^b 14	100,22
II 2. 329 ^b 24	80,17	361 ^b 24	101,5
330 ^a 24	80,26	362 ^a 32	101,11
II 3. 330 ^a 30	81,2	II 6. 363 ^a 25	101,14
330 ^b 25	81,15	363 ^b 7	101,16
330 ^b 30	82,2	364 ^a 5	102,16
331 ^a 3	82,10	364 ^a 19	102,19
II 4. 331 ^a 24	82,13	II 9. 369 ^a 19	86,12
Meteor.		369 ^a 21	86,9
I 3. 340 ^b 27	83,4	369 ^a 27	87,21
I 4. 341 ^b 13	85,19	369 ^b 1	88,1
341 ^b 25	85,22	369 ^b 7	87,24
341 ^b 32	85,25	III 1. 371 ^a 9	86,24
342 ^a 21	86,15	371 ^a 24	87,15
I 7. 344 ^b 32	84,15	IV 1. 378 ^b 14	81,19
I 9. 346 ^b 20	83,15	378 ^b 24	79,27
II 2. 354 ^b 23	82,28	379 ^b 4	75,20
355 ^b 4	75,2	De Mundo 4	394 ^b 14 102,12
355 ^b 20	74,7	De Anima II 4.	416 ^a 32 19,4
II 3. 358 ^b 34	75,7	II 5. 416 ^b 33	1,5
359 ^a 16	76,1	416 ^b 35	15,29
359 ^b 8	76,9		

Aristoteles

De Anima II 5.	417 a 17	ad 16,4
	417 b 24	27,13
		29,15
	418 a 2	27,27
		28,22
	418 a 5	1,5
II 7.	418 a 31	11,14
	418 b 4	7,27
	418 b 6	8,2
	418 b 7	6,30
	418 b 9	8,30
	418 b 15	8,4 9,31
		11,15
	418 b 28	7,34
	419 a 3	8,28
	419 a 12	7,4
		11,20
	419 a 13	11,14
		12,11
	419 a 16	11,26
	419 a 20	10,10
	419 a 23	10,6
	419 a 25	12,3
	419 a 26	17,8
	419 a 30	12,4
II 8.	419 b 10	16,15
	419 b 19	16,19
	419 b 35	16,23
	420 a 3	17,7
	420 a 4	16,22
	420 a 5	15,29
	420 a 9	16,15
	420 a 16	17,2
	420 a 19	15,27
	420 a 26	17,25
II 9.	421 b 9	16,2
	421 b 18	16,13
	422 a 2	16,17
II 10.	422 a 8	18,4
	422 a 13	12,6
	422 a 20	5,4
	422 a 34	15,27
		18,1
	422 b 3	16,4
II 11.	423 a 5	18,29
	423 b 1	5,20
	423 b 14	18,10
	423 b 17	18,7
	423 b 20	17,8
	424 a 4	18,3

Aristoteles

De Anima II 12.	424 a 18	ad 1,8
	424 a 26	19,5
	424 a 28	3,31
		20,5
	424 b 16	13,16
III 1.	424 b 22	19,14
	425 a 3	19,24
		20,1
	425 a 10	20,22
	425 a 13	21,16
	425 a 17	21,19
	425 a 24	21,26
	425 a 31	22,4
III 2.	425 b 12	21,33
	425 b 23	24,22
	426 a 6	17,5
	426 a 27	22,24
	426 b 28	3,20
III 3.	427 b 29	23,4
	428 a 5	23,5
	428 a 11	24,21
	428 a 19	23,6
	428 a 25	30,10
	428 b 3	25,14
	429 a 1	24,3
III 4.	429 a 15	28,20
	429 a 18	28,18
	429 a 24	29,26
	429 b 4	31,1
	429 b 5	31,8
	429 b 10	32,25
	429 b 20	18,25
		33,25
	429 b 21	34,1
	429 b 23	28,16
	429 b 24	28,29
	429 b 30	28,3
		35,29
	429 b 31	35,32
	430 a 1	26,29
		35,25
	430 a 3—9	36,6—
		37,24
	430 a 4	29,19
	430 a 5	29,1
III 5.	430 a 16	26,23
	430 a 18	28,12
III 7.	431 a 6	28,21
III 8.	432 a 2	26,8

Aristoteles

De Sensu	2	438 ^a 14 ad	15,33 16,8 438 ^a 16 16,10 438 ^b 6 15,33 438 ^b 17 15,31 438 ^b 22 13,31
	3	439 ^b 11	6,22 8,9 439 ^b 13 7,32
	5	442 ^b 29	18,3 444 ^b 22 16,17
	6	446 ^a 24	14,27 446 ^b 8 14,11 446 ^b 22 12,32
	7	447 ^a 14	11,3 448 ^b 18 3,20 449 ^a 17 5,14
De Somno	1.	453 ^b 11	54,8 453 ^b 25 54,16 454 ^a 10 55,13 454 ^b 23 54,9
	2.	455 ^a 15	21,33 455 ^b 17 55,2 456 ^a 4 54,15
	3.	456 ^b 3	55,24 456 ^b 20 56,1 456 ^b 26 56,8 456 ^b 32 56,8 456 ^b 34 57,2 457 ^b 1 57,9 457 ^b 16 56,14 457 ^b 17 36,10 457 ^b 29 56,6 458 ^a 8 57,17 458 ^a 21 56,16
De Somniis	1.	458 ^b 7	59,15 459 ^a 12 59,19 459 ^a 17 59,22
	2.	459 ^a 24	60,1 459 ^a 29 60,4 459 ^b 4 60,6 459 ^b 11 60,11 460 ^b 1 60,17
	3.	460 ^b 28	60,19
De divinatione per somn.	1.	462 ^b 27	61,17 463 ^a 7 61,22 463 ^a 22 61,17
	2.	463 ^b 13	63,16
De long. et brev. vitae	5.	466 ^a 19	20,9

Aristoteles

Hist. Anim.	III 19.	521 ^a 15 ad	57,12
	IV 8.	534 ^b 23	98,5
	VIII 27.	605 ^b 19	98,2
		28. 606 ^a 2	92,18
		29. 607 ^a 9	97,17
	IX 1.	609 ^b 30	97,24
De Gen. Anim.	II 6.	744 ^a 2	16,18
Mirab. ausc.	140.	844 ^b 32	96,7
		141. 845 ^a 1	95,31
		143. 845 ^a 15	96,11
		147. 845 ^a 35	98,3
		148. 845 ^b 4	97,22
		151. 845 ^b 16	97,9
		169. 846 ^b 33	91,6
		170. 846 ^b 36	91,11
Problem.	II 16	867 ^b 31	58,3
		28 869 ^a 13	58,3
	XI 23.	901 ^b 16	14,11
	XXIII 37.	935 ^b 3	75,12
Fragm.	232.	1519 ^b 30	62,25
Aristoteles pseudepigraphus	Rosei		
		p. 230	98,2
		p. 331	92,18.24
		p. 338	95,25
		p. 342	95,31
			96,7
		p. 343	96,11
		p. 347	97,2
		p. 349	97,2
		p. 351	98,3
Chalcidius in Platonis Tim.	c. 221		44,16
		(v. Addenda)	
Cicero de Div.	1,63		62,35
Empedocles ap. Aristot.	437 ^b 32		
	(322 Stein)		20,16
Geminus Elem. ap. Petav.	Uranol.		
		p. 13 E	66,11
		p. 18 E	65,5
		p. 20 B	65,28
		p. 22 A	65,20
		p. 25 A	66,16
		p. 49 E	64,26
Herodotus Hist.	VI 119		96,17
Hippocrates περί ἀέρων ὑδάτων τόπων			
	12sqq.		93,21
Nicephorus Blemmides Epitom. phys.			
	ed. Wegelin.	p. 131	99,6
		p. 132	99,14
		p. 138	102,12
		p. 147	87,24

Nicephorus Blemmides Epitom. phys.				Simplicius in Aristot. de Anima		
ed. Wegelin	p. 148	ad 86,24		p. 135,25	ad 10,31	
	p. 149	87,2		p. 136,8	12,9	
	p. 151	87,15		p. 136,24	12,30	
Philoponus in Aristot. de Anima				p. 136,29	5,20	
	II 7. 419 ^a 32	16,1		p. 137,3	12,21	
	III 4. 429 ^b 13	32,35		p. 137,11	7,4	
	429 ^b 21	34,8		p. 142,4	13,1	
Philoponus in Aristot. de Gen. et corr.				p. 142,10	14,27	
	II 2. 329 ^b 30	79,27		p. 142,26	15,14	
		(v. Addenda)		p. 145,11	17,2	
Plato in Phaedone	p. 78 C	46,25		p. 185,35	22,8	
	p. 105 D	47,4		p. 186,6	22,18	
in Phaedro	p. 245 C	48,11		p. 187,31	22,5	
in Republica	p. 497 B	88,10		p. 195,9	21,8	
	p. 507 E	6,17		p. 196,22	3,20	
	p. 508 B	20,16		p. 198,35	3,20	
	p. 608 E	47,26		p. 202,3	1,18	
in Timaeo	p. 28 A	19,12 30,10		p. 206,20	24,28	
	p. 45 B	20,16		p. 213,15	25,14	
	p. 46 A	15,8. 20		p. 213,25	23,13	
Plinius Nat. hist. 8.	227	92,24		p. 214,1	25,1	
	28,54	62,25		p. 214,6	24,13	
Posidonius Reliq.	p. 103 ed. Bake	69,30		p. 214,18	24,2	
	p. 115	76,17		p. 214,20	24,25	
Simplicius in Aristot. de Anima				p. 215,36	24,28	
ed. Hayduck.	p. 125,25	1,11		p. 220,38	29,4	
	p. 125,30	1,22		p. 234,6	34,8	
	p. 126,24	4,11		p. 238,6	32,13	
	p. 127,9	4,11		p. 240,37	32,13	
	p. 128,38	6,17		p. 286,31	29,4	
	p. 129,30	6,26		Strabo Geograph.	p. 175 Cas.	71,4
	p. 131,38	9,12		p. 263	91,6	
	p. 132,30	6,28		Theophrastus Hist. Plant. 8,8	88,10	
	p. 133,11	8,16		de Ventis 27	103,14	
	p. 134,35	5,4		ap. Athen. 314 C	97,2	

